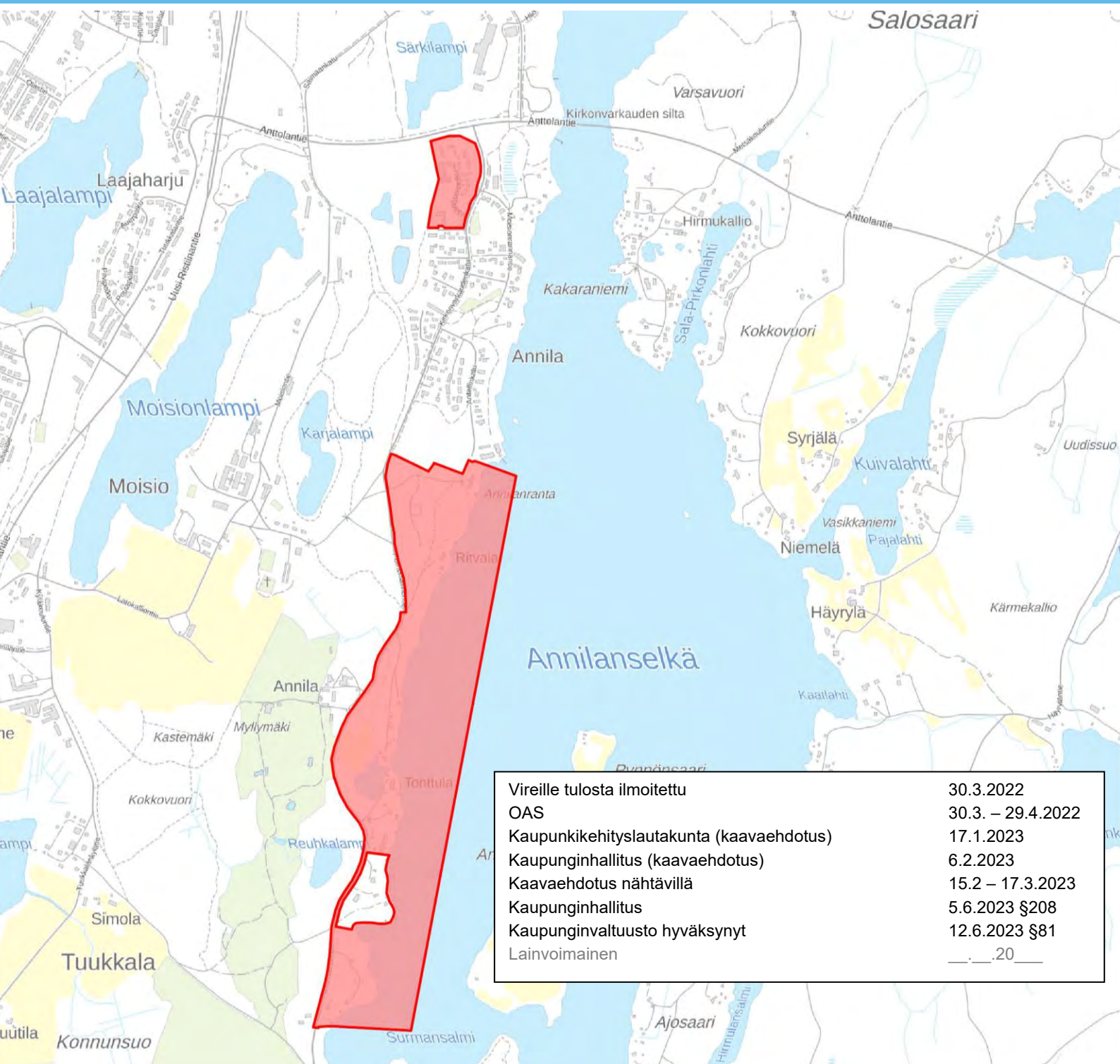

MliDno-2022-1284 / Kaava nro 0973
Mikkelin kaupunki

MIKKELI

ANNILANRANTA ASEMAKAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS Selostus 5.6.2023

RAMBOLL

Vireille tulosta ilmoitettu	30.3.2022
OAS	30.3. – 29.4.2022
Kaupunkikehityslautakunta (kaavaehdotus)	17.1.2023
Kaupunginhallitus (kaavaehdotus)	6.2.2023
Kaavaehdotus nähtävillä	15.2 – 17.3.2023
Kaupunginhallitus	5.6.2023 §208
Kaupunginvaltuusto hyväksynyt	12.6.2023 §81
Lainvoimainen	___.20__

PERUS- JA TUNNISETIEDOT

Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen selostus, joka koskee 5. päivänä kesäkuuta 2023 päivättyä kaavakarttaa.

Asemakaavan muutos koskee Mikkelin 29. kaupunginosan Annilan Kirkonvarkauden asemakaavan korttelia 1 ja katualuetta.

Asemakaava koskee Mikkelin 29. kaupunginosan Annilan asemakaavoittamatonta osaa seuraavilla kiinteistöillä:

- 491-404-1-2 MÄNNISTÖ
- 491-404-1-6 TONTTULA
- 491-404-1-45 HARJULA
- 491-404-1-61 KANKAALA
- 491-404-1-62 KOTIRANTA
- 491-404-3-1 Annilanharju
- 491-404-3-4 FURUVIK
- 491-404-3-22 PÄIVÄRANTA
- 491-404-3-23 RITVALA
- 491-404-3-33 ANNILANHARJU
- 491-404-3-6 KOTI-ANNILA
- 491-404-3-8 RANTA-ANNILA
- 491-404-3-36 NIEMI-ANNILA
- 491-895-1-5131 Porrassalmi – yleisen tien alue

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuvat Mikkelin 29. kaupunginosan korttelit 1, 20–28 sekä virkistys-, erityis-, katu-, liikenne- ja vesialueet.

Asemakaavan pohjalta laaditaan sitova tonttijako:

- kortteleihin 22, 24 ja 25
- korttelin 21 tonteille 1–4 ja 6

Sijainti

Kaava-alue sijoittuu Etelä-Savon maakuntaan, Mikkelin kantakaupungin eteläosaan Annilan kaupunginosan eteläpuolelle Saimaan Annilanselän rannalle, Kirkonvarkaudenkadun ja Porrassalmentien varteen. Asemakaavan muutoksen kohdealue sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1 Anttolantien ja Kirkonvarkaudenkadun risteysalueella.

Asemakaavan tarkoitus ja tavoitteet

Kirkonvarkauden asemakaava sai lainvoiman 4.3.2015. Kaava laadittiin vuoden 2017 asuntopolun messuja varten, ja tavoitteena oli asemakaavoittaa laajempi alue kuin lainvoiman saanut raja. Kirkonvarkauden eteläosa rajattiin kaavan ulkopuolelle sen hyväksymiskäsittelyn yhteydessä.

Asemakaavan tavoitteena on kaavoittaa Kirkonvarkauden eteläosa aina kaupungin omistamaan kiinteistöön Pönttölään asti, mukaan otettiin myös kiinteistö 491-404-1-61, joka muodostaa asemakaavan etelärajan. Alueelle on suunnitteilla uusia pientaloasumielle osoitettuja ranta- ja sisämaan tontteja. Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan rakennusoikeuksia. Maanomistajien pyynnöstä kiinteistöt 491-404-1-169 ja 491-404-1-170 ovat jääneet kaavan ulkopuolelle.

Asemakaavan muutoksen kohde sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1. Kaavasta poiketen kortteliin on toteutunut mm. päiväkodin ja uusi katuyhteys. Päiväkodin viereisten tonttien ympäristö on muuttunut. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa asemakaavaa vastamaan toteutunutta tilannetta, ja toisaalta osoittaa tonteille mahdollisuuksien mukaan myös uusia käyttötarkoituksia (kuten voimassa olevan asemakaavan korttelin 1 tonteille 4 ja 5).

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Tiivistelmä	7
1.1	Kaavaproessin vaiheet	7
1.2	Kaavan sisältö	7
2.	Lähtökohdat	8
2.1	Luonnonympäristö	8
2.1.1	Maisemakuva ja -rakenne	8
2.1.2	Korkeussuhteet ja maaperä	8
2.1.3	Vesistöt ja vesitalous	10
2.1.4	Kasvillisuus ja eläimistö	11
2.1.5	Luonnonsuojelu	13
2.2	Rakennettu ympäristö	13
2.2.1	Yhdyskuntarakenne ja asutus	13
2.2.2	Työpaikat, elinkeinotoiminta ja palvelut	14
2.2.3	Liikenne	14
2.2.4	Kunnallistekniikka	15
2.2.5	Virkistys	15
2.2.6	Rakennettu kulttuuriympäristö	15
2.2.7	Muinaisjäännökset	19
2.2.8	Ympäristöhäiriöt	20
2.2.1	Melu	21
2.2.2	Maanomistus	22
3.	Suunnittelutilanne	23
3.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	23
3.2	Maakuntakaava	23
3.3	Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava	25
3.4	Kantakaupungin osayleiskaava	28
3.5	Asemakaavat	33
3.6	Rakennusjärjestys	34
3.7	Pohjakartta	34
3.8	Päätökset ja kiellot	35
3.9	Muut päätökset ja suunnitelmat	35
3.9.1	Maankäyttösopimukset	35
3.10	Lähtötietoina olevat selvitykset	36
3.11	Kaavaa varten laadittavat selvitykset	37

4.	Asemakaavan suunnittelun vaiheet	38
4.1	Asemakaavan suunnittelun tarve	38
4.2	Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset	38
4.3	Osallistuminen ja yhteistyö	38
4.4	Viranomaisyhteistyö	38
4.5	Tavoitteet	39
4.5.1	Kaavan tavoitteet	39
4.5.2	Osallisten tavoitteet	39
4.5.3	Kaavaprosessin aikana syntyneet tavoitteet	39
5.	Asemakaavan kuvaus	41
5.1	Kaavan rakenne	41
5.1.1	Kaavaratkaisun kuvaus	41
5.1.2	Mitoitus	42
5.2	Kaavamerkinnot ja -määräykset	43
5.3	Nimistö	48
6.	Asemakaavan vaikutukset	49
6.1	Vaikutukset rakennettuun ympäristöön	49
6.1.1	Yhdyskuntarakenne	49
6.1.2	Väestön rakenne ja kehitys	49
6.1.3	Maisema ja taajamakuva	49
6.1.4	Taloudelliset vaikutukset, palvelut ja työpaikat	52
6.1.5	Virkistys	52
6.1.6	Liikenne	52
6.2	Vaikutukset luonnonympäristöön	54
6.2.1	Maa- ja kallioperä	54
6.2.2	Vesistöt ja vesitalous	54
6.2.3	Arvokkaat luontokohteet	54
6.3	Ympäristöhäiriöt	55
6.3.1	Melu	55
6.3.2	Ilmanlaatu	55
6.4	Ympäristön häiriötekijät	55
6.5	Vaikutukset ylemmän asteen kaavoihin	56
6.5.1	Yleiskaavallinen tarkastelu	56
7.	Asemakaavan toteutus	57
7.1	Toteuttaminen ja ajoitus	57

Luettelo selostuksen liitemateriaaleista

- Liite 1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- Liite 2 Ote ajantasa-asemakaavasta
- Liite 3 Kaavakartta, -merkinnät ja -määräykset
- Liite 4 Tilastolomake
- Liite 5 Kirkonvarkauden eteläosan luontoselvitys 2021 Ramboll.
- Liite 6 Pönttölän luontoselvitys, Faunatican raportteja 59/2022
- Liite 7 Moisio-Tuukkala liikenneselvitys 24.5.2023, Ramboll.
- Liite 8 Moisio-Kyyhkylä osayleiskaavan meluselvitys, Destia 2013, päivämeluvuonna 2040
- Liite 9 Moisio-Kyyhkylä osayleiskaavan meluselvitys, Destia 2013, yömelu vuonna 2040
- Liite 10a Moisiantie 5–11 ja Annilanranta kulttuuriympäristöselvitys 2022, Tengbom
- Liite 10b Liitekartta: Osa-alueet
- Liite 10c Liitekartta: Kulttuuriympäristön arvot
- Liite 10d Liitekartta: Kulttuuriympäristön arvot – karttamerkintöjen selitykset
- Liite 11 Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute
- Liite 12 Ehdotusvaiheen palaute ja vastineraportti
- Liite 13 Annilanrannan alueen liito-oravaselvitys, 11.4.2023, FCG Finnish Consulting Group Oy
- Liite 14 Porrassalmen museotie, Mikkeli – Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma

Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista

- Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt
- Mikkelin kaupungin kaupunkisuunnittelu: Porrassalmen maisemaselvitys 2006
- Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan aineistot, muun muassa:
 - o Rakennetun ympäristön kehitys
 - o Maisemat ja miljööt
- Mustonen, Tuija: Mikkelin kirkkopuisto kulttuuriympäristöselvitys, 2014
- Vikman, Laura: Mikkelin kauppakatuja historiaselvitys, 2013
- ”Saimaan sylissä Savon sydämessä”. Porrassalmen maisemanhoitosuunnitelma, Etelä-Savon maakuntaliitto, 2000

1. TIIVISTELMÄ

1.1 KAAVAPROSESSIN VAIHEET

- Asemakaavoitus on käynnistynyt kaupungin aloitteesta.
- Asemakaava ja asemakaavan muutos on kuulutettu vireille 30.3.2022.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 30.3.2022–29.4.2022 MRL 63 §:n ja MRA 30 §:n mukaisesti.
- Kaupunkikehityslautakunta on 17.1.2023 § 9 päättänyt lähettää asemakaavaehdotuksen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.
- Mikkelin kaupunginhallitus on 6.2.2023 § 48 päättänyt asettaa asemakaavaehdotuksen nähtäville.
- Asemakaavaehdotus on ollut nähtävillä 15.2.–17.3.2023 MRL 65 §:n ja MRA 27 §:n mukaisesti.
- Mikkelin kaupunginhallitus on 5.6.2023 § 208 päättänyt esittää kaupunginvaltuustolle asemakaavamuutoksen hyväksymistä.
- Mikkelin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt asemakaavamuutoksen 12.6.2023 § 81.

1.2 KAAVAN SISÄLTÖ

Asemakaavan ja asemakaavamuutoksen tarkoituksena on saattaa loppuun Kirkonvarkauden asemakaavoitus täydennettynä Annilanrannan ja ns. Pönttölän alueilla sekä päivittää pohjoisosan korttelin 1 asemakaava vastaamaan toteutunutta tilannetta.

Asemakaavoitettavana on Kirkonvarkauden eteläosa ja Annilanranta kiinteistöön 491-404-1-61 saakka. Alueelle on tulossa uusia pientaloasumiselle osoitettuja ranta- ja sisämaan tontteja. Kaavoituksen yhteydessä tutkitaan alueelle sopivaa rakentamisen määrää huomioiden alueen keskeisen sijainnin lähellä Mikkelin ydinkeskustaa. Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan rakennusoikeuksia.

Asemakaavan muutoksen kohde sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1. Kaavasta poiketen kortteliin on toteutunut mm. päiväkotia ja uusi katuyhteys, Väänäsenpolku. Päiväkodin viereisten tonttien ympäristö on muuttunut. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa asemakaavaa vastamaan toteutunutta tilannetta, ja osoittaa tonteille myös mahdollisuuksien mukaan uusia käyttötarkoituksia.

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 LUONNONYMPÄRISTÖ

2.1.1 Maisemakuva ja -rakenne

Alue sijoittuu Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaan, Suur-Saimaan seutuun. Suur-Saimaan seutu on veden hallitsemaa ja pirstomaa, ja topografia varsin vaihtelevaa. Suunnittelualueet sijaitsevat Saimaan Annilanselän länsipuolella kohoavalla pohjois-eteläsuuntaisella metsä-/harjuselänteellä. Suunnittelualueiden maisema on vähäisesti kumpuilevaa, paikoin rannasta jyrkästikin nousevaa. Pohjoisempi suunnittelualue on pääosin rakennettua ympäristöä. Eteläisemmän suunnittelualueen maisemaa hallitsevat avoimet Annilanselän rannat, peitteiset rantametsät, arvokas harjualue ja niitä rikkovat asutukset puoliavoimine pihapiireineen. Maisematilat vaihtuvat avoimista suljettuihin, pääosa eteläisen suunnittelualueen maisematiloista on suljettuja. Eteläisen suunnittelualueen keskiosissa sijaitsee peltoaukea, ja eteläosissa väljää pientaloasutusta. Eteläisemmän osan rantavyöhykkeellä on osin vesijättöä.

Lähimaisemassa maiseman korkokuva juontuu kallioperästä sekä sen päälle jääkauden aikaansaamista muodostumista. Maasto on pääpiirteissään suhteellisen tasaista, mutta pienpiirteisesti vaihtelevaa. Eteläisemmän suunnittelualueen maisemakuvaa hallitsee harjualueen päälle rakentunut historiallinen museotie, Porrassalmentie.

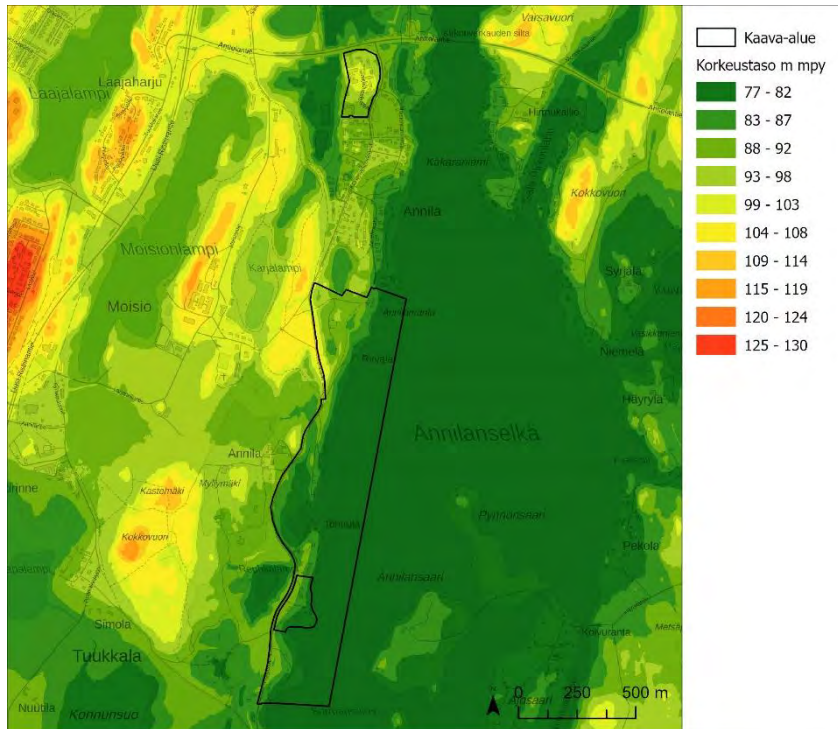
Pohjoisempi suunnittelualue vaihtuu ympärillään muuhun rakennettuun ympäristöön. Eteläisempi suunnittelualue rajautuu idässä Annilanselkään, ja lännessä aluetta halkovan Porrassalmentien rajaamina metsiin, golfkenttään ja Annilan lomakartanon alueeseen. Eteläisemmän suunnittelualueen pohjoispuolella sijaitsee Antellinkadun, Suppaku-
jan ja Pöndisenkujan pientaloasutus.

2.1.2 Korkeussuhteet ja maaperä

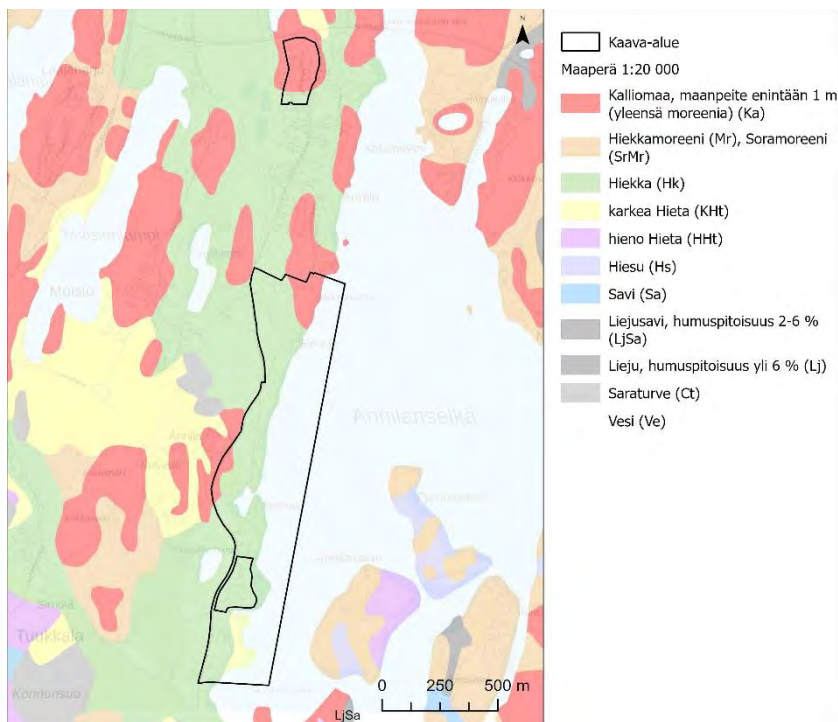
Suunnittelualueet (pohjoisempi ja eteläisempi) sijaitsevat tyypillisessä Järvi-Suomen vesistöjen rikkomassa, kumpuilevassa maastossa ja hiekkavaltaisessa jäätikköjokimuodostumassa.

Eteläisemmän suunnittelualueen rantavyöhyke on maastonmuodostukseltaan vaihtelevaa, osa rannoista on jyrkähköjä, osa tasaisempia. Saimaan Annilanselän keskimääräinen pinnankorkeus on 75,8 metriä merenpinnan yläpuolella; eteläisemmän suunnittelualueen korkeimmat kohdat yltävät noin 100 m mpy – tasaisemmat maastonkohdat ovat n. 80 m mpy. Eteläisempi suunnittelualue on maaperältään pääosin hiekkaa (hiekkavaltaista harjumuodostumaa), pieneltä osin myös kalliomaata ja karkeaa hietaa.

Pohjoisempi asemakaavamuutosalue on tasaisempaa – sen pinnankorkeus on noin 90 m mpy. Asemakaavamuutosalue on maaperältään pääosin kalliomaata, eteläosistaan myös hiekkaa.

Suunnittelualan topografia. Kaava-alueen sijainti on esitetty mustalla rajauksella.

Suunnittelualan maaperä. Kaava-alueen sijainti on esitetty mustalla rajauksella.

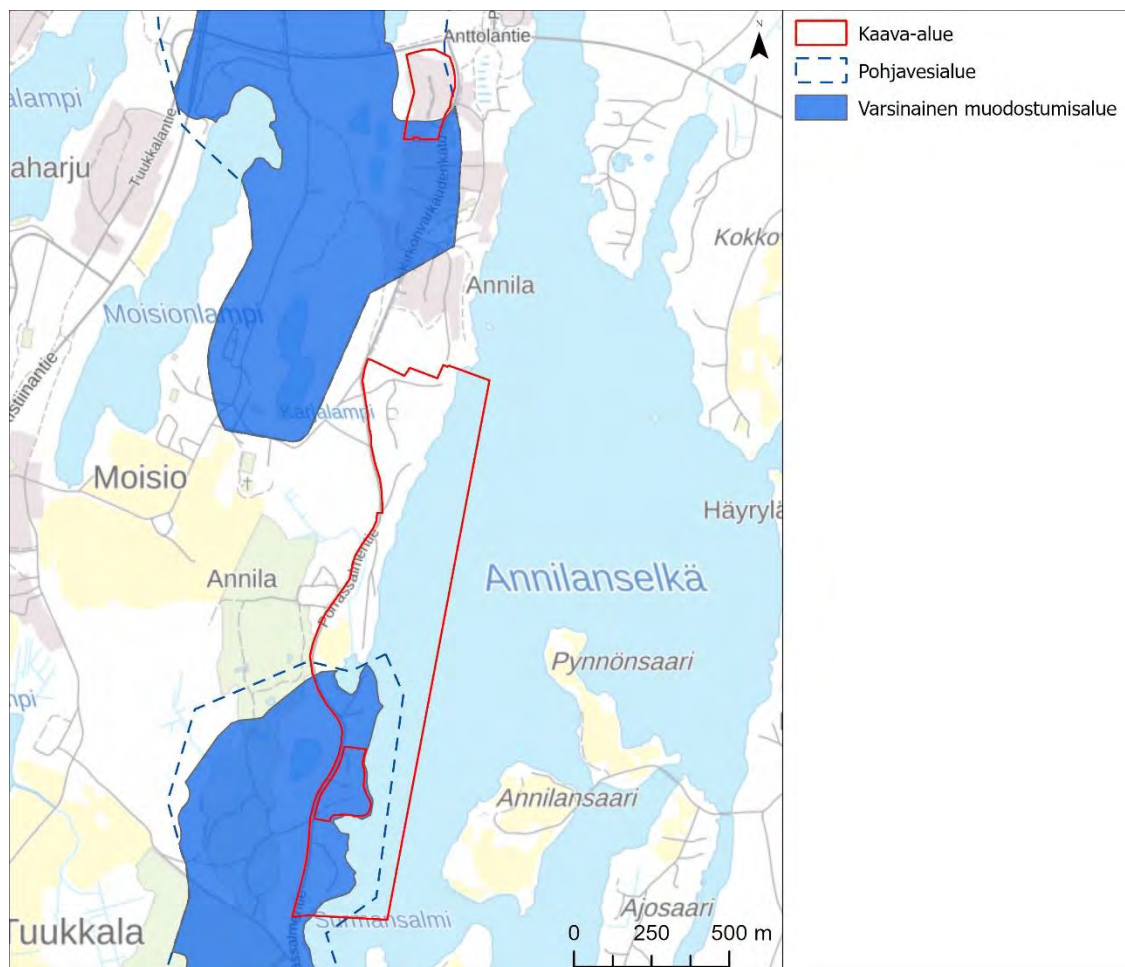
2.1.3 Vesistöt ja vesitalous

Suunnittelualueet sijaitsevat Vuoksen päävesistöalueella, Ukonveden valuma-alueella. Eteläisempi suunnittelualue rajautuu Saimaan Annilanselkään.

Pohjoisempi kaavamuutosalue sijaitsee Pursialan vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1. luokka, 0649151), eteläosastaan myös pohjaveden varsinaisella muodostumisalueella.

Eteläisemmän suunnittelualueen eteläisimmät osat (Reuhkalammen ympäristöstä etelään) sijaitsevat Porrassalmen vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (1. luokka, 0459201), ja sen varsinaisella muodostumisalueella.

Alueen hulevesien käsittelyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota. Hulevesien hallinnan toivotaan tapahtuvan pääasiassa tonteilla, mutta siltä osin kuin hallinta tonteilla on mahdotonta tai riittämätöntä, tullaan kaava-alueen hulevedet ohjaamaan kaupungin hulevesijärjestelmään.

Suunnittelualueen sijainti suhteessa pohjavesialueisiin.

2.1.4 Kasvillisuus ja eläimistö

Mikkeli kuuluu kasvimaantieteellisesti eteläboreaaliseen havumetsävyöhykkeeseen, joka käsittää lähes koko Etelä-Suomen. Ilmastollisesti vyöhyke on varsin suotuisa. Alueen metsät ovat pääosin tuoreen kankaan, paikoin järeitäkin, mäntymetsiä.

Suunnittelualueelle on tehty seuraavat luontoselvitykset:

- o Moisio-Tuukkalan alueen luontoselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2009.
- o Moisio-Kyyhkylän luontoselvityksen täydennys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2012.
- o Annilanrannan viitasammakkoselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2012.
- o Annilanrannan vesihuoltolinjan luontoselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2012.
- o Annilanrannan vesi- ja rantakasvillisuusselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2012.
- o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan ja Kirkonvarkauden asemakaavan luontoselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 30.11.2013.
- o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan ja Kirkonvarkauden asemakaavan liito-orava-selvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 29.4.2014.
- o Kirkonvarkauden eteläosan luontoselvitys 2021 Ramboll.
- o Pönttölän luontoselvitys. Muistio 31.10.2022. Faunatican raportteja 59/2022.
- o Annilanrannan alueen liito-oravaselvitys. FCG Finnish Consulting Group Oy. 11.4.2023.

Kasvillisuus ja luontotyypit

Luontoselvityksessä 2021 on todettu, että Annilanrannan ojanvarsilehto (kuvassa nro 10) on kasvillisuutensa puolesta arvokas luontotyyppi (vrt. Nironen & Vauhkonen 2013), vaikka sen luonnontilaisuutta on voimakkailla puuston harvennuksilla heikennetty. Kohde ei harvennusten vuoksi täytä enää metsälain 10 § erityisen tärkeän elinympäristön kriteerejä, mutta on muuten arvokas kohde mm. rehevyytensä ja laajan kotkansiipikasvuston vuoksi. Kosteat runsasravinteiset lehdot on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiä.

Kangasvuokko on uhanalainen, vaarantunut laji (Rassi ym. 2010). Mikkeliissä on kirjattu 32 kangasvuokon kasvupaikkaa (Kettunen 2009), joista yksi sijoittuu kaava-alueen läheisyyteen (kuvassa nro 20).

Annilanrannan ojanvarsilehto (nro 10) ja kangasvuokon kasvupaikka (nro 20). (Luontoselvitys 2013)

Liito-oravat

Luontoselvityksessä 2013 Porrassalmentieltä rantaan päin laskevalta jyrkältä rinteeltä yhden kolohaavan tyveltä löydettiin liito-oravan jätöksiä (kuvassa nro 17). Kohteessa todettiin kasvavan varttunutta männikköä ja että puustoa on vastikään harvennettu. Rantapuustossa on runsaasti haapaa ja useissa haavoissa on koloja.

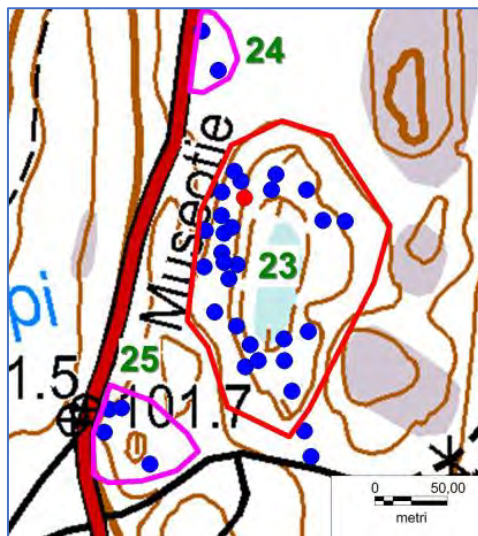
Luontoselvityksessä 2014 Nirosen ja Vauhkosen (2013) raportissa rajatulta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalta (nro 17) löytyi jätöksiä yhden pesäpuun (kolohaapa) tyveltä. Osa jätöksistä oli tuoreita. Alueella on ainakin seitsemän muuta kolohaapaa, joiden tyviltä jätöksiä ei löydetty.

Luontoselvityksessä 2014 Porrassalmentien itäreunalta (nro 25) löydettiin liito-oravan jätöksiä. Annilanrannantien risteyksen pohjoispuolella on pienempi suppa, jossa kasvaa harvaa sekametsää. Liito-oravan jätöksiä löydettiin neljän nuorehkon haavan tyveltä. kahdella Porrassalmentien itäpuolisella alueella ei todettu liito-oravalle sopivia pesäpuita, vaan ne ovat todennäköisesti lajin ruokailualueita. Jätöshavainnot liittyvät todennäköisesti läheiseen suppa-alueen reviiiriin (kohde 23).

Luontoselvityksessä 2021 alueella vuonna 2014 havaitun liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan puustoa (nro 17) on viime vuosina voimakkaasti harvennettu. Liito-oravan pesäpuu, kolohaapa, on ilmeisesti kaadettu puuston harvennusten yhteydessä. Lisääntymis- ja levähdyspaikaksi vuonna 2014 merkityllä alueella tai sen läheisyydessä ei ole tällä hetkellä järeitä haapoja tai kuusia, jotka voisivat toimia liito-oravan pesäpuina. Koko selvitysalueen puusto on nykytilassaan liito-oravan elinympäristöksi soveltumatonta ja voi toimia korkeintaan kulkuyhteytenä elinympäristöjen välillä.

Kaupunki ja ELY-keskus selvittivät asiaa vuonna 2022, ja alueelle oli tehty metsänkäyttöilmoitus harvennushakkuusta 4.3.2015. Liito-oravaa koskeva havainto tallennettiin silloiseen Hertta-järjestelmään 9.10.2015. Näin ollen tieto esiintymästä ei ole ollut vielä maaliskuussa Metsäkeskuksen tiedossa eikä metsänkäyttöilmoitus siten ole tullut ELY-keskukselle tiedoksi.

Luontoselvityksen 2022 yhteydessä Pönttölän tilalta (kiinteistö 491-404-1-62) tavattiin liito-oravan elinpiiri ja sen osana myös lisääntymis- ja levähdyspaikka. Kiinteistöltä 491-404-1-2 läheltä Porrassalmentietä tavattiin liito-oravalle sovelias ympäristö.

Porrassalmentien itäpuolelta löydettiin 2013 liito-oravan jätöksiä. Rantaan sijoittuvalta liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalta ei vuoden 2021 selvityksessä löytynyt järeitä haapoja tai kuusia, jotka voisivat toimia liito-oravan pesäpuina. Koko selvitysalueen puusto on nykytilassaan liito-oravan elinympäristöksi soveltumatonta. (Luontoselvitys 2014)

Pönttölän liito-oravahavainnot sekä lajin elinpiiri, lisääntymis- ja levähdyspaikka. (Luontoselvitys 2022)

Annilanrannan suunnittelualueelle laadittiin uusi liito-oravaselvitys keväällä 2023 (FCG). Selvityksen mukaan selvitysalueelta ei tehty havaintoja liito-oravasta ja selvityksessä todettiin, että alue ei ole liito-oravalle optimaalista elinympäristöä – metsät ovat pääosin mäntyvaltaisia. Vain keskiosalla ja Porrassalmentien varressa on pienialaisesti koivuvaltaista varttuvaa puustoa, ja Ritvalan taloon menevän tien varressa on muutama järeä kuusi. Selvitys on tämän selostuksen liitteenä (Liite 13).

Viitasammakko

Luontoselvityksen 2022 yhteydessä havaittiin, että viitasammakoita pulputti kaikkialla Pönttölän rannan kosteikoilla ja yhteensä äänessä oli satoja koiraita.

Sudenkorennot

Luontoselvityksen 2022 yhteydessä Pönttölän itäreunan ruovikon keskellä sijaitsevan allikon alueella havaittiin kaksi lummelampikorentokoirasta.

2.1.5 Luonnonsuojelu

Suunnittelualueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse luonnonsuojelualueita. Lähin luonnonsuojelualue on Porrassalmen harjun ja Surmansalmen niemen luonnonsuojelualue (YSA060091) noin 500–600 metriä suunnittelualueesta etelään ja kaakkoon.

2.2 RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

2.2.1 Yhdyskuntarakenne ja asutus

Kaava-alue sijaitsee Etelä-Savon maakunnassa, Mikkelin kantakaupungista noin neljä kilometriä etelään, Saimaan Annilanselän rannalla, Kirkonvarkaudenkadun ja Porrassalmentien varressa. Asemakaavamuutosalue sijaitsee Kirkonvarkaudenkadun ja Anttolantien risteyksessä, Kirkonvarkauden alueella.

Etelä-Savon maakuntakeskus Mikkeli oli vuoden 2022 lopussa n. 52 000 asukasta. Asukasmäärältään Mikkelin suurin taajama on Mikkelin kantakaupunki. Suunnittelualue sijaitsee yhdyskuntarakenteessa tiheän taajama-alueen etelälaidalla, ollen harvaa taajamaa tai taajama-alueen lievealuetta. Alue on pääosin metsäistä, mutta sinne on jo muodostunut paikoin asutusta.

Eteläisempi suunnittelualue liittyy pohjoisessa välittömästi Annilan asuinalueeseen. Asemakaavamuutoksen suunnittelualue sijaitsee tiheän taajaman alueella, Annilan

pohjoisosassa Väänäsenpolun ympäristössä (Kirkonvarkauden asemakaava, kortteli 1), ja siellä sijaitsee mm. rivitaloasutusta, palvelutalo sekä poikkeamisluvalla rakennettu päiväkot.

2.2.2 Työpaikat, elinkeinotoiminta ja palvelut

Suunnittelualue kuuluu kantakaupungin eteläosan taajaman lievealueeseen, ja sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien päässä maakuntakeskustason palvelutarjonnasta ja työpaikoista. Pohjoisella suunnittelualueella, asemakaavamuuotosalueella, sijaitsee päiväkot sekä palvelutalo. Eteläisemmällä suunnittelualueella sijaitsee pääosin pientaloasutusta, muutoin se on metsäistä rakentamatonta ranta- aluetta. Eteläisen suunnittelualueen vieressä Porrassalmentien toisella puolen sijaitsee golfkenttä (Annala Golf) sekä pienimuotoista matkailutoimintaa. Eteläisestä suunnittelualueesta noin 500 metriä länteen Moisiossa sijaitsee sairaala – niin ikään Moisiossa, noin kilometrin etäisyydellä sijaitsee lähin kauppa sekä Moisio koulun koulu. Suunnittelualueesta noin kilometri etelään Porrassalmessa sijaitsee kuntoutussairaala.

Mikkeli on Etelä-Savon maakuntakeskus, jonka asukasmäärä 31.12.2022 oli 52 001. Vuonna 2021 työttömyysaste oli 10,6 % ja vuonna 2020 työpaikkaomavaraisuus 103,8 %. Palvelujen työpaikkojen osuus (vuonna 2020) oli 77,6 %, jalostuksen 18,3 % ja alkutuotannon 2,9 %.

2.2.3 Liikenne

Kulku suunnittelualueelle tapahtuu nykytilanteessa kokoojaväylien, Kirkonvarkaudenkadun ja Porrassalmentien kautta. Eteläisempään suunnittelualueeseen sisältyy yleisen tien aluetta (Porrassalmentie, yhdystie 15131). Porrassalmen museotie määriteltiin vuonna 1982 museotieksi, ja se on osa Museoviraston inventoimaa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009).

Porrassalmentie vaihettuu pohjoisessa Kirkonvarkaudenkatuun, joka liittyy Anttolantiehen (kantatie 62). Liittymä on porrastettu liittymä, jossa on vasemmalle kääntyvien kaistat ja korokkeelliset saarekkeet. Kantatien 62 alitse kulkee alikulku etelästä Kirkonvarkauden alueelta. Kirkonvarkaudenkadun varressa on uutta asumisen aluetta (Kirkonvarkaus). Etelässä Porrassalmentie liittyy Uuteen Ristiinantiehen (valtatie 13). Pohjoisempi suunnittelualue sijaitsee Anttolantien ja Kirkonvarkaudenkadun liittymän tuntumassa. Kirkonvarkaudenkadusta erkaneva Väänäsenpolun katualue on osa asemakaavamuuotosaluetta.

Kirkonvarkaudenkadun ja Väänäsenpolun varressa on jalankulun ja pyöräliikenteen väylä. Entinen Porrassalmentie (museotie) on pohjoisosastaan muutettu jalankulku- ja pyörätieksi. Anttolantien, Pursialankadun ja Uuden Ristiinantien varsilla kulkee kävelyn ja pyöräilyn väylät Mikkelin keskustaan, ja keskustan palvelut ovat hyvin saavutettavissa kävellen ja pyöräillen. Kirkonvarkaudentien suojateilla on saarekkeet. Anttolantiella on alikulku jalankulkua ja pyöräliikennettä varten.

Suunnittelualueen tieyhteydet ovat päällystettyjä (Porrassalmentie, Kirkonvarkaudenkatu, Väänäsenpolku), pienemmät yksityistiet ovat päällystämättömiä. Kirkonvarkaudenkadulla nopeusrajoitus on 40 km/h, Porrassalmentiellä 50–60 km/h. Alueen tonttikauduilla rajoitus on 30 km/h.

Joukkoliikenteen pysäkkejä löytyy varsin kattavasti Kirkonvarkaudenkadun ja Porrassalmentien varresta. Kirkonvarkaudenkadulla kulkee arkipäivisin yksi bussilinja, ja sen vuoroväli on noin tunti. Pohjoista aluetta lähimmät pysäkit ovat Väänäsenpolun liittymän pohjoispuolella. Eteläistä maankäyttöaluetta palvelevia pysäkkejä on Porrassalmentiellä, mutta ne ovat hiukan etäällä alueen jalankulkuyhteyksistä.

Porrassalmentien keskimääräinen liikennemäärä suunnittelualueen eteläosassa on noin 550 ajoneuvoa vuorokaudessa (KVL 2021, Väylävirasto). Anttolantiella liikennemäärä on noin 3670 Kirkonvarkaudenkadun liittymän kohdalla. Mikkelin seudun liikennemallin perusteella Kirkonvarkaudenkadun liikennemäärä on noin 2000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Raskaan liikenteen osuus on suuruusluokkaa 6–11 %.

Alueelle on laadittu Moisio-Tuukkalan liikenneselvitys (Ramboll, 2023). Selvitys on tämän selostuksen liitteenä (Liite 7).

2.2.4 Kunnallistekniikka

Suunnittelualue liittyy kaupungin teknisen huollon verkostoihin. Alue on Mikkelin Vesilaitoksen toiminta-alueita.

2.2.5 Virkistys

Suunnittelualueen lähiympäristössä on runsaasti virkistyskäyttöön soveltuvia alueita, kuten Karjalammen ja Reuhkalammen ympäristöt, Annilan Golfkeskus ja Kastemäen-Kokkivuoren metsäalueet. Alueen läheisyydessä sijaitsee Tuukkalan lenkin liikuntareitti. Annilanselän ja Kyyhkylänselän vesialtaat ovat soveltuvia virkistyskohteita esim. veneilyyn.

Kyyhkylän uimapaikka sijaitsee Surmansalmen rannalla suunnittelualueen eteläpuolella, ja Kyyhkylässä on lisäksi liikunta-alue tennis- ja beachvolley-kenttineen sekä ulkokunto-salilaitteineen. Kirkonvarkaudessa sijaitsee Heinzenpuiston leikkipaikka sekä lähiliikuntapaikka.

2.2.6 Rakennettu kulttuuriympäristö

Kaavatyön yhteydessä on laadittu Moisiantie 5–11 ja Annilanrannan kulttuuriympäristöselvitys (Tengbom). Annilanrannan maiseman arvoja ovat historiallisesti kerroksellinen kulttuurimaisema ja vaihtelevat luonnonympäristöt, joihin kuuluvat muinaisjäänökset ja muistomerkit, avoimet maisematilat ja niihin avautuvat näkymät, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennuskokonaisuuksien piha- ja puistoalueet sekä vanha puusto ja kasvillisuuden muodostamat maisematilojen väliset reunavyöhykkeet. Selvitysalueen kulttuurihistoriallinen erityisarvo on sen vaikuttavan luonnonympäristön ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan luoma kokonaisuus. Selvitys on tämän selostuksen liitteenä (Liite 10).

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)

Suunnittelualue on osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009), Porrassalmen historiallista maisemaa. Porrassalmi on kulttuurimaisemaa, joka on Suur-Savon alueella historiallisesti ja ajallisesti merkittävintä esihistoriallisine ja historiallisine muistoineen. Historiallisella ajalla alueelle on perustettu lukuisia kartanoita ja suurtiloja.

Historiallinen tie, Porrassalmen museotie

Seitsemän kilometrin pituinen museotie on perua vanhasta Mikkeli-Lappeenranta-tiestä. Maisemallisesti merkittävään Porrassalmen harjuun liittyy lukuisia muistoja Kustaan sodan aikana 1789 käydystä taistelusta. Arkkitehti Armas Lindgrenin suunnittelema muistomerkki tien varrella on paljastettu 1923.

Porrassalmen harjun päällä kulkenutta reittiä käytettiin jo esihistoriallisella ajalla. Kesä-tieksi se raivattiin viimeistään 1600-luvun aikana. Ennen tien kunnossapidosta huolehtivat talonpojat ja kullekin talolle määrättiin manttaaliluvun mukainen osuus tiestä hoidettavaksi. Osuudet merkittiin 1600-luvulta alkaen tiemanttaalin rajamerkeillä. Yksi tällainen ainutlaatuinen rajakivi, manttaalikivi, sijaitsee noin 150 m Annilan liittymästä pohjoiseen.

Paikallisesti arvokkaat kohteet

Alueelle on laadittu Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavatyön yhteydessä rakennusinventointi (Selvitystyö Ahola 2014). Lisäksi tämän kaavatyön yhteydessä kaava-alueelle sijoittuvat rakennukset on inventoitu (Tengbom 2022).

1914 rakennettu mansardikattoinen Ritvalan puuhuvila edustaa herrasväen kesähuvila-kulttuuria 1900-luvun alkupuolelta. Puuhuvilan rakennushistorialliset piirteet ovat ajallisesti kerroksellisia, mutta luontevia Ritvalan edustamalle rakennustyyppille, johon liittyy myös vajaat kolme vuosikymmentä kestänyt matkustajakotitoiminta. Talon jatkeeksi valmistui tiilinen omakotitalo 1970-luvun alussa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1940–1950-luvulla valmistunut rantasauna, 1930–1950-luvulla valmistunut piharakennus sekä maa-kellari.

Ritvalasta erotetulla tilalla sijaitseva Päivärannan talo on pulpettikattoinen, tiili-, betoni- ja lautarakenteinen talo, joka valmistui noin 1956, ja on ollut käytössä asuinrakennuksena. Päivärannan talo edustaa vaatimattomalla tavalla funktionalismin henkeä ja rakennustekniikaltaan viime sotien jälkeistä pula-ajan rakentamista. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1940–1950-luvulla valmistunut saunamökki.

Männistön huvila on rakennettu noin 1918–1920. Männistön rakennushistoriallisilta piirteiltään eheä ja hyvin säilynyt huvilarakennus edustaa 1900-luvun alun herrasväen huvilarakentamista. Kohde ilmentää aikakauden kesähuvilakulttuuria kaupungin lähiympäristössä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi piharakennus 1900-luvun alusta, alamökki 1970-luvulta sekä rantasauna 1900-luvun alusta.

Pönttöläksi kutsuttu Kotirannan lautaverhoiltu huvila sijaitsee suunnittelualueen eteläisimmissä osissa, ja on valmistunut arviolta 1918–1920. Rakennuksessa on isot avoverannat, joskaan rakennuksen ulkoasu ei muutoin merkittävästi poikkea aikakautensa asuntorakentamisesta.

Ritvalan huvilarakennus ja saunarakennus. (Tengbom 2022)

Päivärannan huvila. (Tengbom 2022)

Männistön huvila ja rantasauna. (Tengbom 2022)

Pönttölän huvila. (Tengbom 2022)

Kaava-alueen muut rakennukset

Annilanrannan huvila (kiinteistö 491-404-3-4) paloi 1990-luvun puolivälissä ja se on purettu tulipalon jälkeen. Paikalla on uusi puutalo ulkorakennuksineen.

Annilan rantasauna (kiinteistöllä 491-404-3-1) on valmistunut 1960–70-luvulla ja se edustaa rakennusaikakaudelleen tyypillistä arkkitehtuuria.

Tonttulan (kiinteistöllä 491-404-1-6) paikalta on purettu vanha huvila ja nykyinen asuinrakennus on valmistunut 1960-luvun lopulla. Asuinrakennus on muutettu yhdenperheen talosta kahdenperheen asuintaloksi.

Neekerinharjun (kiinteistöllä 491-404-1-45) vanha huvila on purettu ja nykyinen rivitalo on valmistunut 1970-luvulla.

Kiinteistöllä 491-404-1-61 sijaitsee 1980-luvun omakotitalo.

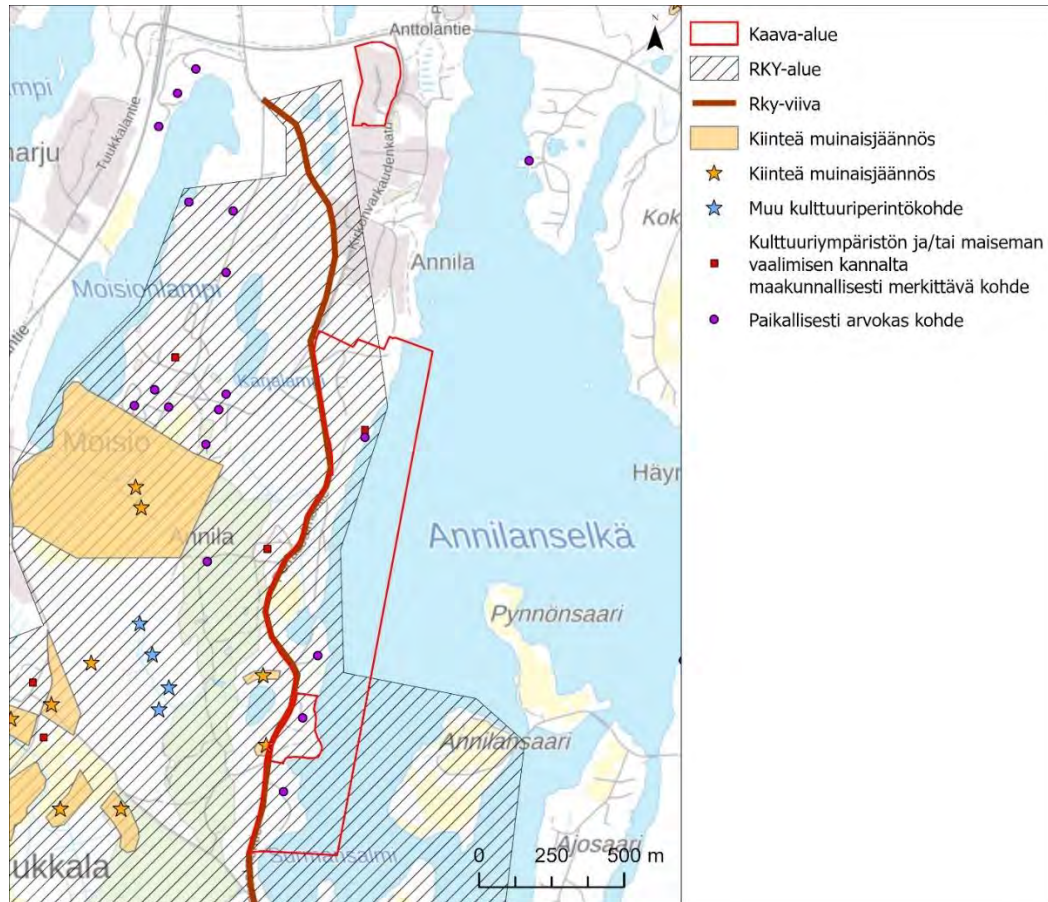
Annilan rantasauna. (Tengbom 2022)

Vasemmalla Annilanranta. (Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan rakennusinventointi 2014)

Vasemmalla Tonttula ja oikealla Neekerinharju rantasauna. (Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan rakennusinventointi 2014)

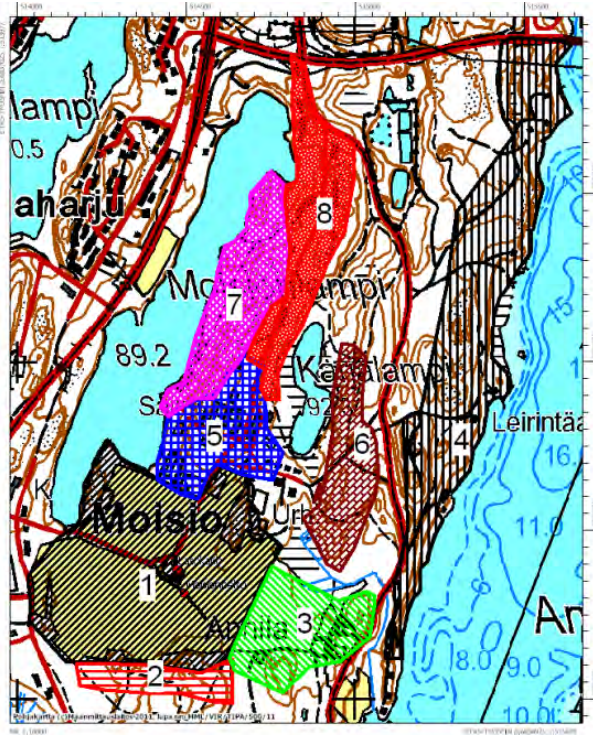

Arvokkaat kulttuuriympäristöt suunnittelualueella. Suunnittelualueen sijainti on esitetty punaisella rajauksella.

2.2.7 Muinaisjäännökset

Itse suunnittelualueella ei ole muinaisjäännöksiä tai muita arvokkaita suojeltuja kulttuuriympäristökohteita. Suunnittelualueen rajan läheisyydessä Reuhkalamella sijaitsee kuitenkin Annilan kiinteä muinaisjäännös (kivikautinen asuinpaikka, 1000002254) sekä Reuhkalammen kiinteä muinaisjäännös (kivikautinen asuinpaikka, 1000002260). Muita muinaisjäännösalueita ja -kohteita sijaitsee golfkentän länsipuolella n. 400–500 metrin etäisyydellä eteläisemmästä suunnittelualueesta.

Osa suunnittelualueesta tutkittiin Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavatyön yhteydessä (Moision sairaala-alueen arkeologinen inventointi 2011) kaivamalla alueelle koekuoppia. Alueelta ei löytynyt muinaisjäännöksiä.

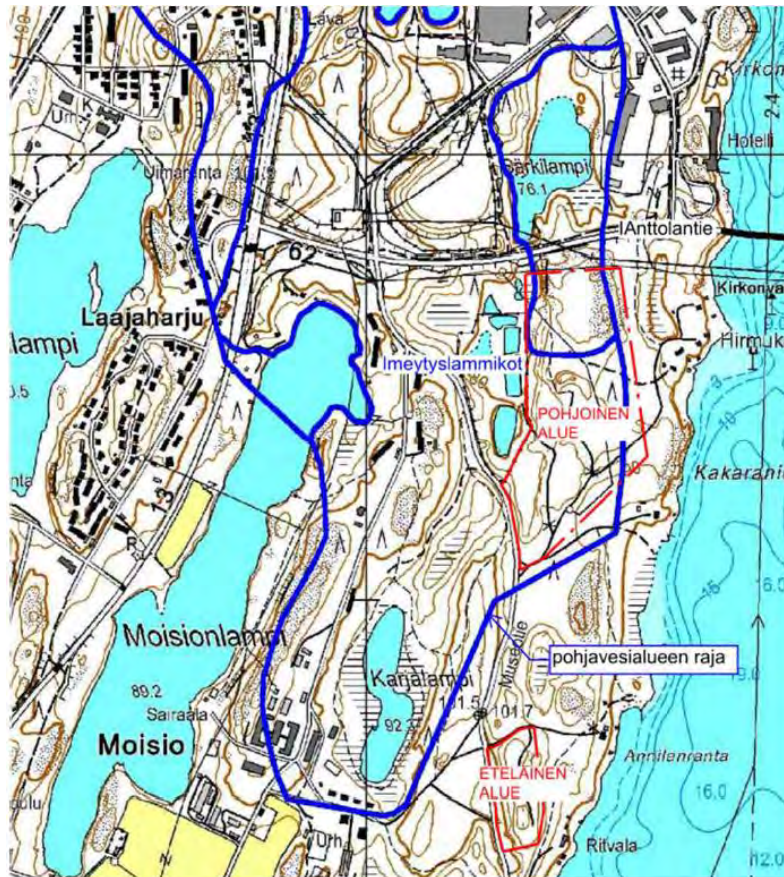
Osa suunnittelualueesta on tutkittu arkeologisessa inventoinnissa vuonna 2011. Kaava-alueelle sijoittuu osin kuvassa näkyvä osa-alue 4. (Moision sairaala-alueena arkeologinen inventointi 2011)

2.2.8 Ympäristöhäiriöt

2.2.8.1 Pilaantuneet maat

Suunnittelualueen pohjoisosaan on Moision-Kyyhkylän osayleiskaavatyön yhteydessä laadittu ympäristötekniset tutkimukset vuosina 2013 ja 2014 (Mikkelin asuntomessualueen ympäristötekkinen tutkimus 2013 ja lisätutkimus 2014). Pohjoiselta alueelta vanhan soranotto- ja maanläjitysalueen ympäristöstä havaittiin kynnysarvojen ylityksiä, jotka aiheuttavat alueen täyttömaille maa-aineksen käyttörajoitteen. Lisäksi havaitut kynnysarvojen ylitykset edellyttävät VNa:n mukaisesti maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointia.

Eteläisellä alueella ei tutkimuksissa havaittu pilaantuneisuutta tutkituilla haitta-aineilla, eikä viitteitä rakennusjätteistä.

Ympäristötekniiseen tutkimukseen kuulunut selvitysalue näkyy kuvassa punaisella rajattuna. (Ramboll, 2013 & 2014)

2.2.1 Melu

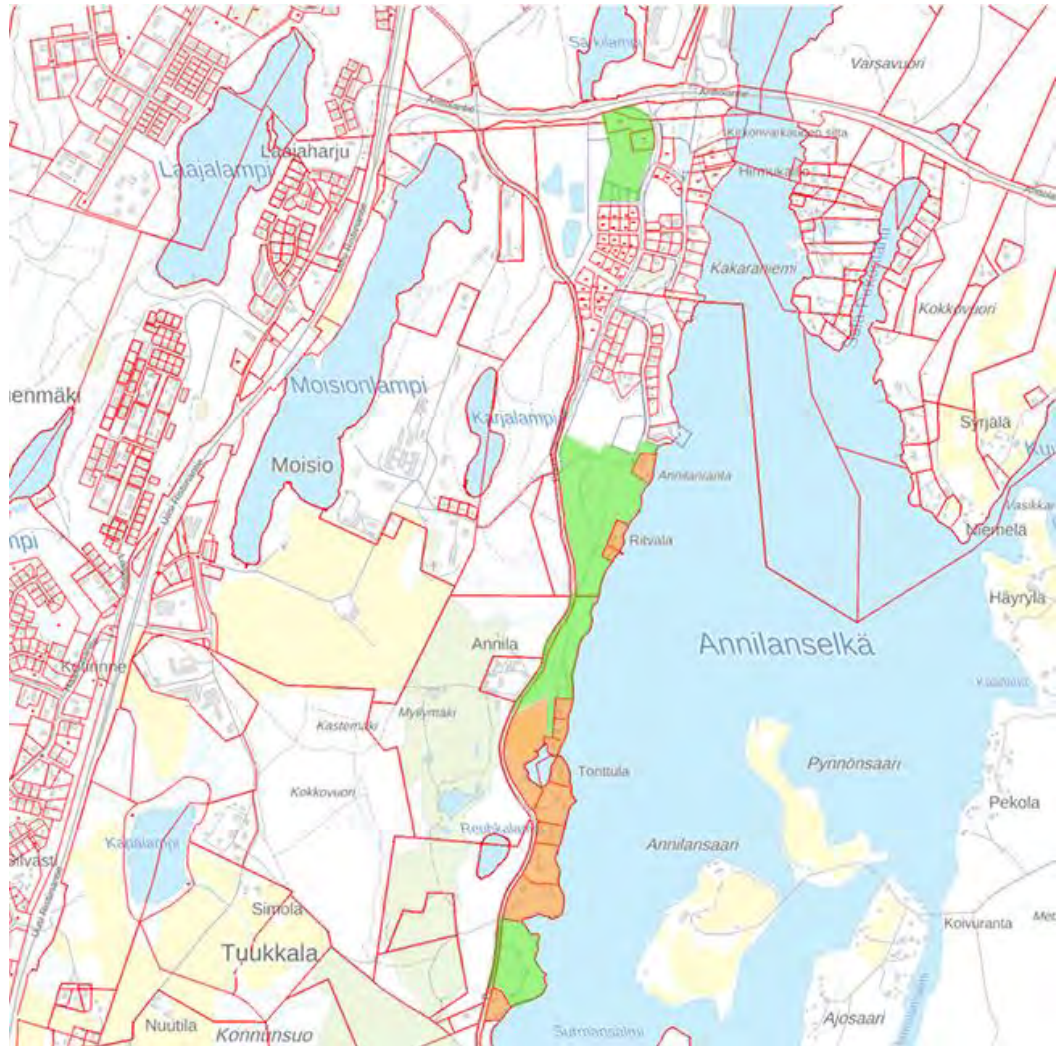
Annilanrannan aluetta on liikenteellisesti suunniteltu samoilla periaatteilla kuin Kirkonvarkauden asuntomessualueella. Rantaan sijoittuva uusi katu palvelee nykyisiä kiinteistöjä (5 kpl) ja uusia tontteja (19 kpl) sekä Kirkonvarkauden asemakaava-alueelle sijoitettavaa korttelia 19. Kirkonvarkauden asemakaavan alueella sijaitsevaa Antellinkatua jatketaan niin, että sen kautta on mahdollista ajaa kahdelle pohjoisimmalle kiinteistölle.

Rakennukset sijoitetaan niin, että ne muodostavat luonnollisen meluesteen liikennemelle.

Liikennemelua tutkittiin jo Moision-Kyyhkylän osayleiskaavoituksen yhteydessä ja lisääntynyt liikenne ei oleellisesti nosta liikennemelun määrää. Katso liitteet 7 ja 8.

2.2.2 Maanomistus

Suunnittelualueen maanomistus jakautuu kaupungin ja yksityisten maanomistajien välille. Alla olevassa kartassa kaupungin omistukset on esitetty vihreällä ja yksityisten punertavalla värillä. Porrassalmen museotie sijoittuu valtion maille, samoin kantatie 62. Vesialue kuuluu vesiosuuskunnille.

Kaupungin omistukset on esitetty vihreällä ja yksityisten punertavalla värillä.

3. SUUNNITTELUTILANNE

3.1 VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on:

- varmistaa, valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa;
- auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys;
- toimia kaavoituksen ennakoivan ja vuorovaikutteisen viranomaistyön välineenä valtakunnallisesti merkittävässä alueidenkäytön kysymyksissä; sekä
- edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa.
- Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Valtioneuvosto teki 14.12.2017 päätöksen uudistetuista tavoitteista, jotka korvasivat vuonna 2000 hyväksytyt ja 2008 tarkistettavat tavoitteet.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- 1) toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- 2) tehokas liikennejärjestelmä
- 3) terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- 4) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- 5) uusiutumiskykyinen energiahuolto

3.2 MAAKUNTAKAAVA

Alueella on voimassa Etelä-Savon maakuntakaava (2010) sekä vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 (2016). Alla olevassa karttaotteessa on esitetty maakuntakaavojen yhdistelmä.

Suunnittelualue sijoittuu taajamatoimintojen alueelle (A, ruskea väri). Merkinnällä on osoitettu maakunta- ja seutukeskusten taajamatoimintojen alueiden yleispiirteinen sijainti. Merkintä sisältää asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka- ym. taajamatoimintojen alueita. Siihen sisältyy samoin virkistys-, puisto- ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita. Lisäksi merkintään sisältyy erikseen luetellut arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristön kohteet. Merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä nykyisessä käytössään. Merkintään liittyy seuraava suunnittelumääräys:

Maakuntakaavan keskusverkon (maakuntakeskus, seutukeskukset ja paikalliskeskukset) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin:

- kilpailukykyisen tonttitarjonnan varmistamiseen hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa kaupunki- ja yhdyskuntarakennetta
- seudullisten asiointi- ja palvelualueiden toiminnallisen vuorovaikutuksen kehittämiseen ja tukemiseen
- seudullisten ja paikallisten palvelu-, työpaikka-, teollisuus- ja matkailualueiden mitoittamiseen ja toimintojen yhteensovittamiseen kestävä kehityksen periaatteet huomioiden.
- palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuuteen julkisella kulkuvälineellä ja kevyen liikenteen avulla
- vapaa-ajan asumisen ja matkailun kytkemiseen kiinteäksi osaksi muuta palvelu- ja yhdyskuntarakennetta

- riittävien virkistysalueiden varaamiseen, virkistysalueiden ja ulkoilureittien seudulliseen jatkuvuuteen sekä yhteyksiin taajamakeskukseen ja palveluihin
- taajamien rakentamattomiin ranta-alueisiin, yhteyksiin luontoon, rantaan ja veteen
- alkutuotannon ja maiseman kannalta merkittävien yhtenäisten peltoalueiden säilyttämiseen tuotannossa
- luonnon, erityisesti järvi- ja rantaluonnon sekä alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön ja/tai maiseman kannalta tärkeiden alueiden ja kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen vaalimiseen ja säilymiseen sekä kestäväan aluetaloudelliseen hyödyntämiseen
- Ilmastomuutoksen ehkäisyyn ja ilmastomuutoksesta aiheutuvien haittojen, kuten tulvavaaran lisääntymisen, huomioimiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava maakuntakaavan kohdeluettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset.

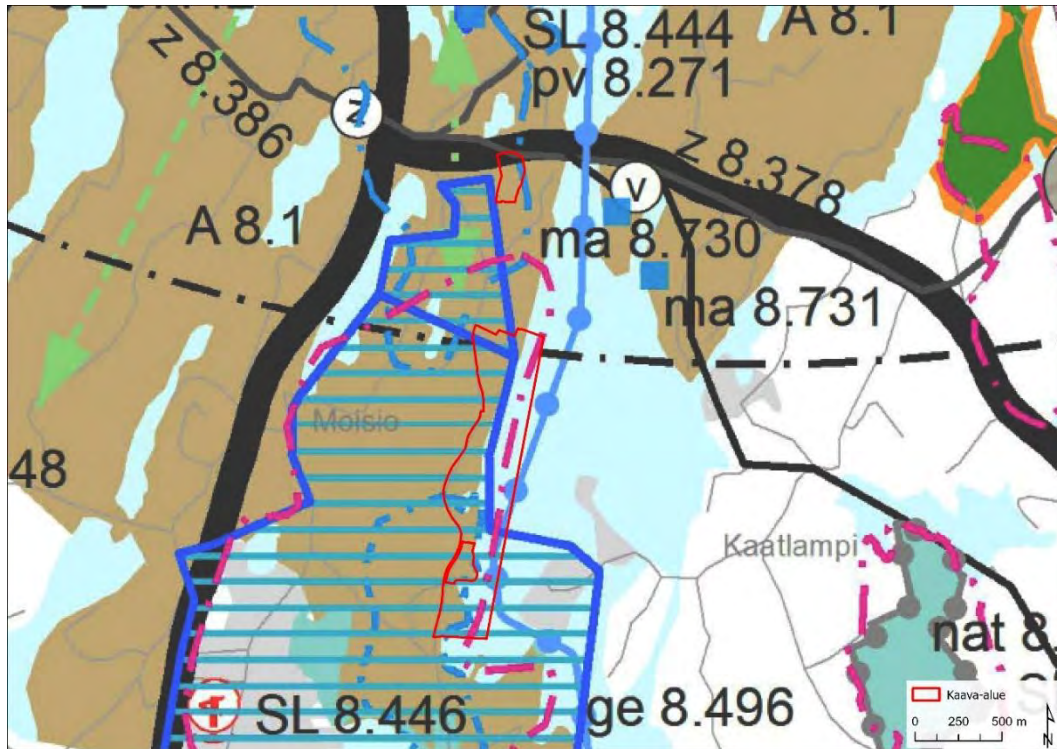
Alue on kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävää aluetta (maV, Porrassalmen kulttuurimaisema). Merkintään liittyy seuraava suunnittelumääräys: *Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.*

Alueella on arvokas geologinen muodostuma (ge, Porrassalmentien varsi, lila pistekatoviiva). Merkintään liittyy suunnittelumääräys: *Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen.*

Alue on osaksi pohjavesialuetta (pv, Pursiala ja Porrassalmi, sininen pistekatoviiva). Pohjavesialueen merkintään liittyy suunnittelumääräys: *Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa. Maa-ainesten ottaminen tulee sallia vain maisemointialueille, mikäli se ei vaaranna pohjaveden laatua tai vähennä saatavan pohjaveden määrää.*

Alueen halki kulkee Puumala–Mikkeli laivaväylä (lv, sininen palloviiva). Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus sekä suunnittelumääräys: *Vesiliikenteen syväys- ja alikulkukorkeusvaatimusten turvaamiseksi tulee niitä risteävien johtojen ja siltojen suunnittelussa ottaa huomioon merenkululaitoksen suositukset.*

Alue sijaitsee myös Hirolan varalaskupaikan suojavyöhykkeellä (svl). Merkinnällä osoitetaan kantatiellä 72 Hirolassa ja valtateillä 5 Joroisissa sijaitsevien varalaskupaikkojen suojavyöhykkeet. Merkintään liittyy seuraava suunnittelumääräys: *Lentoliikennettä palvelevien varalaskupaikkojen suojavyöhykkeelle ei tule osoittaa meluherkkiä toimintoja tai esterajoituksia aiheuttavia korkeita rakennelmia. Alueen maankäytössä on varauduttava kattavan rinnakkaistiestön toteuttamiseen. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on pyydettävä puolustusvoimine lausunto.*

Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä. Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on merkitty karttaan punaisella rajauksella.

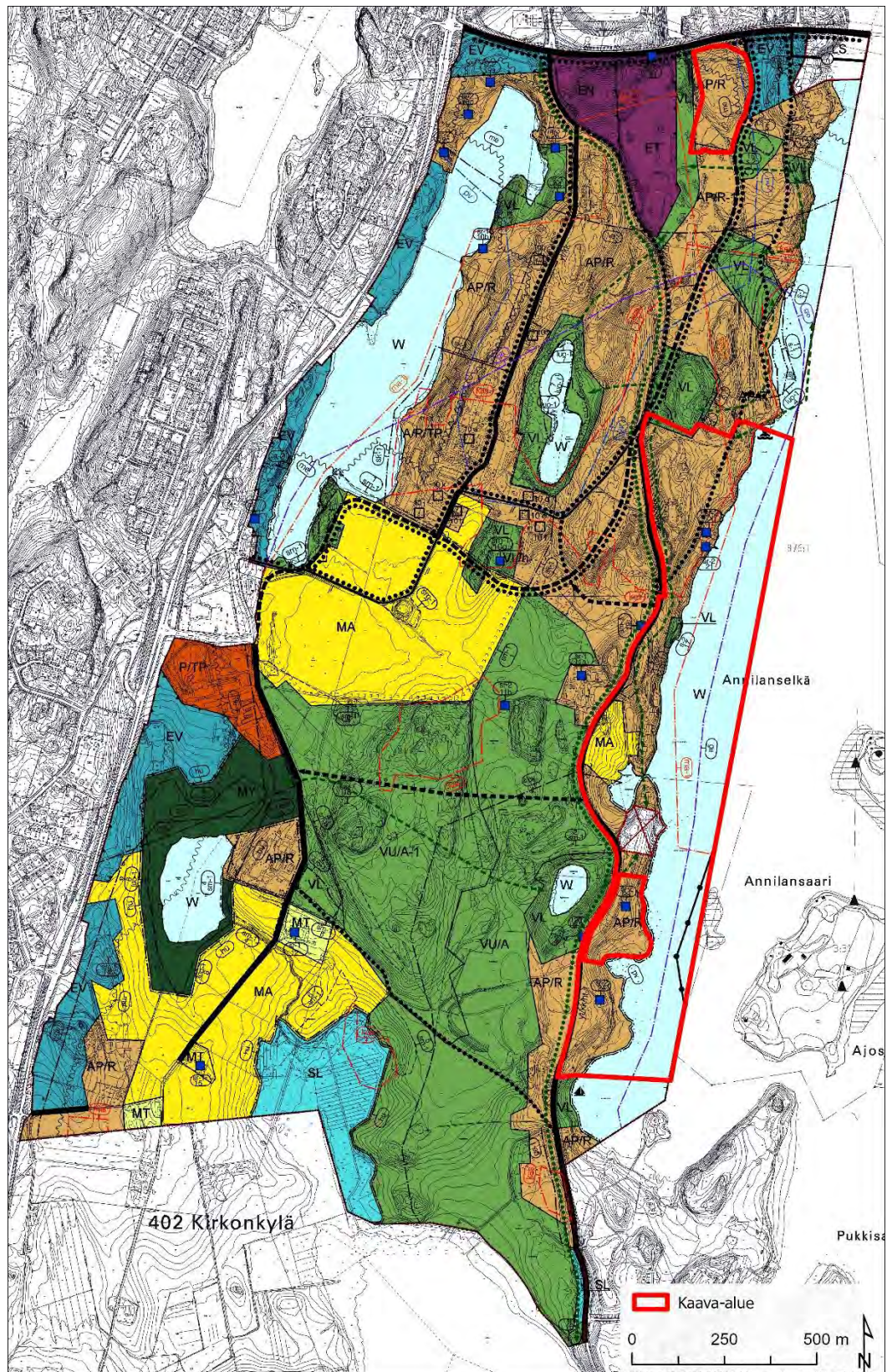
3.3 MOISIO-KYYHKYLÄN OSAYLEISKAAVA

Suunnittelualueella on voimassa Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava, joka on saanut lainvoiman 8.1.2015. Pohjoisempi osa suunnittelualueesta on osoitettu osayleiskaavassa pientalovaltaisena asunto-, loma-asunto- ja matkailualueena (AP/R ja AP/R-1) ja sekä osana pohjavesialuetta (Pursiala).

Myös eteläisempi osa suunnittelualueesta on osoitettu osayleiskaavassa pääosin pientalovaltaisena asunto-, loma-asunto- ja matkailualueena (AP/R). Etelämpänä on osoitettu maisemallisesti arvokas peltoalue (MA). Porrassalmen museotie on osoitettu merkinnällä yt/kk/ht-1. Osayleiskaavakartalle on osoitettu pohjavesialue (Porrassalmi). Alue on myös geologisesti arvokasta harjualueutta ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009, Porrassalmen historiallinen maisema).

Alueella on suojeltavia rakennuksia (sr-2, Ritvalan puuhuvila, Päivärannan talo sekä Puuppolan ja Kotirannan huvilat) sekä suojeltava alueen osa (s-2, Annilan liito-orava-alue). Annilan ojanvarsilehto on osoitettu merkinnällä luo-1/10. Aluetta halkovat ekologinen yhteys, ohjeellinen kevyen liikenteen reitti sekä Annilanselällä kulkeva laivaväylä.

Kiinteistö 491-404-1-2 ei ole mukana osayleiskaavassa, mutta on osa Annilanrannan asemakaavan ja asemakaavamuutoksen suunnittelualueutta.

Ote Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavasta. Suunnittelualueen sijainti on merkitty karttaan punaisella rajauksella.

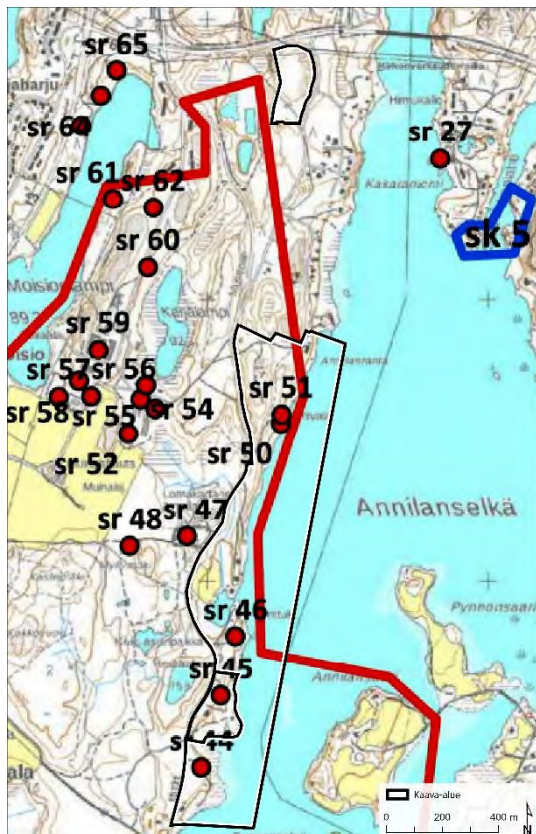
Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa suunnittelualueelle kohdistuvat seuraavat merkinnät ja määräykset:

	PIENTALOVALTAINEN ASUNTO-, LOMA-ASUNTO- JA MATKAILUALUE. Porrassalmen museotien läheisyydessä rakentamisen on sopeuduttava museotien luonteeseen. Porrassalmen museotien länsipuolen uuden maankäytön tulee tukeutua sitä varten suunniteltuun katuverkkoon. Katuverkon ja maankäytön mitoituksen tulee tukeutua yleiskaavatasoisiiin selvityksiin ja ne osoitetaan asemakaavassa.
	PIENTALOVALTAINEN ASUNTO-, LOMA-ASUNTO- JA MATKAILUALUE. Porrassalmen museotien läheisyydessä rakentamisen on sopeuduttava museotien luonteeseen. Alue voidaan ottaa osoitettuun käyttöön, kun maaperä on puhdistettu.
	LÄHIVIRKISTYSALUE.
	MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTO-ALUE, osa Porrassalmen historiallinen maisema. Tarkemman suunnittelun yhteydessä on selvitettävä alueen arkeologiset arvot. Metsäsaarekkeet ja metsäreunat tulee säilyttää.
	OHJEELLINEN KEVYEN LIIKENTEEN REITTI.
	OHJEELLINEN ULKOILUREITTI.
	OHJEELLINEN MOOTTORIKELKKAILUREITTI.
	YHDYSTIE/KOKOOJAKATU/HISTORIALLINEN TIE. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee kuulla museoviranomaisia.
	HISTORIALLINEN TIE, jonka käyttöä kevyen liikenteen reittinä tulee edistää. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee kuulla museoviranomaisia.
	LAIVAVÄYLÄ.
	MELUALUE, jolla 45 dBA:n yömelun raja ylittyy vuoden 2040 liikenne-ennusteessa. Alueelle rakennettaessa melu on otettava huomioon. Uudet asuntoalueet voidaan ottaa osoitettuun käyttöön, kun melusuojaus on toteutettu.
	SUOJELTAVA ALUEEN OSA, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain §49 tarkoittaman direktiivin, liito-oravan, lisääntymis- ja levähdyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille. Numerointi viittaa luontoselvitykseen. 17. Annilan liito-orava-alue.
	LUONNON MONIMUOTOISEUUDEN KANNALTA PAIKALLISESTI TÄRKEÄ KOHDE. Kohteen arvot on pyrittävä säilyttämään. Numerointi viittaa luontoselvitykseen. 10. Annilan ojanvarsilehto.
	EKOLOGINEN YHTEYS. 10–50 m leveä puustoinen vyöhyke, jota mm. liito-orava voi käyttää liikkumisreittinään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.
	VIHERYHTEYS. Porrassalmen museotien vartta kehitetään virkistysalueita yhdistävänä reittinä, jolla edistetään alueen virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee sovittaa yhteen museotien maisema-arvot ja kaavan mahdollistama rakennettu ympäristö.

	VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ RKY 2009, Porrassalmen historiallinen maisema. Alueen historiallisesti merkittävä kulttuurimaisema esihistoriallisine ja historiallisine muistoinen, sen ominaispiirteet; avoimet peltoalueet metsäsaarekkeineen ja sulkeutuneine metsänreunoineen sekä Moisioin sairaalan asema maisemaa hallitsevana, on säilytettävä. Alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristöhoito tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin.
	KOHDE, JOLLA SIJAITSEE SUOJELTAVA RAKENNUS, RAKENNUSRYHMÄ TAI RAKENNE. Ympäristön uudisrakentaminen tulee sovittaa alueen luonteeseen ja olemassa olevien rakennusten ominaispiirteisiin. Toimenpiteistä on pyydettävä Museo- viraston lausunto. Rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Numerointi viittaa kulttuuriympäristöselvitykseen. 20. Ritvalan puutarhahuvila. 21. Päivärannan talo 23. Puuppolan huvila 24. Kotirannan huvila
	ALUEEN OSA, JOLLA MAHDOLLISESTI SIJAITSEE HISTORIALLISESTI ARVOKKAITA KASKIRAUNIOITA. Kaskirauniot tulee muinaismuistolain mukaisesti säilyttää.
	TÄRKEÄ TAI VEDENHANKINTAAN SOVELTUVA POHJAVESIALUE. Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa.
	GEOLOGISESTI ARVOKAS HARJUALUE. Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen.

3.4 KANTAKAUPUNGIN OSAYLEISKAAVA

Alueella on voimassa vuonna 2019 hyväksytty Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava koostuu seitsemästä oikeusvaikutteisesta teemakartasta, joista kuudella on suunnittelualueelle kohdistuvia merkintöjä. Suunnittelualueen sijainti on osoitettu seuraavilla kartoilla mustalla aluerajauksella.

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (kulttuuriympäristö).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (liikenne).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (maisema).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (viherrakenne).

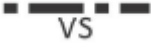
Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (yhdyskuntarakenne).

Suunnittelualueelle kohdistuvia Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä teemakartoittain:

Kulttuuriympäristö	
	Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Aluetta koskevien suunnitelmien ja toimenpiteiden tulee olla kokonaisuuden säilymistä turvaavia ja edistäviä. Mahdollisen korjaus- ja täydennysrakentamisen sekä alueeseen kohdistuvien toimenpiteiden on sopeuduttava kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Alueella ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka vähentävät merkittävän aluekokonaisuuden arvoa. Aluetta asemakaavoitettaessa ja asemakaavaa muutettaessa on varmistettava maisemallisten, kulttuurihistoriallisten ja rakennushistoriallisten arvojen säilyminen. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen (Museovirasto tai maakuntamuseo) kanssa. RKY-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen. MRL 41.2 §
	Rakennussuojelukohde. Arvokkaita kohteita koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen ja Mikkelin kaupunkisuunnittelun kanssa.
Liikenne	
	Yhdystie / Kokoojakuu.
	Väylä, jonka suunnittelussa joukkoliikenne tulee huomioida.

	<i>Ohjeellinen rantareitti.</i> Saimaan rantoja seuraileva virkistysreitti, joka kokoaa yhteen ranta-alueiden kaupunki- ja asuin ympäristöt sekä viheralueet. Suunnitteluohje: Rantareitti on osa Mikkelin imagoa Saimaan rantakaupunkina. Rantareittiä tulee kehittää korkealaatuisena rakennettua kaupunki- ja asuin ympäristöä sekä maisemallisesti herkkää rannan viheraluetta yhdistävänä elämysreitteinä. Rantareitin varrella suositetaan taidetta osana reitin kehittämistä. Rantareittiä kehitetään etelässä Mikkelin kantakaupunkia ja Ristiinan keskustaa yhdistävänä virkistysreitteinä.
	Yhteystarve.
	Laivaväylä.
Maisema	
	Arvokas geologinen alue tai kohde. Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet ja muut merkittävät geologiset kohteet. Alueilla on merkittäviä biologisia, luonto- ja maisema-arvoja. Alueelle toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteuttaessa on katsottava, ettei aiheuteta haittaa maisemakuvaan tai turmella arvokkaita luonnonmuodostumia. Ge-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluettelo.
	Harjujakso. Geologisesti ja maisemallisesti arvokas harjuketjun osa, jolla rakentaminen sekä maaston ja kasvillisuuden käsitteleminen on rajoitettua. Alueelle voidaan esittää pienimuotoista rakentamista edellyttäen, että hankkeilla ei turmella arvokasta maisemakuvaa. Rakentaminen ja metsänhoidolliset tai maaperän muokkaamiseen liittyvät toiminnot tulee toteuttaa siten, että harjuketjun maisemalliset ominaispiirteet reunavyöhykkeineen säilyvät ehjinä. Suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun alueen rajautumiseen avoimessa maisemassa. Ha-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluettelo.
	Maisematie. Maisemallisesti arvokas tie, jonka parannushankkeissa sekä lähialueiden suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon tien luonteenomaisen geometria, sopeutuminen ympäristöön
	Muinaismuistoalue tai -kohde. Alueella sijaitsee muinaismuistolaita (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kaajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Peltoviljely, laiduntaminen ja metsätalous on sallittua. Metsän äestys on kuitenkin kielletty. Kaikista muista aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava Museoviraston kanssa. sm-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen.
	Kulttuurimaisema. Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta maisemakokonaisuudesta tulee säilyttää tärkeimmät osat maaseutuelinkeinon toimintamahdollisuudet huomioiden. Maisemakokonaisuuden tärkeimpiin osiin kuuluvat viljelyalueen ja yksittäisten rakennusten lisäksi maisemaa jäsentävä historiallinen tiestö, maiseman kannalta tärkeä vanha puusto ja muut kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakenteet. Alueelle tapahtuva rakentaminen ja ympäristöhoito tulee sopeuttaa maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Maatalouselinkeinoa ja siihen liittyvää yritystoimintaa tukevien toimintojen sijoittaminen alueelle on suositeltavaa. Ku-Ma-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluettelo.
Viherrakenne	
	Kaupunkivihreä.

	Kaupunkirakenteeseen kytkeytyvä viheralue, jolla voi sijaita puistoja, kaupunkimetsiä, suojaavia viheralueita sekä rakennettuja viheralueita, kuten hautausmaita. Alueen suunnittelussa tulee pyrkiä yhtenäisten virkistysreittien aikaansaamiseen sekä kiinnittää erityistä huomiota ympäristön ja taajamakuuvan edustavuuteen. Virkistysalueiden ja -reittien sijoittelussa ja hoiossa tulee huomioida kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon erityispiirteet sekä ekologiset viheryhetydet. Alueella on voimassa MRL 43.2 §:n mukainen ehdoton rakentamisrajoitus. Alueelle voi sijoittaa kuitenkin tämän estämättä liikuntaa ja virkistystä palvelevia rakennuksia ja rakennelmia sekä yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia rakennuksia ja laitteita. Myös maanläjitystoiminta on mahdollista, mikäli tämä perustuu asianmukaiseen hyväksytyyn suunnitelmaan ja toimet eivät aiheuta pysyvää haittaa alueen virkistyskäytölle ja ympäristön erityisarvoille.
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alue on varattu ensisijaisesti maa- ja metsätaloudelle sekä muulle elinkeinotoiminnalle, joka kokonsa ja ympäristövaikutusten suhteen sopii maa-seudulle. Alueelle voi sijoittua myös elinkeinoiniin liittyvää asumista, vähäisessä määrin olemassa olevia kyliä täydentävää asumista sekä vapaa-ajan asumista.
	Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue. Tarkemman suunnittelun yhteydessä alueen arvot tulee selvittää ja huomioida. Alueen rakentaminen ja muokkaaminen tulee tapahtua luonnonarvoja heikentämättä. Numerointi viittaa kaavaselostuksen kohdeluetteloon.
Yhdyskuntarakenteen ohjaus	
	Kehittyvä taajama. Tiivistyvä, toiminnoiltaan monipuolinen taajamarakenteen alue, jolla maankäytön muutosten ja tehostamisen tulee perustua asemakaavoitukseen. Uusien rakennuspaikkojen muodostaminen vaatii pohjakeseen asemakaavan. Alueella voi sijaita monipuolisesti erilaisia talotyypppejä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistyskäytön tarpeet sekä paikallisten viheryhetyksien jatkuminen. Alueella tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteisiin. Alueelle saa sijoittaa myös asumiselle tarpeellisia lähipalveluita sekä sellaisia pienimuotoisia työtiloja, joista ei aiheudu melua, raskasta liikennettä, ilman pilaantumista tai niihin verrattavia ympäristöhaittoja. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä.
	Kasvava taajama. Toiminnoiltaan monipuolinen taajama-alue, jolla maankäytön muutosten tulee perustua asemakaavoitukseen. Asemakaavoituksen tulee perustua osayleiskaavoitukseen tai erilliseen, MRL 39 § mukaisen yleiskaavan sisältövaatimukset täyttäviin selvityksiin. Uusien rakennuspaikkojen muodostaminen vaatii pohjakeseen asemakaavan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistyskäytön tarpeet sekä paikallisten viheryhetyksien jatkuminen. Alueella tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteisiin. Alueelle saa sijoittaa myös asumiselle tarpeellisia lähipalveluita sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta työpaikkatoimintaa. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä. Salosaaren alueen kehittäminen edellyttää kävely- ja pyöräily-yhteyden toteuttamista Anttolantiellä ja Kirkonvarkauden sillan yhteydessä.
	Kaikki viher- ja metsäalueet on kartalla esitetty samalla värillä. Alueiden erityispiirteet sekä niihin liittyvät kaavamääräykset on esitetty kaavakartalla 3. Viherrakenne.
	Yhteystarve.

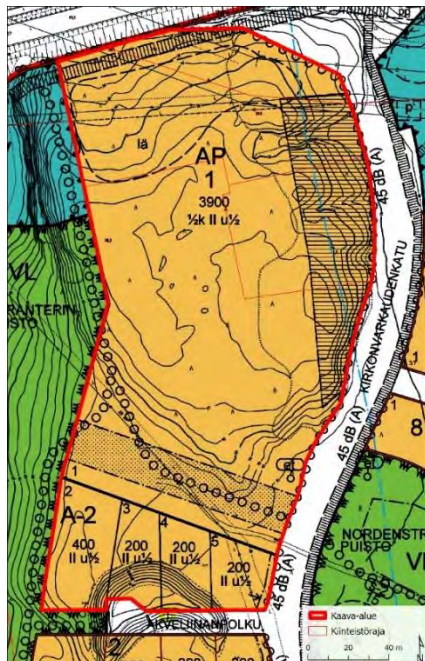
	Yhdystie / Kokoojakuu.
	Varalaskupaikan suojavyöhyke. Alueen suunnittelussa tulee huomioida lentoliikenteen varalaskupaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on ennen rakennusluvan myöntämistä pyydettävä puolustusvoimien ja Trafín lausunnot, kun rakennuksen tai rakenteen korkeus yli 30 m. Merkinnällä on osoitettu Hirolan varalaskupaikan suojavyöhyke.

3.5 ASEMAKAAVAT

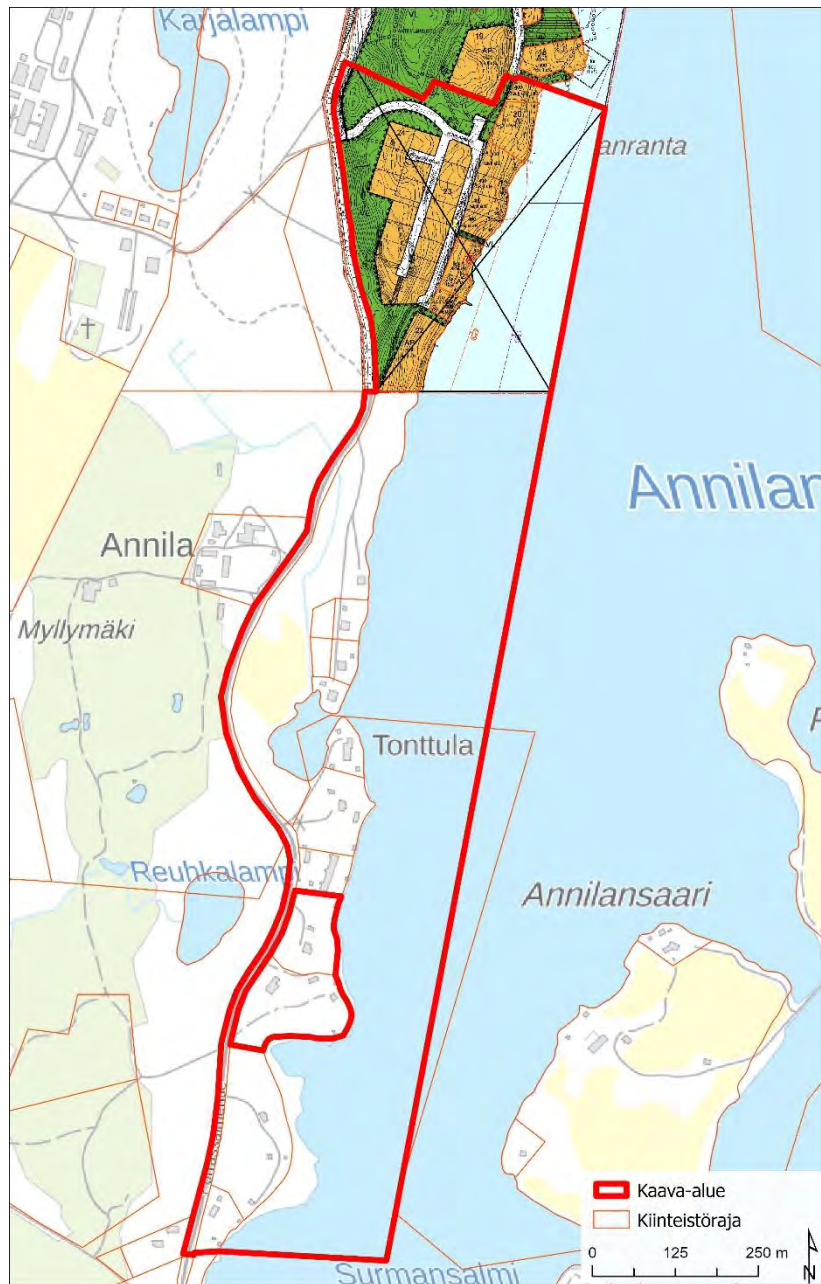
Suunnittelualueen pohjoisosassa on voimassa Kirkonvarkauden asemakaava (lainvoima 4.3.2015), jossa alue on osoitettu AP- eli asuinpienalojen korttelialueeksi ja osittain asuinrakennusten korttelialueeksi (A-2). Korttelin 1 tonteille 2 ja 3 on toteutunut päiväkoti poikkeamisluvalla. AP-alueelle on toteutunut rivitaloyhtiöitä sekä palvelutalo. Päiväkodin pysäköintipaikat sijoittuvat rakennuksen pohjoispuolelle – sen ja palvelutalon rakentaminen edellytti uutta katuyhteyttä.

AP-korttelialueella on rakennusoikeutta kaavan mukaisesti 3900 k-m² ja kerrosluku on ½ k II u ½. Asuinrakennusten (A-2) korttelialueella on 4 rakennuspaikkaa, joiden kolmella on rakennusoikeutta 200 k-m² ja yhdellä 400 k-m².

Kirkonvarkauden asemakaavan 2015 eteläosa jätettiin vahvistamatta, koska sen liikenteelliset järjestelyt edellyttivät tarkempaa tutkimista yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Alueen liittäminen Porrassalmen museotiehen on osoittautunut haasteelliseksi. Suunnittelualueen eteläosassa ei toistaiseksi ole voimassa olevia asemakaavoja.

Ote voimassa olevasta asemakaavasta, jossa pohjoisempi suunnittelualue näkyy punaisella rajattuna.

Eteläisen suunnitteluvuonon asemakaavaote. Suunnitteluvuonolle ylittänyt Kirkonvarkauden asemakaavan eteläosa on jätetty vahvistamatta. Suunnitteluvuono on merkitty karttaan punaisella rajauksella.

3.6 RAKENNUSJÄRJESTYS

Mikkelin kaupunginvaltuusto on hyväksynyt rakennusjärjestyksen 22.5.2017 (§ 43). Rakennusjärjestys on tullut voimaan 1.7.2017.

3.7 POHJAKARTTA

Pohjakarttana on käytetty Mikkelin kaupungin digitaalista pohjakarttaa.

3.8 PÄÄTÖKSET JA KIELLOT

Mikkelin kaupunginvaltuusto hyväksyi 22.3.2022 maakaupan Annilanrannassa, jonka seurauksena kaupungin omistama ranta-alue laajeni etelään n. 320 metriä. Laajennus mahdollistaa osoittaa uusia rantatontteja kaavassa, ja niitä palvelemaan rakennettavan kadun liittämisen Porrassalmen museotiehen liikenteellisesti turvallisemmassa paikassa.

Moision sairaalan alueen asemakaavoitus on tullut vireille 23.6.2021. Alue rajautuu idässä Porrassalmen museotiehen ja sairaalan sekä sen ympäristöön tavoitellaan n. 60 000 k-m² uutta rakennusoikeutta.

Kantatien 62 ja Saimaaseen rajautuva entisen Varsavuoren hotellin alueella on käynnistynyt asemakaavan muutos 19.1.2022. Tavoitteena on purkaa jo pitkään käyttämättömänä olleet hotellirakennukset ja rakentaa niiden tilalle pistekerrostaloja, alueen rakennusoikeus ei juurikaan muutu. Samalla tutkitaan päivittäistavarakaupan sijoittamista kantatien ja Pursialankadun tuntumaan.

3.9 MUUT PÄÄTÖKSET JA SUUNNITELMAT

Eteläiselle suunnittelualueelle on laadittu vuonna 2021 Kirkonvarkauden eteläisen kaava-alueen yleissuunnitelma, joka on toiminut pohjana asemakaavaluonnokselle.

Asemakaavan toteuttamiseksi laaditaan tarvittaessa maankäyttösopimuksia tai peritään kehittämiskorvausta maankäyttö- ja rakennuslain 91 a–c §:n mukaisesti.

3.9.1 Maankäyttösopimukset

Asemakaavoitus tuottaa yleensä arvon nousua kaava-alueen maanomistajille mahdollistaen alueen käyttötarkoituksen osoittamisen aikaisempaa tuottavampaan toimintaan kuten asumiseen. Kaupungin velvollisuuksiin kuuluu uuden toiminnan vaatimat mm. katuverkon ja muun kunnallistekniikan rakentaminen. Maankäyttö ja rakennuslain MRL antaa mahdollisuuden kaupungille leikata maanomistajille tulevaa arvonnousua ja periä osan siitä kaupungille kattamaan kaavan toteutuskustannuksia.

Maankäyttö ja rakennuslain MRL 91 a § mukaan maanomistajalla, jolle asemakaavasta aiheutuu merkittävää hyötyä, on velvollisuus osallistua kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

MRL 91 b § toteaa, että kunta voi tehdä kaavoitukseen ja kaavojen toteuttamiseen liittyviä sopimuksia (maankäyttösopimus). Samassa pykälässä todetaan vielä, että maankäyttösopimuksilla voidaan tämän luvun kehittämiskorvausta koskevien säännösten rajoittamatta laajemminkin sopia osapuolten välisistä oikeuksista ja velvoitteista.

MRL 91 c §:ssä todetaan, että kehittämiskorvausta ei saa määrätä maanomistajalle, jonka omistamille alueille osoitetaan asemakaavassa rakennusoikeutta vain asuntorakentamiseen eikä rakennusoikeuden tai rakennusoikeuden lisäyksen määrä ylitä 500 kerrosneliömetriä.

Mikkelin kaupunki on aikaisemmissa asemakaavojen (mm. Nuijamies I ja II) yhteydessä todennut, että maankäyttösopimuksia ei edellytetä, jos uudisrakennusoikeuden lisäys ei ylitä 500 k-m². Annilanrannan kaavassa on mukana 10 maanomistajaa, joilla on osayleiskaavaan perustuva rantarakennuspaikka. Näille maanomistajille on pyritty osoittamaan uudisrakennusoikeutta siten, että yhden rakennuspaikan asuinrakennusoikeus on 400 k-m² ja rantaan on osoitettu 40 k-m² saunaa ja muita talousrakennuksia varten. Käytäntö vastaa viereisen Kirkonvarkauden rantatonttien rakennusoikeuksia.

Yleiskaavoissa yhden loma-asuntoa varten osoitetun rakennuspaikan tontin koko on yleensä 3 000 m² ja pysyvän rakennuspaikan vastaavasti 5 000 m². Asemakaavoissa tyypillinen tonttikoko Mikkelissä on n. 1 000 m². Tästä seuraa, että asemakaavoitus antaa maanomistajille mahdollisuuden jakaa nykyisiä suuria tontteja pienempiin osiin.

Annilanrannan asemakaavassa maanomistajat voivat itse päättää jakamisen aikataulusta, mitään pakkoa siihen ei ole. Vähimmäisvaatimukset uudelle tontille ovat 1 000 m² pinta-ala, 400 k-m² rakennusoikeutta ja rantaviivaa 25 metriä. Usealla maanomistajalla on mahdollisuus jakaa nykyisen tonttinsa kahtia ja heille on osoitettu 800 + 80 k-m² rakennusoikeutta. Kiinteistö 491-404-3-36 sijaitsee niemen kärjessä ja tontin koko sekä muoto ovat sellaisia, että sille on mahdollista osoittaa vain 600 + 60 k-m².

Edellä mainituilla perusteilla maanomistajien uudisrakennusoikeus jää alle 500 k-m² ja ei edellytä maankäyttösopimusta.

Kiinteistölle 491-404-1-2 on kaavassa osoitettu 1 600 + 120 k-m², joka asuinrakennusoikeuden osalta ylittää maankäyttösopimusrajan 700 kerrosneliömetrillä. Kiinteistö sijoittuu Porrassalmen museotien viereen, joka on valtion tie. Valtion teistä vastaavan Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa on sovittu alustavasti, että Annilanrannan liittymän eteläpuoleinen alue säilyy valtion tienä. Kiinteistö on liitetty yksityiseen vesi- ja viemäriolosuuskuntaan. Kaupungille ei tule katu- tai muuta infrarakentamisesta aiheutuvia kustannuksia kyseisen kiinteistön osalta ja tähän perustuen kaupungilla ei ole tarvetta edellyttää maankäyttösopimusta.

3.10 LÄHTÖTIE TOINA OLEVAT SELVITYKSET

Kaavaa laadittaessa hyödynnetään seuraavia aikaisemmin tehtyjä selvityksiä:

- o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan selvitykset 2015
 - Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava, luontoselvitys, Enviro Oy, 2013
 - Luontoselvityksen täydennys liito-oravista 2014, Enviro Oy
 - Moisio-Tuukkala-alueen osayleiskaavan maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys, Destia Oy, 2014
 - Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan liikenneselvitys, Destia Oy, 2014
 - Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan meluselvitys, Destia Oy, 2013
 - Ympäristötekkinen tutkimus, Ramboll Oy, 2013
 - Ympäristötekkinen lisätutkimus, Ramboll Oy, 2014
 - Rakennettavuusselvitys, Ramboll Oy, 2013 & 2014
 - Moisio sairaala-alueen arkeologinen inventointi 23.-27.5.2011, Museo-virasto
 - Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan rakennusinventointi, Selvitystyö Ahola, 2014
- o Kantakaupungin osayleiskaavan selvitykset 2019
 - Kaupallisen selvityksen päivitys, Santasalo, 2013
 - Liikenneselvitys, Ramboll, 2016
 - Mikkelin kantakaupungin ekosysteemipalvelut ja viherrakenne, Sito, 2016
 - Liito-oravien esiintymisen ja elinympäristöjen kokonaistarkastelu, Enviro, 2016
 - Mikkelin kantakaupungin rakennetun ympäristön selvitys, Mikkelin kaupunkisuunnittelu ja Selvitystyö Ahola, 2017
 - Maisemat ja miljööt. Mikkelin kaupunkisuunnittelu ja Selvitystyö Ahola, 2017
- o Porrassalmen maisemanhoitosuunnitelma, Aarnio & Luostarinen, 2000

3.11 KAAVAA VARTEN LAADITTAVAT SELVITYKSET

Kaavatyön aikana on laadittu seuraavat selvitykset:

- o Kirkonvarkauden eteläosan luontoselvitys 2021 Ramboll.
- o Pönttölän luontoselvitys, Faunatican raportteja 59/2022
- o Annilanrannan alueen liito-oravaselvitys 2023, FCG Finnish Consulting Group Oy
- o Moisiantie 5–11 ja Annilanranta kulttuuriympäristöselvitys 2022, Tengbom
- o Moisio-Tuukkala liikenneselvitys 2023, Ramboll.

Selvitykset ovat tämän kaavaselostuksen liitteinä.

4. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN TARVE

Kirkonvarkauden asemakaava sai lain voiman 4.3.2015. Kaava laadittiin vuoden 2017 asuntomessuja varten, ja tavoitteena oli asemakaavoittaa laajempi alue kuin lainvoiman saanut rajaus. Kirkonvarkauden eteläosa rajattiin kaavan ulkopuolelle sen hyväksymiskäsittelyn yhteydessä.

Kaavan tavoitteena on asemakaavoittaa Kirkonvarkauden eteläosa ja Annilanranta kiinteistöön 491-404-1-61 saakka. Alueelle on tulossa uusia pientaloasumiselle osoitettuja ranta- ja sisämaan tontteja. Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan rakennustehokkuuksia.

Asemakaavan muutoksen kohde sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1. Kaavasta poiketen kortteliin on toteutunut mm. päiväkotia ja uusi katuyhteys. Päiväkodin viereisten tonttien ympäristö on muuttunut. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa asemakaavaa vastamaan toteutunutta tilannetta.

4.2 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN JA SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET

Asemakaavan suunnittelu on käynnistynyt kaupungin aloitteesta. Asemakaavan muutos on tullut vireille 30.3.2022.

4.3 OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ

Osallistumis- ja arviointimenettelystä sekä kaavoituksen vaiheista on kerrottu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa, joka on selostuksen liitteenä (liite 1).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä MRL 63 §:n mukaisesti ja sitä päivitetään tarpeen mukaan kaavatyön aikana. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on päivitetty vuoden 2023 alussa. Maanomistajien pyynnöstä kiinteistöt 491-404-1-169 ja 491-404-1-170 ovat jääneet kaavarajauksen ulkopuolelle.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 30.3.2022–29.4.2022 MRL 63 §:n ja MRA 30 §:n mukaisesti ja siitä on mahdollista jättää palautetta. Suunnitelmasta jätettiin 8 lausuntoa ja 2 muistutusta. Koonti saaduista lausunnoista ja muistutuksista sekä niihin laaditut vastineet ovat selostuksen liitteenä (liite 10).

4.4 VIRANOMAISYHTEISTYÖ

Kaavasta on pidetty viranomaisten työneuvottelu 17.3.2022. Viranomaisten kanssa on lisäksi pidetty ehdotusvaiheen nähtävilläolon jälkeen viranomaisneuvottelu 4.5.2023.

4.5 TAVOITTEET

4.5.1 Kaavan tavoitteet

Kaavan tavoitteena on asemakaavoittaa uusia pientaloasumiselle osoitettuja ranta- ja sisämaan tontteja, ja mahdollistaa olemassa olevien suurten kiinteistöjen jakaminen useampiin tontteihin. Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan rakennustehokkuuksia.

Asemakaavan muutoksen kohde sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1. Kaavasta poiketen kortteliin on toteutunut mm. päiväkotia ja uusi katuyhteys. Päiväkodin viereisten tonttien 4 ja 5 ympäristö on muuttunut. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa asemakaavaa vastamaan toteutunutta tilannetta, ja osoittaa tonteille 4 ja 5 uusi käyttötarkoitus.

4.5.2 Osallisten tavoitteet

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadussa palautteessa nousivat esiin seuraavat näkökulmat:

- Rakennusoikeudet vanhoilla jo rakennetuilla kiinteistöillä ovat tasapuoliset olemassa olevien Kirkonvarkauden asemakaava-alueen tonttien kanssa.
- Uudisrakentamisen aiheuttaman liikenteen lisäyksen huomioiminen ja liikenneturvallisuuden takaaminen.
- Olemassa olevien kiinteistöjen ympärille suojaa antavat viheralueet.
- Olemassa olevien kiinteistöjen osalta mahdollisuus käyttää nykyisiä teitä mu-seotielle.
- Lähiliikunta-alueen osoittaminen suunnittelualueelle.

4.5.3 Kaavaprosessin aikana syntyneet tavoitteet

Annilanrannan asemakaavan muutoksen ja laajennuksen ehdotusvaiheen aineisto oli nähtävillä 15.2.–17.3.2023 välisen ajan MRL 65 §:n ja MRA 27 §:n mukaisesti. Ehdotusvaiheen kaava-aineistosta saadut lausunnot (9 kpl) ja muistutukset (5 kpl) on koottu ehdotusvaiheen vastineraporttiin, joka on tämän kaavaselostuksen liitteenä. Ehdotusvaiheessa saadun palautteen sekä 4.5.2023 järjestetyn viranomaisneuvottelun perusteella kaavaehdotusaineistoon on tehty seuraavia muutoksia:

- Kaava-alueesta on rajattu pois pohjoisessa Porrassalmentie, joka on osoitettu jo voimassa olevassa asemakaavassa katualueeksi.
- ET-alueen määräykseen on lisätty *”Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas Porrassalmen ympäristö on otettava rakentamisessa huomioon.”*
- Annilanrannan, Kalevinrannan ja Porrassalmentien risteysalueella on poistettu AO-tontteja korttelista 24 ja lisätty säilytettävää lähivirkistysaluetta (VL/s) rannan osuudelle. Tämän johdosta myös korttelinumerointia on päivitetty.
- Uuden korttelinumeroinnin mukaisen korttelin 25 tontteja on muotoiltu uusiksi ja rakennusaloja päivitetty.
- Kaskiraunioihin viittaava kas-merkintä on poistettu, sillä alueelta ei ole tiedossa historiallisen ajan kaskiraunioita.
- MA-alueen määräyksestä on poistettu epäselvä viittaus arkeologisten arvojen selvittämisestä.
- Kerroslukuja on tarkistettu rakennuspaikkakohtaisesti.
- Museotien ht-2-merkintä on ulotettu etelässä yleisen tien alueelle (LT) ja lisätty sen yhteyteen määräys: *”Museotiestä on laadittu museotien hoito- ja ylläpito-suunnitelma, joka tulee huomioida tiehen kohdistuvissa toimenpiteissä.”*
- Suojeltujen rakennusten sr-merkintään on lisätty, ettei rakennuksia saa purkaa ilman pakottavaa syytä, ja muutoksista on pyydetty lausunto Etelä-Savon alueelliselta vastuumuseolta ja alueelliselta ELY-keskukselta.
- Ma-1-viivamerkinästä on poistettu maininta Kirkonvarkauden laatu- ja ympäristöohjeista.

- Yleismääräykseen 6 § on lisätty, että aurinkokeräimien ja -paneelien sijoittaminen on sallittua kaikilla rakennusten ulkopinnoilla, mutta suojeltujen rakennusten yhteydessä on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta.
- Pinta-alaltaan suuri korttelin 27 tontti 2 on muutettu AP/s-alueeksi. Ohjeellisen ajoyhteyden ympärille on osoitettu tontin länsilaitaan luonnontilaisen luonteisena säilytettävä alueen osa.
- Yleismääräystä 22 § on muutettu siten, että tontin vähimmäiskoko on 1000 m², ja rantaviivan pituus vähintään 25 metriä.
- Lisätty yleismääräys 24 §: *"Maaston muokkaaminen on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä rajanaapureiden ja kaupungin rakennusvalvonnan kanssa siten, että tonttien välille ei muodostu merkittäviä korkeuseroja."*
- Korttelin 28 tontit 1 ja 2 on yhdistetty.
- Korttelin 23 tonttien rakennusoikeuksia on tarkistettu. Korttelien 23 ja 24 väliin on lisätty lähivirkistysaluetta (VL/s).
- Ranta-alueen mitoitusta ja luonnontilaisen luonteisina säilytettävien osuuksien määrää on tarkistettu.
- Yleismääräys 1 § erillisen sitovan tonttijaon laatimisesta on poistettu. Kortteleita ja tontteja on jaettu sitovan ja ohjeellisen tonttijaon piireihin kuuluviksi.
- Katujen linjausta on tarkastettu.
- Yleisen tien alueelle (LT) on osoitettu likimääräisten ajoneuvoliittymien sijainnit.

5. ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 KAAVAN RAKENNE

5.1.1 Kaavaratkaisun kuvaus

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella päivitetään pohjoisen suunnittelualueen asemakaava vastaamaan toteutunutta tilannetta, ja toisaalta eteläisen suunnittelualueen osalta täydennetään Annilanrannan alueen taajamarakennetta Porrassalmentien ja Saimaan Annilanselän välisellä pientaloalueella. Rakennusoikeuksissa noudatetaan pitkälti Kirkonvarkauden asemakaavan rakennusoikeuksia. Asemakaavalla muodostuu uusi Kirkonvarkauden eteläpuolinen asuinalue.

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu asuinpienalojen korttelialuetta (AP), erillispientalojen korttelialuetta (AO), asuinrakennusten korttelialuetta (A), lähipalvelurakennusten korttelialue (PL) ja autopaikkojen korttelialue (LPA, korttelin 1 tontin 5 käyttöön). Lisäksi muodostuu yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten aluetta (ET). Lisäksi kaavalla ja kaavamuutoksella osoitetaan katualueita, yleisen tien aluetta (LT), vesialueita (W), lähivirkistys- (VL) ja suojaviheralueita (EV) sekä maisemallisesti arvokasta peltoaluetta (MA).

Eteläinen suunnittelualue

Porrassalmentie muutetaan eteläisen suunnittelualueen osalta kaupungin katualueeksi (ht-2, Porrassalmen museotie) Annilanranta-kadun risteykseen saakka. Risteyksestä etelään Porrassalmentie osoitetaan yleisen tien alueena (LT), joka on osa Porrassalmen museotietä. Yleisen tien alueelle on osoitettu likimääräisiä ajoneuvoliittymien sijainteja. Porrassalmentien katu- tai yleisen tien alueella museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto. Museotiestä on laadittu museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma, joka tulee huomioida tiehen kohdistuvissa toimenpiteissä.

Porrassalmentieltä rantaan osoitetaan katualuetta (kadut nimeltään Annilanranta ja Kaalevinranta), joiden kautta kulku uusille tonteille tapahtuu. Korttelin 21 tonteille 5 ja 6 kulku osoitetaan pohjoisesta Antellinkadun kautta (pp/t eli jalankululle ja polkupyöräilylle varatulta tieltä, jolla tontille ajo on sallittu).

Eteläiselle suunnittelualueelle osoitetaan yhteensä 28 AO-erillispientalotonttia, joista 20 on omarantaisia, sekä 3 AP-asuinpienaloitonttia, joista kaikki ovat omarantaisia.

Tonteilla rakennusoikeudet ovat pääsääntöisesti 250–400 k-m² ja kerrosluku ½ k II u ½. Pinta-alaltaan suurilla AP- ja AO-tonteilla rakennusoikeus vaihtelee 800–2000 k-m² välillä. Rantatonteille on osoitettu alueen osat, joiden luonnontilainen luonne tulee säilyttää (rantaviiva). Olemassa olevaa puustoa tulee säilyttää tai korvata uusintaistutuksilla, joissa tulee käyttää alueelle tyypillisiä puulajeja. Alueelle on mahdollista rakentaa rakennusoikeuden osoittama sauna- ja/tai talousrakennus (t).

Lisäksi eteläiselle suunnittelualueelle osoitetaan yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET) alueellista jätekeräyspistettä varten, lähivirkistysalue (VL) sekä maisemallisesti arvokasta peltoaluetta (MA) ja vesialuetta (W). Ritvalan, Päivärannan, Männistön ja Pönttölän talot osoitetaan suojeltavina rakennuksina (sr), joiden ominaisluonne ja erityispiirteet on säilytettävä. Ennallistavat muutokset ovat sallittuja, ja muutoksissa on pyydettävä Etelä-Savon alueellisen vastuumuseon sekä alueellisen ELY-keskuksen lausunto. Suojeltavia rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä.

Lähivirkistysalueille osoitetaan ohjeellisia yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten kohdemerkintöjä pumppaamoa varten (et-1), joilla sallitaan enintään 30 m² suuruisen rakennuksen rakentaminen. Lisäksi lähivirkistysalueelle osoitetaan ohjeelliset yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten

kohdemerkinnät sähkömuuntamo varten (et-2). Merkintä sallii enintään 50 m² suuruisen rakennuksen rakentamisen.

Eteläisen suunnitteluvuonon eteläisimpään osaan osoitetaan vesialueelle suojeltava alueen osa (s-1) viitasammakon elinympäristöön ja korttelin 27 tontille 3 suojeltava alueen osa (s-2) liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikalle. Eteläisen suunnitteluvuonon keskiosiin lähivirkistysalueelle osoitetaan ojanvarsilehtoon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue (luo-1). Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009 (Porrassalmen historiallinen maisema) rajataan merkinnällä ma-1. Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue osoitetaan merkinnällä pv.

Sitovan tonttijaon piiriin kuuluvat korttelit 22, 24, 25 ja korttelin 21 tontit 1–4 ja 6. Ohjeellisen tonttijaon piiriin kuuluvat korttelit 1, 20, 23, 26, 27, 28 ja korttelin 21 tontti 5.

Pohjoinen suunnitteluvuono

Pohjoisen suunnitteluvuonon osalta todetaan osittain alueen toteutunut nykytilanne, ja Väänäsenpolku osoitetaan katualueena Kirkonvarkaudenkadulta. Kortteliin 1 on ajoyhteys Väänäsenpolun lisäksi eteläpuoliselta Koranterinpolulta.

Alueelle osoitetaan asuinrakennusten korttelialuetta (A), erillispientalojen korttelialuetta (AO), lähipalvelurakennusten korttelialuetta (PL), autopaikkojen korttelialuetta (LPA) korttelin 1 tonttia 5 varten, lähivirkistysaluetta (VL) sekä suojaviheraluetta (EV). Asuinrakennusten korttelialueen (A) 20 itälaitaan on osoitettu alueen osa, joka on säilytettävä puustoisena niin, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreittinään. Pohjoisen suunnitteluvuonon pohjoisreunaan osoitetaan jalankululle ja pyöräilylle osoitettu katu/tie. Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue osoitetaan merkinnällä pv.

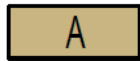
5.1.2 Mitoitus

Kaava-alueen pinta-ala on noin 58 hehtaaria. Uutta asemakaavoitettua aluetta muodostuu noin 55 ha. Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu rakennusoikeutta yhteensä noin 21 180 k-m². Mitoitustiedot on esitetty kaavaselostuksen liitteessä (Liite 4).

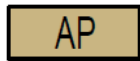
Käyttötarkoitus	Pinta-ala, m ²	Rakennusoikeus, k-m ²
A	20 367	3 900
AO	54 367	11 100
AO/s	6 294	1 180
AP	4 812	800
AP/s	32 191	3 600
PL	3 033	600
VL	3 699	-
VL/s	75 600	-
LT	18 426	-
LPA	1 859	-
ET	339	-
EV	2 362	-
MA	18 625	-
W	326 367	-
katu	15 861	-
yhteensä	584 203	21 180

5.2 KAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

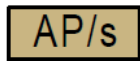
Kaavamerkinnät ja määräykset:

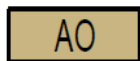
Asuinrakennusten korttelialue.

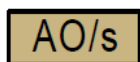
Asuinpientalojen korttelialue.

Asuinpientalojen korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia suojeltuja asuinrakennuksia ja niihin liittyviä piharakennuksia ei saa purkaa. Uudet asuin- ja piharakennukset on rakennettava siten, että ne sijainnin, muodon, värityksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta noudattavat alueella olevien rakennusten ominaispiirteitä.

Erillispientalojen korttelialue.

Erillispientalojen korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia suojeltuja asuinrakennuksia ja niihin liittyviä piharakennuksia ei saa purkaa. Uudet asuin- ja piharakennukset on rakennettava siten, että ne sijainnin, muodon, värityksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta noudattavat alueella olevien rakennusten ominaispiirteitä.

Lähipalvelurakennusten korttelialue.

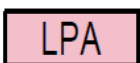
Lähivirkistysalue.

Lähivirkistysalue. Maisema- ja luontoarvoiltaan tärkeä metsä, jonka olemassa olevat ympäristöarvot säilytetään. Toimenpiteet vaativat MRL 128 §:n mukaisen maisematyöluvan.

Yleisen tien alue.

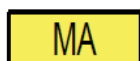
Autopaikkojen korttelialue.

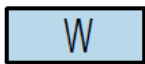
Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue. Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas Porrassalmen ympäristö on otettava rakentamisessa huomioon.

Suojaviheralue.

Maisemallisesti arvokas peltoalue, osa Porrassalmen historiallista maisemaa. Metsäsaarekkeet ja metsäreunat tulee säilyttää.

Vesialue.

Ruopattavalta tai muuten muokattavalta vesialueelta tulee selvittää arkeologiset arvot tarkemmin suunnittelun yhteydessä.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

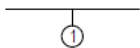
Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.

Osa-alueen raja.

Ohjeellinen osa-alueen raja.

Sitovan tonttijaon mukaisen tontin raja ja numero. Sitovan tonttijaon piiriin kuuluvat korttelit 22, 24, 25 ja korttelin 21 tontit 1-4 ja 6.

Ohjeellinen tontin/rakennuspaikan raja. Ohjeellisen tonttijaon piiriin kuuluvat korttelit 1, 20, 23, 26, 27, 28 ja korttelin 21 tontti 5.

ANN

Kaupunginosan nimi.

29

Kaupunginosan numero.

20

Korttelin numero.

2

Ohjeellisen tontin numero.

VÄÄNÄSENPOIKU

Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

400

Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

II

Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

1/2k II

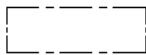
Murtoluku roomalaisen numeron edessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa kellarikerroksessa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

II u1/2

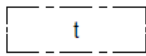
Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

(1,5)

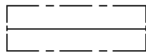
Suluissa oleva numero osoittaa korttelin/tontin, jonka autopaikkoja alueelle saa sijoittaa.

Rakennusala.

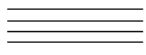
Rakennusala, jolle saa sijoittaa saunan ja/tai talousrakennuksen. Rakennuksessa saa olla yksi kerros.

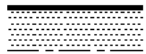
Rakennuksen harjansuuntaa osoittava viiva.

Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.

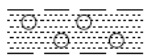
Alueen osa, joka on säilytettävä puustoisena siten, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreittinään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.

Istutettava alueen osa.

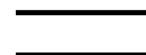
Alueen osa, joka on istutettava siten, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreittinään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.

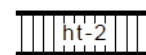
Alueen osa, jonka luonnontilainen luonne tulee säilyttää. Olemassa oleva puusto tulee säilyttää tai korvata uusintaistutuksilla. Uusintaistutuksissa tulee käyttää alueelle tyypillisiä puulajeja. Alueelle on mahdollista rakentaa rakennusoikeuden osoittama sauna ja/tai talousrakennus. Saunan saa rakentaa kiinni rantaviivaan ottaen huomioon rakennusjärjestyksen tulvarajoitukset.

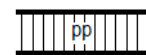
Ohjeellinen ulkoilureitti.

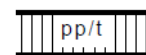
Katu.

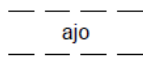
Katu- tai yleisen tien alue, joka on osa Porrassalmen museotietä. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto. Museotiestä on laadittu museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma, joka tulee huomioida tiehen kohdistuvissa toimenpiteissä.

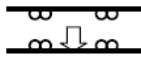
Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie.

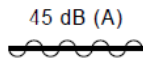
Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie, jolla tontille/rakennuspaikalle ajo on sallittu.

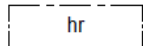
Ohjeellinen ajoyhteys.

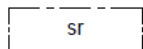
Ajoneuvoliittymän likimääräinen sijainti.

Merkintä osoittaa, että alue on suojattava melulta niin, että melutaso leikki- ja oleskelualueilla on korkeintaan 55 dB(A) klo 7-22 ja korkeintaan 45 dB(A) klo 22-7. Merkinnällä osoitetaan myös katualueen raja, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.

Historiallinen rajamerkki. Kulttuurihistoriallisesti arvokas manttaalikivi on otettava huomioon Porrassalmentiehen kohdistuvissa toimenpiteissä.

Suojeletta rakennus tai rakennusryhmä, jonka ominaisluonne ja erityispiirteet on säilytettävä. Ennallistavat muutokset ovat sallittuja. Rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Muutoksista on pyydettävä lausunto Etelä-Savon alueelliselta vastuumuseolta ja alueelliselta ELY-keskukselta.

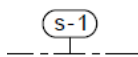
1. Ritvala
2. Päiväranta
3. Männistö
4. Pönttölä

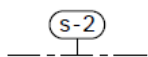
Ohjeellinen yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten kohdemerkintä pumppaamoa varten. Merkintä sallii enintään 30 m² suuruisen rakennuksen rakentamisen.

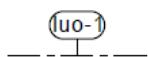
Ohjeellinen yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten kohdemerkintä sähkömuuntamoa varten. Merkintä sallii enintään 50 m² suuruisen rakennuksen rakentamisen.

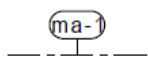
Suojeletta alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 49 § tarkoittaman direktiivilajin, viitasammakon elinympäristö. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille.

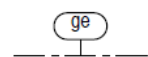
Suojeletta alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 49 § tarkoittaman direktiivilajin, liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille.

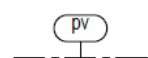
Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla sijaitsee paikallisesti arvokas luontokohde. Kohteen arvot tulee säilyttää.

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009, Porrassalmen historiallinen maisema.

Geologisesti arvokas harjualue. Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen.

Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa.

Yleiset määräykset:

- 1 §: Alueella tulee noudattaa Mikkelin kaupungin rakennusjärjestyksessä annettua alinta rakentamisoikeutta.
- 2 §: Rakennukset tulee sovittaa maastoon. Rakennukset, kulkureitit, ajotiet ja pysäköintipaikat on sijoitettava tontille siten, että tarve maaston muokkaukselle jää mahdollisimman pieneksi ja että mahdollisimman suuri osa tontista säilyy luonnontilaisena. Tontilla tulee hyödyntää alueelle tyypillistä puustoa ja kasvillisuutta, kuten kunttaa. Rakennusten, pysäköintipaikan ja ajoreittien ulkopuolelle jäävällä alueella rakennusaikana tuhoutunut metsä ja kasvillisuus on ennallistettava.
- 3 §: Pihasuunnitelma ja hulevesien käsittelyn periaatteet tontilla on esitettävä rakennusvalvontaviranomaisille rakennusluvan hakemisen yhteydessä.
- 4 §: Rinteessä sijaitsevien rakennusten jätevesihuolto toteutetaan tarvittaessa kiinteistökohtaisilla pumppaamoilla. Pumppaamo on sijoitettava rakennusrungon sisään.
- 5 §: Tulvavahingoille alttiit rakennuksen osat on sijoitettava vähintään 77,8 mpy korkeudelle.
- 6 §: Aurinkokeräimien ja -paneeleiden sijoittaminen on sallittua kaikilla rakennusten ulkopinnoilla. Rakennussuojelukohteiden yhteydessä on pyydettävä lausunto museoviranomaisilta.
- 7 §: Rakennusten ulkoseinien ja ikkunoiden ja muiden rakenteiden äänieristävyyden on oltava vähintään 35 dB. Asunnot on suunniteltava siten, että keskimääräinen sisämelutaso on alle 35 dB(A) päivällä ja alle 30 dB(A) yöllä.
- 8 §: Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä tontille välttämättömiin kulkureitteihin, pysäköintiin tai oleskelu- ja leikkialueiksi, on istutettava ja pidettävä huolitellussa kunnossa. Asemakaavassa puustoisena säilytettävät alueen osat on säilytettävä luonnontilassa. Vaaraa aiheuttavat huonokuntoiset puut on syytä poistaa.
- 9 §: Rakennuksen etäisyyden tontin rajasta tulee olla vähintään 4 m, ellei kaavamääräys/merkintä salli tai edellytä rajaan kiinni rakentamista. Talousrakennuksen saa rakentaa keskinäisellä sopimuksella tontin rajaan/naapurin talousrakennukseen kiinni. Saunan saa rakentaa kiinni vesirajaan, kunhan se täyttää 10 §:n vaatimukset.
- 10 §: Alueen infrarakentamisessa, rakennusten massoittelemisessa ja arkkitehtuurissa tulee ottaa huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot siten, että alueelle muodostuu yhtenäinen ja korkealaatuinen rakennettu ympäristö.
- 11 §: Mikäli ajo autotalliin tai -katokseen on suoraan kadulta, tulee autotallin tai katoksen oviseinän etäisyys olla vähintään 6 metriä katualueen rajasta, ellei kaavamääräys/merkintä muuta edellytä.
- 12 §: Rakentamisessa on suositeltavaa käyttää uusiutuvista luonnonvaroista valmistettuja ja vähäpäästöisiä materiaaleja. Julkisivujen on oltava rauhallisia ja huolellisesti viimeistelyjä. Katemateriaalina on suositeltavaa käyttää sinkittyä, maalattua, konesaumattua peltikattoa. Myös viherkatto on mahdollinen. Talousrakennuksen vesikatteen on oltava samaa materiaalia kuin päärakennuksen katto tai kattohuopaa.
- 13 §: Ennen rakennustöiden aloittamista on esitettävä rakennuslupa-asiakirjoihin liitettävä kirjallinen selvitys sade-/perusvesien johtamisesta sekä rakennusten, katosten ja pihojen perustamistavasta.
- 14 §: Kadut, aukiot, pysäköintialueet sekä korttelien pihat ja rakennukset on suunniteltava ja rakennettava luonnonympäristö huomioon ottaen niin, että pohjavesitasapaino säilyy ja pinta-/hulevedet voidaan johtaa ekologiselle

puhdistamiselle varatuille lähialueille tai muuhun kaupungin hulevesijärjestelmään. Infrarakentamisessa tulee ottaa huomioon maaston muodot ja kasvillisuus.

- 15 §: Tonttien luiskat ja pientareet eivät saa ulottua yleisille alueille, ellei asiasta ole tehty rakennuslupahakemuksen liitteeksi sopimusta tontin haltijan ja kaupungin välillä.
- 16 §: Istutettavista alueista tulee laatia kaupungin viheralueista vastaavan yksikön hyväksymä vihersuunnitelma rakennusluvan liitteeksi ennen rakentamisen aloittamista.
- 17 §: Autopaikkoja on rakennettava todellista tarvetta vastaava määrä, kuitenkin vähintään 2 ap/asunto.
- 18 §: Paloteknisten määräysten vaatimasta palomuurin rakentamisvelvollisuudesta eri tonteilla sijaitsevien ja paloteknisesti erillisten rakennusten välillä saa poiketa rakennusvalvonta- ja paloviranomaisten hyväksymällä tavalla.
- 19 §: Tomutus-, jätehuolto- ja autopaikat tulee tontilla erottaa leikki- ja oleskelualueista tiiviillä istutuksilla ja aitauksilla.
- 20 §: Yhdyskuntateknisen huollon rakennusten ja rakennelmien on oltava tyyliältään moderneja, ja ilmeeltään yhtenäisiä ja rauhallisia.
- 21 §: Rakennettaessa ranta-alueilla on huomattava, ettei rakentamisella estetä tai vaikeuteta alueella olevien väylämerkkien käyttöä tai ylläpitoa. Merkkejä ei saa poistaa eikä niiden näkemäalueille saa tehdä esteitä ilman Väyläviraston lupaa.
- 22 §: Tontteja, joiden asuinrakennusoikeus ylittää 400 k-m², voidaan jakaa. Jokaisella uudella tontilla tulee olla rakennusoikeutta vähintään 400 k-m², tontin koko tulee olla vähintään 1000 m² ja rantaviivaa 25 metriä.
- 23 §: Korttelin 26 tontti 3 voidaan jakaa kahteen erilliseen tonttiin ja 600 k-m²:n rakennusoikeus näiden välille välittämättä 400 k-m²:n rajoituksesta.
- 24 §: Maaston muokkaaminen on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä rajanaapureiden ja kaupungin rakennusvalvonnan kanssa siten, että tonttien välille ei muodostu merkittäviä korkeuseroja.

5.3 NIMISTÖ

Eteläisellä kaava-alueella kulkevan, museotienä toimivan katualueen nimi on Porrassalmentie. Muita kadunnimiä ovat pohjoisen kaava-alueen Väänäsenpolku sekä eteläisen kaava-alueen Annilanranta- ja Kalevinranta -nimiset kadut.

6. ASEMAKAAVAN VAIKUTUKSET

6.1 VAIKUTUKSET RAKENNETTUUN YMPÄRISTÖÖN

6.1.1 Yhdyskuntarakenne

Asemakaava täydentää ja eheyttää olemassa olevaa yhdyskunta- ja taajamarakennetta, ja suuntaa uutta asutusta Saimaan ranta-alueelle osana Mikkelin kaupunkirakennetta. Kaavaratkaisu tukeutuu voimakkaasti ympäröivään ja olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen, ja tukee tältä osin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden pyrkimyksiä toimivasta aluerakenteesta. Eteläisellä kaava-alueella väljästi rakennettu olemassa oleva asutus täydentyy pientalorakentamisella Kirkonvarkauden eteläosaan. Liikenneyhteyksien osalta kehitetään alueen sisäistä liikenneverkkoa siten, että se palvelee paremmin myös olemassa olevaa asutusta. Asemakaava ja asemakaavan muutos mahdollistaa väestömäärän lisääntymisen alueella. Asemakaava ja asemakaavan muutos ja sen mahdollistama rakentaminen hyödyntävät hyvin olemassa olevaa infrastruktuuria ja täydentävät kaupungin taajamarakennetta.

Alueen rakentuessa infrastruktuuri lisääntyy ja katuverkosto laajenee.

6.1.2 Väestön rakenne ja kehitys

Väestömäärän lisääntyminen alueella tukee julkisten ja kaupallisten palvelujen sijoittamista ja säilyttämistä lähialueella sekä antaa mahdollisuuden kehittää Annilanrannan aluetta yhtenä Mikkelin elinvoimaisista kaupunginosista Saimaan järvimaisemissa hyvien yhteyksien päässä kaupunkikeskustan palveluista.

Asemakaava ja asemakaavan muutos mahdollistaa arviolta yhteensä noin 250–350 asukasmäärän. Nykytilanteessa rakentamaton alue liittyy rakentuessaan osaksi Mikkelin keskusta-alueen eteläisiin asumisen vyöhykkeisiin.

6.1.3 Maisema ja taajamakuva

Asemakaavalla on osin merkittävääkin vaikutusta maisemarakenteeseen ja maisemakuvaan. Kaavaratkaisussa on pyritty väylien muotoiluun sekä korttelien mitoituksessa ja sijoittelussa huomioimaan alueen pienpiirteisyys sekä alueen ”selkärankana” toimiva kulttuurihistoriallisesti arvokas Porrassalmen museotie. Porrassalmentie muutetaan osittain katualueeksi, ja sen linjausta, rakennetta eikä tieympäristöä saa muuttaa. Toimenpiteitä suunniteltaessa tulee alueelliselta museoviranomaiselta pyytää lausunto. Osa Porrassalmentiestä osoitetaan yleisen tien alueena. Porrassalmentie säilyy arvokkaan harjualueen päällä kulkevana, alueen ominaispiirteisenä ”selkärankana”.

Vaikutukset maisemarakenteeseen aiheutuvat maaperän muokkauksista, rinnerakentamisesta sekä kasvillisuuden poistamisesta. Kaava-alueelle osoitetaan merkittävästi uutta rakentamista. Vaikutukset maisemarakenteeseen koetaan erityisesti rakentamisen aikana todennäköisesti negatiivisiksi.

Kaavan toteuduttua, Annilanselälle etelästä saavuttaessa, kaupungin läheisyys alkaa näkyä ja erottua järvenselän rakennettavalla länsirannalla – rakentamattomia vapaa-alueita säilyy Annilanselän itä- ja koillisrannoilla sekä eteläisen Kyyhkylänselän itärannoilla. Maisemakuvallisesti näkymät Annilanrannalta katsottuna muuttuvat rakennetummaksi, ja uuden asuinalueen merkitys maisemassa korostuu. Tonttien rannan puoleinen osa säilytetään puustoisena, mikä lieventää vaikutuksia rantamaisemaan.

Kaavoitettu rakentaminen on pääosin pienpiirteistä, ja sen sijoittuminen ja sovittaminen maisemaan pyritään toteuttamaan niin, ettei maiseman keskeisiä arvoja ja perusrakennetta heikennetä merkittävästi. Alueen rakentaminen muuttaa suunnittelualueen metsäistä luonnonmaisemaa väistämättä urbaanimmaksi, toiminnallisemmaksi kulttuurimaisemaksi, ja harjualueeseen täytyy tehdä leikkauksia alueen rakentumiseksi. Tässä tapauksessa säilytettävien alueiden osien sekä jälkimaisemoinnin roolit korostuvat.

Maisemakuvan muutos on erityisesti lähimaisemassa voimakasta. Merkittäviä vaikutuksia alueen maamerkkeihin ei arvioida kuitenkaan olevan. Asuinpientaloalueiden rakentaminen muuttaa suunnittelualueen maisemakuvaa olennaisesti Porrassalmen tiealueen osalta vähentäen rakentamattoman alueen määrää, ja luoden uusia näkymiä tieltä kohti rakennettuja omakotikortteleita. Erityisesti Porrassalmentien, Annilanrannan ja Kalevinrannan risteysalueella maisema muuttuu merkittävästi muodostaen uutta rakennettumpaa pientaloalueen maisemakuvaa itään päin katsottaessa. Leveämmillä puustoisilla lähivirkistysalueilla muutos tiemaisemaan jää vähäisemmäksi.

Risteysalueen kohdalla vaikutusta rantamaisemaan pyritään lieventämään jättämällä risteysalueen kohdalle lähivirkistysaluetta ja jättämällä istutettavaa viherkaistaa Porrassalmentien ja uuden Annilanrannan katualueen väliin. Erityisesti risteysalueella Porrassalmentieltä avautuu säilyvän puustonkin lomasta näkymiä kohti uutta rakennettua asuinalueita. Tonttien puustoisuudesta riippuen Porrassalmentielle avautuu myös uusia näkymiä Annilanselälle.

Uuden liittymän kohdalla maisema Porrassalmentieltä rannan suuntaan tulee säilymään puustoisena. Kuvassa oikealla näkyy keskitetty jätekeräyspiste.

Olemassa olevan ja uuden asuinrakentamisen väliin on jätetty metsäisinä säilytettäviä lähivirkistysalueita, jotka turvaavat piha-alueiden näkymiä, säilyttäen myös luonnon läsnäolon alueella. Lisäksi osoitettujen rakennuspaikkojen rakentamattomilla osilla luonnon tilaa ja puustoisuutta säilytetään, ja rakennukset sovitetaan maastoon. Rantamaisemassa rakennukset näkyvät osittain säilytettävän puuston takana. Rakennusten yläpuolella kohoaa puustoisena säilyvä harjun profiili.

Rakennuspaikoilla tehtävien uusien istutusten kasvaminen vie kuitenkin vuosia. Eteläisellä kaava-alueella turvataan maisemallisesti arvokkaan peltoalueen (ns. Ruutipellon) säilyminen osana Porrassalmen historiallista maisemaa. Ruutipellosta avautuu Porrassalmen museotieltä näkymiä järvelle.

Etenkin eteläisellä kaava-alueella suljettu, metsäinen maisematila tulee muuttumaan rakennetuksi ympäristöksi, mutta lähivirkistysmetsiä säilyy silti runsaasti. Antellinkadun ja Tonttulan välinen rakentamaton rantaviiva tulee muuttumaan rakennetuksi ympäristöksi, joka aiheuttaa näkyviä muutoksia Saimaan Annilanselältä avautuviin rantamaisemiin. Maisemavaikutuksia lievennetään määräyksillä puuston ja kasvillisuuden säilyttämiseksi. Suunnittelualue muuttuu osaksi Mikkelin eteläistä kaupunkirakennetta.

Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa ja kulttuuriympäristöselvityksessä määritetyt arvokkaat rakennukset (Ritvala, Päiväranta, Männistö ja Pönttölä) suojellaan tässä kaavassa sr-merkinnällä:

”Suojeltava rakennus tai rakennusryhmä, jonka ominaisluonne ja erityispiirteet on säilytettävä. Ennallistavat muutokset on sallittuja. Rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Muutoksissa on pyydyttävä lausunto Etelä-Savon alueelliselta vastuumuseolta ja alueelliselta ELY-keskukselta.”

Lisäksi edellä mainitut kiinteistöt on osoitettu kaavassa alueena, jolla kulttuurihistorialliset arvot tulee ottaa huomioon (/s). Alueella olevia suojeltuja asuinrakennuksia ja niihin liittyviä piharakennuksia ei saa purkaa. Uudet asuin- ja piharakennukset on rakennettava siten, että ne sijainnin, muodon, värityksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta noudattavat alueella olevien rakennusten ominaispiirteitä.

Uuden asuinalueen toteutuessa alueen kulttuuriympäristö muuttuu merkittävästi, kun asemakaava mahdollistaa uuden ajallisen kerrostuman muodostumisen yksittäisten huvilarakennusten ympäristöön, historiallisen museotien itäpuolelle. Asemakaava kuitenkin parantaa jäljelle jäävien alueen historiasta kertovien elementtien mahdollisuuksia tulla paremmin huomioon otetuiksi ja uuteen taajamarakenteeseen yhdistetyiksi – säästettävien rakennusten rapistuminen saadaan paremmin hallintaan, kun ympäristöä kohennetaan. Kulttuuriympäristön vanhemman kerroksen luettavuutta voidaan parantaa rakennusmassojen sijoittelulla ja detaljoinnilla sekä alueen kasvillisuuden oikeanlaisella sijoittamisella. Suunniteltu uudisrakentaminen jatkaa avoimien huvilatonttien ideaa nykyajassa. Asemakaava mahdollistaa alueelle rakennettavaksi uutta kulttuurimaisemaa, joka tuottaa alueelle arvokasta ympäristöä niin metsäluonnon kuin järviluonnon eli järvi- maiseman äärellä.

Rantatonteille osoitetaan rantaviivaan alueen osa, jonka luonnontilainen, puustoinen luonne tulee säilyttää. Olemassa oleva puusto tulee säilyttää tai korvata uusintaistutuksilla, joissa tulee käyttää alueelle tyypillisiä puulajeja. Alueen osalle on mahdollista rakentaa rakennusoikeuden osoittama sauna ja/tai talousrakennus.

6.1.3.1 Maastoon sovittaminen ja kulttuuriympäristö

Tonttulan pohjoispuoleiselle Annilanrannan alueelle on osoitettu uusi katu, joka jakautuu Moisiantien liittymän kohdalla pohjoiseen vievään Annilanrantaan ja etelään johtavaan Kalevinrantaan. Tällä alueella on ennestään 7 asuinrakennuspaikkaa ja yksi sauna. Kiinteistöille johtaa tällä hetkellä kaksi ajoreittiä, joiden linjausta uudet kadut osittain noudattavat. Kalevinrannan kohdalla kaupunki on sopinut nykyisten maanomistajien kanssa, että katua pyritään siirtämään kauemmaksi nykyisistä rakennuksista. Aivan pohjoisimpaan kiinteistöön 3:4 ajetaan tällä hetkellä omaa tietä pitkin. Tien jyrkkyyden takia se on asemakaavassa merkitty kevyen liikenteen reitiksi, ja kiinteistöön 3:4 on osoitettu ajoyhteys Kirkonvarkauden asemakaavan Antellinkadun kautta. Kaava-alueen uudet kadut jäävät pääosin piiloon Saimaan puolelta tarkasteltuna, sillä rantatonttien päärakennusten rakennusala on osoitettu kadun viereen. Tonttien Saimaan puoleinen osa on osoitettu tontin osaksi, jonka luonnontilainen luonne tulee säilyttää ja tarvittaessa täydentää uusintaistutuksilla. Rantatonteille on osoitettu mahdollisuus sijoittaa saunarakennus aivan vesirajaan kiinni. Vastaavaa rakennusten sijoittelua on näkyvissä suojeltujen huvilatonttien kohdalla.

Suurin osa uusista rantatonteista sijoittuu rinnemaastoon. Asemakaavassa näille tonteille on osoitettu kerrosluku $\frac{1}{2}k$ I $u\frac{1}{2}$, joka mahdollistaa alarinteen puolelta tarkasteltuna kaksikerroksisen rakennuksen – kadun puolelta tämä näyttäytyy enintään 1,5-kerroksisena. Kerrosluvun $\frac{1}{2}$ kertoo, että näihin kerroksiin saa sijoittaa enintään puolet suurimman kerroksen kerrosalaan laskettavasta tilasta. Kaikkein suurimmilla rantatonteilla ja jo rakennettujen tonttien osalla maasto on tasaisempi tai se on rakentamisen yhteydessä tasoitettu. Näille tonteille kerrosluku II $u\frac{1}{2}$ mahdollistaa kaksi täyttä kerrosta sekä ullakkokerroksen. Kirkonvarkauden asemakaava-alueella yleisesti käytetty kerrosluku on $\frac{1}{2}k$ II $u\frac{1}{2}$. Annilanrannan pohjoisosassa on hyödynnetty vastaavaa merkintää, jotta alueet liittyvät kaupunkikuvallisesti toisiinsa.

Annilanrannan rantatonttien koko vaihtelee maaston mukaan. Kapeimmille maaston kohdille on osoitettu virkistysaluetta, ja tonttien rantaviivan osuutta on kasvatettu. Toimenpiteiden avulla Annilanrannan kadun linjausta on voitu tarkistaa siten, että sen ja Moisiantien väliin jää riittävästi leveyttä puustoista vyöhykettä varten.

Asemakaava sijoittuu suurelta osin valtakunnallisesti merkittävälle rakennetun kulttuuriympäristön (RKY), Porrassalmen historiallisen maiseman, alueelle. Porrassalmen kulttuurimaisema avautuu molemmin puolin Porrassalmentietä museotienä, joka yhdistyy etelässä Uuteen Ristiinantiehen Jousijärven kohdalla. Pohjoisessa museotien luonne on muuttunut Kirkonvarkauden asemakaavan alueella. Tiealue yhdistyy uuteen Kirkonvarkaudenkatuun ja museotien osuus jatkuu kevyen liikenteen väylänä aina Anttolantiehen saakka. Asemakaavoituksen myötä museotie on muuttunut juridisesti kaupungin katualueeksi, jonka ylläpitovastuu on kaupungilla. Annilanrannan kaavassa katualueeksi muutetaan n. 80 metrin osuus Kirkonvarkauden asemakaavan ja Porrassalmentien sekä Annilanrannan katuliittymän välillä. Liittymän eteläpuoleinen tie säilyy valtion tiealueena, ja museotietä koskee museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma. Museotien status asettaa tielle rajoitteita, jotka edellyttävät kaupungilta ja valtiolta yhteistä näkemystä esimerkiksi siitä, miten tien turvallisuutta ja käytettävyyttä parannetaan, ja miten alueen asukkaiden näkemykset voidaan parhaiten ottaa huomioon.

Saimaaseen ja museotiehen rajautuva Ruutipelto ja sen vierellä oleva jokivarsilehto on säilytetty. Pohjoisessa suojeltujen Päivärannan ja Ritvalan huviloiden ympärille on osoitettu virkistysaluetta. Ritvalan tontti on osoitettu kiinni katuun, jotta maanomistaja voi itse päättää, kuinka kadulta ajetaan vanhalle piha-alueelle. Suojeltujen (huvila)rakennusten kohdalla kaava velvoittaa säilyttämään rakennuksen/rakennukset, ja edellyttää lausunnon pyytämistä museoviranomaisilta, jos / kun tonteille suunnitellaan muutoksia. Kaava mahdollistaa näille tonteille täydennysrakentamista samalla mitoituseriaaiteella, mitä muille maanomistajille on osoitettu – kunhan alueen arvot otetaan huomioon.

6.1.4 Taloudelliset vaikutukset, palvelut ja työpaikat

Uusi asuinrakentaminen lisää väestömäärää ja rakennuskantaa alueella, ja vaikuttaa myönteisesti palvelujen pysyvyyteen sekä hakeutumiseen alueelle. Tämä lisää myös työpaikkojen sijoittumista alueelle.

Asemakaava muuttaa alueen sosiaalista ympäristöä monipuolistaen sitä.

6.1.5 Virkistys

Virkistykseen soveltuva rakentamaton metsä- ja ranta-alue pienenee nykyisestä asuinalueen toteuttamisen myötä, mutta virkistyksen kannalta tärkeitä alueita säilyy alueella ja lähiympäristössä edelleen runsaasti. Asemakaavalla mahdollistetaan kevyen liikenteen verkon toteuttaminen alueelle, ja alueen kytkeminen olemassa olevaan kevyen liikenteen verkostoon. Uudet kevyen liikenteen yhteydet parantavat ulkoilu- ja virkistysmahdollisuuksia alueella. Suunnittelualueen ympäristössä sijaitsee paljon viheralueita ja virkistysmahdollisuuksia uusiakin asukkaita ajatellen – yleinen uimaranta Kyyhkylässä, Saimaan Annilanselkä veneily- ja kalastusmahdollisuuksineen, ja lisäksi alueella sijaitsee mm. Annilan golfkeskus.

Ei-omarantaisten tonttien rantojen käyttö painottuu lähiympäristön virkistysalueille, perustuen jokamiehenoikeuksiin.

6.1.6 Liikenne

6.1.6.1 Autoliikenne

Liikennemäärä tulee kaavan toteutuessa lisääntymään nykyiseen verrattuna, mutta lisäyksellä ei arvioida olevan merkittävää haittaa liikenteen sujuvuudelle tai liikenneturvallisuudelle. Alueelle tehdyn liikenneselvityksen mukaan Annilanrannan kaava-alueen rakentamisen myötä autoliikenteen kasvu nykytilanteeseen verrattuna on Kirkonvarkaudenkadulla muutamia satoja autoja vuorokaudessa. Arvion mukaan suurin osa autoliikenteestä suuntautuu kantatien suuntaan, jota kautta kuljetaan Mikkelin alueen palveluihin, työpaikoille ja muihin kohteisiin. Porrassalmentiellä liikennemäärä asemakaavassa esitetyllä maankäytöllä lisääntyy enintään muutamilla kymmenillä autoilla, jos korttelialueille toteutuu uutta rakentamista.

Kirkonvarkaudenkadun liikennemäärän on ennustettu olevan keskimäärin noin 4000 ajoneuvoa vuorokaudessa vuonna 2040 (Mikkelin seudun liikennemallin mukaan), jos maankäyttö muuttuu yleiskaavan mukaisesti. Anttolantien ennusteliikennemäärä on noin 6000 ajoneuvoa. Lisääntyvä liikenne tulee olemaan pääasiassa henkilöautoliikennettä. Raskas liikenne lisääntyy alueella rakentamisvaiheessa jonkin verran, mutta ei kuitenkaan merkittävästi tai pysyväisluonteisesti. Kirkonvarkauden asutukselle ei liikenteen lisääntyminen aiheuta merkittävää häiriötä, ja kadun liikennemäärä on kokoojaka-dulle tyypillinen. Kirkonvarkaudenkadun ja Anttolantien liittymä toimii hyvin ennustetilanteessa. Mikäli liikenne kasvaa merkittävästi ennustettua enemmän, liittymän turvallisuutta ja sujuvuutta voidaan parantaa tarvittaessa esimerkiksi liikennevalo-ohjauksella. Kaava-alueella ei tule olemaan läpiajoa lukuun ottamatta Porrassalmentietä, sillä tonttikadut ovat ns. umpikatuja.

Vuonna 2023 laaditussa Moisio-Tuukkalan liikenneselvityksessä (Ramboll Finland Oy) on arvioitu liikennetuotos kahdella tapaa:

- 1) Rakennusoikeuden määrästä on arvioitu liikennetuotos ”Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa” -ohjeen perusteella. Tuotos on muutettu eri teiden ja katujen liikennemääräksi, jotka on lisätty nykyverkon ennustetilanteeseen. Lisäksi mukaan on otettu muut lähialueiden maankäyttöennusteiden liikennetuotokset.
- 2) Apuna on käytetty Mikkelin seudun liikennemallia, jolla on tuotettu ennustetilanteen liikennemäärät.

Kantatien 62 ja Kirkonvarkaudenkadun liittymä ei todennäköisesti tarvitse toimenpiteitä asemakaavan ja asemakaavan muutoksen toteututtua. Kaava-alueen sisällä rakennetaan uusia katuja maankäytön tarpeen mukaan, lisäksi täydennetään jalankulku- ja pyörätieverkostoa.

Liikennetuotoskartta Moisio-Tuukkalan liikenneselvityksestä (Ramboll, 2023).

6.1.6.2 Joukkoliikenne

Joukkoliikenteen toimintaedellytykset paranevat alueella asemakaavan toteutuessa, sillä asukasmäärä kasvaa.

6.1.6.3 Jalankulku ja pyöräliikenne

Kävelyn ja pyöräilyn kehittäminen eteläisellä alueella mahdollistuu asemakaavan toteutuksessa. Annilanranta-kadun yhteyteen rakennetaan jalankulku- ja pyörätie, joka jatkaa Kirkonvarkauden alueelta tulevaa rantareittiä etelään. Pohjoisosalla on jo rakennettu turvalliset ja sujuvat yhteydet. Jalankululle ja etenkin pyöräilylle etäisyydet esimerkiksi Mikkelin ydinkeskustaan ovat otollisia, mikä mahdollistaa kestävien liikkumismuotojen osuuden lisääntymisen. Tulevaisuudessa Porrassalmentien ratkaisuihin vaikuttaa tien museotiestatus, mikä on jatkossa huomioitava tarkemmassa suunnittelussa.

6.2 VAIKUTUKSET LUONNONYMPÄRISTÖÖN

6.2.1 Maa- ja kallioperä

Pientalot on mahdollista toteuttaa eteläiselle kaava-alueelle rinneratkaisuina. Alueen toteuttaminen vaatii jonkin verran maanmuokkausta ja leikkauksia. Suurin osa kaava-alueesta on hiekkaa, mutta paikoin osin myös kalliomaata ja karkeaa hietaa. Hiekka muodostaa rakentamisen kannalta edullisen maapohjan. Karkearakeiset maalajit eivät roudi, kantavat hyvin ja painuvat vain vähän kasaan. Ne ovat myös kaivettavuudeltaan hyviä, ja ne ovat helposti irrotettavia. Jyrkissä rinteissä ja suurien korkeuserojen alueilla maapohjaa pitää kuitenkin usein luiskata, leikata ja pengertää.

Kaava-alue on osaksi geologisesti arvokasta harjualuetta, joka on osoitettu kaavakartalla (ge). Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja esiintymien säilyminen.

6.2.2 Vesistöt ja vesitalous

Eteläinen kaava-alue sijaitsee Saimaan Annilanselän rannalla. Pohjoinen kaava-alue sijaitsee lähes kokonaan pohjavesialueella (Pursiala) ja eteläinen kaava-alue osittain eteläisimmästä osastaan (Porrassalmi). Pohjavesialueet on merkitty kaavakarttaan. Kaavamääräyksen mukaan alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavia toimintoja.

Pinta- ja pohjavesien suojelun kannalta on kaavaratkaisussa huomioitu hulevesien hallinta – hulevesien määrä tulee rakentamisen myötä luonnollisesti lisääntymään alueella, koska luonnontilainen, vettä läpäisevä maa-ala pienentyy.

Alueella säilyy kuitenkin runsaasti myös rakentamattomia alueita, jotka toimivat luonnollisina hulevesien imeytysalueina. Rakennuspaikkakohtaisen hulevesien hallinnan lähtökohtana on hulevesien käsittelysuunnitelman esittäminen rakennuslupavaiheessa. Tarvittaessa hulevedet voidaan johtaa ekologiselle puhdistamiselle varatuille lähialueille tai muuhun kaupungin hulevesijärjestelmään. Hulevesien tehokkaalla ja asianmukaisella hallinnalla pienennetään myös lisääntyvän asutuksen tuomaa hajakuormitusta Saimaan Annilanselkään.

Kaavassa on annettu seuraava yleismääräys: *”Kadut, aukiot, pysäköintialueet sekä korttelien pihat ja rakennukset on suunniteltava ja rakennettava luonnonympäristö huomioon ottaen niin, että pohjavesitasapaino säilyy ja pinta-/hulevedet voidaan johtaa ekologiselle puhdistamiselle varatuille lähialueille tai muuhun kaupungin hulevesijärjestelmään.”*

Kaavan toteutuminen ei vaaranna pinta- eikä pohjavesien määrää tai laatua.

6.2.3 Arvokkaat luontokohteet

Suunnittelualueelle tai sen välittömään läheisyyteen ei sijoitu luonnonsuojelualueita tai suojeluohjelmien alueita eikä asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella siten arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia luonnonsuojeluun.

Asemakaavalla jätetään rakentamisen ulkopuolelle luontoarvoiltaan merkittävimmät kohteet. Luontoselvityksissä esiin tulleet paikalliset luontoarvot huomioidaan. Liito-oravan, lummelampikorenon ja viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kiellettyä, joten lajit on huomioitu kaavasuunnittelussa. Näin kaavan toteutuminen ei vaaranna arvokkaita luonnonarvoja.

Pohjoisemman kaava-alueen itäosaan osoitetaan alueen osa, jolla on säilytettävä puustoa siten, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreittinään. Puuton alue ei saa olla 20 metriä pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä. Katso myös kohta 2.1.4 ”Liito-oravat”. Lisäksi pohjoisemman kaava-alueen lähivirkistys- eli VL-alueille osoitetaan alueen osat, joille on istutettava puita niin, että liito-orava voi käyttää VL-kaistoja liikkumareitteinään. Vuonna 2023 tehdyn liito-oravaselvityksen mukaan liito-orava voi käyttää aluetta liikkumiseen kaavan toteutumisen jälkeen eikä kaavan toteutumisen arvioida vaikeuttavan lajin liikkumista – kaavan puustoisina säilytettävät lähivirkistysalueet mahdollistavat liito-oravan liikkumisen tiedossa olevien liito-oravakohteiden välillä.

Kaavakartalle osoitetaan myös suojeltavat alueenosat s-1 ja s-2. Suojeltavalla alueen osalla s-1 (suunnittelualueen eteläosassa, vesialueella W) sijaitsee luonnonsuojelulain (LSL) 49 §:n tarkoittaman direktiivilajin, viitasammakon elinympäristö. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta ei saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille.

Suojeltavalla alueen osalla s-2 (suunnittelualueen eteläosassa, kortteli 26, rakennuspaikka 3) sijaitsee LSL 49 §:n tarkoittaman direktiivilajin, liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta ei saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille. Suojeltavalla alueen osalla s-2 sijaitsee myös lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Kaavakartalle osoitetaan myös luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue (luo-1), jolla sijaitsee paikallisesti arvokas luontokohde. Kohteen arvot tulee säilyttää. Kyseessä on rehevä ojanvarsilehto, joka on puuston voimakkaasta käsittelystä huolimatta arvokas luontotyyppi.

6.3 YMPÄRISTÖHÄIRIÖT

6.3.1 Melu

Pohjoisen kaava-alueen itälaidalle, korttelin 1 ja Kirkonvarkaudenkadun väliin osoitetaan kaavassa voimassa olevan asemakaavan mukainen merkintä siitä, että korttelin 20 ja korttelin 1 alueet on suojattava melulta niin, että melutaso leikki- ja oleskelualueilla on korkeintaan 55 dB(A) klo 7–22 välisenä aikana ja korkeintaan 45 dB(A) klo 22–7 välisenä aikana. Merkinnällä osoitetaan samalla katualueen raja, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää korttelialueelle.

Kaavassa on yleismääräys: *”Rakennusten ulkoseinien ja ikkunoiden ja muiden rakenteiden äänieristävyyden on oltava vähintään 35 dB. Asunnot on suunniteltava siten, että keskimääräinen sisämelutaso on alle 35 dB(A) päivällä ja alle 30 dB(A) yöllä.”*

6.3.2 Ilmanlaatu

Alueella ei ole todettu ilmanlaatuun liittyviä häiriötekijöitä tai selvitystarvetta.

6.4 YMPÄRISTÖN HÄIRIÖTEKIJÄT

Kaava-alueen lähiympäristössä ei ole merkittäviä ympäristöhäiriöitä. Annilanselällä on kesäaikana runsaasti veneliikennettä, josta voi aiheutua ajoittain melua lähialueelle. Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen mahdollistamat toiminnot eivät aiheuta ympäristöhäiriöitä.

6.5 VAIKUTUKSET YLEMMÄN ASTEEN KAAVOIHIN

Annilanrannan asemakaava ja asemakaavan muutos ottaa maankäytön suunnittelujärjestelmän ylemmät tasot huomioon.

Kaava toteuttaa seuraavia valtakunnallisia alueidenkäytön tavoitteita:

- 1) toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- 2) tehokas liikennejärjestelmä
- 3) terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- 4) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

Kaava on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen: se osoittaa uutta asumista maakuntakaavan mukaiselle taajamatoimintojen alueelle huomioiden mm. olemassa olevan yhdyskuntarakenteen, kulttuuriympäristön ja maiseman arvot, järvi- ja rantaluonnon, pohjavesialueet ja riittävät virkistysalueet.

Kaava toteuttaa myös yleiskaavatason tavoitteenasetantaa ja ohjausvaikutusta asumisen ja taajamatoimintojen, liikenteen, kulttuuriympäristön ja maiseman sekä virkistysalueiden osalta. Asemakaavassa osoitetaan yleiskaavaa enemmän viherysteyksiä turvaavia lähivirkistysalueita, ja suojellaan arvokkaat tunnistetut kulttuuriympäristö- ja luontoarvot.

Kaava vastaa osaltaan lisäksi Mikkelin kaupungin tavoitteisiin – rakentaminen painottuu asumiseen ja taajamatoiminnoille osoitetuille alueille Saimaan rannalle, hyvien liikenneysteyksien äärelle, vuoden 2017 asuntomessualueen eteläpuolelle. Uudet rantatontit ovat kysyttyjä, ja uusi alue muodostaa luontevan eteläisen kaupunginosakeskuksen olemassa olevan yhdyskuntarakenteen jatkeeksi.

Asemakaava luo MRL 54 §:n mukaisesti edellytyksiä terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle – rakennetun ja luonnonympäristön arvoja vaalien. Rakennettu kulttuuriympäristö saa ympärilleen uuden, ajallisesti kerroksellisen kokonaisuuden, ja kaupungin läheinen luonnonmaisema muuttuu osin rakennetuksi kulttuurimaisemaksi. Asemakaavassa osoitetaan riittävästi lähivirkistykseen soveltuvia alueita, ja sopeutetaan rakentaminen osaksi rantamaisemaa rakennuspaikkojen luonnontilaa ja puustoisuutta säästämällä.

6.5.1 Yleiskaavallinen tarkastelu

Kaupungin strateginen periaate on osoittaa kaavoituksessa Kirkonvarkauden pohjoispuoliset Saimaan rannat yleiseen käyttöön, ja siellä missä se on mahdollista, osoittaa rantaan tai sen läheisyyteen kevyen liikenteen rantareitti. Esimerkiksi vireillä olevissa Launialan ja Pursialankatu 38 asemakaavoissa Saimaan ranta-alueet on kaavoitettu tällä periaatteella. Kirkonvarkauden sillan eteläpuolisen alueen aina Ristiinaan saakka on kaupunginvaltuusto aikoinaan linjannut tehokkaamman maankäytön alueeksi, pohjautuen osaksi mm. saatavilla olevien palveluiden hyödyntämiseen.

Kirkonvarkauden asemakaavoituksen yhteydessä vuonna 2013 kaupunginhallitus ohjeisti kaupunkisuunnittelua asemakaavoittamaan Kirkonvarkauden sillan eteläpuoleisen alueen aina Porrassalmelle asti, sillä jo silloin oli tiedossa, että Kyyhkylän sotaveteraanien kuntoutustoiminta tulee päättymään lähitulevaisuudessa. Kaupunkisuunnittelu on selvittänyt alueen kulttuurihistoriallisia, maisemallisia ja jo tunnettuja luontoarvoja, ja kartoittanut ne ranta-alueet, jotka tulee jättää rakentamisesta vapaaksi.

Annilanrannan asemakaava-alueella jo rakennettujen rakennuspaikkojen rantaviivaa on 53 %. Kaupungin alueelle tulevat uudet tontit vievät 24 % rantaviivasta, ja rakentamiselta vapaaksi jää 23 % rantaviivasta. Tarkasteltaessa Kirkonvarkauden ja Kyyhkylän välistä kokonaisuutta, jo rakennettujen rakennuspaikkojen rantaviivaa on 33 %, rakentamiselle sopivaa rantaviivaa on 20 % ja rakentamiselta vapaaksi jäävää 47 % rantaviivasta.

7. ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

7.1 TOTEUTTAMINEN JA AJOITUS

Kaava on toteuttamiskelpoinen sen saatua lainvoiman.

7.2 TOTEUTUKSEN SEURANTA

Asemakaavan ja asemakaavan muutoksen toteutusta seurataan rakennuslupamenettelyn yhteydessä.

Ilkka Tarkkanen
Kaupunginarkkitehti
p. 050 311 7130
etunimi.sukunimi@mikkeli.fi

MIKKELIN KAUPUNKI
Kaupunkisuunnittelupalvelut
Maaherrankatu 9–11
50101 MIKKELI

Verkkosivut: www.mikkeli.fi

Tiina Heikkilä
Kaava-suunnittelija, projektipäällikkö
p. 040 139 5193
etunimi.sukunimi@ramboll.fi

Niko Mäkinen
Kaava-suunnittelija
p. 044 534 0061
etunimi.sukunimi@ramboll.fi

RAMBOLL FINLAND OY

Kaavoitusyksikkö
Niemenkatu 73
15140 LAHTI

MliDno-2022-1284 (10 02 03)

Mikkelin kaupunki

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue /
Kaupunkikehitys / Maankäyttö ja kaupunkirakenne
PL 33, 50101 Mikkelä

MIKKELI

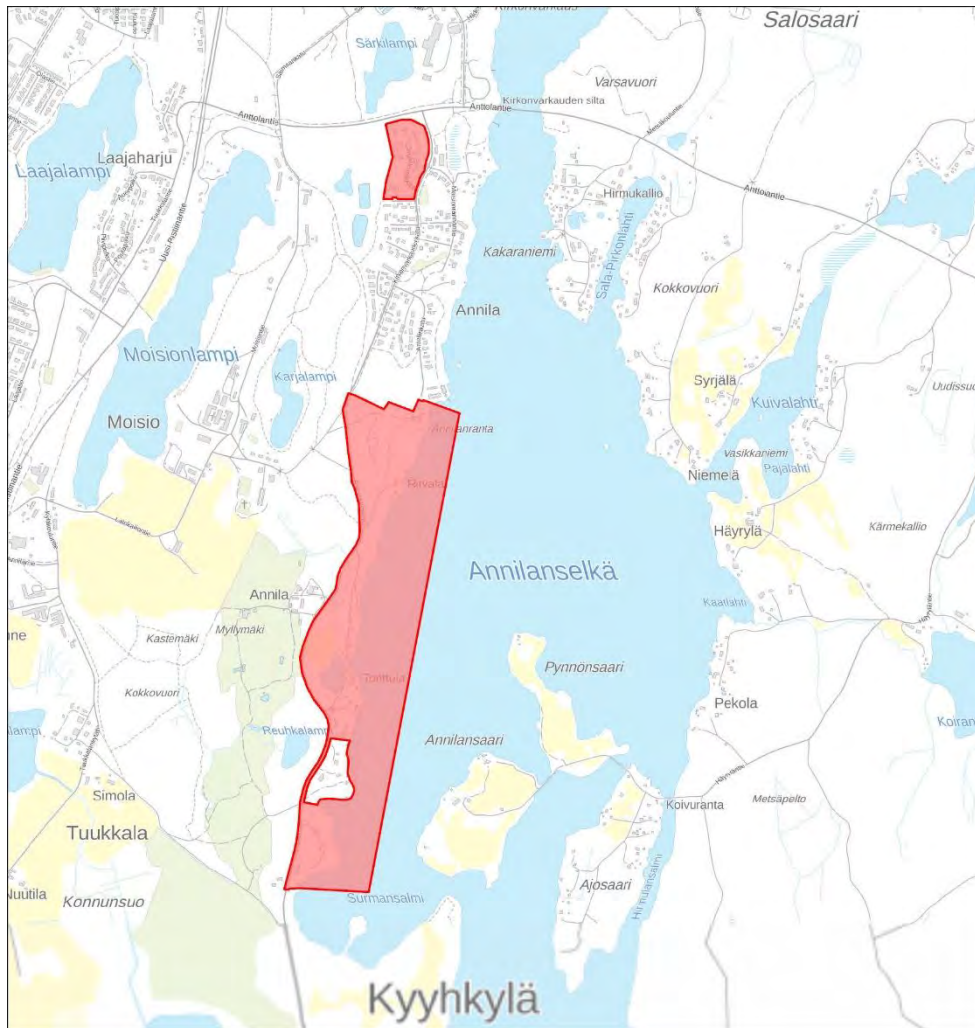
Ilkka Tarkkanen

Kaupunginarkkitehti p. 050 311 7130

S-posti: etunimi.sukunimi@mikkeli.fi

ANNILANRANTA ASEMAKAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 5.1.2023

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on lakisääteinen (MRL 63 §) kaavan laatimiseen liittyvä asiakirja, jossa esitetään suunnitelma kaavan laatimisessa noudatettavista osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

1. SUUNNITTELUALUE

Asemakaava koskee 29. kaupunginosa (Annila) asemakaavoittamatonta osaa seuraavilla kiinteistöillä:

491-404-1-2 MÄNNISTÖ

491-404-1-6 TONTTULA

491-404-1-45 HARJULA

491-404-1-61 KANKAALA

491-404-1-62 KOTIRANTA

491-404-3-1 Annilanharju

491-404-3-4 FURUVIK

491-404-3-22 PÄIVÄRANTA

491-404-3-23 RITVALA

491-404-3-33 ANNILANHARJU

491-404-3-6 KOTI-ANNILA

491-404-3-8 RANTA-ANNILA

491-404-3-36 NIEMI-ANNILA

491-895-1-5131 Porrassalmi – yleisen tien alue

Asemakaavan muutos koskee 29. kaupunginosan (Annila) Kirkonvarkauden asemakaavan korttelia 1 ja katualuetta. Rajaus tarkentuu kaavatyön aikana.

2. TAVOITTEET

Kirkonvarkauden asemakaava sai lain voiman 4.3.2015. Kaava laadittiin vuoden 2017 asuntomesuja varten ja tavoitteena oli asemakaavoittaa laajempi alue kuin lainvoiman saanut rajaus. Kirkonvarkauden eteläosa rajattiin kaavan ulkopuolelle sen hyväksymiskäsittelyn yhteydessä.

Asemakaavan tavoitteena on kaavoittaa Kirkonvarkauden eteläosa aina kaupungin omistamaan kiinteistöön Pönttölään asti, mukaan otettiin myös kiinteistö 491-404-1-61, joka muodostaa asemakaavan etelärajan. Alueelle on suunnitteilla uusia pientaloasumielle osoitettuja ranta- ja sisämaan tontteja. Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan rakennusoikeuksia. Maanomistajien pyynnöstä kiinteistöt 491-404-1-169 ja 491-404-1-170 ovat jääneet kaavan ulkopuolelle.

Asemakaavan muutoksen kohde sijaitsee Kirkonvarkauden asemakaavan korttelissa 1. Kaavasta poiketen kortteliin on toteutunut mm. päiväkotia ja uusi katuyhteys. Päiväkodin viereisten tonttien ympäristö on muuttunut. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa asemakaavaa vastamaan toteutunutta tilannetta.

Mikkelin torille matkaa on noin 4 kilometriä. Asemakaava ja sen muutos rajautuu pohjoisessa kantatie 62:een, etelässä Surmansalmen ja Kyyhkylän alueeseen, lännessä Porrassalmen museotiehen, idässä Saimaaseen ja korttelin 1 osalta Kirkonvarkaudenkatuun. Kortteli 1 kuuluu Pursialan pohjavesialueeseen.

3. NYKYINEN SUUNNITTELUTILANNE

Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää.

Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on:

- varmistaa, valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa,
- auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueiden käytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys,
- toimia kaavoituksen ennakoivan ja vuorovaikutteisen viranomaistyön välineenä valtakunnallisesti merkittävissä alueidenkäytön kysymyksissä sekä
- edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa
- Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan tavoitteet on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

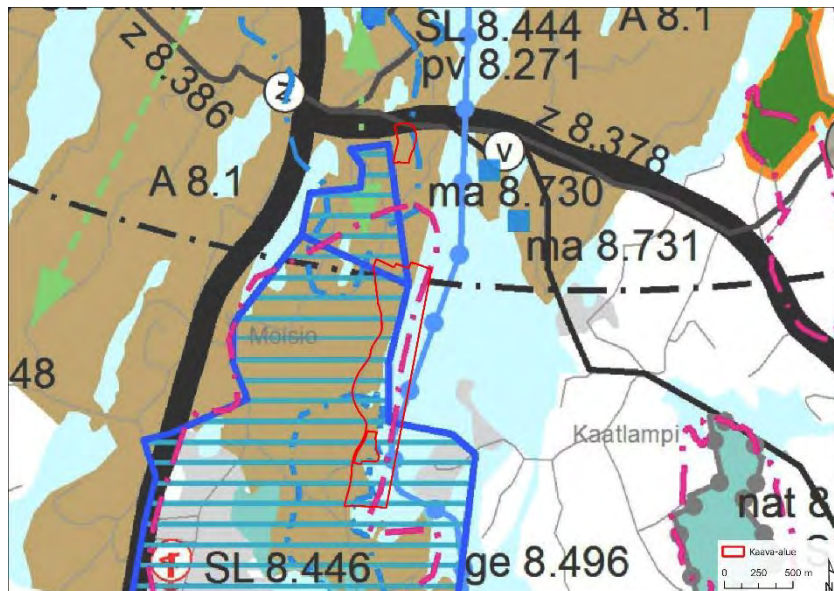
Valtioneuvosto teki 14.12.2017 päätöksen uudistetuista tavoitteista, jotka korvasivat vuonna 2000 hyväksytyt ja 2008 tarkistettut tavoitteet.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäytön tavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- 1) toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- 2) tehokas liikennejärjestelmä
- 3) terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- 4) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- 5) uusiutumiskykyinen energiahuolto

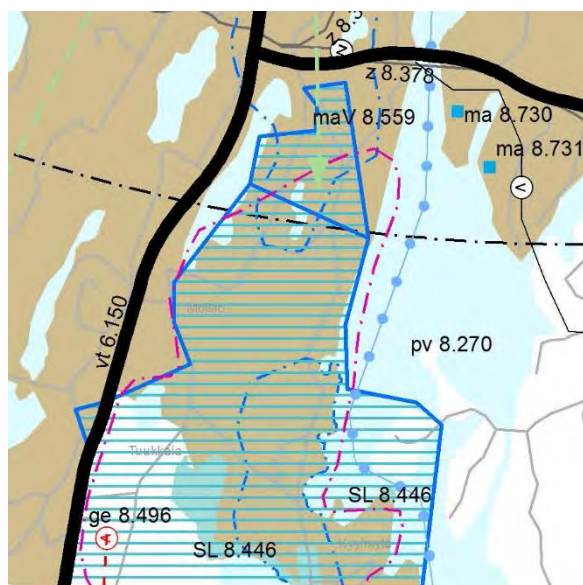
3.1 Maakuntakaava

Alueella on voimassa Etelä-Savon maakuntakaava (2010) sekä vaihemaakuntakaavat 1 ja 2 (2016). Alla olevassa karttaotteesta on esitetty maakuntakaavojen yhdistelmä. Suunnittelualueen likimääräinen sijainti on esitetty punaisella katkoviivalla. Suunnittelualue sijoittuu taajamatoimintojen alueelle (A, ruskea väri).

Ote Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmästä.

Kaava-alueelle kohdistuu seuraavia kohde- ja aluerajausmerkintöjä:

Etelä-Savon maakuntakaavamerkintöjä Kirkonvarkauden ja Annilanrannan kohdalla.

maV 8.559 (sininen vaakaviivoitus)
 Porrassalmen kulttuurimaisema
 ge 8.496 (lila pistekatkoviiva)
 Porrassalmentien varsi
 svl2 8.666
 Suoja-alue, Hirola varalaskupaikka
 lv 8.200 (sininen palloviiva)
 Puumala-Mikkeli laivaväylä
 kt 13.150
 Mikkeli-Imatra (kantatie)
 z 8.378
 Sairila-Pursiala sähkölinja
 pv 8.271 (sininen pistekatkoviiva)
 Pursialan pohjavesialue

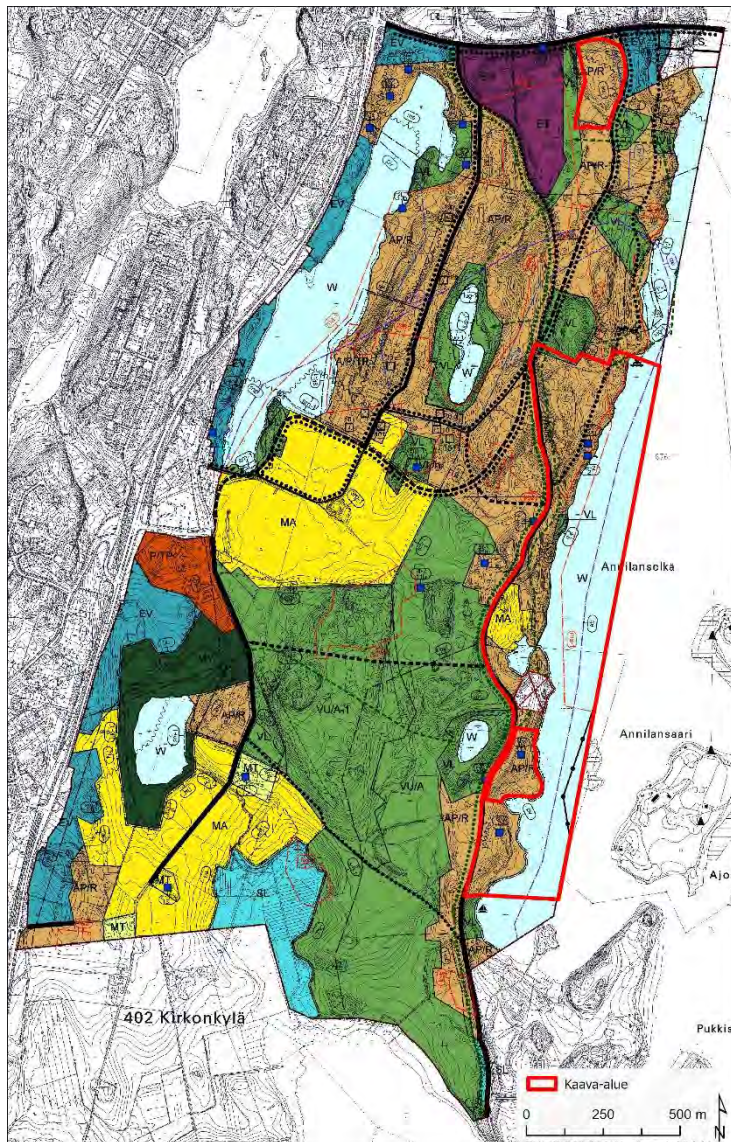
3.2 Moisio-Kyyhkylän yleiskaava

Suunnittelualueella on voimassa Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava, joka on saanut lainvoiman 8.1.2015. Pohjoisempi osa suunnittelualueesta on osoitettu osayleiskaavassa pientalovaltaisena asunto-, loma-asunto- ja matkailualueena (AP/R ja AP/R-1) ja sekä osana pohjavesialuetta (Pursiala).

Myös eteläisempi osa suunnittelualueesta on osoitettu osayleiskaavassa pääosin pientalovaltaisena asunto-, loma-asunto- ja matkailualueena (AP/R). Etelämpänä on osoitettu maisemallisesti arvokas peltoalue (MA). Porrassalmen museotie on osoitettu merkinnällä yt/kk/ht-1. Osayleiskaavakartalle on osoitettu pohjavesialue (Porrassalmi). Alue on myös geologisesti arvokasta harjualetta ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009, Porrassalmen historiallinen maisema).

Alueella on suojeltavia rakennuksia (sr-2, Ritvalan puuhuvila, Päivärannan talo sekä Puuppolan ja Kotirannan huvilat) sekä suojeltava alueen osa (s-2, Annilan liito-orava-alue). Annilan ojanvarsilieto on osoitettu merkinnällä luo-1/10. Aluetta halkovat ekologinen yhteys, ohjeellinen kevyen liikenteen reitti sekä Annilanselällä kulkeva laivaväylä.

Kiinteistö 491-404-1-2 ei ole mukana osayleiskaavassa, mutta on osa Annilanrannan asemakaavan ja asemakaavamuutoksen suunnittelualueita.

Ote Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavasta. Suunnittelualueen sijainti on merkitty karttaan punaisella rajauksella.

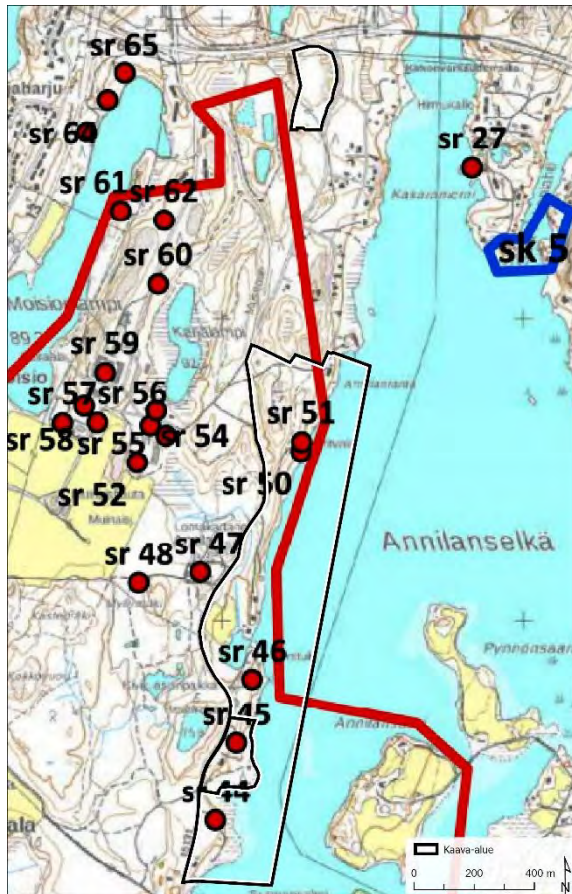
Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa suunnittelualueelle kohdistuvat seuraavat merkinnät ja määräykset:

AP/R	PIENTALOVALTAINEN ASUNTO-, LOMA-ASUNTO- JA MATKAILUALUE. Porrassalmen museotien läheisyydessä rakentamisen on sopeuduttava museotien luonteeseen. Porrassalmen museotien länsipuolen uuden maankäytön tulee tukeutua sitä varten
------	--

	suunniteltuun katuverkkoon. Katuverkon ja maankäytön mitoituksen tulee tukeutua yleiskaavatasoisiin selvityksiin ja ne osoitetaan asemakaavassa.
	PIENTALOVALTAINEN ASUNTO-, LOMA-ASUNTO- JA MATKAILUALUE. Porrassalmen museotien läheisyydessä rakentamisen on sopeuduttava museotien luonteeseen. Alue voidaan ottaa osoitettuun käyttöön, kun maaperä on puhdistettu.
	LÄHIVIRKSITYSALUE.
	MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTO-ALUE, osa Porrassalmen historiallinen maisema. Tarkemman suunnittelun yhteydessä on selvittettävä alueen arkeologiset arvot. Metsäsaarekkeet ja metsäreunat tulee säilyttää.
	OHJEELLINEN KEVYEN LIIKENTEEN REITTI.
	OHJEELLINEN ULKOILUREITTI.
	OHJEELLINEN MOOTTORIKELKKAILUREITTI.
	YHDYSTIE/KOKOOJAKATU/HISTORIALLINEN TIE. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee kuulla museoviranomaisia.
	HISTORIALLINEN TIE, jonka käyttöä kevyen liikenteen reittinä tulee edistää. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee kuulla museoviranomaisia.
	LAIVAVÄYLÄ.
	MELUALUE, jolla 45 dBA:n yömelun raja ylittyy vuoden 2040 liikenne-ennusteessa. Alueelle rakennettaessa melu on otettava huomioon. Uudet asuntoalueet voidaan ottaa osoitettuun käyttöön, kun melusuojaus on toteutettu.
	SUOJELTAVA ALUEEN OSA, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain §49 tarkoittaman direktiivin, liito-oravan, lisääntymis- ja levähdyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivilajille. Numerointi viittaa luontoselvitykseen. 17. Annilan liito-orava-alue.
	LUONNON MONIMUOTOISEUUDEN KANNALTA PAIKALLISESTI TÄRKEÄ KOHDE. Kohteen arvot on pyrittävä säilyttämään. Numerointi viittaa luontoselvitykseen. 10. Annilan ojanvarsilehto.
	EKOLOGINEN YHTEYS. 10–50 m leveä puustoinen vyöhyke, jota mm. liito-orava voi käyttää liikkumisreittinään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.
	VIHERYHTEYS. Porrassalmen museotien vartta kehitetään virkistysalueita yhdistävänä reittinä, jolla edistetään alueen virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksia. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee sovittaa yhteen museotien maisema-arvot ja kaavan mahdollistama rakennettu ympäristö.
	VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ RKY 2009, Porrassalmen historiallinen maisema. Alueen historiallisesti merkittävä kulttuurimaisema esihistoriallisine ja historiallisine muistoinen, sen ominaispiirteet; avoimet peltoalueet metsäsaarekkeineen ja sulkeutuneine metsänreunoineen sekä Moision sairaalan asema maisemaa hallitsevana, on säilytettävä. Alueella tapahtuva rakentaminen ja ympäristöhoito tulee sopeuttaa alueen maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin.
	KOHDE, JOLLA SIJAITSEE SUOJELTAVA RAKENNUS, RAKENNUSRYHMÄ TAI RAKENNE. Ympäristön uudisrakentaminen tulee sovittaa alueen luonteeseen ja olemassa olevien rakennusten ominaispiirteisiin. Toimenpiteistä on pyydettävä Museoviraston lausunto. Rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Numerointi viittaa kulttuuriympäristöselvitykseen. 20. Ritvalan puutarhahuvila. 21. Päivärannan talo 23. Puuppolan huvila 24. Kotirannan huvila
	ALUEEN OSA, JOLLA MAHDOLLISESTI SIJAITSEE HISTORIALLISESTI ARVOKKAITA KASKIRAUNIOITA. Kaskirauniot tulee muinaismuistolain mukaisesti säilyttää.
	TÄRKEÄ TAI VEDENHANKINTAAN SOVELTUVA POHJAVESIALUE. Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa.
	GEOLOGISESTI ARVOKAS HARJUALUE. Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen.

3.3 Kantakaupungin osayleiskaava

Alueella on voimassa vuonna 2019 hyväksytty Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava koostuu seitsemästä oikeusvaikutteisesta teemakartasta. Suunnittelualueen sijainti on osoitettu seuraavilla kartoilla mustalla aluerajauksella.

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (kulttuuriympäristö).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (liikenne).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (maisema).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (viherrakenne).

Ote Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavasta (yhdyskuntarakenne).

Suunnittelualueelle kohdistuvia Mikkelin kantakaupungin osayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä teemakartoittain:

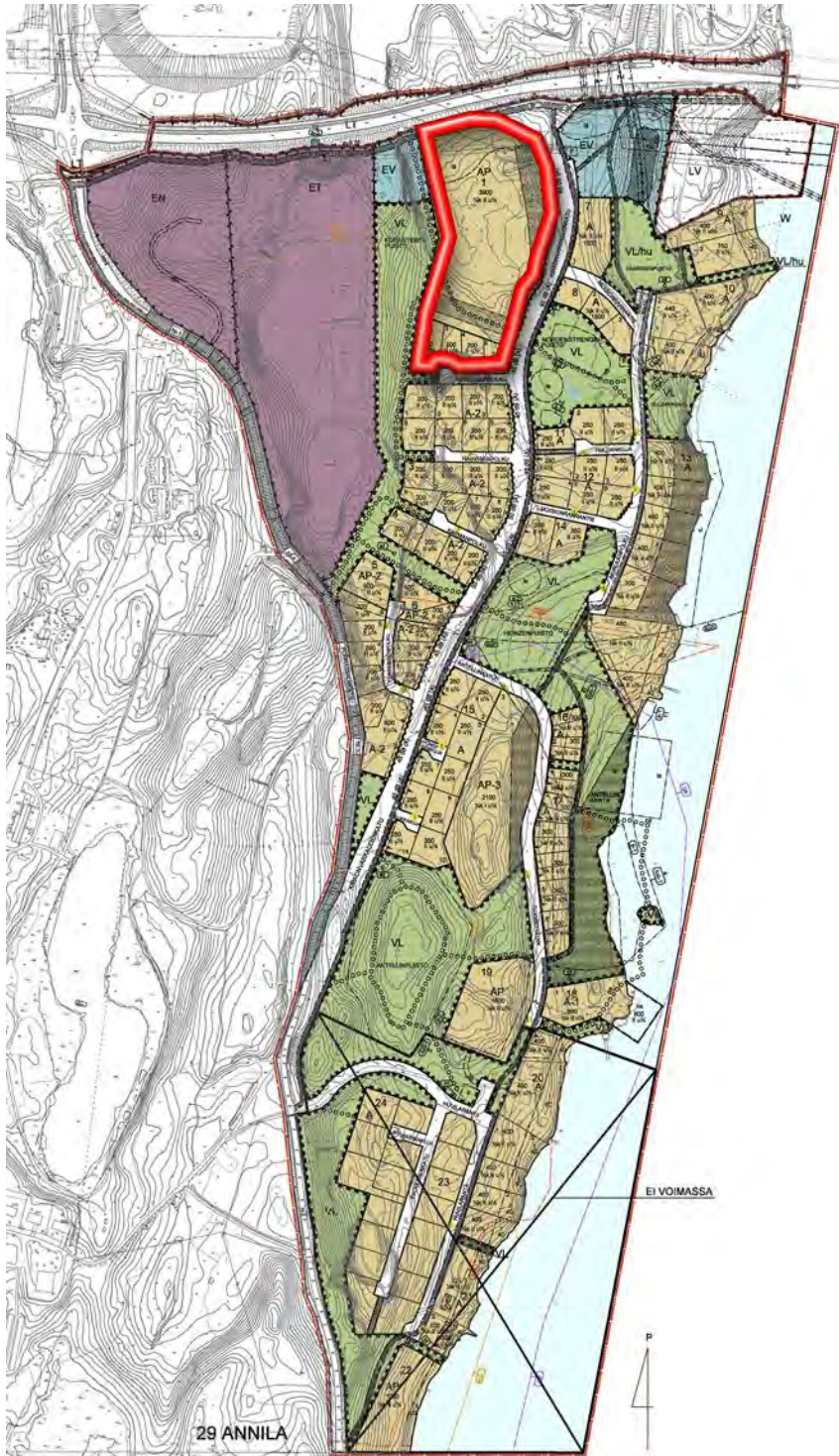
Kaavamerkintä	Selitys / määräys
Kulttuuriympäristö	
	Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Aluetta koskevien suunnitelmien ja toimenpiteiden tulee olla kokonaisuuden säilymistä turvaavia ja edistäviä. Mahdollisen korjaus- ja täydennysrakentamisen sekä alueeseen kohdistuvien toimenpiteiden on sopeuduttava kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Alueella ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka vähentävät merkittävän aluekokonaisuuden arvoa. Aluetta asemakaavoitettaessa ja asemakaavaa muutettaessa on varmistettava maisemallisten, kulttuurihistoriallisten ja rakennushistoriallisten arvojen säilyminen. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen (Museovirasto tai maakuntamuseo) kanssa. RKY-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen. MRL 41.2 §
	Rakennussuojelukohde. Arvokkaita kohteita koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava museoviranomaisen ja Mikkelin kaupunkisuunnittelun kanssa.
Liikenne	
	Yhdystie / Kokoojakatu.
	Väylä, jonka suunnittelussa joukkoliikenne tulee huomioida.
	Ohjeellinen rantareitti. Saimaan rantoja seuraileva virkistysreitti, joka kokoaa yhteen ranta-alueiden kaupunki- ja asuin ympäristöt sekä viheralueet. Suunnitteluohe: Rantareitti on osa Mikkelin imagoa Saimaan rantakaupunkina. Rantareittiä tulee kehittää korkealaatuisena rakennettua kaupunki- ja asuin ympäristöä sekä maisemallisesti herkkää rannan viheraluetta yhdistävänä elämysreitteinä. Rantareitin varrella suositetaan taidetta osana reitin kehittämistä. Rantareittiä kehitetään etelässä Mikkelin kantakaupunkia ja Ristiinan keskustaa yhdistävänä virkistysreitteinä.
	Yhteystarve.
	Laivaväylä.
Maisema	
	Arvokas geologinen alue tai kohde. Merkinnällä on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet ja muut merkittävät geologiset kohteet. Alueilla on merkittäviä biologisia, luonto- ja maisema-arvoja. Alueelle toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteuttaessa on katsottava, ettei aiheuteta haittaa maisemakuvaan tai turmella arvokkaita luonnonmuodostumia. Ge-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluetteloon.
	Harjujakso. Geologisesti ja maisemallisesti arvokas harjuketjun osa, jolla rakentaminen sekä maaston ja kasvillisuuden käsitteleminen on rajoitettua. Alueelle voidaan esittää pienimuotoista rakentamista edellyttäen, että hankkeilla ei turmella arvokasta maisemakuvaa. Rakentaminen ja metsänhoidolliset tai maaperän muokkaamiseen liittyvät toiminnot tulee toteuttaa siten, että harjuketjun maisemalliset ominaispiirteet reuna-vyöhykkeineen säilyvät ehjinä. Suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun alueen rajautumiseen avoimessa maisemassa. Ha-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluetteloon.

	Maisematie. Maisemallisesti arvokas tie, jonka parannushankkeissa sekä lähialueiden suunnittelussa ja rakentamisessa on otettava huomioon tien luonteenomainen geometria, sopeutuminen ympäristöön
	Muinaismuistoalue tai -kohde. Alueella sijaitsee muinaismuistolaita (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Peltoviljely, laiduntaminen ja metsätalous on sallittua. Metsän äestys on kuitenkin kielletty. Kaikista muista aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on neuvoteltava Museoviraston kanssa. sm-alkuinen numerointi viittaa kaavaselostukseen.
	Kulttuurimaisema. Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaasta maisemakokonaisuudesta tulee säilyttää tärkeimmät osat maaseutuelinkeinon toimintamahdollisuudet huomioiden. Maisemakokonaisuuden tärkeimpiin osiin kuuluvat viljelyalueen ja yksittäisten rakennusten lisäksi maisemaa jäsentävä historiallinen tiestö, maiseman kannalta tärkeä vanha puusto ja muut kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakenteet. Alueelle tapahtuva rakentaminen ja ympäristöhoito tulee sopeuttaa maisemallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin. Maatalouselinkeinon ja siihen liittyvää yritystoimintaa tukevien toimintojen sijoittaminen alueelle on suositeltavaa. Ku-Ma-alkuinen numero viittaa yleiskaavaselostuksen kohdeluetteloon.
Viherrakenne	
	Kaupunkivihreä. Kaupunkirakenteeseen kytkeytyvä viheralue, jolla voi sijaita puistoja, kaupunkimetsiä, suojaavia viheralueita sekä rakennettuja viheralueita, kuten hautausmaita. Alueen suunnittelussa tulee pyrkiä yhtenäisten virkistysreittien aikaansaamiseen sekä kiinnittää erityistä huomiota ympäristön ja taajamakuvan edustavuuteen. Virkistysalueiden ja -reittien sijoittelussa ja hoidossa tulee huomioida kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon erityispiirteet sekä ekologiset viheryhteydet. Alueella on voimassa MRL 43.2 §:n mukainen ehdoton rakentamisrajoitus. Alueelle voi sijoittaa kuitenkin tämän estämättä liikuntaa ja virkistystä palvelevia rakennuksia ja rakennelmia sekä ja yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevia rakennuksia ja laitteita. Myös maanläjitystoiminta on mahdollista, mikäli tämä perustuu asianmukaiseen hyväksyttyyn suunnitelmaan ja toimet eivät aiheuta pysyvää haittaa alueen virkistyskäytölle ja ympäristön erityisarvoille.
	Maa- ja metsätalousvaltainen alue. Alue on varattu ensisijaisesti maa- ja metsätaloudelle sekä muulle elinkeinotoiminnalle, joka kokonsa ja ympäristövaikutusten suhteen sopii maaseudulle. Alueelle voi sijoittua myös elinkeinoihin liittyvää asumista, vähäisessä määrin olemassa olevia kyliä täydentävää asumista sekä vapaa-ajan asumista.
	Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue. Tarkemman suunnittelun yhteydessä alueen arvot tulee selvittää ja huomioida. Alueen rakentaminen ja muokkaaminen tulee tapahtua luonnonarvoja heikentämättä. Numerointi viittaa kaavaselostuksen kohdeluetteloon.
Yhdyskuntarakenteen ohjaus	
	Kehittyvä taajama. Tiivistyvä, toiminnoiltaan monipuolinen taajamarakenteen alue, jolla maankäytön muutosten ja tehostamisen tulee perustua asemakaavotukseen. Uusien rakennuspaikkojen muodostaminen vaatii pohjakseen asemakaavan.

	Alueella voi sijaita monipuolisesti erilaisia talotyyppejä. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistyksen tarpeet sekä paikallisten viheryhteysien jatkuminen. Alueella tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteisiin. Alueelle saa sijoittaa myös asumiselle tarpeellisia lähipalveluita sekä sellaisia pienimuotoisia työtiloja, joista ei aiheudu melua, raskasta liikennettä, ilman pilaantumista tai niihin verrattavia ympäristöhaittoja. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä.
	Kasvava taajama. Toiminnoiltaan monipuolinen taajama-alue, jolla maankäytön muutosten tulee perustua asemakaavoitukseen. Asemakaavoituksen tulee perustua osayleiskaavoitukseen tai erilliseen, MRL 39 § mukaisen yleiskaavan sisältövaatimukset täyttäviin selvityksiin. Uusien rakennuspaikkojen muodostaminen vaatii pohjakseen asemakaavan. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistyksen tarpeet sekä paikallisten viheryhteysien jatkuminen. Alueella tulee kiinnittää huomiota joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteisiin. Alueelle saa sijoittaa myös asumiselle tarpeellisia lähipalveluita sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamatonta työpaikkatoimintaa. Asemakaavoituksessa tulee noudattaa karttojen 2-7 merkintöjä ja määräyksiä. Salosaaren alueen kehittäminen edellyttää kävely- ja pyöräily-yhteyden toteuttamista Anttolantiellä ja Kirkonvarkauden sillan yhteydessä.
	Kaikki viher- ja metsäalueet on kartalla esitetty samalla värillä. Alueiden erityispiirteet sekä niihin liittyvät kaavamääräykset on esitetty kaavakartalla 3. Viherrakenne.
	Yhteystarve.
	Yhdystie / Kokoojakatu.
	Varalaskupaikan suojavyöhyke. Alueen suunnittelussa tulee huomioida lentoliikenteen varalaskupaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on ennen rakennusluvan myöntämistä pyydettävä puolustusvoimien ja Trafín lausunnot, kun rakennuksen tai rakenteen korkeus yli 30 m. Merkinnällä on osoitettu Hirolan varalaskupaikan suojavyöhyke.

3.4 Asemakaavat

Suunnittelualueen pohjoisosassa on voimassa Kirkonvarkauden asemakaava vuodelta 2015.

Kirkonvarkauden asemakaavan korttelin 1 tonteille 2 ja 3 on rakennettu päiväkoti poikkeusluvalla. Tonttien käyttötarkoituserkintä on kaavassa A-2, joka mahdollistaa asuinrakentamisen. Korttelin 1 pohjoispuolelle AP korttelialueelle sijoittuu useampi rivitaloyhtiö ja palvelutalo. Tonttien lukumäärä sekä monipuolistunut tonttien käyttö edellyttivät uuden katuyhteyden rakentamista kortteliin. Väänäsenpolku sijoittuu päiväkodin viereisten tonttien 4 ja 5 pohjoispuolella. Ottaen huomioon, että tonttien etelä- ja itäpuolella on katuja, ne eivät ole menneet kaupaksi ja kaupunki miettii niille uutta käyttötarkoitusta.

Kirkonvarkauden eteläosa jätettiin vahvistamatta koska sen liikenteelliset järjestelyt edellyttivät tarkempaa tutkimista yhteistyössä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Alueen liittäminen Porrassalmen museotiehen on osoittautunut haasteelliseksi. Nykyiset liittymäkohdat eivät ole turvallisuuden tai katujen jyrkkyyden kannalta optimaalisia.

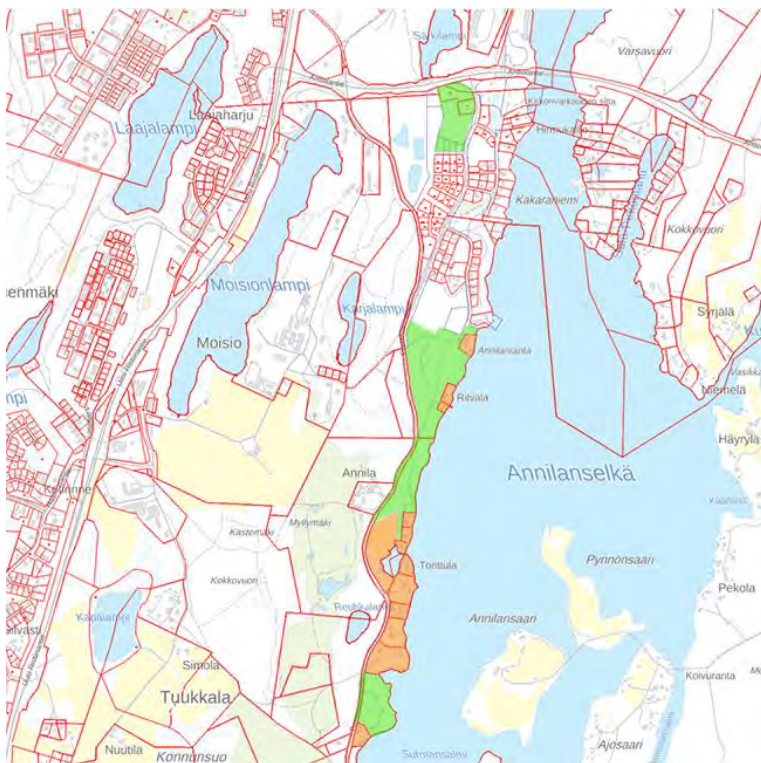
Kirkonvarkauden asemakaava. Kaavamutosalue korttelissa 1 on esitetty punaisella rajauksella. Eteläosa asemakaavasta rajattiin pois hyväksymiskäsittelyn yhteydessä.

Ilmakuva korttelista 1 kiinteistöjärjestelmästä.

3.5 Maanomistus

Suunnittelualueen maanomistus jakautuu kaupungin ja yksityisten maanomistajien välille. Alla olevassa kartassa kaupungin omistukset on esitetty vihreällä ja yksityisten punertavalla värillä. Por-rassalmen museotie sijoittuu valtion maille, samoin kantatie 62. Vesialue kuuluu vesiosuuskunnille.

Kaupungin omistamien maiden läheisyyteen jää joukko yksityisiä kiinteistöjä. Kaupungin tavoitteena on tarjota näille maanomistajille mahdollisuutta liittyä mukaan ase-makaavaan.

3.6 Muut hankkeet, suunnitelmat, päätökset

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 22.3.2022 maakaupan Annilanrannassa jonka seurauksena kaupungin omistama ranta-alue laajenee etelään n. 320 metriä. Laajennus mahdollistaa osoittaa uusia rantatontteja kaavassa ja niitä palvelemaan rakennettavan kadun liittäminen Porrassalmen museotiehen liikenteellisesti turvallisemmassa paikassa.

Moision sairaalan alueen asemakaavoitus on tullut vireille 23.6.2021. Alue rajautuu idässä Porrassalmen museotiehen ja sairaalan sekä sen ympäristöön tavoitellaan n. 60 000 k-m² uutta rakennusoikeutta.

Kantatien 62 ja Saimaaseen rajautuva entisen Varsavuoren hotellin alueella on käynnistynyt asemakaavan muutos 19.1.2022. Tavoitteena on purkaa jo pitkään käyttämättömänä olleet hotellirakennukset ja rakentaa niiden tilalle pistekerrostaloja, alueen rakennusoikeus ei juurikaan muutu. Samalla tutkitaan päivittäistavarakaupan sijoittamista kantatien ja Pursialankadun tuntumaan.

Eteläiselle suunnittelualueelle on laadittu vuonna 2021 Kirkonvarkauden eteläisen kaava-alueen yleissuunnitelma, joka toimii pohjana asemakaavaluonnokselle.

3.7 Maankäyttösopimus

Asemakaavan toteuttamiseksi laaditaan tarvittaessa maankäyttösopimuksia tai peritään kehittämiskorvausta maankäyttö- ja rakennuslain 91 a–c §:n mukaisesti.

4. KAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA SELVITYKSET

4.1 Vaikutusten arviointi

Kaavaprosessin aikana arvioidaan kaavam muutoksen toteuttamisen merkittäviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia (MRL 9 § ja MRA 1 §). Vaikutusten arviointi perustuu selvityksiin ja muuhun kaavoitus-työn aikana saatuun tietoon.

Vaikutuksia arvioidaan suunnittelutyön aikana koko kaavaprosessin ajan ja se perustuu riittäviin lähtötilanteen tietojen selvittämiseen. Arvioidut vaikutukset kuvataan kaavaselostuksessa.

Tässä työssä keskeisimpiä arvioidaan vaikutukset:

- o yhdyskuntarakenteeseen
- o maisemaan ja taajamakuvaan
- o asumiseen
- o virkistykseen
- o liikenteeseen
- o tekniseen huoltoon
- o rakennettuun kulttuuriympäristöön
- o luonnonoloihin ja luonnon monimuotoisuuteen
- o vesistöihin ja vesitalouteen

4.2 Lähtötietoina olemassa olevat selvitykset

- Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan selvitykset 2015
 - o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava, luontoselvitys, Enviro Oy, 2013
 - o Luontoselvityksen täydennys liito-oravista 2014, Enviro Oy
 - o Moisio-Tuukkala-alueen osayleiskaavan maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys, Destia Oy, 2014
 - o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan liikenneselvitys, Destia Oy, 2014
 - o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan meluselvitys, Destia Oy, 2013
 - o Ympäristötekniinen tutkimus, Ramboll Oy, 2013

- o Ympäristötekkinen lisätutkimus, Ramboll Oy, 2014
 - o Rakennettavuusselvitys, Ramboll Oy, 2013 & 2014
 - o Moisio sairaala-alueen arkeologinen inventointi 23.-27.5.2011, Museovirasto
 - o Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan rakennusinventointi, Selvitystyö Ahola, 2014
- Kantakaupungin osayleiskaavan selvitykset 2019
 - o Kaupallisen selvityksen päivitys, Santasalo, 2013
 - o Liikenneselvitys, Ramboll, 2016
 - o Mikkelin kantakaupungin ekosysteemipalvelut ja viherrakenne, Sito, 2016
 - o Liito-oravien esiintymisen ja elinympäristöjen kokonaistarkastelu, Enviro, 2016
 - o Mikkelin kantakaupungin rakennetun ympäristön selvitys, Mikkelin kaupunkisuunnittelu ja Selvitystyö Ahola, 2017
 - o Maisemat ja miljööt. Mikkelin kaupunkisuunnittelu ja Selvitystyö Ahola, 2017
- Kirkonvarkauden eteläisen kaava-alueen luontoselvitys 2021, Ramboll
- Moisio-Kyyhkylä alueen liikenteellinen selvitys 2022, Ramboll
- Porrassalmen maisemanhoitosuunnitelma, Aarnio & Luostarinen, 2000

4.3 Kaavaa varten laadittavat selvitykset

- Luontoselvitys (Faunatica, 2022)
- Kulttuuriympäristöselvitys (Tengbom, 2022)
- Liikenneselvitys (Ramboll, 2023)

5. SUUNNITTELUYÖN OSALLISET

Kaavoitusmenettelyn tulee perustua riittävään vuorovaikutukseen osallisten kanssa ja myös tätä kautta saatavaan asiantuntemukseen (MRL 1 §). Osallisia ovat kaikki ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Alla on lueteltu suunnittelutyön keskeiset osalliset:

- Kaavan ja sen vaikutusalueen maanomistajat, asukkaat, yritykset ja elinkeinon harjoittajat
- Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään:
 - o Kaupungin hallintokunnat
 - rakennusvalvonta
 - ympäristöpalvelut
 - kaupunkiympäristö
 - o Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (alueidenkäyttö ja kaavoitus)
 - o Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (liikenne)
 - o Etelä-Savon maakuntaliitto
 - o Alueellinen vastuumuseo / Riihisaari – Savonlinnan museo
 - o Etelä-Savon pelastuslaitos
 - o Mikkelin vesilaitos
 - o Etelä-Savon Energia Oy
 - o Suur-Savon Sähkö Oyj
 - o teleoperaattorit
 - o asukasyhdistykset

6. KAAVOITUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA OSALLISTUMINEN

Kaavan vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä olosta ilmoitetaan osallisille kirjeellä. Aineisto on nähtävillä kaupungin verkkosivuilla (www.mikkeli.fi).

Kaavasunnitelman nähtävillä olosta ehdotusvaiheessa ilmoitetaan kaupungin virallisissa ilmoituslehdissä sekä kaupungin verkkosivuilla (www.mikkeli.fi).

6.1 Aloitusvaihe

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on ollut nähtävillä 30.3.–29.4.2022 30 päivän ajan Mikkelin kaupungin verkkosivuilla sekä kaupunkisuunnittelun tiloissa. Nähtävillä oloaikana osallisella on ollut mahdollisuus jättää mielipiteitä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (MRA 30 §).

Kaupunki voi tarvittaessa neuvotella Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) riittävyydestä ja toteuttamisesta. Osallisella on mahdollisuus esittää ELY-keskukselle neuvottelun käymistä OAS:n riittävyydestä ennen kaavaehdotuksen asettamista julkisesti nähtäville. Jos suunnitelma on ilmeisen puutteellinen, ELY-keskuksen on viivytyksettä järjestettävä kunnan kanssa neuvottelu suunnitelman täydennystarpeiden selvittämiseksi. Neuvotteluun on kutsuttava esityksen tehnyt osallinen ja tarpeen mukaan ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaan asia liittyy (MRL 64 §).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa suunnittelutyön aikana. Jos osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulee oleellisia muutoksia, niistä tiedotetaan erikseen.

6.2 Tavoitevaihe

Tarkennetaan kaavaa koskevia tavoitteita mm. osallisilta saadun palautteen perusteella sekä täydennetään perusselvityksiä.

6.3 Kaavaehdotus

Kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville Mikkelin kaupunkisuunnitteluun sekä kaupungin verkkosivuille 30 päivän ajaksi. Nähtävillä oloaikana osallisella on mahdollisuus antaa muistutus (MRA 27 §). Kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot viranomaisilta, kunnan hallintokunnilta sekä muilta tarpeelliseksi katsottavilta osallisilta (MRL 65 §). Saatua palaute otetaan huomioon kaavaehdotuksen jatkokäsittelyssä hyväksymiskäsittelyä varten. Kirjallisen muistutuksen tehneille ilmoitetaan kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen vastineen muodossa.

Mikäli katsotaan tarpeelliseksi, kaavaehdotuksen nähtävillä olon aikana järjestetään yleisötilaisuus, jossa esitellään kaavaehdotuksen materiaali. Tilaisuuden ajankohdasta tiedotetaan kaavaehdotuksen nähtäville asettamisen yhteydessä.

6.4 Hyväksymisvaihe ja muutoksenhaku

Kaupungin päätöksentekuelin hyväksyy muistutuksiin ja lausuntoihin laaditut vastineet. Asemakaavan hyväksyy kaupunkikehityslautakunta, Mikkelin kaupunginhallitus tai kaupunginvaltuusto riippuen asemakaavan merkittävyydestä. Kaavan hyväksymisestä ilmoitetaan MRL 67 § ja MRA 94 §:n mukaisesti. Asemakaavan hyväksymispäätös lähetetään heille, jotka ovat sitä pyytäneet. Asemakaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen voi hakea muutosta 30 vuorokauden kuluessa valittamalla siitä Itä-Suomen hallinto-oikeuteen ja edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusaika alkaa siitä päivästä, kun päätös tulee julkisesti nähtäville. Ilman valituksia kaupunki kuuluttaa kaavan lainvoimaiseksi valitusajan päätyttyä.

6.5 Viranomaisyhteistyö

Kaavaprosessin aloitusvaiheessa toimitetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma tiedoksi viranomaisosallisille. Mikkelin kaupungin ja Etelä-Savon ELY-keskuksen ja mm. museoviranomaisten kanssa on järjestetty aloitusvaiheen viranomaisten työneuvottelu 17.3.2022. Kaavan valmisteluai-
neistosta ja kaavaehdotuksesta pyydetään lausunnot asianomaisilta viranomaisilta. Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu ja/tai viranomaisten työneuvotteluja järjestetään tarvittaessa.

7. ALUSTAVA AIKATAULU

Kunkin kaavavaiheen osallistumismahdollisuudet on kuvattu edellisessä luvussa. Alla on esitetty kaavan tavoiteaikataulu, jota päivitetään tarvittaessa:

VALMISTELUVAIHE

17.3.2022 Viranomaisten työneuvottelu 17.3.2022.

30.3.–29.4.2022 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtävillä 30 päivän ajan.

EHDOTUSVAIHE

02 / 2023 Kaavaehdotus nähtäville 30 päivän ajaksi.

HYVÄKSYMINEN

kevät 2023 Kaavan hyväksyminen.

MIKKELIN KAUPUNKI

Verkkosivut: www.mikkeli.fi

Mikkelissä 5.1.2023

Ilkka Tarkkanen

Kaupunginarkkitehti

p. 050 311 7130

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

- A** Asuinrakennusten korttelialue.
- AP** Asuinpienalojen korttelialue.
- AP/s** Asuinpienalojen korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia suojeltuja asuinrakennuksia ja niihin liittyviä piharakennuksia ei saa purkaa. Uudet asuin- ja piharakennukset on rakennettava siten, että ne sijainnin, muodon, värikyksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta noudattavat alueella olevien rakennusten ominaispiirteitä.
- AO** Erillispientalojen korttelialue.
- AO/s** Erillispientalojen korttelialue, jolla ympäristö säilytetään. Alueella olevia suojeltuja asuinrakennuksia ja niihin liittyviä piharakennuksia ei saa purkaa. Uudet asuin- ja piharakennukset on rakennettava siten, että ne sijainnin, muodon, värikyksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta noudattavat alueella olevien rakennusten ominaispiirteitä.
- PL** Lähipalvelurakennusten korttelialue.
- L** Lähivirkistysalue.
- VL/s** Lähivirkistysalue. Maisema- ja luontoarvoiltaan tärkeä metsä, jonka olemassa olevat ympäristöarvot säilytetään. Toimenpiteet vaativat MRL 128 §:n mukaisen maisemayhdyvän.
- Y** Yleisen tien alue.
- LPA** Autopaikkojen korttelialue.
- ET** Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitojen alue. Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas Porssalmen ympäristö on otettava rakentamisessa huomioon.
- EV** Suojavierausalue.
- MA** Maisemallisesti arvokas peltoalue, osa Porssalmen historiallista maisemaa. Metsäsaarekkeet ja metsäraumat tulee säilyttää.
- W** Vesialue.
- Ruopattavilta tai muuten muokattavilta vesialueilta tulee selvittää arkeologiset arvot tarkemmin suunnitellun yhteydessä.
- 3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Ohjeellinen osa-alueen raja.
- Sitovan tonttijaoon mukaisen tontin raja ja numero. Sitovan tonttijaoon piiriin kuuluvat korttelit 22, 24, 25 ja korttelin 21 tontit 1-4 ja 6.
- Ohjeellinen tonttijaoon mukainen raja. Ohjeellisen tonttijaoon piiriin kuuluvat korttelit 1, 20, 23, 26, 27, 28 ja korttelin 21 tontti 5.

ANN Kaupunginosan nimi.

29 Kaupunginosan numero.

20 Korttelin numero.

2 Ohjeellisen tontin numero.

VÄNÄSENPOKU Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

- 400 Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
- II Roomalainen numero osoittaa rakennuksen, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.
- 1/2K II Murtoluku roomalaisen numeron edessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa kellarikerroksessa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.
- II u1/2 Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ulakon tasolla käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.
- (1.5) Suluissa oleva numero osoittaa korttelin/tontin, jonka autopaikkoja alueelle saa sijoittaa.
- Rakennusala.
- Rakennusala, jolle saa sijoittaa saunan ja/tai talousrakennuksen. Rakennuksessa saa olla yksi kerros.
- Rakennuksen harjansuuntaa osoittava viiva.
- Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.
- Alueen osa, joka on säilytettävä puustoisena siten, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreitittään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.
- Istutettava alueen osa.
- Alueen osa, joka on istutettava siten, että liito-orava voi käyttää sitä liikkumisreitittään. Puuton alue ei saa olla 20 m pitempi ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.
- Alueen osa, jonka luonnontilainen luonne tulee säilyttää. Olemassa oleva puusto tulee säilyttää tai korvata uusintaistutuksilla. Uusintaistutuksissa tulee käyttää alueelle tyypillisiä puulajeja. Alueelle on mahdollista rakentaa rakennuskohteen osittain sauna ja/tai talousrakennus. Saunan saa rakentaa kiinni rantaviivaan ottaen huomioon rakennusjärjestyksen tuvarajoitukset.
- ○ ○ Ohjeellinen ulkollireitti.
- Katu.
- Katu- tai yleisen tien alue, joka on osa Porssalmen museotietä. Museotien linjasta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto. Museotiestä on laadittu museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma, joka tulee huomioida tiehen kohdistuvissa toimenpiteissä.
- Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie.
- Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie, jolla tontille/rakennuspaikalle ajo on sallittu.
- ajo Ohjeellinen ajoyhteyt.
- Ajoneuvoliittymän likimääräinen sijainti.
- 45 dB (A) Merkintä osoittaa, että alue on suojattava melulta niin, että melutaso leikki- ja oleskelualueilla on korkeintaan 55 dB(A) kio 7-22 ja korkeintaan 45 dB(A) kio 22-7. Merkinnällä osoitetaan myös katualueen raja, jonka kohdalla ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.
- hi Historiallinen rajamerkki. Kulttuurihistoriallisesti arvokas mantaaliviiva on otettava huomioon Porssalmentien kohdistuvissa toimenpiteissä.
- sr Suojeltava rakennus tai rakennusryhmä, jonka ominaisluonne ja erityispiirteet on säilytettävä. Ennenistävät muutokset ovat sallittuja. Rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Muutoksista on pyydetävä lausunto Etelä-Savon alueelliselta vastuumuotoilta ja alueelliselta ELY-keskukselta.
1. Rivala
2. Päiväranta
3. Männistö
4. Pönttiä
- (E1) Ohjeellinen yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitojen kohdemerkintä pumppaamoa varten. Merkintä sallii enintään 30 m² suuruisen rakennuksen rakentamisen.
- (E2) Ohjeellinen yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitojen kohdemerkintä sähkömuuntamoa varten. Merkintä sallii enintään 50 m² suuruisen rakennuksen rakentamisen.
- (E3) Suojeltava alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittaman direktiivialueen, liito-oravan lisääntymis- ja levytyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivialueelle.
- (E4) Suojeltava alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittaman direktiivialueen, liito-oravan lisääntymis- ja levytyspaikka. Alueelle kohdistettavat toimenpiteet tai alueella tapahtuva toiminta eivät saa vaarantaa alueen ominaispiirteitä tai aiheuttaa haittaa direktiivialueelle.
- (E5) Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, jolla sijaitsee paikallisesti arvokas luontokohde. Kohteen arvot tulee säilyttää.
- (E6) Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009, Porssalmen historiallinen maisema.
- (E7) Geologisesti arvokas harjualue. Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen.
- (E8) Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa.

Yleiset määräykset

- 1 §: Alueella tulee noudattaa Mikkelin kaupungin rakennusjärjestyksessä annettua alinta rakentamiskorkeutta.
- 2 §: Rakennukset tulee sijoittaa maastoon. Rakennukset, kulkureitit, ajotiet ja pysäköintipaikat on sijoitettava tontille siten, että tarve maaston muokkaukselle jää mahdollisimman pieneksi ja että mahdollisimman suuri osa tontista säilyy luonnontilaisena. Tontilla tulee hyödyntää alueella tyypillistä puustoa ja kasvilajistoa, kuten kunnat. Rakennusten, pysäköintipaikan ja ajoreitien ulkopuolella jäsväliä alueella rakennusaikana tuhoutunut metsä ja kasvillisuus on ennallistettava.
- 3 §: Pihasuunnitelma ja hulevesien käsittelyn periaatteet tontilla on esitettävä rakennusvalvontaviranomaisille rakennusluvan hakemisen yhteydessä.
- 4 §: Rinteessä sijaitsevien rakennusten jätevesihuolto toteutetaan tarvittaessa kiinteistökohtaisilla pumppaamoilla.
- 5 §: TulvavaHINGOLLE alttiit rakennuksen osat on sijoitettava vähintään 77,8 mpy korkeudelle.
- 6 §: Aurinkokeräimien ja -paneelien sijoittaminen on sallittua kaikilla rakennusten ulkopuolella. Rakennusosajohdekohtainen yhteydessä on pyydetty lausunto museoviranomaisilta.
- 7 §: Rakennusten ulkoseinien ja ikkunoiden ja muiden rakenteiden äänieristävyyden on oltava vähintään 35 dB. Asunnot on suunniteltava siten, että keskimääräinen sisämelutaso on alle 35 dB(A) päivä- ja alle 30 dB(A) yöllä.
- 8 §: Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä tontille välttämättömiin kulkureitteihin, pysäköintin tai oleskelu- ja leikkialueiksi, on istutettava ja pidettävä huoltotilassa kunnossa. Asemakaavassa puustoisena säilytettävät alueen osat on säilytettävä luonnontilassa. Vaaraa aiheuttavat huonokuntoiset puut on syytä poistaa.
- 9 §: Rakennuksen erityisyyden tontin rajasta tulee olla vähintään 4 m, ellei kaavamaääräys/merkintä salli tai edellytä rajan kiinnittämistä. Talousrakennuksen saa rakentaa keskeisellä sopimuksella tontin rajan/naapurin talousrakennukseen kiinni. Saunan saa rakentaa kiinni vesirajaan, kunhan se täyttää 10 §:n vaatimukset.
- 10 §: Alueen infrarakentamisessa, rakennusten massoitelussa ja arkkitehtuurissa tulee ottaa huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot siten, että alueelle muodostuu yhtenäisen ja korkealaatuisen rakennettu ympäristö.
- 11 §: Mikäli ajo autotallin tai -katoksen on suoraan kadulta, tulee autotallin tai katoksen ovisenän etäisyys olla vähintään 6 metriä katualueen rajasta, ellei kaavamaääräys/merkintä muuta edellytä.
- 12 §: Rakentamisessa on suositeltavaa käyttää uusiutuvista luonnonvaroista valmistettuja ja vähäpäästöisiä materiaaleja. Julkisivujen on oltava rauhallisia ja huoltoliikettä viimeisteltäviä. Katemateriaalina on suositeltavaa käyttää sinkittyä, maalattua, konesaumattua pelttikattoa. Myös vierharkot on mahdollinen. Talousrakennuksen vesikatteen on oltava samaa materiaalia kuin päärakennuksen katto tai kattohuopa.
- 13 §: Ennen rakennustöiden aloittamista on esitettävä rakennuslupa-asiakirjoihin liitettävä kirjallinen selvitys sade-/perusvesien johtamisesta sekä rakennusten, katosten ja pihojen perustamistavasta.
- 14 §: Kadut, aukiot, pysäköintialueet sekä korttelien pihat ja rakennukset on suunniteltava ja rakennettava luonnonympäristöä huomioon ottaen niin, että pohjavesitasapaino säilyy ja pinta-/hulevedet voidaan johtaa ekologisesti puhdistamiseksi varustetuilla lähialueilla tai muuhun kaupungin hulevesijärjestelmään. Infrarakentamisessa tulee ottaa huomioon maaston muodot ja kasvillisuus.
- 15 §: Tonttien luisat ja pientareet eivät saa ulottua yleisille alueille, ellei asiasta ole tehty rakennuslupahakemuksen liitteeksi sopimusta tontin haltijan ja kaupungin välillä.
- 16 §: Istutettavista alueista tulee laatia kaupungin viheralueista vastaava yksikön hyväksymä viheruunnitelma rakennusluvan liitteeksi ennen rakentamisen aloittamista.
- 17 §: Autopaikkoja on rakennettava todellista tarvetta vastaava määrä, kuitenkin vähintään 2 ap/asunto.
- 18 §: Paloteknisten määräysten vaatimasta palomuurin rakentamisvelvollisuudesta eri tontilla sijaitsevien ja paloteknisesti erillisten rakennusten välillä saa poiketa rakennusvalvonta- ja paloviranomaisten hyväksymällä tavalla.
- 19 §: 'Tomutus', -jätehuolto- ja autopaikat tulee tontilla erottaa leikki- ja oleskelualueista tiivillä istutuksilla ja aitauksilla.
- 20 §: Yhdyskuntateknisen huollon rakennusten ja rakennelmien on oltava tyyliään moderneja, ja ilmeeltään yhtenäisiä ja rauhallisia.
- 21 §: Rakennettaessa ranta-alueilla on huomattava, ettei rakentamisella esteitä tai vaikeuteta alueella olevien väylämerkien käyttöä tai ylläpitoa. Merkkejä ei saa poistaa eikä niiden näkemyksille saa tehdä esteitä ilman Väyläviraston lupaa.
- 22 §: Tontteja, joiden asuinrakennusoikeus ylittää 400 k-m² voidaan jakaa. Jokaisella uudella tontilla tulee olla rakennusoikeutta vähintään 400 k-m², tontin koko tulee olla vähintään 1000 m² ja rantaviivaa 25 metriä.
- 23 §: Korttelin 26 tontti 3 voidaan jakaa kahteen erilliseen tonttiin ja 600 k-m²:n rakennusoikeus näiden välillä vähintään 400 k-m² rajoituksesta.
- 24 §: Maaston muokkaaminen on suunniteltava ja toteutettava yhteistyössä rajanaapureiden ja kaupungin rakennusvalvonnan kanssa siten, että tonttien välille ei muodostu merkittäviä korkeuseroja.

Kaupunginvaltuusto	12.6.2023 §81
Kaupunginhallitus	5.6.2023 §208
Nähtäville	15.2.-17.3.2023
Kaupunkikehityslautakunta	17.1.2023 § 6
Vireille tulo	30.3.2022

 MIKKELI AKKUNNAN ASEMAMAAVA JA ASEMAKAAVAN MUUTOS	Mittakaava Koordinatitjärjestelmä	1:2000 ETRS GK-27
---	--------------------------------------	----------------------

 RAMBOLL	Ramboll Finland Oy Kaavutus ja ekologia Näkökuvitus 75, 15140 LAHTI	Päiväys 17.2.2023, tark. 5.6.2023	Puut. HM
---	--	--------------------------------------	-------------

Kaupunginarkkitehti Ilkka Tarkkanen	Yhteistyökumppini 7-kuukauden Tiedosto xxxxx
-------------------------------------	---

0 10 20 30 40 50 100

Asemakaavoituksen seuranta		Alueell. ympäristökeskus				
Asemakaavan tietojen täyttölomake 1/4		Täyttämispvm		25.5.2023		
Asemakaavan perustiedot						
Asemakaavan nimi						
Kunta	Mikkeli	Ayk:n kaavatunnus				
Kuntanumero	491	Kunnan kaavatunnus				
Hyväksymispvm		Vireille tulosta ilm. pvm	30.03.2022			
Kaava-alueen pinta-ala	58,4203	Uusi ak:n pinta-ala	54,6735			
Maanal. tilojen pinta-ala		Ak:n muutoksen pinta-ala	3,75			
Ranta-asemakaava:	Rantaviivan pituus km	Rakennuspaikkojen lkm	Lomarak.paikkojen lkm			
	Oma ranta	Muut	Oma ranta	Muut		
Yhteenveto aluevarauksista						
	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Kerrosala k-m ²	Tehokkuus e	Pinta-alan muut. ha±	Kerrosalan muut.k-m ² ±
Aluevar. yhteensä	58,4203	100,0	21180	0,04	+54,6735	+16 280
A yhteensä	11,8031	20,2	20580	0,17	+8,2067	+15 680
P yhteensä	0,3033	0,5	600	0,20	+0,3033	+600
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	7,9300	13,6			+7,9300	
R yhteensä						
L yhteensä	3,6146	6,2			+3,4642	
E yhteensä	0,2701	0,5			+0,2701	
S yhteensä						
M yhteensä	1,8625	3,2			+1,8625	
W yhteensä	32,6367	55,9			+32,6367	
Yhteenveto maanalaisista tiloista						
	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Kerrosala k-m ²		Pinta-alan muut. ha±	Kerrosalan muut.k-m ² ±
Maan.til. yht.						
Rakennussuojelu						
	Suojeltujen rak. lkm		Suojeltujen rak. k-m ²		Suojeltujen rak. muutos lkm±	k-m ² ±
Suoj.rak. yht.	4		480		+4	+480
asemakaava						
muu						

Asemakaavan tunnistetiedot

Asemakaavan nimi

Kunta	Mikkeli	Ayk:n kaavatunnus
Kuntanumero		Kunnan kaavatunnus
Hyväksymispvm		

Aluevaraukset

	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Kerrosala k-m ²	Tehokkuus e	Pinta-alan muut. ha±	Kerrosalan muut.k-m ² ±
Aluevar. yhteensä	58,4203	100,0	21 180	0,04	+54,6735	+16 280
A yhteensä	11,8031	20,2	20 580	0,17	+8,2067	+15 680
A	2,0367	17,3	3 900	0,19	+1,5240	+2 900
AP	0,4812	4,1	800	0,17	-2,6025	-3 100
AP/s	3,2191	27,3	3 600	0,11	+3,2191	+3 600
AO	5,4367	46,1	11 100	0,20	+5,4367	+11 100
AO/s	0,6294	5,3	1 180	0,19	+0,6294	+1 180
P yhteensä	0,3033	0,5	600	0,20	+0,3033	+600
PL	0,3033	100,0	600	0,20	+0,3033	+600
Y yhteensä						
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä						
V yhteensä	7,9300	13,6			+7,9300	
VL	0,3699	0,6			+0,3699	
VL/s	7,5600	12,9			+7,5600	
R yhteensä						
L yhteensä	3,6146	6,2			+3,4642	
Kadut	1,5861	43,9			+1,4357	
LT	1,8426	51,0			+1,8426	
LPA	0,1859	5,1			+0,1859	
E yhteensä	0,2701	0,5			+0,2701	
ET	0,0339	12,6			+0,0339	
EV	0,2362	87,4			+0,2362	
S yhteensä						
M yhteensä	1,8625	3,2			+1,8625	
MA	1,8625	100,0			+1,8625	
W yhteensä	32,6367	55,9			+32,6367	
W	32,6367	100,0			+32,6367	

Asemakaavoituksen seuranta Asemakaavan tietojen täyttölomake 3/4					
Asemakaavan tunnistetiedot Asemakaavan nimi					
Kunta	Mikkeli		Ayk:n kaavatunnus		
Kuntanumero	491		Kunnan kaavatunnus		
Hyväksymispvm					
Maanalaiset tilat					
	Pinta-ala ha	Pinta-ala %	Kerrosala k-m ²	Pinta-alan muut. ha _±	Kerrosalan muut.k-m ² _±
Maan.til. yht.					
<i>maanal. tilat</i>					
ma					
mav					
ma-LPY					
ma-LT					

Vastaanottaja
Mikkelin kaupunki

Asiakirjatyyppi
Luontoselvitys, **LUONNOS**

Päivämäärä
4.10.2021

MIKKELIN KAUPUNKI

KIRKONVARKAUDEN ETELÄISEN KAAVA-ALUEEN LAAJENNUSOSAN LUONTOSELVITYS

MIKKELIN KAUPUNKI KIRKONVARKAUDEN ETELÄISEN KAAVA-ALUEEN LAAJENNUSOSAN LUONTOSELVITYS

Projekti Kirkonvarkauden eteläisen kaava-alueen laajennusosan luontoselvitys
Projekti nro 1510044375-007
Vastaanottaja Mikkelin kaupunki
Asiakirjatyyppi Luontoselvitys
Päivämäärä 4.10.2021
Laatija Satu Laitinen
Tarkastaja Laura Loponen
Kuvaus Mikkelin Kirkonvarkauden eteläisen asemakaava-alueen laajennusosan
 kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Kannen kuva *Kaava-alueen männikköä Annilanselän rannalla syyskuussa 2021*

Ramboll
PL 25
Itsehallintokuja 3
02601 ESPOO

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

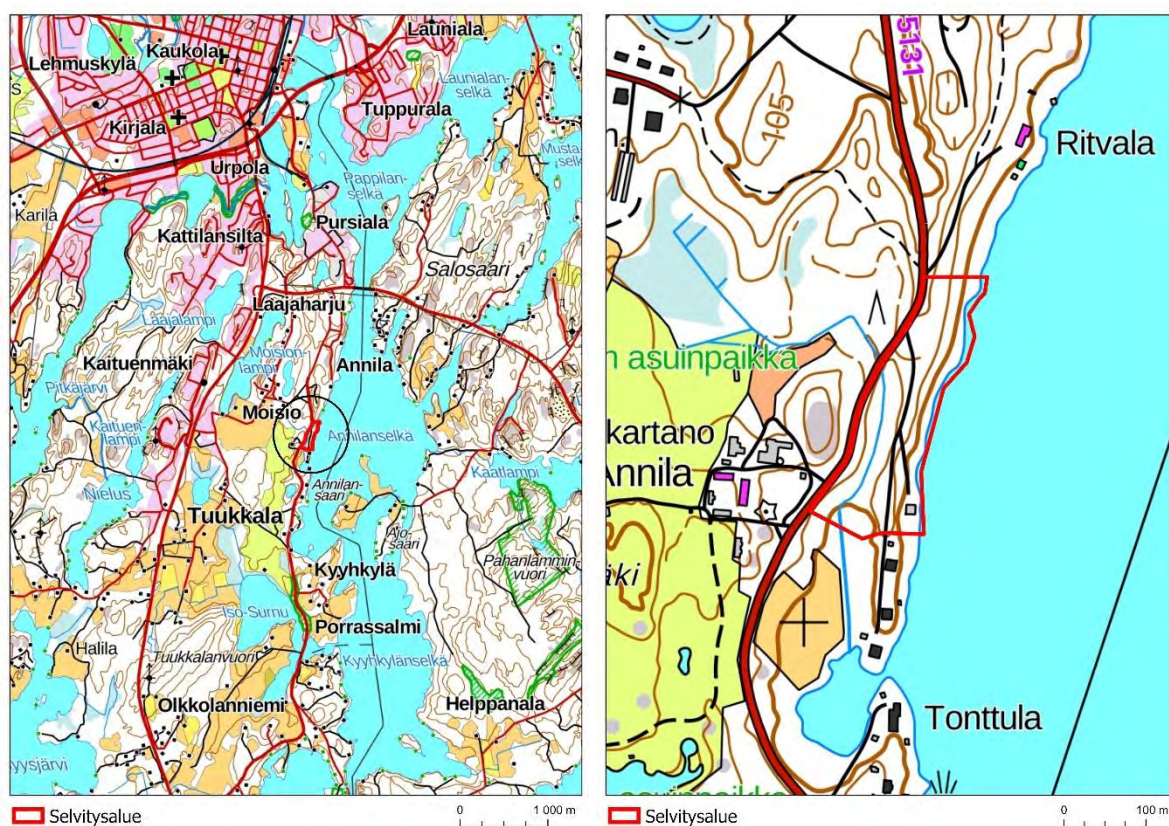
SISÄLTÖ

1.	Johdanto	2
2.	Lähtötiedot	3
3.	Menetelmät	3
4.	Tulokset	3
4.1	Alueen yleiskuvaus	3
4.1.1	Kasvillisuuskuviot	4
4.2	Huomionarvoiset luontotyyppikohteet	7
4.3	Luontodirektiivin lajeille soveliaat elinympäristöt	7
5.	Johtopäätökset	7
6.	Lähteet	8

1. JOHDANTO

Mikkelin Kirkonvarkauden eteläistä asemakaava-aluetta ollaan laajentamassa. Tämä luontoselvitys on laadittu laajennusosan asemakaavoituksen tarpeisiin. Tarkoituksena oli selvittää laajennusosan alueelta (myöhemmin selvitysalue) huomionarvoisia luontotyypppejä ja kasvillisuutta sekä tiukasti suojelluille luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainituille lajeille soveliaita elinympäristöjä. Selvityksen maastotöistä ja raportoinnista vastasi FM biologi, luontokartoittaja Satu Laitinen Ramboll Finland Oy:stä.

Selvitysalue on kooltaan noin kolme hehtaaria ja se sijoittuu Annilanselän länsirannalle noin kolme kilometriä Mikkelin keskustasta etelään. Selvitysalueen sijainti ja rajausta on esitetty kuvassa 1-1.

Kuva 1-1. Selvitysalueen sijainti ja rajausta.

2. LÄHTÖTIEDOT

Osayleiskaavoituksen ja asemakaavoituksen yhteydessä Kirkonvarkauden alueelle on tehty useita luontoselvityksiä vuosina 2009-2014. Liito-oravaselvityksen yhteydessä (Vauhkonen 2014) Annilasta on havaittu liito-oravan pesäpuu ja lisääntymis- ja levähdyspaikka. Havainto sijoittuu nykyisen laajennusosan pohjoisosaan Annilanselän rantaan. Luontoselvityksen yhteydessä (Nironen & Vauhkonen 2013) nykyiselle laajennusosalle sijoittuva Annilan ojanvarsilehto on luokiteltu metsälain 10 §:n erityisen tärkeäksi elinympäristöksi (rehevät lehtolaikut) ja paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi.

Selvitysalueen välittömään läheisyyteen ei sijoitu luonnonsuojelualueita, Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita tai linnustollisesti arvokkaita alueita. Lähin luonnonsuojelualue on noin kilometrin verran selvitysalueesta etelään sijaitseva yksityismaiden luonnonsuojelualue, Porrassalmen harjun ja Surmansalmen niemen luonnonsuojelualue (YSA060091). Muita suojeltuja alueita ei sijaitse kahden kilometrin säteellä selvitysalueesta.

3. MENETELMÄT

Selvitysalueelle tehtiin maastokäynti 28.9.2021. Käynnin yhteydessä havainnoitiin alueen luontotyyppejä, kasvillisuutta sekä EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainituille lajeille soveltuvia (Nieminen & Ahola 2017) elinympäristöjä. Alue kuvioitiin puuston ja kasvillisuuden perusteella. Erityistä huomiota kiinnitettiin luontotyyppien osalta metsälain 10 § erityisen tärkeisiin elinympäristöihin, vesilain 2 luvun 11 § vesiluontotyyppeihin, luonnonsuojelulain 29 § suojeltuihin luontotyyppeihin, edustaviin uhanalaisiin tai silmälläpidettäviin (Kontula & Raunio 2018) tai muuten huomionarvoisiin luontotyyppeihin. Kasvillisuutta havainnoitiin selvitysajankohdan sallimissa puitteissa, keskittyen uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin (Hyvärinen ym. 2019), rauhoitettuihin tai muuten huomionarvoisiin lajeihin.

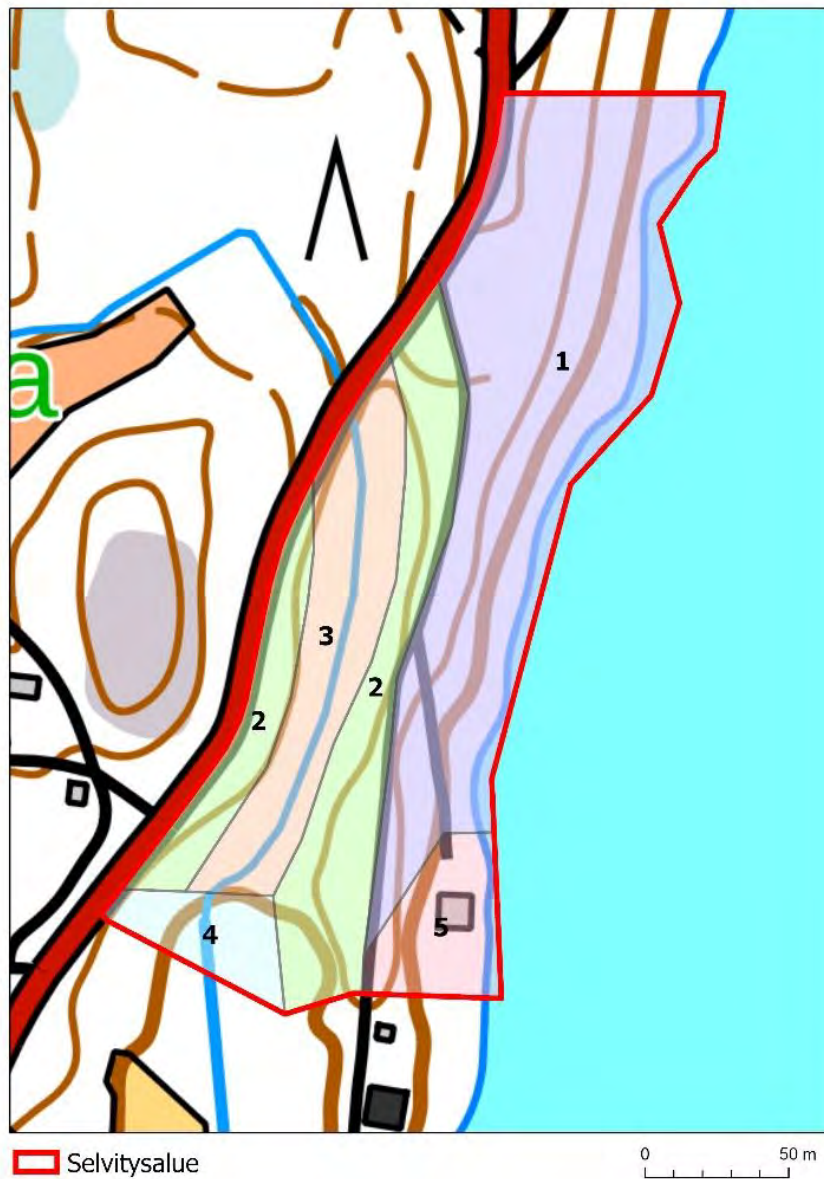
4. TULOKSET

4.1 Alueen yleiskuvaus

Selvitysalue sijoittuu Porrassalmentien ja Annilanselän väliin melko jyrkkärinteiseen maastoon. Alue on suurimmaksi osaksi tuoreen ja kuivahkon kankaan järeeä harvennettua männikköä. Alueen länsiosassa on notkelma, jonka läpi virtaa rehevän kasvillisuuden reunustama oja. Eteläosassa on saunarakennus ja vanhaa peltoa. Luonnontilaisen kaltaisia luontotyyppejä ei alueella ole voimakkaasta puustonkäsittelystä, ojituksesta ja rakentamisesta johtuen. Alueella kasvaa runsaasti vieraslaji isotuomipihlajaa.

Alueella ei havaittu metsälain, vesilain tai luonnonsuojelulain mukaisia luontotyyppejä tai uhanalaisia, silmälläpidettäviä tai rauhoitettuja kasvilajeja.

4.1.1 Kasvillisuuskuviot

Kuva 4-1. Selvitysalueen kasvillisuuskuvio.

Kuvio 1. Kuivahkon kankaan järeä männikkö. Kuvion metsätyyppi on enimmäkseen kuivahkoa puolukkatyyppin (VT) kangasta. Männyn lisäksi on jonkin verran koivua ja rannassa varttunutta haapaa (Kuva 4-2). Alikasvoksena on jonkin verran kuusta ja ilmeisesti istutettuja tammen taimia. Puusto on harvennettua ja tasaikäistä eikä lahoppuuta ole. Pensaskerroksessa on hieman katajaa ja kenttäkerroksessa lähinnä puolukkaa, mustikkaa, kanervaa ja metsälauhaa, karuimmilla paikoilla myös sianpuolukkaa ja variksenmarjaa. Rannassa on kapea kastikkavaltainen luhtavyöhyke, jolla kasvaa viitakastikan lisäksi rantakukkaa ja melko harvinaista siperiansinivalvattia (Kuva 4-2). Paikoin rannassa on järviruokokasvustoja.

Kuva 4-2. Järeää männikköä kuviolla 1 (vasen kuva) ja rannassa kasvava siperiansinivalvatti (oikea kuva).

Kuvio 2. Tuoreen kankaan järeä männikkö. Metsätyypiltään kuvio on tuoretta mustikkatyyppin (MT) kangasta, jonka puusto on samanlaista hoidettua männikköä kuin kuviolla 1. Kuvion eteläpäässä kasvaa myös yksittäisiä lehtikuusia ja vaahteroita. Kenttäkerroksessa on mustikkaa, puolukkaa, riidenliekoa, metsäalvejuurta, lillukkaa ja metsäkastikkaa. Pensaskerroksen on vallannut vieraslaji isotuomipihlaja, joka muodostaa tiheitä kasvustoja (Kuva 4-3).

Kuva 4-3. Järeää männikköä ja pensaskerroksen vallannutta isotuomipihlajaa kuviolla 2.

Kuvio 3. Ojanvarsilehto. Kosteaa runsasravinteinen lehtujuotti kaivetun ojan molemmin puolin, tyyppiltään kuvion eteläosassa käenkaali-mesiangervotyyppin (OFiT) ja pohjoisosassa kotkansiipityypin (MattT) lehtoa. Kuvion läpi virtaa kaivettu oja. Puustossa on jonkin verran varttunutta koivua ja harmaaleppää. Puustoa on harvennettu voimakkaasti viime vuosien aikana eikä lahopuuta juuri ole. Pensaskerroksessa on harmaalepän, pihlajan ja kuusen taimia.

Kenttäkerroksessa on mesiangervoa, viitakastikkaa, metsäkortetta, käenkaalia ja pohjoisosassa useiden kymmenien aarien alalla kotkansiipeä (Kuva 4-4).

Kuva 4-4. Kotkansiipilehtoa kuviolla 3.

Kuvio 4. Vanha pelto. Kasvillisuus on rehevää ja kulttuurivaikutteista. Puustossa on varttunutta koivua sekä harmaaleppää, raitaa ja vaahteraa. Pensaskerroksessa on vieraslaji terttuseljaa, vadelmaa ja mustaherukkaa ja kenttäkerroksessa vuohenputkea, nokkosta, sananjalkaa ja jonkin verran kotkansiipeä (Kuva 4-5).

Kuva 4-5. Vanhaa peltoa kuviolla 4.

Kuvio 5. Saunan pihapiiri.

4.2 Huomionarvoiset luontotyyppikohteet

Kuvion 3 ojanvarsilehto on kasvillisuutensa puolesta edelleen arvokas luontotyyppi (vrt. Nironen & Vauhkonen 2013), vaikka sen luonnontilaisuutta on voimakkailla puuston harvennuksilla heikennetty. Kohde ei harvennusten vuoksi täytä enää metsälain 10 § erityisen tärkeän elinympäristön kriteerejä, mutta on muuten arvokas kohde mm. rehevyytensä ja laajan kotkansiipikasvuston vuoksi. Kosteat runsasravinteiset lehdot on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiä.

4.3 Luontodirektiivin lajeille soveliaat elinympäristöt

Selvitysalueella ei nykyisellään sijaitse luontodirektiivin IV (a) -liitteen lajeille hyvin soveltuvia elinympäristöjä.

Alueella vuonna 2014 havaitun liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan puustoa on viime vuosina voimakkaasti harvennettu. Liito-oravan pesäpuu, kolohaapa, on ilmeisesti kaadettu puuston harvennusten yhteydessä. Lisääntymis- ja levähdyspaikaksi vuonna 2014 merkityllä alueella tai sen läheisyydessä ei ole tällä hetkellä järeitä haapoja tai kuusia, jotka voisivat toimia liito-oravan pesäpuina. Koko selvitysalueen puusto on nykytilassaan liito-oravan elinympäristöksi soveltumatonta ja voi toimia korkeintaan kulkuyhteytenä elinympäristöjen välillä.

Lepakot todennäköisesti käyttävät alueen rantaviivaa ja ojanvartta ruokailu- ja siirtymäympäristöinä. Selvitysalueella ei sijaitse lepakoille soveltuvia mahdollisia päiväpiilo- tai lisääntymispaikkoja.

Alue ei ole erityisen soveltuvaa kirjoverkkoperhosen lisääntymisympäristöksi maitikoiden vähäisyyden vuoksi. Alueella ei sijaitse myöskään viitasammakolle lisääntymispaikoiksi soveltuvia reheviä kosteikoita.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Selvitysalue on lähes kauttaaltaan voimakkaasti hoidettua männikköä eikä luonnontilaisen kaltaisia alueita ole. Tarkemmille lajistonselvityksille ei alueella nähdä olevan tarvetta.

Selvitysalueella sijaitseva rehevä ojanvarsilehto (kuvio 3, Kuva 4-1) on puuston voimakkaasta käsittelystä huolimatta arvokas luontotyyppi ja suositellaan säästämään. Kuviota on suositeltavaa ennallistaa tukkimalla osittain sen läpi kulkeva oja, antamalla puuston kehittyä luonnontilaisempaan suuntaan ja poistamalla kuviolta ja sen ympäristöstä isotuomipihlajan taimet.

Tiukasti suojeltujen lajien esiintyminen ei aseta rajoitteita alueen kaavasuunnittelulle. Selvitysalueella ei nykyisellään sijaitse liito-oravan pesäpuita tai lajille soveltuvaa elinympäristöä. Alueella ei myöskään ole muille luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainituille lajeille soveltuvaa elinympäristöä.

Alueella esiintyviä vieraslajeja isotuomipihlajaa ja terttuseljaa suositellaan poistamaan alueelta joko toistuvasti raivaamalla tai kaivamalla kasvit juurineen maasta. Pitkällä aikavälillä torjuntaa auttaa, kun antaa metsien aluspuuston ja pensaskerroksen kehittyä luonnontilaisemmiksi ilman voimakkaita harvennuksia, jolloin alkuperäinen lajisto estää kilpailullaan vieraslajeja valtaamasta alaa.

6. LÄHTEET

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 703 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja. Osat 1 ja 2. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Metsälaki 1093/1996.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2013. Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava. Luontoselvitys. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

OIVA-tietokanta.

Vauhkonen, M. 2014. Mikkeli, Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava. Liito-oravaselvitys 2014. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy.

Vesilaki 587/2011.

Vieraslajiportaali. <https://vieraslajit.fi/>.

Mikkelin luontoselvitykset vuonna 2022: Pönttölä

Juha Kinnunen & Marko Nieminen

Mikkelin luontoselvitykset vuonna 2022: Pönttölä

Juha Kinnunen & Marko Nieminen

Sisällys

JOHDANTO JA MENETELMÄT	2
Menetelmät	3
TULOKSET.....	6
Luontotyytit	6
Uhanalaiset lajit	6
Liito-orava	6
Sudenkorennot	9
Viitasammakko	10
JOHTOPÄÄTÖKSET	11
KIRJALLISUUS	13

Kansikuva: Pönttölän edustan ruovikossa oleva allikko, joka on lummelampikorenon ja viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikka. (Kuva: Marko Nieminen 29.6.2022)

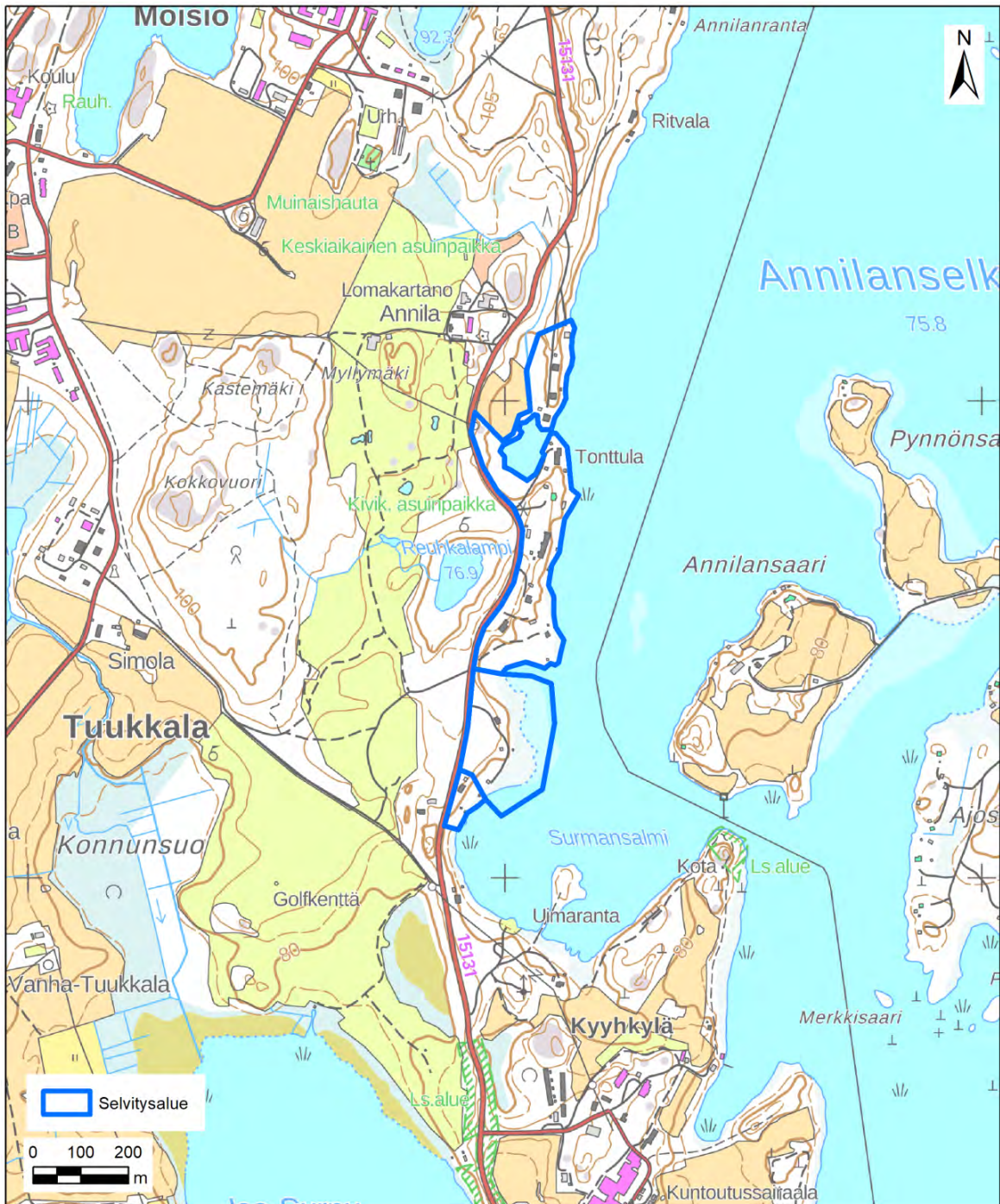
Ilmakuvat, pohjakartat © Maanmittauslaitos

Johdanto ja menetelmät

Faunatica Oy teki Mikkelin kaupungin (maankäyttö ja kaupunkirakenne) tilauksesta asemakaavatasoisen luontoselvityksen Pönttölän alueella (n. 3,8 ha) vuonna 2022 (kuva 1). Selvitysalueelta ja sitä ympäröivistä alueista on tehty aikaisemmin luontoselvitys (Nironen & Vauhkonen 2013). Työhön sisältyi:

- luontoarvoselvitys (erityisesti huomioitavat luontotyytit ja lajit)
- luonnonsuojelulain 49 §:n lajien esiintymisselvitys (liito-orava, sudenkorennot, viitasammakko; luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja).

Lisätyönä tehtiin liito-oravan esiintymispotentiaalin selvitys syksyllä 2022 Pönttölän pohjois- ja eteläpuolisilla alueilla (n. 8,1 ha) vuonna 2022 (kuva 1).

Kuva 1. Selvitysalueiden rajaukset. Keskimmäinen rajausta on alkuperäinen selvitysalue, ja sen pohjois- ja eteläpuolella lisäalueet.

Menetelmät

Taustatiedoiksi hankittiin Laji.fi-portaalin havaintotiedot uhanalaisista ja muista erityisesti huomioitavista lajeista (pl. linnut) sekä haitallisten vieraslajien havainnot. Merkittävimmät havainnot ovat liito-oravasta.

Maastossa paikannettiin uhanalaiset, luonnonsuojelulain ja vesilain mukaiset luontotyytit sekä metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt ja muut luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet. Selvitysalue käytiin maastossa kävellen kattavasti läpi riittävällä tarkkuudella, jotta mikään kartoitettavan alueen kohta ei jäänyt katveeseen. Kartoituksen teki FM Juha Kinnunen kesäaikaan 9.7.2022, jolloin kasvilajisto on kattavimmin havaittavissa ja luontotyyppien ja niiden arvon määrittäminen on luotettavaa.

Liito-oravaselvityksen tavoitteena oli kartoittaa lajin elinpiirien ydinalueet ja lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä arvioida liito-oravan liikkumisreitit. Maastokäynnillä 20.5.2022 (FM Juha Kinnunen) paikannettiin liito-oravalle sopivat metsäkuviot, joiden sisällä edettiin siten, että saatiin kattava kuva puustosta sekä kuvioden laadusta liito-oravalle. Selvitys tehtiin liito-oravan havaitsemisen kannalta optimaaliseen aikaan. Liito-oravan ulostepapanoita etsittiin mahdollisten oleskelu- ja ruokailupuiden ja puuryhmien alta. Papanoiden löytämiseksi järeät kuuset, haavat ja muut lehtipuut tarkastettiin järjestelmällisesti. Mahdolliset pesäpaikat (maasta näkyvät sopivat kolot, pöntöt ja oravan risupesät) ja soveliaat kulkureitit kirjattiin muistiin. Lisäksi etsittiin erilaisia muita merkkejä liito-oravan paikallaolosta: papanoita, virtsajälkiä, pesimiseen viittaavia merkkejä (karvat, pesäainekset) ja lehtisyönnöksiä (toukokuun puolivälistä lähtien). Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat selvitettiin ja määriteltiin ensisijaisesti ympäristöministeriön julkaisun mukaisesti (Nieminen 2017).

Pönttölän pohjois- ja eteläpuolisten alueiden liito-oravan esiintymispotentiaalin selvitys tehtiin 5.9.2022 (FM Juha Kinnunen).

Luontodirektiivin liitteessä IV mainittujen sudenkorentojen (potentiaalisia lajeja ovat lumme-, siro- ja täplälampikorento) esiintyminen ja lajeille potentiaaliset alueet selvitti FT Marko Nieminen 29.6. klo 12:50–13:10 (klo 12:50 lämpötila 25 °C, pilvisuus 0/8, tuuli 1–4 m/s SW; erinomaiset olosuhteet) ja 13.7.2022 klo 15:15–16:05 (klo 15:15 lämpötila 25 °C, pilvisuus 3/8, tuuli 0–4 m/s SE; erinomaiset olosuhteet). Ensimmäisellä maastokäynnillä havainnoitiin aikuisia sudenkorentoja tavallisten ja lähitarkennuskiikareiden avulla Surmansalmen rannoilla eri pisteistä. Koska vain pieni osa olennaisista paikoista saatiin havainnoitua rannalta käsin, käytettiin toisella käynnillä asukkaan lainaamaa venettä ruovikon ulkoreunan inventointiin ja kaukoputkea kosteikon keskellä olevan allikon inventointiin. Havaitun lummelampikorenon lisääntymis- ja levähdyspaikat selvitettiin ja määriteltiin ympäristöministeriön julkaisun mukaisesti (Pynnönen 2017).

Viitasammakon lisääntymispaikat kartoitti FT Marko Nieminen maastokäynnillä 17.5.2022 klo 22:55–23:25 melko hyvissä sääoloissa (klo 22:55 lämpötila 7 °C, pilvisyys 8/8, tuuli 0–2 m/s NW) lajin soidinaikaan. Työ tehtiin ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti (Nieminen & Ahola 2017). Maastotyössä kierrettiin selvityskohde varovasti edeten rantoja seuraillen, ja esiintyminen selvitettiin kuuntelemalla lajityypillisiä soidinääniä. Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat selvitettiin ja määriteltiin ympäristöministeriön julkaisun mukaisesti (Saarikivi 2017).

Tulokset

Luontotyytit

Uhanalaisia, luonnonsuojelulain tai vesilain luontotyyppijä taikka metsälaissa mainittuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä ei tavattu.

Pönttölän rinteen metsät ovat olleet ihmiskäytössä pitkään. Pönttölän elävä puusto on melko iäkästä (ylispuut 80–100 vuotta), mutta puujatkumo on aikaisemmin katkennut ja metsät ovat hoidettuja. Merkkejä luonnontilaisuudesta tai luonnontilan kaltaisuudesta ei ole. Tällaisia voisivat olla vanha elävä puusto jatkumoineen, eri-ikäinen ja -rakenteinen elävä puusto, useiden puulajien esiintyminen, kuolleen pystypuuston esiintyminen, maapuuston esiintyminen ja jatkumoiden esiintyminen (maajatkumo: koskematon kenttäkerros, puujatkumo: eri-ikäinen ja erirakenteinen puusto, maapuujatkumo: jatkuva puuston kaatuminen maapuiksi).

Selvitysalueen itään järveä kohti laskeutuva rinne on ollut aikaisemmin lähdevesivaikutteinen. Siitä ovat merkkeinä alueelle perustetut lähdevesikaivot ja niiden kohdilta kohti järveä laskeutuvat valumauomat. Paikoitellen on edelleen näkyvissä myös lähteisyyden rehevämpää ilmentäjäkasvillisuutta. Lähdekaivoja on ainakin koordinaateissa (ETRS-TM35FIN): 6834492:515015, 6834537:515072, 6834593:515074, 6834816:515053, 6835145:515131. Vanha kuivunut lähdepaikka tavattiin koordinaateista 6835110:515141 (ETRS-TM35FIN).

Uhanalaiset lajit

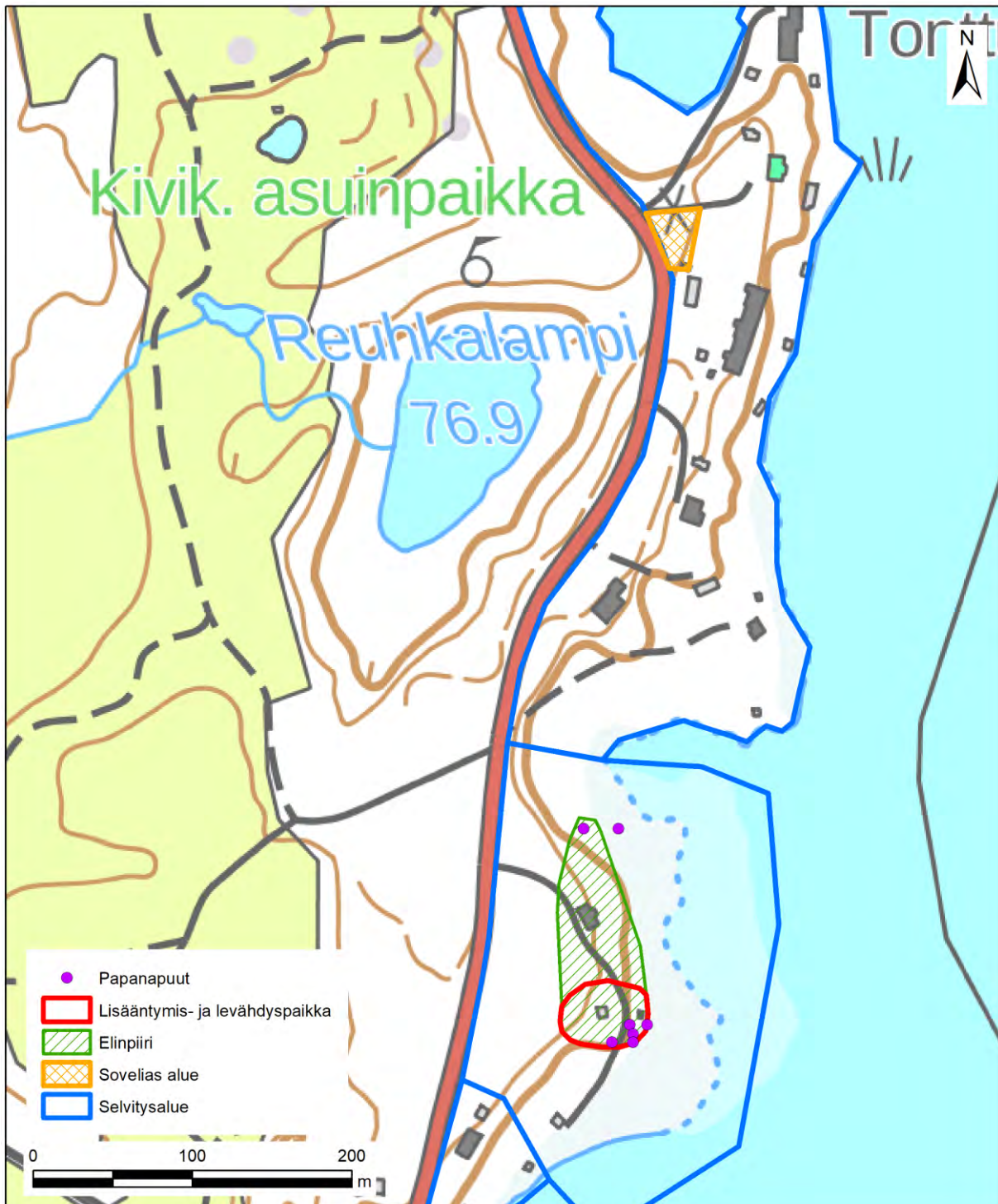
Uhanalaisia lajeja ei tavattu (pois lukien liito-orava, ks. alla).

Liito-orava

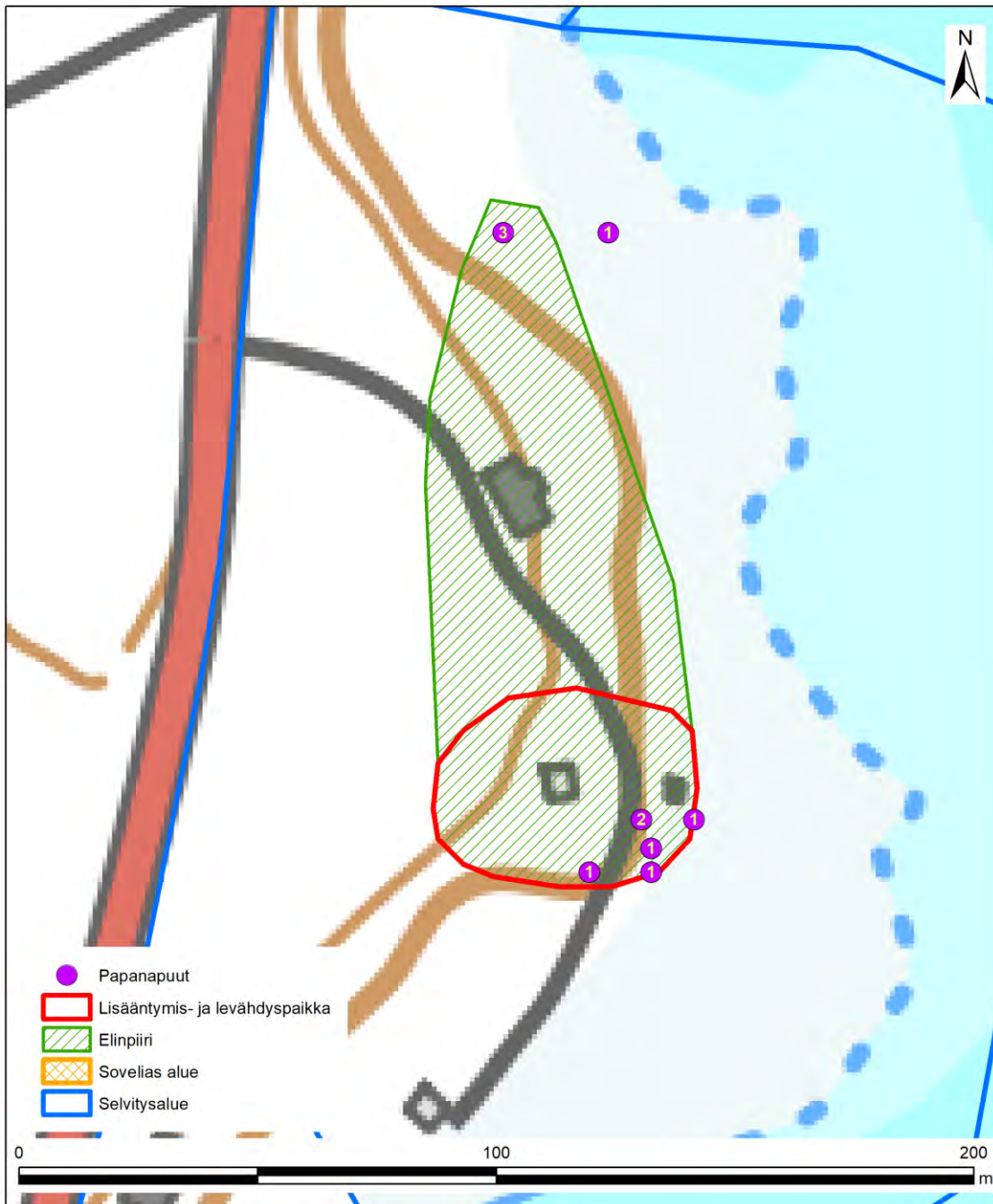
Pönttölän palstalta tavattiin liito-oravan elinpiiri ja sen osana myös lisääntymis- ja levähdyspaikka (kuva 2). Papanoita havaittiin seitsemän puun alta (kuvat 2 & 3).

Liito-oravasta on tehty aiemmin havaintoja lähiseuduilta (Laji.fi-portaalin tiedot; Vauhkonen 2016).

Laji seuraa liikkumisessaan tällä paikalla järvenrantaa. Yhteydet pohjoiseen kohti Kirkonvarkauden ja etelään kohti Kyyhkylän pitkäaikaisia elinpiirejä (Vauhkonen 2016) ovat hyvät ja toimivat.

Kuva 2. Liito-oravahavainnot sekä lajin elinpiiri, lisääntymis- ja levähdyspaikka ja lajille sovelias alue.

Kuva 3. Havaittujen liito-oravan papanapuiden sijainnit. Ympyröiden sisällä olevat luvut kertovat papanoiden määrän (papanat olivat kuusten alla, paitsi kolme papanaa haavan alla ja kaksi papanaa ei selkeästi minkään tietyn puun alla).

Sudenkorennot

Pönttölän selvitysalueen itäreunan ruovikon keskellä sijaitsevan allikon alueella havaittiin kaksi lummelampikorentokoirasta 13.7.2022 (kuva 4).

Kuva 4. Lummelampikorentohavainnot.

Viitasammakko

Viitasammakoita pulputti 17.5.2022 kaikkialla Pönttölän rannan kosteikolla (vähiten eteläosassa), yhteensä äänessä oli satoja koiraita (kuva 5).

Kuva 5. Viitasammakkohavainnot.

Johtopäätökset

Liito-oravan, lummelampikorennon ja viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kiellettyä, joten lajit tulee huomioida kaavasunnittelussa.

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat määritellään seuraavasti (Nieminen 2017):

”Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ovat pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pönttö tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Yhdellä elinpiirillä on useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravien tulee pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Naarailla lisääntymispaikka ja levähdyspaikka ovat yleensä yhteneväisiä, mutta uroksille voidaan määritellä vain levähdyspaikat eli urosten käyttämät piilopaikat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, ruokailupuiden ja kulkuyhteyksien määrittely on tapauskohtaista.”

Lisääntymis- ja levähdyspaikan alueella ei voi kaataa puita, ja määritellyllä elinpiirillä tulee välttää puuston harvennuksia ja vastaavia elinympäristön tilaa heikentäviä toimia.

Liito-oravien liikkumisen edellytykset lisääntymis- tai levähdyspaikkojen ja tärkeiden ruokailualueiden välillä tulee turvata, jotta ne pystyvät liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä elinalueensa muiden osien välillä. Lisääntymis- tai levähdyspaikoilta tulee olla vähintään kaksi toimivaa yhteyttä viereisille alueille ja soveltuviin metsiin. Tämä toteutuu Pönttölän alueella.

Lummelampikorennon lisääntymis- ja levähdyspaikat määritellään seuraavasti (Pynnönen 2017):

”Lajin esiintymispaikoilla *lisääntymispaikaksi voidaan tulkita vesialue rantaviivasta niin pitkälle ulospäin kuin siinä kasvaa kasvillisuutta sekä kapea kaistale rantakasvillisuutta. Levähdyspaikka sisältää lisääntymispaikan lisäksi vesialuetta ympäröivän suojaavan kasvillisuuden*, jonka sekaan korennot suojautuvat yöllä ja pilvisen sään aikana. Lisääntymispaikan ympäristössä sijaitsevat naaraiden ja nuorten koiraiden ruokailualueet ovat myös levähdyspaikkoja, sillä niillä oleilevat yksilöt käyttävät alueiden kasvillisuutta lepäilyyn huonolla säällä ja yön yli. Lisääntymispaikasta kauempana olevat levähdyspaikat eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä.”

Lummelampikorenon lisääntymispaikkaan sisältyy koko avovesialue allikolla sekä rantakasvillisuuden reunavyöhyke rantaviivan tienoille asti. Levähdyspaikkaan kuuluu lisäksi rantakasvillisuuden ja puuston välinen avoin vyöhyke sekä reunapuut.

Viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikat määritellään seuraavasti (Saarikivi 2017):

”Lajin esiintymispaikoilla lisääntymispaikaksi voidaan tulkita ne vesialueen osat, joissa koiraille on lisääntymisreviirit, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät. Soidintaminen riittää osoittamaan lisääntymispaikan olemassaolon. Levähdyspaikkaan kuuluvat päivälepopaikat esim. kasvillisuuden suojissa ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä. Kutualueilla olevia talvehtimispaikkoja lukuun ottamatta levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Lisääntymis- ja levähdyspaikan välittömässä läheisyydessä tulee olla levähdyspaikaksi ja ravinnonhakuun soveltuvaa ympäristöä, jonka raja on harkittava tapauskohtaisesti.”

Pönttölän ranta-alue on lähes kokonaisuudessaan (eli viitasammakoiden kutualue (kuva 4) tulkittava lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Kaikki toimet, jotka voivat heikentää vesialueen ekologista tilaa, ovat luonnonsuojelulain perusteella kiellettyjä. Tämä tulee huomioida myös maa-alueella tehtävissä toimissa, ettei esim. vedenlaatu heikkene nykyisestä. Toki kyseessä on suuren vesistön pieni osa, joten paikallisilla toimilla on yleensä vain vähäinen merkitys.

Viitasammakon elinvaatimuksiin kuuluu myös soveliaan maaympäristön esiintyminen lisääntymispaikan ympäristössä, sillä viitasammakot elävät lisääntymiskauden jälkeen maaympäristöissä. Aikuiset viitasammakot voivat liikkua kilometrinkin päähän lisääntymispaikasta, mutta tavallisimmin ne elävät todennäköisesti muutaman sadan metrin säteellä siitä (Elmberg 2008). Maa-alueilla levähdyspaikat eivät kuitenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä (Saarikivi 2017). Pelkän lisääntymispaikan säilyttäminen ei siten ole mahdollista heikentämättä lisääntymispaikkaa, vaan sen heikentämättömyyden (ekologisen toiminnallisuuden) varmistamiseksi tulee myös lisääntymispaikan ympäristössä olevat lajille soveliaat, kosteapohjaiset maa-alueet säästää ainakin pääosin muutoksilta.

Muutoin ei esille tullut sellaisia luontoarvoja, jotka tulisi huomioida kaavasuunnittelussa.

Pönttölän pohjoispuolisella alueella on pieni liito-oravalle sovelias alue ja rannoilla viitasammakon lisääntymispaikoiksi sopivia paikkoja. Pönttölän selvitysalue (ml. lisäalueet) rantoineen on soveliasta elinympäristöä muutamalle lepakkolajille, ja rakennuksissa voi olla niiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Suosittelemme näiden lajien esiintymisen selvittämistä, mikäli alueella kaavaillaan maankäytön muutoksia.

Kirjallisuus

- Elmberg, J. 2008: Ecology and natural history of the moor frog (*Rana arvalis*) in boreal Sweden. – Zeitschrift für Feldherpetologie, Supplement 13: 179–194. Glandt, D. & Jehle, R. (toim.): Der Moorfrosch/The Moor frog.
- Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013/2021: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005), 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) ja 28.6.2021 alkaen voimassa oleva muutos (521/2021)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>; <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210521>].
- Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996)
[<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47 | 2021
- Nieminen, M. 2017: Liito-orava (*Pteromys volans* [Linnaeus, 1758]). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 48–55. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Nieminen & Ahola (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017.
- Nironen, M. & Vauhkonen, M. 2013: Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava ja Kirkonvarkauden asemakaava. Luontoselvitys. – Enviro Oy. 31 s.
- Pynnönen, P. 2017: Lummelampikorento (*Leucorrhinia caudalis* [Charpentier, 1840]). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 162–165. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Saarikivi, J. 2017: Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 90–96. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Vauhkonen, M. 2016: Liito-oravien esiintymisen ja elinympäristöjen kokonaistarkastelu. – Enviro Oy. 14 s.

Moisio-Tuukkala

Liikenneselvitys, Moision ja Annilarannan asemakaavat

24.5.2023

Bright ideas.
Sustainable change.

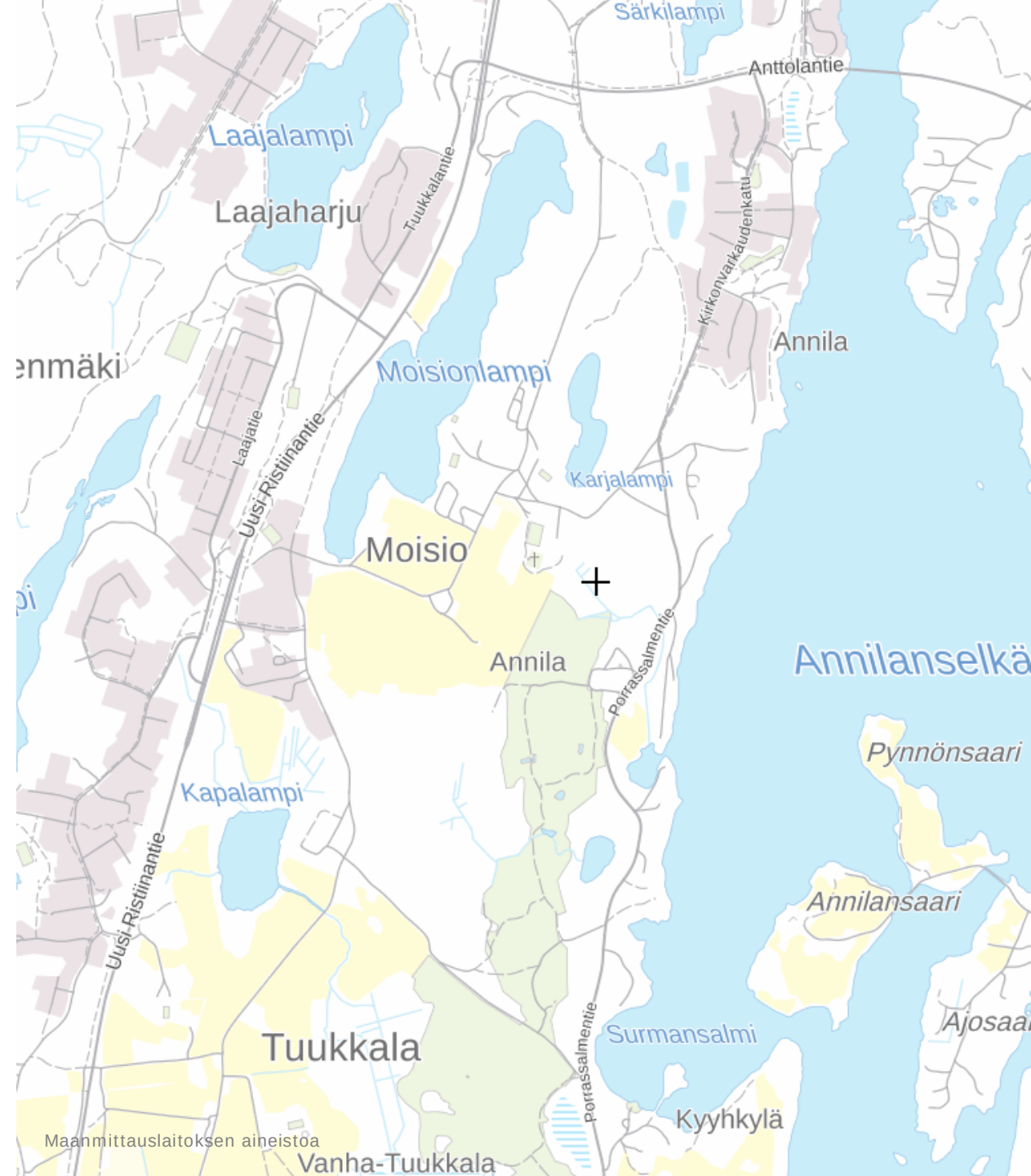
Johdanto

Moision ja Tuukkalan alueille on rakennettu uutta maankäyttöä muun muassa Kirkonvarkauden tien pohjoispäähän (kartalla Annilan alue)

Uutta maankäyttöä suunnitellaan Moision alueelle, Kirkonvarkauden tien eteläosiin ja valtatie 13 (Vanha Ristiinantien) itäpuolelle.

Tämä liikenneselvitys on laadittu Mikkelin kaupungin toimeksiannosta ja se liittyy Moision alueen (ml. Annilan alue) asemakaavoitukseen. Selvitys on laadittu Ramboll Finland Oy:ssä vuosien 2022 ja 2023 aikana.

Selvityksessä on arvioitu maankäytön liikennetuotoksia ja sitä, minkälaisia liikenneverkon toimenpiteitä mahdollisesti tarvitaan.

Lähtökohdat

Selvitysalue rajoittuu lännessä valtatiehen 13, pohjoisessa kantatiehen 62, idässä Annalanjärven järvialueeseen ja etelässä Tuukkalan peltoalueisiin.

Moiossa on vanha sairaala-alue, ja siihen liittyviä olemassa olevia asuin- ja sairaalarakennuksia.

Valtatien 13 itäpuolella, Annan-tien liittymässä on huoltoasema, jonka yhteydessä on lähikauppa. Hiukan pohjoisempana on Moision koulu. Tuukkalankylätien varressa on hoitokoti ja palveluasumista mielenterveyskuntoutujille.

Kirkonvarkaudenkadun varressa on uutta asumisen aluetta. Katu muuttuu etelämpänä maantiekseksi (Porrassalmentieksi). Sen varrella on vanhempaa pysyvää ja vapaa-ajan asumista sekä muun muassa golf-kenttää ja muita vapaa-ajan palveluita ja majoitusta.

Porrassalmentien on museotie, joka pohjoispäästään on muutettu vain jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käyttöön.

Alueelle on tyypillistä voimakkaat korkeuserot ja historiallinen konteksti, mm. museotie, Moision sairaala ja vanhat asuinpaikat.

Moision sairaala. Google Maps

Liikenneverkko 1

Nykyinen liikenneverkko on pääperiaatteiltaan selkeä.

- Lännessä ja pohjoisessa on päätiety, joille on yhteensä kolme liittymää. Liittymien vähentämiseen ei ole tarvetta.
- Valtatien ja Annilantien liittymä on T-liittymä ja kanavoitu. Siinä on vasemmalle ja oikealle kääntyvien kaistat ja korokkeelliset saarekkeet. Nopeusrajoitus on 70 km/h.
- Kantatien läntisessä (Moisiontien) liittymässä on vain sivusuunnan saarekkeet ja se on nelihaaraliittymä.
- Kantatien itäinen (Kirkonvarkaudenkatu) liittymä on porrastettu liittymä, jossa vasemmalle kääntyvien kaistat ja korokkeelliset saarekkeet.
- Jalankulku- ja pyöräliikenteelle on viisi alikulkua. Kantatiellä on yksi suojatie Moisiontien liittymässä.
- Linja-autopysäkkejä on valta- ja kantiellä alikulkujen yhteyksissä sekä Moisiontien liittymässä. Moision sairaalan alueella joukkoliikenne on lähinnä palvelulinjoja. Kirkonvarkaudenkadulla kulkee arkipäivisin yksi bussilinja ja sen vuoroväli on noin tunti.

Liikenneverkko 2

Moision vanhalla sairaala-alueella on yksi selkeä kokoojakatutyypinen väylä, Moisiontie, joka lävistää alueen pohjois-eteläsuunnassa.

Annilassa, selvitysalueen itäosassa on samoin selkeä kokojaväylä, Kirkonvarkaudenkatu / Porrassalmentie, joka seuraa pääosin Annilanselän rantaviivaa.

Valtatielle liittyy Annilantie / Tuukkalan kyläntie, joka myös jatkuu kohti etelää. Sen ja Moisiontien välillä on kapea tieyhteys, joka kulkee Moision pelto-aukean läpi.

Moision sairaala-alueen ja Annilan välillä on pieniä, lähes polkumaisia tieyhteyksiä. Pohjoisosassa entinen Porrassalmentie (samalla museotie) on muutettu jalankulku- ja pyörätieksi. Muita jalankulku- ja pyöräteitä on Annilan ja Moision koulun alueilla sekä valta- ja kantateiden varsilla.

Ramboll

Nykyliikenne

Valtatiellä 13 on selvitysalueen tuntumassa liikennettä noin 7300 – 12200, kantatiellä 4000 ja Porrassalmentiellä 800 ajoneuvoa vuorokaudessa (Väylä, KVL 2021).

- Raskaan liikenteen osuus on suuruusluokkaa 6-11%.
- Selvitysalueella tai sen läheisyydessä on sattunut poliisin tietoon tulleita ja henkilövahinkoon johtaneita onnettomuuksia kahdeksan kappaletta. Niistä Moisio-alueella tai alueen liittymissä valta- ja kantateihin on sattunut kolme, joista kaksi on ollut suistumisonnettomuuksia kadulla ja yksi kääntymisonnettomuus kantatiellä.

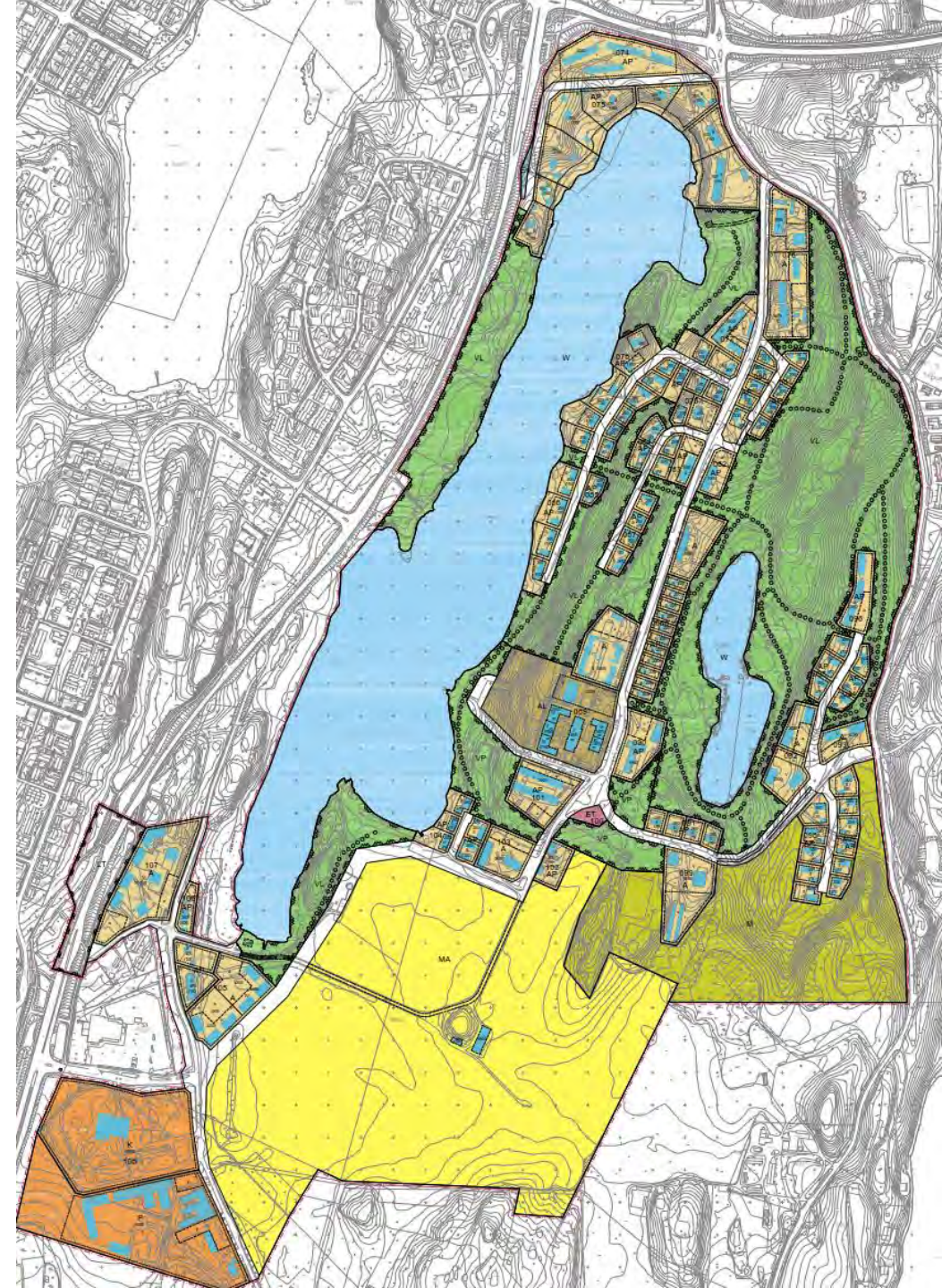

Moision asemakaavaaluonnos

Asemakaavaaluonnoksessa on esitetty Moision alueelle uutta ja vanhaa säilyvää maankäyttöä. Pääosa rakentamiseen tarkoitetuista kortteleista on asumista (A ja AP). Moision sairaalan alue on merkinnällä AL, valtatie lähellä on korttelialueet merkinnöillä K ja P.

Liikenteen kannalta oleellista on asumisen lisääntyminen, sairaalakorttelin muutokset nykytilanteesta sekä valtatie lähelle osoitettu liikerakennusten korttelialue (K).

Kaava-alueen liikenneverkko nojautuu nykyverkkoon. Uusia asuinalueita varten on osoitettu uusia tonttikatuja. Kokoojakatuverkon muodostavat nykyiset Moisiontie, Kirkonvarkaudenkatu ja Annilantie / Tuukkalankyläntie. Sairaala-alueelta on osoitettu katu valtatie suuntaan, samoin Kirkonvarkaudenkadulle. Jälkimmäinen on lähinnä tarpeen vain joukkoliikennettä varten.

Annilarannan asemakaavaehdotus

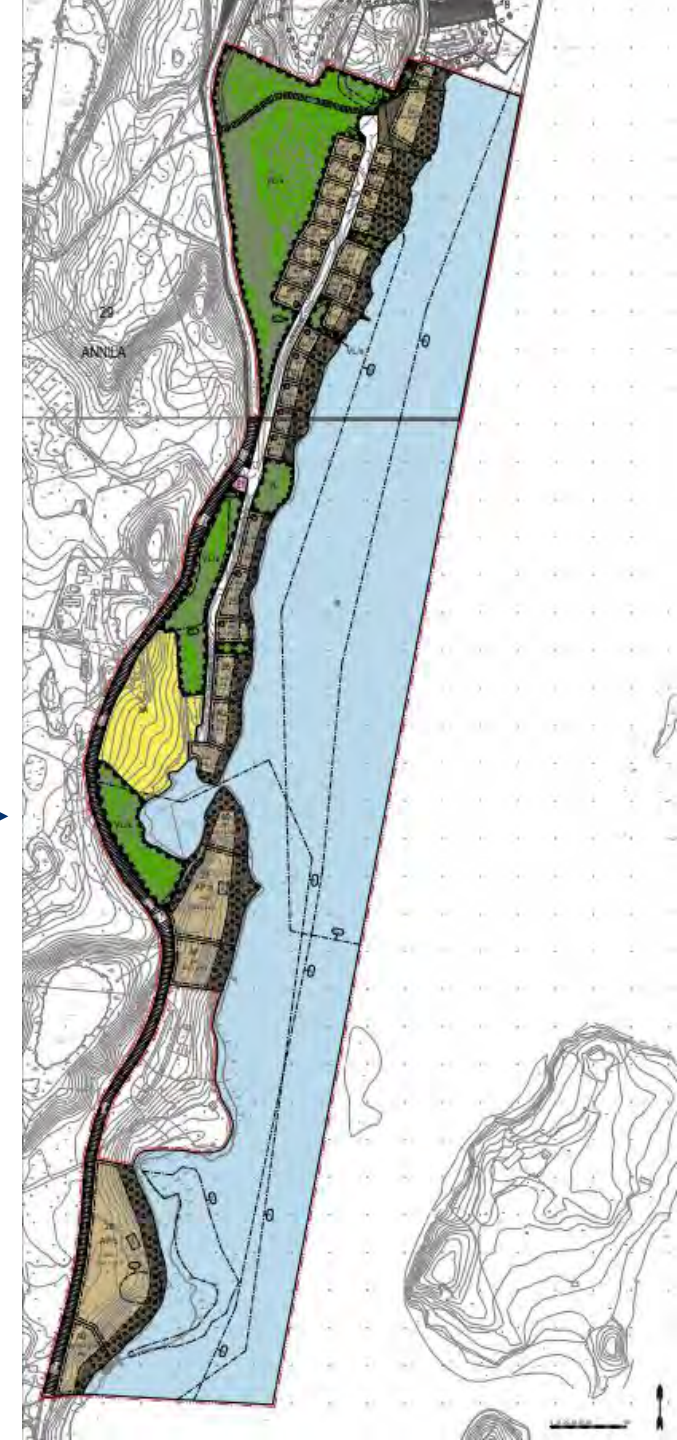

Asemakaavan laatiminen ja muutos sijoittuvat kahteen maantieteellisesti erilliseen alueeseen.

Pohjoisempana, Anttolantien ja Kirkonvarkaudenkadun liittymän läheisyydessä olevalla alueella kaavamuuos vahvistaa toteutuneen tilanteen. Kaavamuuos ei muuta nykyisiä liikennejärjestelyitä tai liikennemääriä.

Eteläisemmällä alueella, Annilanselän ranta-alueelle sijoittuvalle kaava-alueelle on mahdollista rakentaa 35 AO-erillispientalotonttia ja 3 AP-asuinpientalotonttia. Näistä tonteista 8 kpl on pinta-alaltaan tarpeeksi suuria, jolloin maanomistajalla on mahdollisuus jakaa niitä useampiin tontteihin. Alueen asukasmääräksi arvioidaan 250-350 henkeä.

Molemmat kaava-alueet tukeutuvat Kirkonvarkaudenkadun ja Porrassalmentien muodostamaan kokoojaväylään, joka on pohjoisosaltaan katu ja jatkuu etelään valtatielle 13 asti maantienä. Eteläosan kaava-alueelle rakentuu rannan suuntainen tonttikatu, Annilaranta ja Kalevinranta, jonka pohjoispäästä on jalankulku- ja pyörätieyhteys pohjoiseen Antellinkadulle ja länteen Moision suuntaan. Alueen eteläisimmät korttelialueet liittyvät suoraan Porrassalmentiehen nykytilanteen kaltaisesti.

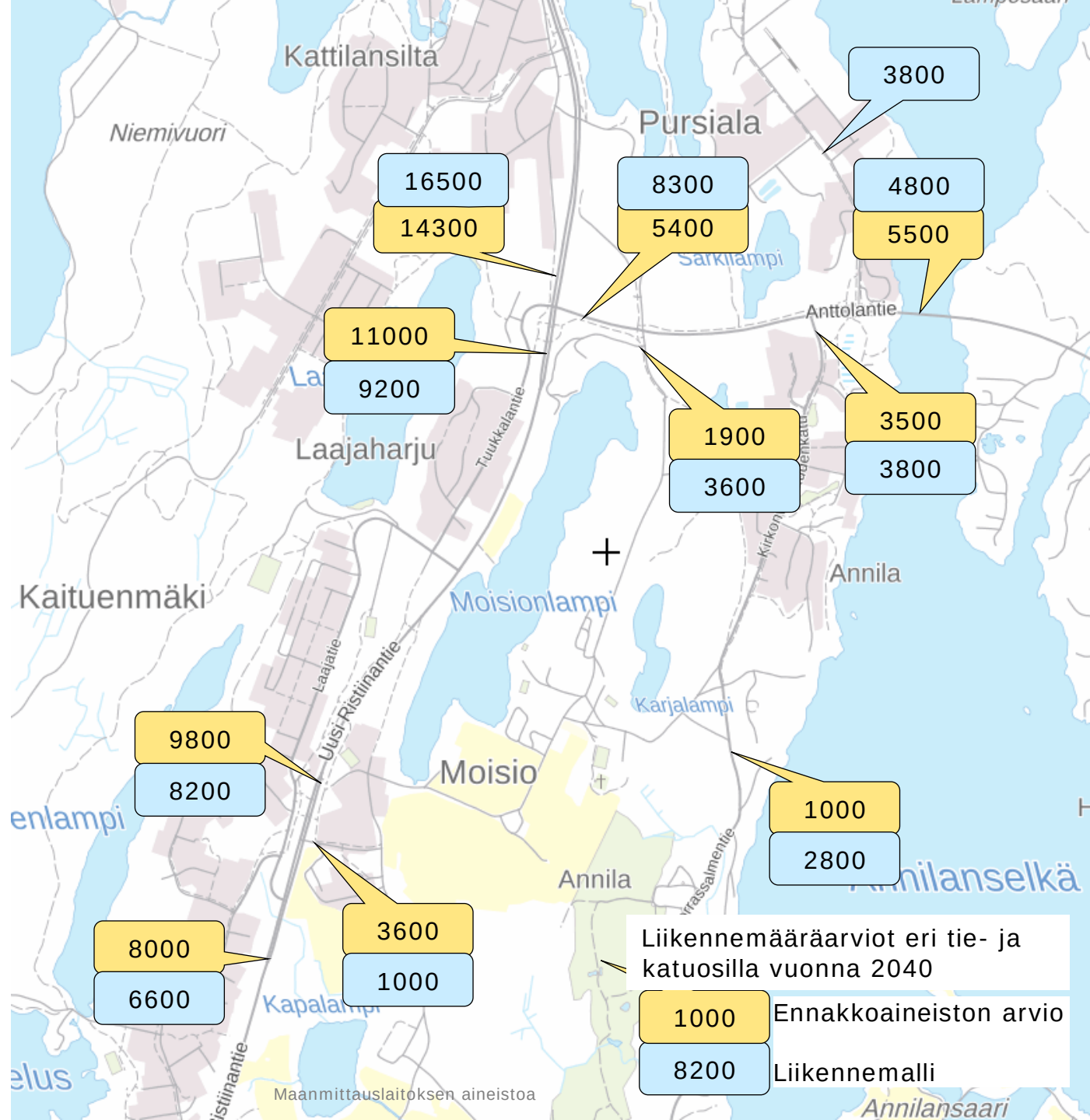
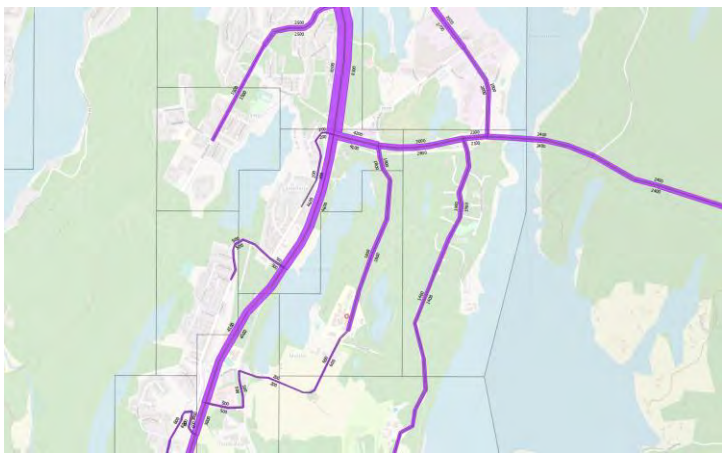

Liikennetuotos

Alueen liikenteellisiä muutoksia on arviotu kahdella tapaa.

- 1) Tarkastelun kohteena olevalle kaava-alueelle osoitetun rakennusoikeuden määrästä on arviotu liikennetuotos "Liikennetarpeen arviointi maankäytön suunnittelussa" – ohjeen perusteella. Tuotos on muutettu eri teiden ja katujen liikennemääriksi. Ne on lisätty nykyverkon ennustetilanteeseen. Lisäksi mukaan on otettu muut lähialueiden maankäyttöennusteiden liikennetuotokset. Lähialueiden maankäyttömuutokset on saatu kaupungilta.
- 2) Apuna on käytetty Mikkelin liikennemallia, jolla on tuotettu ennustetilanteen liikennemäärät.

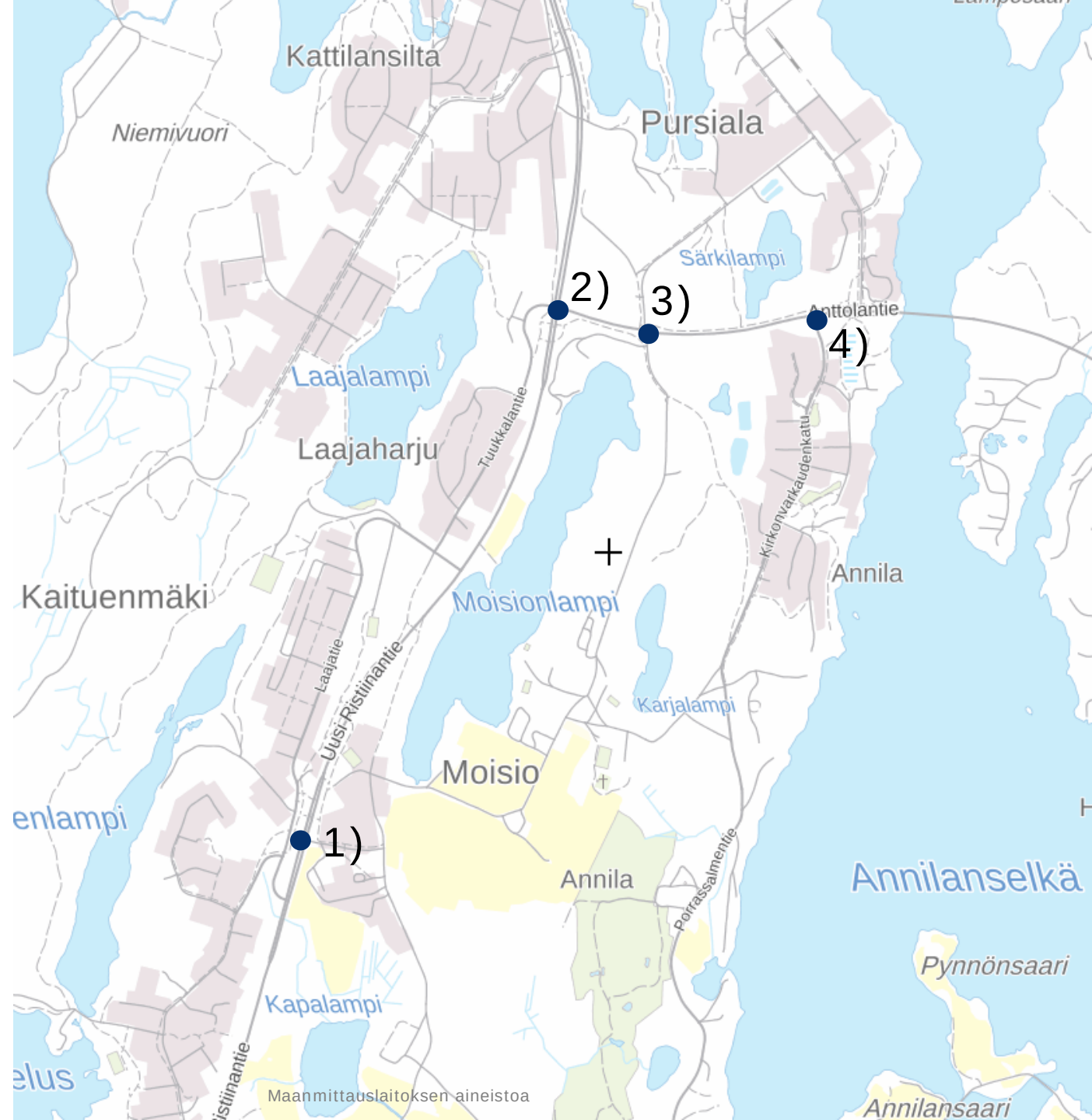
Erot liikennetuotosarvion ja liikennemallin tulosten välillä johtuvat liikenteen suuntautumisen erilaisista arvioista ja hiukan eri maankäyttömääristä (liikennemallin pohjana on Tuukkalan eteläosissa hiukan enemmän ennustettua maankäyttöä kuin tuotosarviointissa).

Vaikutuksia ja toimenpidetarpeita

Autoliikenteen ennusteen perusteella

- 1) Valtatien ja Annilantien liittymän sujuvuus ja turvallisuus alkaa olla kyseenalainen nykyisillä järjestelyillä. Nykytilan perusteella järkevintä on toteuttaa kohteeseen liikennevalo-ohjaus. Jos huoltoaseman ympäristö kehittyy raskaan liikenteen palvelukohteena, liikennevaloille on entistä suurempi tarve ja valo-ohjauksella voidaan suosia raskasta liikennettä etenkin vähäisen liikenteen aikaan.
- 2) Valta- ja kantatien liittymän toimivuus voidaan tarvittaessa varmistaa rakentamalla kantatien suunnasta olevalle vapaalle oikealle liittymiskaista valtatielle pohjoisen suuntaan.
- 3) Kantatien ja Moisiantien liittymä ei vielä vaadi liikennevalo-ohjausta. Pohjoinen haara eli Saimaankadun liittymä katkaistaan. Liittymä on tarpeen kanavoida. Lisäksi kantatien suojatie on syytä korvata alikululla ja pysäkit siirretään tarpeen mukaan siten, että niille on kulku alikulun kautta.
- 4) Kantatien ja Kirkonvarkaudenkadun liittymä ei todennäköisesti tarvitse toimenpiteitä.

Jalankulku ja pyöräliikenne, joukkoliikenne

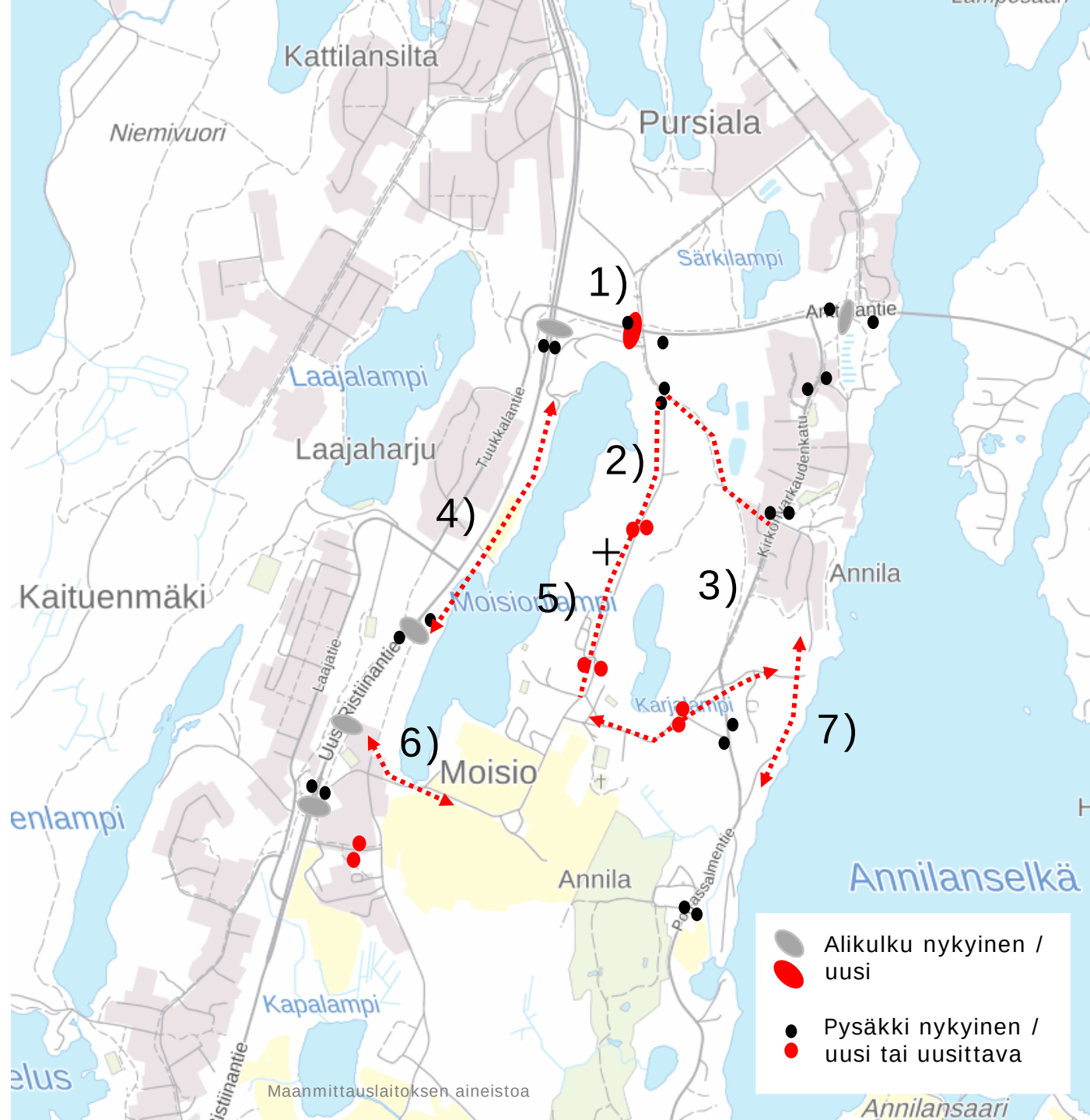
Suurin osa alueen jalankulkuliikenteestä on sisäistä tai lähialueille suuntautuvaa kävelyä palveluille ja työpaikoille. Keskustaan on 2-3 kilometriä, joten ainakin työmatkakävely sinnekin on mahdollista. Merkittävä osa jalan liikkumista on virkistytymistä ja kuntoilua.

Mikkelin keskusta on sopivan kokoinen pyörällä liikkumiseen. Etäisyydet Moisiosta keskustan palveluille ja työpaikka-alueille ovat pyöräilyyn erittäin sopivia.

Jalankulkun ja pyöräilyn edistämiseksi

- 1) Kantatien poikki tarvitaan alikulku Moisiantien liittymään.
- 2) Moisiantien katutilamitoituksessa varaudutaan erilliseen jalankulku- ja pyörätiehen
- 3) Moision ja Kirkovarkaudenkadun / Annilanrannan välille muodostetaan yhteydet (museotie ja Karjalammentien jatke)
- 4) Varaudutaan uuteen väylään Moisionlammen länsipuolella
- 5) Alueen sisälle sora- tai kivituhkapintaisia puistopolkuja
- 6) Yhteys Moisiantieltä valtatie alikulun suuntaan
- 7) Annilanrannan kaava-alueen yhteys

Joukkoliikenteen reitit voivat mennä nykyistä reittiä valtatieltä Moision tai Kirkovarkaudenkadun kautta kantatielle tai Moision ja Annilan kiertäen (Moisiantien ja Kirkovarkaudenkadun kautta).

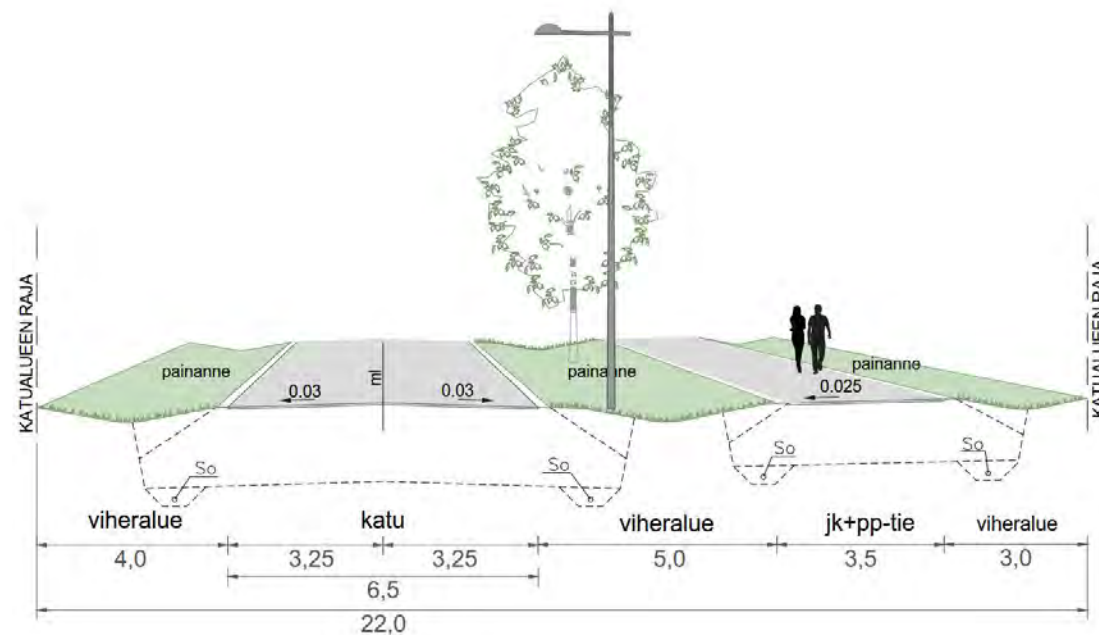
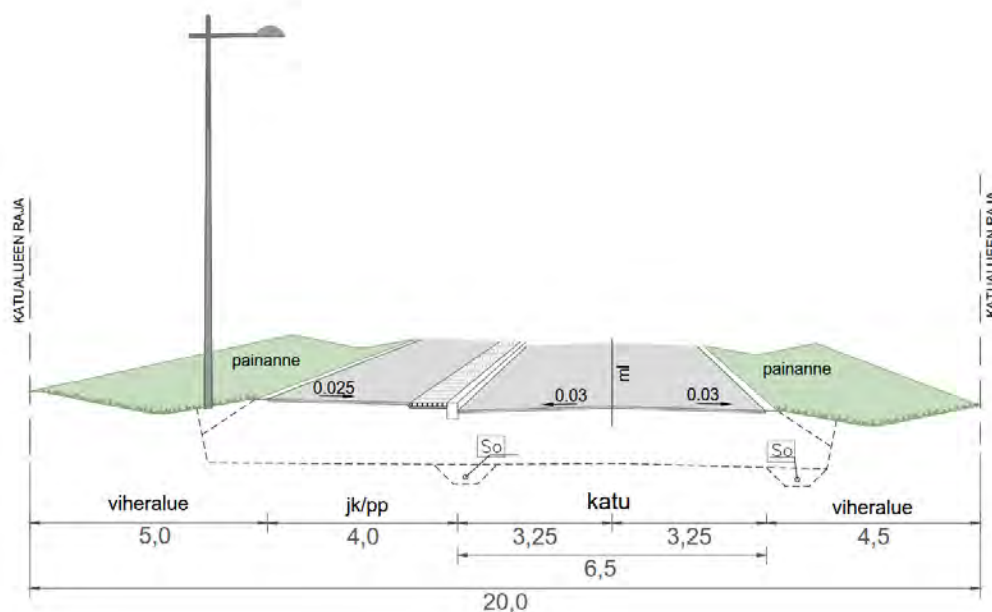
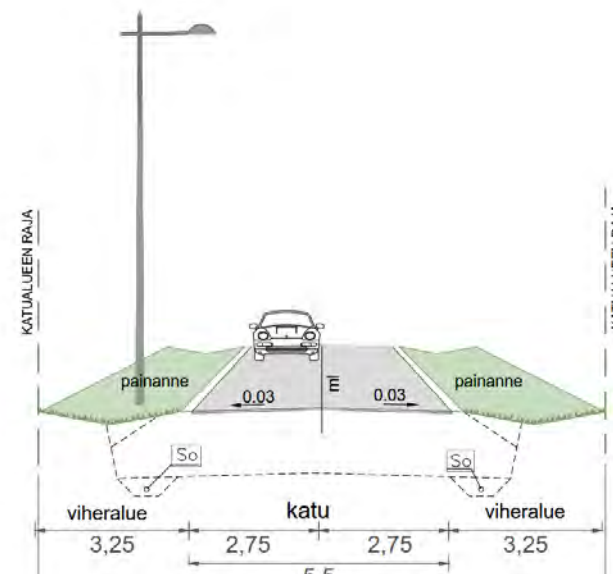
Kadut

Kaduille varataan tilaa liikkumisen lisäksi vihralueille, jotka toimivat myös lumitiloina.

- Näkemät erityisesti liittymissä tarkistetaan.
- Alueella on runsaasti korkeuseroja. Katujen pituuskaltevuuksia on tarkistettu, jotta liian jyrkkiä katujaksoja, ja varsinkaan liittymäalueita ei muodostuisi.
- Tarvittaessa tilaa voidaan varata myös hulevesille ja istutuksille.

Ohessa tavanomaisia katupoikkileikkauksia. Huom. mitat ja tilatarpeet tarkistetaan vielä alueelle sopiviksi, esimerkiksi sairaala-alueella kannattaa tehdä ympäristöön paremmin sopivat katujärjestelyt.

Jalankulku- ja pyörätien osalta tarkastellaan jatkosuunnittelussa Moisiantien varren väylän osalta em. liikennemuotojen erottelua ja väylän leveyttä osana mahdollista aluereittiä Moisista keskustaan.

Vaikutukset

Alueen rakentaminen lisää liikennettä niin auto- kuin jalankulku- ja pyöräliikenteenkin osalta.

Moisiontiellä autoliikenteen kasvu nykytilanteeseen verrattuna voi olla suhteellisesti ottaen huomattava, mutta liikennemäärä on kokoojakatutyypiselle väylälle edelleen tavanomainen.

Kirkonvarkaudenkadulla Annilanrannan kaava-alueen rakentumisen myötä autoliikenteen kasvu nykytilanteeseen verrattuna on muutamia satoja autoja vuorokaudessa. On arvioitu, että selkeästi suurin osa autoliikenteestä suuntautuu kantatien suuntaan, jota kautta pääsee suurimmalle osalle Mikkelin alueen palveluista, työpaikoista ja muista kohteista.

Porrassalmentiellä liikennemäärä asemakaavassa esitetyllä maankäytöllä vain enintään muutamilla kymmenillä autoilla, jos korttelialueille toteutuu uutta rakentamista.

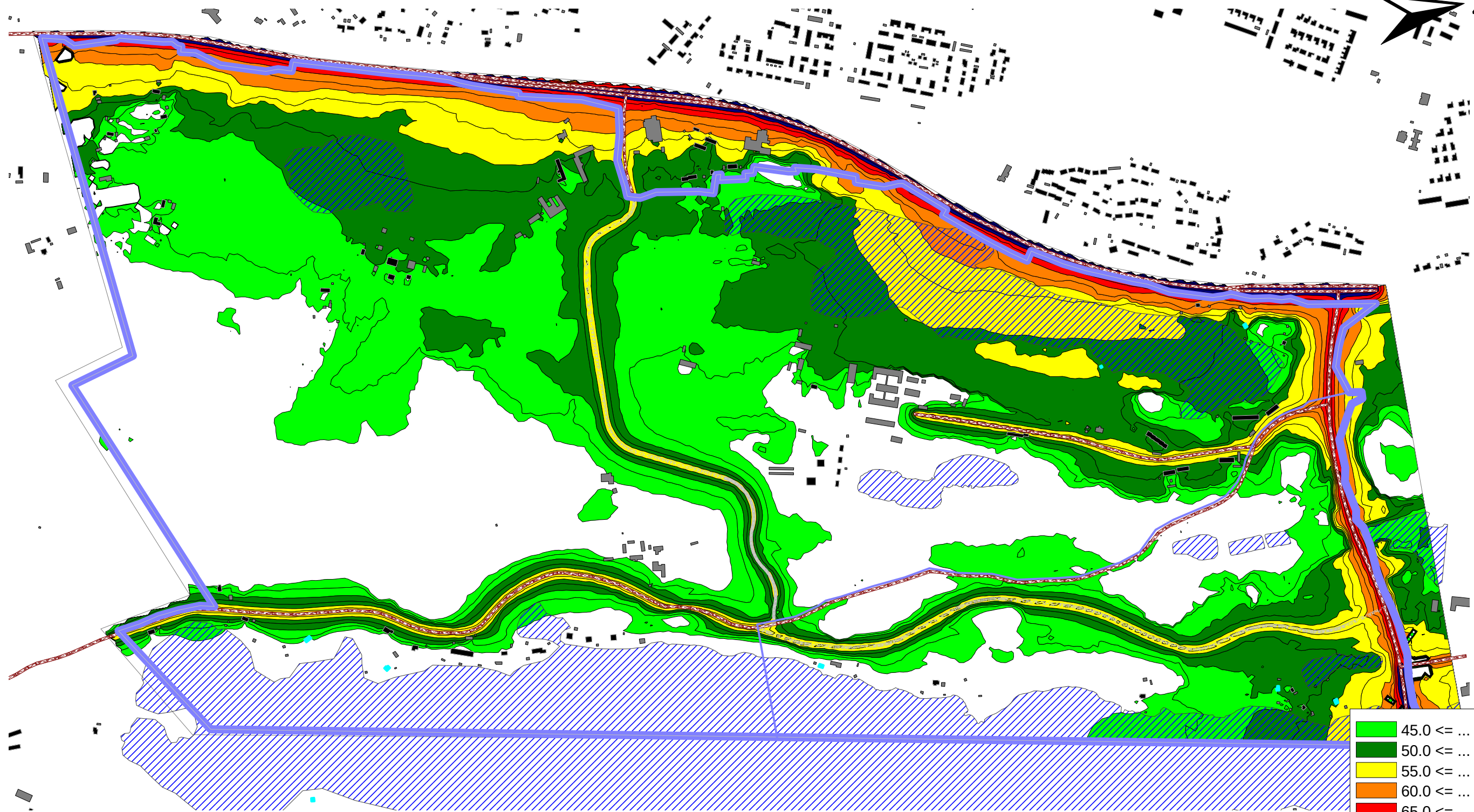
Liikenteen kasvun on arvioitu vaativan joitakin muutoksia valta- ja kantateiden liittymissä. Niillä voidaan varmistaa liikenteen turvallisuus ja sujuvuus. Alueen sisällä rakennetaan uusia katuja maankäytön tarpeen mukaan. Lisäksi täydennetään jalankulku- ja pyörätieverkostoa.

Alue sijaitsee muutaman kilometrin etäisyydellä Mikkelin ydinkeskustasta. Jalankululle ja etenkin pyöräilylle etäisyydet ovat otollisia, mikä mahdollistaa kestävien liikkumis- muotojen osuuden lisääntymisen.

Jalankululle ja pyöräliikenteelle toteutetaan yhteydet erillisiä väyliä, tonttikatuja tai puistokäytäviä pitkin. Porrassalmentien ratkaisuihin vaikuttaa tien museotiestatus, mikä huomioidana jatkossa tarkemmassa suunnittelussa.

Alueella on jo nyt hyvät ja rakentamisen myötä entistä paremmat mahdollisuudet ulkoiluun.

Joukkoliikenteen toimintaedellytykset paranevat, kun asukkaita on enemmän. Alue voidaan liittää etäämpää tuleviin joukkoliikenteen reitteihin. Mikkelin joukkoliikenteen kehittyminen ja etenkin sairaala-alueen muutokset voivat antaa mahdollisuuden perustaa ydinkeskustan ja Moision välisen reitin. Katurakentamisen kustannuksia ei ole arvioitu.

- 45.0 <= ... < 50.0
- 50.0 <= ... < 55.0
- 55.0 <= ... < 60.0
- 60.0 <= ... < 65.0
- 65.0 <= ... < 70.0
- 70.0 <= ... < 75.0
- 75.0 <= ...

Ennustetilanne 2040
Päiväajan keskiäänitaso LAeq (07-22)

Laskentakorkeus + 5,0 m
Laskentahila 10 x 10 m

Nykyinen maankäyttö

Mikkelin asuatomessualue
MIKKELI

Pvm	Suunn.	Mittakaava (A3)	Liite
1.11.2013 LUONNOS	T. Kumpula	1 : 10 000	9

- 45.0 <= ... < 50.0
- 50.0 <= ... < 55.0
- 55.0 <= ... < 60.0
- 60.0 <= ... < 65.0
- 65.0 <= ... < 70.0
- 70.0 <= ... < 75.0
- 75.0 <= ...

Ennustetilanne 2040
Yöajan keskiäänitaso LAeq (22-07)

Laskentakorkeus + 5,0 m
Laskentahila 10 x 10 m

Nykyinen maankäyttö

Mikkelin asuntomessualue
MIKKELI

DESTIA

Pvm	Suunn.	Mittakaava (A3)	Liite
1.11.2013 LUONNOS	T. Kumpula	1 : 10 000	10

MOISIONTIE 5-11 JA ANNILANRANTA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS - LUONNOS

TILAAJA
MIKKELIN KAUPUNKI

SELVITYKSEN LAATIJAT

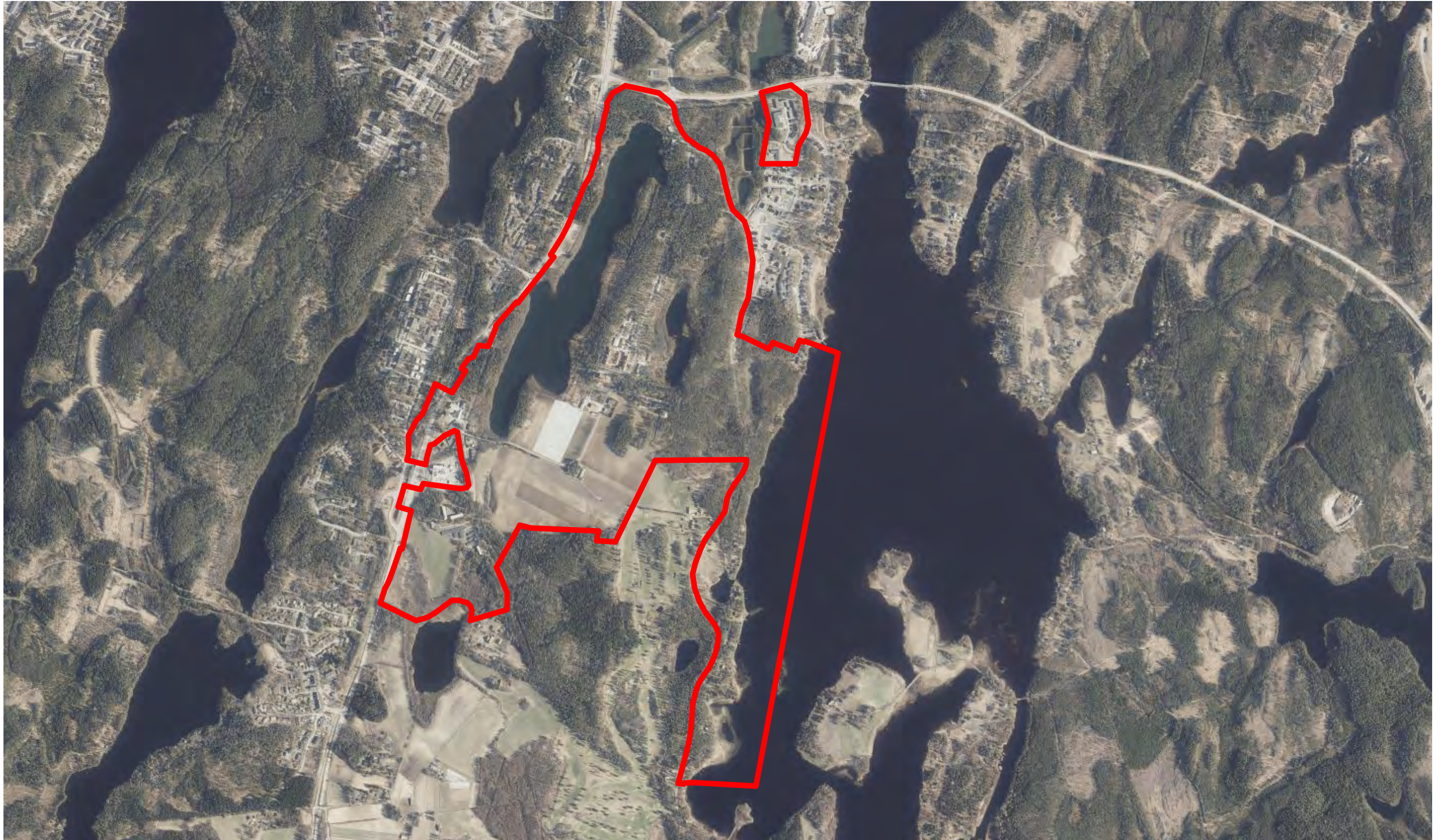
TENGBOM OY
Salomonkatu 17 A
00100 Helsinki

Carita Lonka, arkkitehti
Kaisa Baiardi, maisema-arkkitehti, suunnitteluhortonomi (AMK)
Elina Järvelä, arkkitehti

Kansikuva: ilmakuva 2011, Mikkelin kaupungin arkisto

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	5
	1.1. SELVITYKSEN TAUSTA	
	1.2 SELVITYKSEN TAVOITTEET	
	1.3 AINEISTOT JA MENETELMÄT	
2.	ALUEEN HISTORIA JA TUNNISTETUT ARVOT.....	6
	2.1 ALUEEN HISTORIA	
	2.2 MAISEMATILAN KEHITYS	
	2.3 ALUEEN TUNNISTETUT ARVOT	
3.	YHTEENVETO, ARVOT JA SUOSITUKSET.....	17
	3.1 INVENTOINNIN TULOKSET JA YHTEENVETO	
	3.1.1 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT	
	3.1.2 MAISEMAN OMINAISPIIRTEET JA ARVOT	
	3.2 SUOSITUKSET JATKOSUUNNITTELUA VARTEN	
4.	LÄHTEET.....	48
5.	LIITTEET.....	49

Kuva. Selvitysalueen rajaus ilmakuvan päällä. (Ilmakuva 2020, MML Avoimien aineistojen tiedostopalvelu, hakupäivä 20.9.2022)

1. JOHDANTO

1.1 SELVITYKSEN TAUSTA

Kulttuuriympäristöselvitys on laadittu Mikkelin kaupungin toimeksiannosta osana alueen asemakaavoitusta. Selvitysalueelle on käynnistetty kaksi asemakaavahanketta, Moisientie 5-11 ja Annilanrannan asemakaavat. Selvitysalue on laajuudeltaan yhteensä n. 259 ha. Kulttuuriympäristöselvityksen tavoitteena on tarkentaa alueelle aiemmin osayleiskaavojen yhteydessä tehtyjä selvityksiä ja inventointeja asemakaavatasolle sekä arvioida uuden maankäytön vaikutusta alueen kulttuuriympäristön ominaispiirteiden ja arvojen säilymisen kannalta. Tämän lisäksi inventoidaan tarjouspyynnön liitteenä olleen kohdelistan rakennukset Etelä-Savon kulttuuriympäristön tietokannan mallin mukaan.

Selvitysalue sijaitsee noin neljä kilometriä Mikkelin keskustan eteläpuolella, Lappeenrannantien ja Annilanselän välissä. Alueella on monia tunnistettuja kulttuuriympäristön arvoja. Arkeologisten löytöjen perusteella Moisio alueella on ollut kivikautista asutusta viime jääkauden jälkeen. Selvitysalueella sijaitsee kaksi muinaisjäännöstä, Moisiopellon rautakautinen asuinpaikka ja Latokallion rautakautinen polttokalmisto. Selvitysalue kuuluu lähes kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön Porrassalmen historiallinen maisema (RKY, 2009), jonka läpi kulkee Porrassalmen museotie. Selvitysalueella sijaitsee myös Moisio sairaala-alue, joka on osayleiskaavassa määritelty kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi alueeksi. Sairaalan rakennusten lisäksi selvitysalueella sijaitsee monia muita sr-merkinnällä osayleiskaavassa merkittyjä rakennuksia, muun muassa huvilarakennuksia vuosisadan alusta, jotka muodostavat tärkeän osan alueen perinteistä miljöötä. Selvitysalueen rakennettua ympäristöä leimaa historiallinen kerroksellisuus sekä vaihtelevuus.

Kulttuurimaisema on historiallisesti kerroksellinen ja sisältää eri tyyppisiä osa-aluekokonaisuuksia. Moisio pelto on aina 1500-luvulta saakka viljelykäytössä ollut avoin alue, jolla sijaitsee myös muinaisjäännöksiä. Selkeään metsänreunaan ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin rajautuva pelto on säilynyt avoimena ja sillä on tärkeä merkitys alueen kulttuurimaiseman ja alueen sisällä avautumien näkymien kannalta.

Moisio sairaala-alueen ympäristö on puoliavoin ja puistomainen, ja piha-alueelta avautuu puiden läpi näkymiä Moisio lammelle. Sairaalan puutarha-alueet suunniteltiin huolella ja ne toimivat osa-

na kuntoutusympäristöä. Alueella on puukujanteita, vanhoja puita, koristekasvillisuutta ja vanhoja puutarhataiteellisia ja sairaalan toimintaan liittyneitä rakenteita, jotka ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ja joita voidaan hyödyntää osana alueen kehittämistä.

Huvila-alueiden rakentaminen on antanut mallin rantarakentamiselle Moisio lammella ja Annilanselällä. Pihapiirit ovat vehreitä ja rannan puustoinen reunavyöhyke pääosin eheä. Pienimittakaavaiset piharakennukset pilkahtelevat puiden lomasta vesistönäkymissä.

Mikkelin kaupunki tilasi kulttuuriympäristöselvityksen alueen kaavoituksen tueksi. Kaupungilta työtä on ohjannut kaupunginarkkitehti Ilkka Tarkkanen. Konsulttityöstä on vastannut Tengbom Oy, projektipäällikkönä arkkitehti Carita Lonka, suunnittelijana maisema-arkkitehti Kaisa Baiardi sekä avustajana arkkitehti Elina Järvelä. Selvitystyössä on analysoitu alueen, rakennusten ja maiseman ominaispiirteitä. Analyysin pohjalta on nostettu esille alueen ja rakennetun ympäristön rakennustaiteellisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja sekä annettu suosituksia jatkosuunnittelua varten ja arvioitu maankäytön vaikutusta alueen ominaispiirteisiin ja arvoihin.

Selvitystyössä on keskitytty alueen nykytilaan sekä alueen ja rakennuskannan tämänhetkisiin arvoihin ja ominaispiirteisiin. Selvityksessä ei ole käsitelty alueelta purettuja tai poistuneita rakennuksia. Rakennusten sisätilojen inventointi ei sisällynyt selvitykseen muuten kuin Moisio koulun aulatilojen osalta.

1.2 SELVITYKSEN TAVOITTEET

Alueelle on osayleiskaavojen yhteydessä laadittu useita selvityksiä ja inventointeja. Tämän selvityksen tavoitteena on tarkentaa näiden inventointien tuloksia asemakaavatasolle.

Selvityksen tavoitteina on:

- Eritellä rakennetun ympäristön ominaispiirteet, arvot sekä rakennusten suojelutarve asemakaavassa.

- Eritellä maiseman ominaispiirteet, arvot ja arvokkaat näkymät alueella.

- Antaa rakennetun ympäristön ja maiseman arvotuksen perusteella suosituksia jatkosuunnittelulle jotta alueen ominaispiirteet ja arvot säilyvät.

- Inventoida tarjouspyynnön liitteenä olleen kohdelistan rakennukset ja/tai täydentää niistä aiemmin laadittuja inventointikortteja Etelä-Savon kulttuuriympäristön tietokannan mallin mukaan. Kohdekortit ovat selvityksen liitteenä.

1.3 AINEISTOT JA MENETELMÄT

Kulttuuriympäristöselvitys on laadittu lähtöaineiston sekä maastokäynneillä tehtyjen havaintojen pohjalta. Maastokäynti on toteutettu 13.-14.10.2022.

Lähtöaineistona on käytetty alueelle aiemmin laadittuja selvityksiä ja inventointeja, kirjallisuutta alueen historiasta sekä vanhoja karttoja ja ilmakuvia.

Maastokäynnillä on tutustuttu selvitysalueeseen, dokumentoiden valokuvaamalla selvitysalueen tärkeimmät maisemalliset elementit ja rakennukset ympäristöineen. Lisäksi Moisio koulun aulatilat on dokumentoitu.

Kulttuurimaiseman ja rakennusten arvotus on tehty asiantuntija-arvioina. Rakennetun ympäristön suhteen on arvioitu rakennusten ominaispiirteitä sekä arvoja. Yksittäisten rakennusten lisäksi on arvioitu rakennusten muodostamia kokonaisuuksia sekä niiden roolia laajemmassa maisemassa.

Maiseman historiaa ja arvoja on selvitetty vanhojen karttojen ja ilmakuvien avulla. Maiseman nykytilan kuvaamisessa ja arvottamisessa on kiinnitetty huomiota muun muassa kulttuurimaiseman kannalta merkittäviin näkymiin, kasvillisuuden ominaispiirteisiin alueella ja selvitysalueen rooliin laajemmassa maisemassa.

2. ALUEEN HISTORIA JA TUNNISTETUT ARVOT

2.1 ALUEEN JA RAKENNETUN YMPÄRISTÖN HISTORIA

Selvitysalueella on pitkä historia. Se edustaa Suur-Savon historiallisesti merkittävintä ja ajallisesti vanhinta kulttuurimaisemaa sekä asutuksen että peltoviljelyn osalta. Alueella sijaitsee kaksi rautakautista muinaisjäännettä, jotka kuuluvat valtakunnallisesti merkittäviin muinaisjäänneksiin (Museovirasto, 2011, s. 5). Olemassa olevat rakennetun ympäristön kohteet selvitysalueella ovat 1900- ja 2000-luvulta vaikka asutusta alueella on ollut jo paljon pidemmän aikaa.

Varhaiset vaiheet

Arkeologisten löytöjen perusteella Moisio-alueella on ollut kivekautista asutusta viime jääkauden jälkeen. Pysyvä asutus Mikkelin seudulle muodostui 2200 vuotta sitten. Selvitysalueelta on löytynyt rautakautisia ja keskiaikaisia asuin- ja hautapaikkoja.

Selvitysalueella sijaitsee kaksi muinaisjäännettä, Latokallion rautaaikainen hautapaikka sekä Moisio-pellon rautakautinen ja keskiaikainen asuinpaikka. Molemmat muinaisjäännekset sijaitsivat peltoalueella selvitysalueen keskiosassa.

Kiialan kuninkaankartano

Moisio eli Kiiala kuului 1530–1540-luvuilla Pellosniemen nimismiehelle, Martti Laurinpoika Kirjurille. Virkatalo rajautui pohjoisessa Pursialan rustholliin, idässä Annilan rustholliin maihin ja Karjalampeen, lännessä Hakkolan talon maihin ja etelässä Tuuskalan reservikomppanian maihin (Destia 2014, s. 30). Alueelle perustettiin 1550-luvulla Kiialan kuninkaankartano, joka on alueen vanhimpia kartanoita ja suurtiloja ja josta tuli uuden Pellosniemen voutikunnan hallintokeskus. Samoihin aikoihin tilan nimeksi vaihtui Moisio. Kuninkaankartano lakkautettiin jo vuonna 1562, kun Pellosniemi yhdistettiin Visulahden voutikuntaan. Tämän jälkeen Moisio toimi nimismiestalona ja kruunun palkintoläänitysmaana, kunnes siitä 1680-luvulla tuli ensin ratsumestarin ja sitten kapteenin virkatalo. Vuodesta 1809 eteenpäin Moisio oli valtion vuokratilana ja 1800-luvun aikana vuokrattuna eri perheille. (Ahola 2009 2, s. 4) Virkataloajan rakennukset on maakellaria lukuun ottamatta kaikki purettu.

Annilan ruutipelto Porrassalmentien varrella toimi Moisio-salpietarikeittämönä 1500-luvun lopulta 1600-luvun lopulle. Keittämössä valmistettiin ruutia (Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta).

Kuva. Ote Pitäjänkartasta 1844-1848 (Mikkelin kaupunki, 2006, liite 7)

Kuva. Latokallion polttokenttäkalmisto kuvattuna vuonna 1939 (Kuvaaja Esko Sarasmo, Museoviraston arkeologian kuvakokoelma)

Kuva. Latokallion polttokenttäkalmisto 2022.

Moision sairaala

Suomeen rakennettiin 1920-1930-luvulla yksitoista kuntainliittojen piirimielisairaala ja myös Moision sairaala edustaa tätä järjestelmällisen mielisairaalamaisen luomisen ensimmäistä vaihetta (RKY, Porrassalmen historiallinen maisema). Valtion mielisairaalakomitea esitti 1900-luvun alussa, että Mikkeliin rakennettaisiin 43 sairaalasijaa käsittävä mielisairaala. Vuonna 1914 Mikkelin läänin kunnat olivat valmiita hoitolaitoksen perustamiseen ja kesällä 1925 valtiolta tullut tieto parantuneista valtionapuehdoista vahvisti lopullisesti kuntien tahtoa oman piirimielisairaalan rakentamiseen (Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta).

Vuonna 1925 Moision tila jaettiin yhdeksään osaan, joista kahdeksan myytiin yksityisille ja yhdeksäs Mikkelin läänin kuntainyhtymälle piirimielisairaalan rakennuttamista varten (Ahola 2009 2, s. 5). Aikakauden sairaanhoidollisten näkemysten mukaan suositettiin psykiatristen sairaaloiden sijoittamista maaseudulle (RKY, Porrassalmen historiallinen maisema). Lisäksi tila oli sopiva sairaalan sijoituspaikaksi, sillä siellä oli mahdollisuudet omavaraistalouden edellyttämään viljelyyn. Lisäksi Moisionlammesta saatiin hyvälaatuista käyttövetä (Rodriguez 2006, s. 19).

Valtiolta ostetulle maalle rakennettu Moision sairaala vihittiin käyttöön vuonna 1927. Sairaalan ensimmäiset rakennukset olivat valmistuneet samana vuonna.

Ensimmäinen rakennusvaihe koostui vuosina 1927-1930 toteutetuista arkkitehti Axel Mörnen suunnittelemista kahdesta sairaalarakennuksesta sekä keittiörakennuksesta, jotka muodostavat selkeän ja symmetrisen rakennusryhmän, joka luo keskuksen sairaala-alueen eteläosan tiiviimmin rakennetulle alueelle. Vuonna 1938 sairaala- ja keittiörakennusten pohjoispuolelle valmistui arkkitehti Martti Välikankaan suunnittelema lämpökeskus, joka jatkoi rakennuskokonaisuuden symmetriaa. Vuonna 1956 valmistui pesularakennus saman kokonaisuuden yhteyteen. Pesulaa laajennettiin 1960-luvulla ja se saneerattiin liikuntahalliksi arkkitehti Helge Railon suunnitelmien mukaan. Vuonna 1959 valmistui C-rakennus sairaalarakennusten eteläpuolelle. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Helge Railo.

Lisäksi sairaala-alueeseen kuuluu maatalous- ja huoltorakennuksia sairaalarakennusten eteläpuolella, peltoalueen laidalla. Potilaat osallistuivat tyypillisesti maataloustöihin aikakauden hoitosuosituksen mukaan. Maatalous- ja huoltorakennusten rakennusryhmään

Kuva. Ilmakuva sairaala-alueesta vuonna 1933, ensimmäisen rakennusvaiheen valmistuttua. (Maanmittauslaitoksen historiallisten ilmakuvien arkisto)

kuuluvat muun muassa vuonna 1929 valmistunut navettarakennus, vuonna 1930 valmistunut maatilán työväenasuntorakennus sekä siihen liittyvä viljamakasiini. Navetan ullakko-osa tuhoutui tulipalossa vuonna 1963 ja yläosa uusittiin samana vuonna arkkitehti Helge Railon suunnitelmien mukaan.

Sairaala-alueelle on myös rakennettu useita asuinrakennuksia sairaalan henkilökunnan käyttöön. Moisiantien varrella sairaala-alueen pohjoisosassa sijaitsevat vuonna 1930 valmistunut yllääkärin asunto ja siihen liittyvä saunarakennus Moisíonlammen rannassa sekä vuonna 1959 valmistunut osastolääkäríen rivitalo. Pohjoisemmassa Moisíontíen ja Porrassalmentíen varrella sijaitsee myös myöhempiä, 1960-1980 -luvuilla valmistuneita asuinrakennuksia.

Toinen asuinrakennusten keskittymä sijaitsee sairaala-alueen itäosassa Karjalamentíen varrella. Tähán kokonaisuuteen kuuluvat vuonna 1941 ja 1949 valmistuneet Kankaantalot, vuonna 1953 valmistunut pistetalo, vuonna 1963 valmistunut kerrostalo sekä 1960-luvulla valmistuneet autokatokset.

Sairaala-alueen eteläosassa, peltoalueen itäpuolella sijaitsi sairaalan hautausmaa sekä vuonna 1927 valmistunut ruumiskellari. Ruumiskellarista on nykyään jäljellä pelkkä sokkeli.

Nykyään sairaala-alueella on eri-ikäistä rakennuskantaa 1920-luvulta 2000-luvulle. Virkataloajalta ei ole säilynyt rakennuksia maa-kellaria lukuun ottamatta.

Kuva. Moisíon sairaalan rakennuksia kuvattuna lämpökeskuksen valmistuttua mutta ennen pesularakennuksen valmistumista, eli vuosien 1938 ja 1956 välillä. (Kuvaaja Veljekset Karhumäki Oy, Suur-Savon museon kokoelma)

Huvila-asutus

Moision sairaala-alueen rakennusten lisäksi toinen selvitysalueelle tyypillinen rakennustyyppi ovat ranta-alueilla sijaitsevat huvilat. Säännöllisen laivaliikenteen alettua Mikkelissä asunut herrasväki alkoi rakennuttaa laivareitin varrelle huviloita. (RKY, Porrassalmen historiallinen maisema) Suurin osa selvitysalueen huviloista on 1900-luvun ensimmäisiltä vuosikymmeniltä, lukuun ottamatta Päivärannan asuintaloa, joka on hieman myöhäisempi, 1940-1950-luvulta. Huvila-alueet sijaitsevat Moisionlammen ja Annilanselän rannalla.

Alueella on erotettavissa kolme huvila-aluetta, Moisionlammen huvilat lammen pohjoispäässä, Ritvalan ja Päivärannan pohjoisemmassa Annilanselän rannalla sekä Männistön, Puuppolan ja Kotirannan huvilat etelämmässä Annilanselän rannalla.

Moisionlammen huvilakokonaisuuden muodostavat huvilat Vallila, Petäjikkö ja Saunakallio sekä niihin liittyvät tukirakennukset. Vallilan huvila on 1910-1920 -luvulta, Petäjikön huvila arviolta 1930-luvulta ja Saunakallion huvila 1920-1930 -luvulta. Rakennuk-

siin liittyy lisäksi saunarakennuksia, pienempiä mökkirakennuksia sekä huolto- ja varastorakennuksia.

Vallilan huvila toimi Moision sairaalan henkilökunnan virkistyspaikkana 1980-luvulle asti vuodesta 1962 lähtien, kun se ostettiin lääkintäneuvos Ignatiuksen perikunnalta (Destia 2014, s. 36).

Alueen toisen huvilakokonaisuuden muodostavat vierekkäin sijaitsevat Ritvalan huvila ja Päivärannan asuintalo Annilanselän rannalla. Ritvalan huvilarakennus on arviolta 1910-luvulta ja Päivärannan asuintalo 1940-1950 -luvulta. Päivärannan tila on erotettu Ritvalasta.

Kolmannen huvilakokonaisuuden muodostavat toisistaan hieman etäämmällä sijaitsevat Männistön, Puuppolan ja Kotirannan huvilat Annilan selän rannalla selvitysalueen eteläosassa. Männistön huvilarakennus on 1910-1920 -luvulta, Puuppolan huvilarakennus viimeistään 1910-luvulta ja Kotirannan huvilarakennus 1910-1920 -luvulta.

Kuva. Vallilan huvilarakennus sekä tukirakennuksia 2022. Vallilan huvila toimi Moision sairaalan henkilökunnan virkistyspaikkana 1980-luvulle asti.

Kuva. Huvila-alueiden sijainnit ilmakuvan päällä. (Ilmakuva 2020, MML Avoimien aineistojen tiedostopalvelu, hakupäivä 20.9.2022)

Myöhempi rakennuskanta

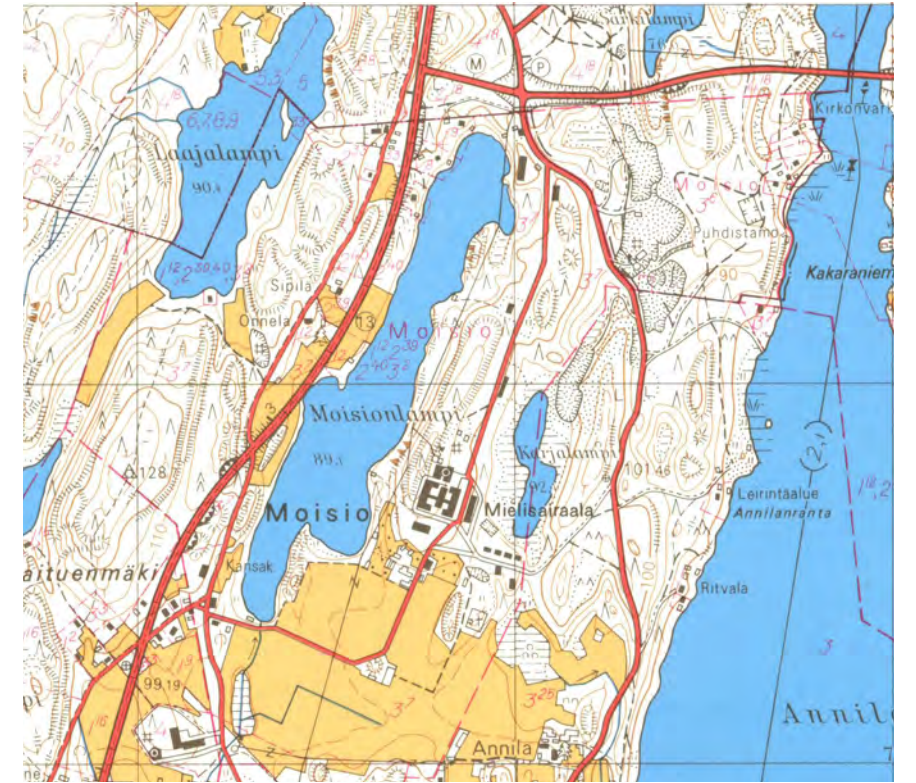
Moision koulu rakennettiin Moisionlammen pohjoispäähän vuonna 1953. Tätä ennen alueella oli toiminut kansakoulu vuodesta 1949 lähtien Annilanselän rannalla sijainneessa huvilassa, joka tunnettiin nimellä Tohtori Alftanin huvila (Rodriguez 2006, s. 22). Huvila-rakennus on myöhemmin purettu. Moision koulua on laajennettu vuosina 1977 ja 1985.

Selvitysalueelle on myöhemmin rakennettu uudempaa rakennuskantaa muun muassa Lappeenrannantien varteen Moision koulun eteläpuolelle sekä Männistön, Puuppolan ja Kotirannan huviloiden läheisyyteen. Lisäksi selvitysalueen koillispuolelle on rakennettu vuoden 2017 asuntomessualue, josta osa kuuluu nyt kaavoitettavaan alueeseen.

Maisemallisesti suuri muutos selvitysalueen maisemassa oli Lappeenrannantien rakentaminen alueelle 1950-1960-luvuilla.

Kuva. Moision koulun vanha osa 2022.

Kuva. Lappeenrannantie rakennettiin alueelle 1950-1960 -luvuilla. (Peruskartta 1969, Maanmittauslaitoksen arkisto)

Kuva. Asuntomessualue selvitysalueen koillisosassa 2021. (Mikkelin kaupungin arkisto)

2.2 MAISEMATILAN KEHITYS

Avoimet, puoliavoimet ja suljetut alueet

Maisema on jatkuvan muutoksen kohteena oleva prosessi. Maisematilalla tarkoitetaan tässä yhteydessä maiseman fyysisten ominaisuuksien, kuten kallio- ja maaperän, kasvillisuuden sekä vesisuhteiden muodostaman rungon sekä ihmisen muokkaaman ympäristön luomaa kokonaisuutta. Maiseman tilallisuus eli avointen, puoliavointen ja suljettujen tilojen vaihtelu, on merkittävin maiseman kokemiseen vaikuttava tekijä. Vaihtelevat maisematilat lisäävät maiseman arvoa ja luovat alueelle tyypillistä ympäristöä.

Suljettuja maisematiloja selvitysalueella ovat tiheät metsät, puoliavoimia puistomaiset piha-alueet ja avoimia pellot ja vesistöt. Tilojen väliset reunavyöhykkeet ovat keskeisessä roolissa maisemakuvassa ja sen kokemisessa.

Nykymaiseman muotoon ovat vaikuttaneet useat tekijät luonnonilmiöistä ihmisen toimintaan. Kun sama alue on vuosikymmenten

ja -satojen ajan ollut samassa käytössä (kuten peltona), muodostuu alueelle luonteenomainen kulttuurimaisema. Avoimet alueet ja niiden reunavyöhykkeet ovat kulttuurimaiseman kannalta erityisen tärkeitä, sillä ne näkyvät kauas ja monista eri suunnista. Avointen alueiden, kuten peltojen ja niittyjen säilyminen on täysin riippuvaista ihmisen toiminnasta. Metsittyminen ja rakentaminen ovat uhka avoimen kulttuurimaiseman säilymiselle.

Maiseman historia selvitysalueella

Maiseman perusrunko on saanut muotonsa jääkauden lopussa mannerjään vetäytymisen aikana. Selvitysalueen topografia viettää pohjoisesta etelään ja sille on tyypillistä lounas-koillissuuntaiset kallioselänteet ja pitkittäisharjut. Loivasti kaareileva Porrassalmen harju on mannerjäätikön sulamisvaiheen jäätikköjokikerrostuma, joka on syntynyt vetäytyvän jäätikön railoon tai tunneliin. Mannerjäätikön vetäytymisen jälkeen vesialueet kehittyivät Suur-Saimaan kuroutuessa irti Itämerestä.

Selvitysalue on ollut asuttuna jo kivikaudelta lähtien. Kapeat lahdet

ja suojaisat poukamat loivat turvallisia kulkuväyliä aikakauden ihmisille. Mikkelin vedet olivat ympäristöään kalaisempia ja alueen lukuisat salmet sopivat muinoin käytettyyn sulkukalastukseen. Myös harjut ja niihin liittyvät karut kankaat olivat metsästyksen sopivia pyyntimaita, näkyviä maamerkkejä ja oivallisia kulkureittejä kivikauden ihmisille. Pysyvämpi asutus alueelle levisi rautakaudella, josta seudulla ovat todisteena muinaisjännökset (Aarnio, Luostarinen, 2000).

Perinteinen rakentaminen alueella sijaitsee tyypillisesti kaskenpoltton ja maanviljelyn kannalta otollisimmilla paikoilla loivasti kumpuilevien mäkien rinteillä ja lakialueilla. Saimaan vedenpinnan alenemisesta paljastuneet ranta-alueet hyödynnettiin viljan viljelyyn ja karjan laiduntamiseen. Seudun vanhimmat pellot ovat olleet yhtäjaksoisesti viljeltyinä jo yli 500 vuotta. (Aarnio, Luostarinen, 2000).

1900-luvun alussa selvitysalueelle rakennettu Moision sairaala-alue sijoitettiin Moisionlammen itärannan kallioselänteelle metsäiseen luonnonmaisemaan. Alue on rakentunut sairaalan toimintaan liitty-

Kuvat. Alueelle tyypillisiä maisematiloja. Vasemmalla avoin näkymä Moisionpellolle, keskellä Moision sairaala-alueen puolivointa puistomaista ympäristöä ja oikealla suljettua metsäistä maisemaa Moision tien ja historiallisen Porrassalmentien välimaastossa.

Kuvat. Ilmakuvat selvitysalueelta vuosilta 1933 (vasemmalla), 1955 (keskellä) ja 2020 (oikealla). Selvitysalueen keskeiset avoimet alueet ovat säilyneet melko muuttumattomina viimeisen vuosisadan aikana. Lappeenrannantien ja Moisio koulun ympäristön rakentaminen on aiheuttanut merkittävimmät muutokset selvitysalueen ympäristön maisemassa. Golf-kentän toiminta on ylläpitänyt Annilan historiallisia peltoja avoimena, vaikka alueen maisemakuva onkin muuttunut nykypäivän käytön vaatimusten mukaiseksi. (Maanmittauslaitoksen historiallisten ilmakuvien arkisto)

vien toimintojen monipuolistuessa vuosisadan aikana. Ympäristöllä tiedettiin olevan merkittävä vaikutus potilaiden tervehtymiseen. Viljelyalueet, metsä, suunnitellut puistomaiset piha- ja puutarha-alueet sekä lampien ja peltojen avoimet maisemat loivat maisematilaltaan vaihtelevan ympäristön ja alueelle tyypillisen kulttuurimaiseman, jonka tunnelmaa on säilynyt myös näihin päiviin saakka.

Annilanselälle ja Moisionlammen rannalle 1900-luvun alusta rakennetut huvilat loivat puistomaisia ja vehreitä asumisympäristöjä ranta-alueille. Pienimittakaavaiset rakennukset pilkahtelevat järvi- maisemassa. Puoliavoin maisematila ja rantapuusto luovat suojaa pihoille, jolloin maiseman siluetti säilyy yhtenäisenä vesistön suuntaan.

Ihmisen toiminta, liikkuminen, rakentaminen ja erityisesti maanviljelys ovat eniten maisematilan muutoksiin ja nykyiseen maisemakuvaan vaikuttaneita tekijöitä selvitysalueella. Museotien linjaus on pysynyt samana 1700-luvulta saakka ja myös Moisiontie alueen sisäisenä yhteytenä Museotieltä Moisionpellolle saakka näkyy Pitäjän kartassa 1840-luvulta. Merkittävimmät vuosisatoja vanhat viljelyaukeat ovat säilyneet pääosin avoimina ja rakentamisen volyymi yhtenäisenä 1900-luvun alusta lähtien. Avoimen peltoaukean ja puustoisten selänteiden reunavyöhykkeet ovat pääosin yhtenäisiä.

Edellisellä sivulla olevassa kuvasarjassa on kolme ilmakuvaa suunnittelualueen ympäristöstä vuosilta 1933, 1950 ja 2020. Ilmakuvista voidaan nähdä rakennuskannan kehitys ja huomata, että selvitysalueen keskeiset avoimet alueet ovat säilyneet melko muuttumattomina viimeisen vuosisadan aikana. Lappeenrannantien ja sen ympäristön sekä selvitysalueen koillispuolella olevan asuntomessualueen rakentaminen ovat merkittävimpiä maisemaan vaikuttaneita muutoksi viime vuosikymmenten aikana. Keskeiset peltoalueet ovat säilyneet avoimina. Golf-kentän toiminta on pitänyt avoimena selvitysalueen yhteydessä olevan Annilan tilan historiallisia peltoja, vaikka alueen maisemakuva onkin muuttunut nykypäivän käytön vaatimusten mukaiseksi.

Kuva. Vanha kuva sairaalan päärakennuksen pihapiiristä. Puoliavoin puistomainen ja hoidettu viherympäristö on alueelle luonteenomainen. (Kuva. Mikkelin kaupunki)

2.3 ALUEEN TUNNISTETUT ARVOT

Suomen maisemamaakuntajaon mukaan selvitysalue kuuluu itäisen Järvi-Suomen vesistörikkaaseen Suur-Saimaan seutuun. Järvimaisemien lisäksi seudulle tyypillistä ovat laajat pellot ja Porrassalmen harjumuodostelma, joka on osa Mikkelin pitkää harjujaksoa. Porrassalmen harjua myöten mutkittellee historiallisesti merkittävä Museotie, joka tarjoaa kulkijan nähtäväksi Saimaan sinisiä vesiä, vuosisatoja vanhoja peltovainioita ja rakennusperinnöltään arvokkaita taloryhmiä (Aarnio, Luostarinen, 2000).

Selvitysalueen kulttuurimaiseman arvoja on analysoitu useaan otteeseen alueen kehittämisen myötä 2000-luvun aikana. Selvitystyöllä turvataan näiden alueelle luonteenomaisten piirteiden säilyminen osana uutta vaihetta alueen kehityksessä. Tässä selvityksessä kootaan yhteen jo aikaisemmin todetut arvot ja niitä tarkennetaan ja täydennetään alueella käynnissä olevan asemakaavoitustyön avuksi. Alueella on erityyppisiä ympäristöjä, jotka muodostavat historiallisesti kerroksellisen ja vaihtelevan, mutta vuosien saatossa ominaispiirteensä hyvin säilyttäneen kokonaisuuden.

Maiseman ja rakennetun ympäristön arvot aiemmissa inventoinneissa

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009), Porrassalmen historiallinen maisema

Lähes koko selvitysalue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi määriteltyyn Porrassalmen historialliseen maisemaan, jota halkoo Porrassalmen museotie.

Porrassalmi on Suur-Savon historiallisesti merkittäväntä ja ajallisesti syvintä kulttuurimaisemaa esihistoriallisine ja historiallisine muistoineen. Porrassalmen kulttuurimaisema avautuu molemmin puolin vanhan Mikkelin ja Lappeen väliseltä maantieltä. Seitsemän kilometrin mittainen Porrassalmen museotie on yksi Porrassalmen historiallista ympäristöä muovaavista elementeistä.

Porrassalmen kulttuurimaisemaa ovat muovanneet Moision kuninkaankartano, sittemmin sotilasvirkatalo. Paikalla ovat nykyisin Moision 1920-luvulla perustetun piirimielisairaalan rakennukset puutarhoineen ja puistoineen. Sairaala-alue on monipuolinen, hyvin säilynyt ja ajallisesti kerroksinen kokonaisuus, joka kuvastaa sairaalarakentamisen suunnitteluperiaatteita sekä sairaanhoidon kehitystä 1920-luvulta nykypäivään.

Kuva. Porrassalmen museotien maisemaa.

Kuva. Moision sairaala-alueen puistomaista kulttuurimaisemaa.

Kuva. Porrassalmen historiallinen maisema, näkymä Moisionpellolle.

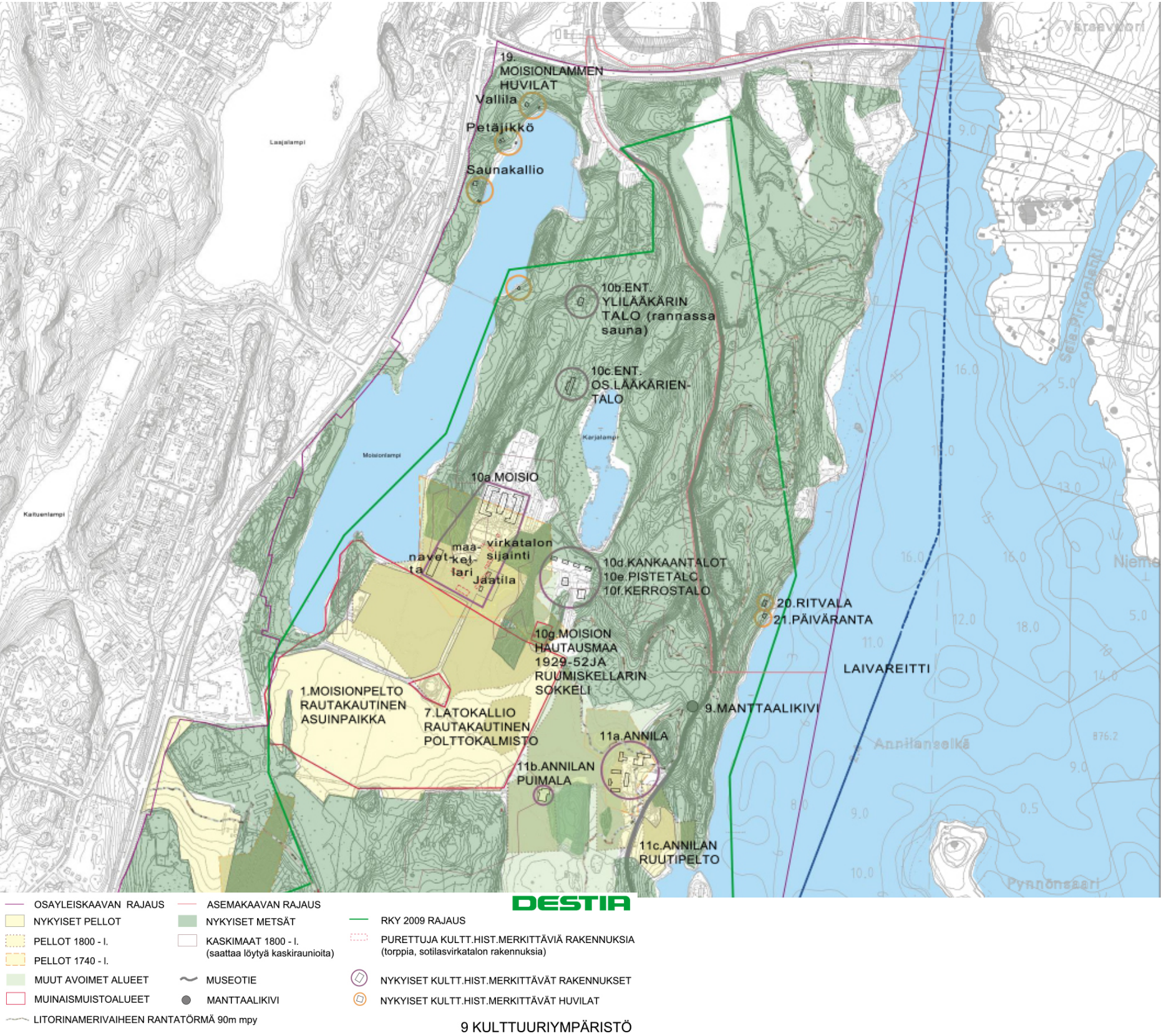
Historiallinen tie, Porrassalmen museotie

Seitsemän kilometrin pituinen museotie on perua vanhasta Mikkelin-Lappeenranta -tiestä. Maisemallisesti merkittävään Porrassalmen harjuun liittyy lukuisia muistoja Kustaan sodan aikana 1789 käydystä taistelusta. Arkkitehti Armas Lindgrenin suunnittelema muistomerkki tien varrella on paljastettu 1923.

Mikkelin kirkonkylän kohdalla Suurelta Savontieltä erkani 1500-luvulla sivu-ura etelään, joka johti Porrassalmen ja Ristiinan kautta Lappeelle ja edelleen Viipuriin. Porrassalmen harjun päällä kulkenutta reittiä käytettiin jo esihistoriallisella ajalla. Kesätieksi se raivattiin viimeistään 1600-luvun aikana. Ennen tien kunnossapidosta huolehtivat talonpojat ja kullekin talolle määrättiin manttaaliluvun mukainen osuus tiestä hoidettavaksi. Osuudet merkittiin 1600-luvulta alkaen tiemanttaalin rajamerkeillä.

Selvitysalueella on jäljellä tällainen ainutlaatuinen rajakivi, manttaalikivi, joka sijaitsee 150m Annilan liittymästä pohjoiseen. Kivestä on tulkittu teksti T.TUUKKANEN KYYPHKYLÄNNIEMI NO. 3. Se merkitsee, että Kyyhkylän kylän manttaalirekisteriin merkityn maanomistaja T. Tuukkasen tiehoitoalueen raja on kiven osoittamassa paikassa. Porrassalmentie on 7,2 km pitkä ja se määriteltiin museotieksi vuonna 1982. Nykyään museotiearvo on noin viiden kilometrin matkalla Moisiantien risteyksestä Siikasalmentien risteykseen (Piltz et al. 2010; Destia, Maisemaselvitys 2014; ELY-keskus, Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma, 2010).

Porrassalmentien historiallisesti näyttävin tapahtuma on ollut Porrassalmen taistelu 13.6.1789. Taistelun vuoksi harjun puustoa raivattiin tykkien ampuma-alaksi ja maisema muuttui aikaisempaa avoimemmaksi. Sotatoimet edellyttivät myös tien parantamista. Porrassalmentien nykyinen linjaus noudattelee jokseenkin täsmällisesti Kustaa III:n sotaa varten laatimien sotilaskarttojen linjausta vv. 1776–1805. (ELY, 2010)

Kuva. Kulttuuriympäristön arvot selvitysalueen lähiympäristössä vuonna 2014 valmistuneessa Moision-Kyyhkylän osayleiskaavaa varten tehdyssä maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (Destia, 2014).

Maakunnallisesti merkittävät kulttuurimaisemat ja ympäristökohteet

Etelä-Savon maakuntakaavassa (YM, 2010) alueelle on merkitty kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävä alue. Aluetta koskee suunnittelumääräys: ”Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi. Lisäksi maakuntakaavassa on suositeltu, että ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja alueelliselta ympäristökeskukselta.”

Porrassalmen harjualue on merkitty Etelä-Savon maakuntakaavassa arvokkaaksi geologiseksi muodostumaksi. Kaavassa määrätään, että alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja – esiintymien säilyminen. Erityisesti on huomiota kiinnitettävä ehjien harjumuodostumien säilymiseen ja pohjaveden suojeluun.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Selvitysalueella sijaitsee kaksi kiinteää muinaisjäännöstä, Mois-ionpellon rautakautinen asuinpaikka ja Latokallion rautakautinen polttokalmisto.

Moisionpellon rautakautinen asuinpaikka

Moisionpellon rautakautinen asuinpaikka sijaitsee Moision sairaalarakennusten eteläpuolella olevalla lähes tasaisella peltoalueella, Latokallion rautakautista polttokenttäkalmistoa (kohde 491010012) ympäröivien peltojen alueella.

Latokallion rautakautinen polttokalmisto

Latokallion polttokalmisto sijaitsee Moision sairaala-alueen ja Moisiolammen eteläpuolella tasaisen peltoaukean keskellä olevan kallion juurella ja päällä. Kallio on noin 7 m korkea ja 50 x 40 m kokoinen, loivahko reunoiltaan ja tasalakinen. Ympärillä olevan

pellon pinnalta on sieltä täältä tullut myös esille rautakautisia löytöjä. Latokallion löydöt ajoittuvat noin vuoden 1000 vaiheille.

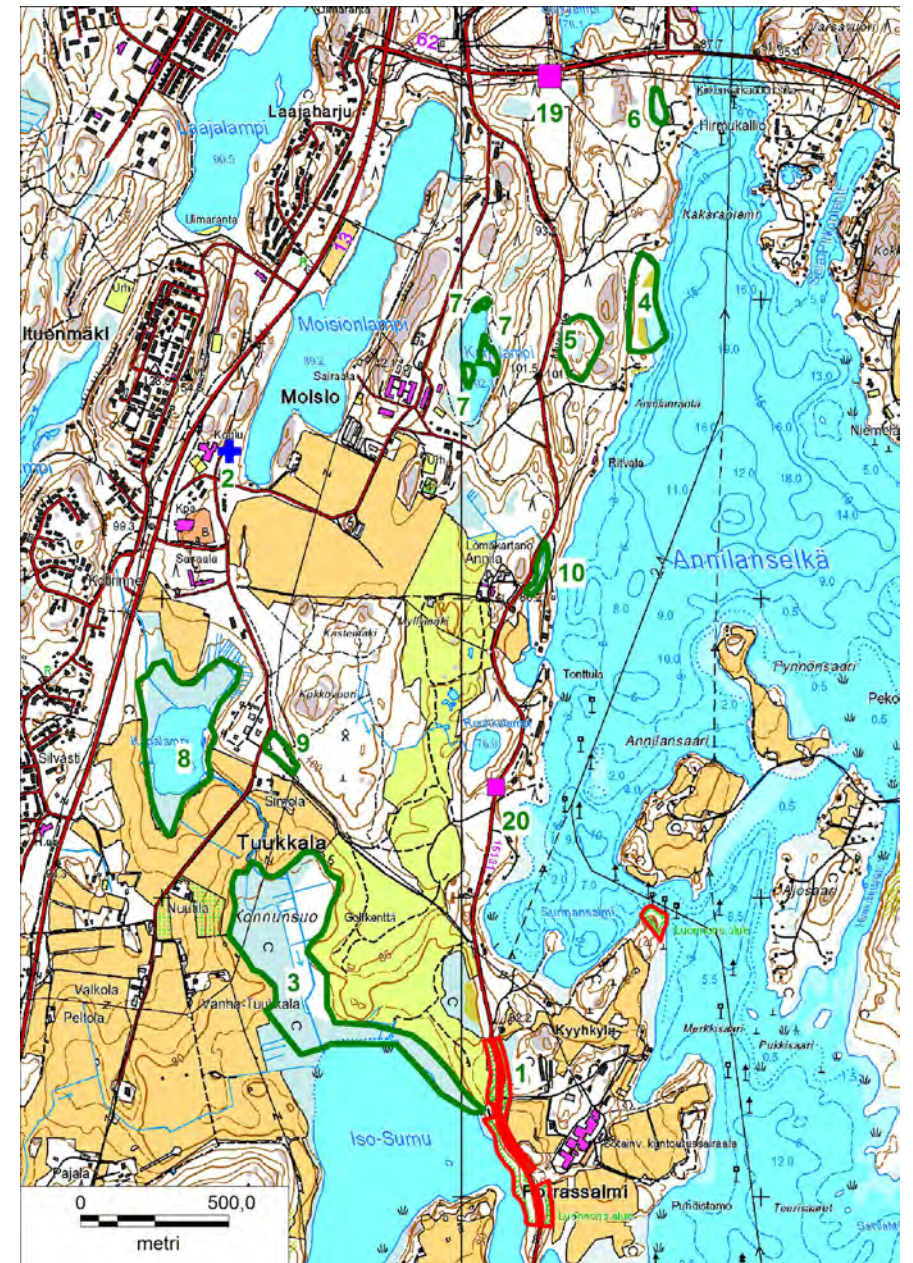
Vuonna 1993 Latokallion kaakkoispuolella tehdyssä koekaivauksessa paljastui merkkejä asuinpaikasta (kohde Moisionpelto, 491010031). Sen löytöihin kuuluu mm. ristiretkiaikainen riipusko-ru. Latokallion eteläpuolella, aivan sen juurella on säilyneenä osia ajoittamattomasta muinaispellosta. Peltoalueella on mahdollisesti myös ruumishautoja. Moisionlammen rannassa sijaitsevan kallion eteläpäästä on löydetty rautakuonaa, joten paikalla on voinut olla raudanvalmistuspaikka tai paja. Alueen muinaisjäännöksille on määritetty vuonna 1998 suoja-alue (Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, hakupäivä 2.11.2022).

Muut paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet

Moisio-Kyyhkylä osayleiskaavassa (2015) on alueelle merkitty kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita, jotka ovat Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa olleet luokiteltuina historiallisen ajan muinaisjäännöksiksi. Nämä kohteet ovat Museotien varrella sijaitseva manttaalikivi sekä Moision sairaala-alueen entinen hautausmaa ja siihen kuuluva vanhan ruumiskellarin sokkeli vuodelta 1927. Hautausmaalla on muistokivi 208:lle henkilölle, jotka on haudattu alueelle vuosina 1929–1952.

Kuva. Moision sairaalan entinen hautausmaa, joka on alueen kulttuurihistorian kannalta merkittävä paikallinen kohde ja muinaismuisto sekä viehättävä alueen historiasta kertova, hoidettu ja puistomainen viherympäristö alueella.

Kuva. Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavoituksen yhteydessä kartoitetut luontokohteet selvitysalueen lähiympäristössä. Selvitysalueella näistä kohteista ovat (2) Moision koivu, (7) Karjalammen rantasuot ja (10) Annilan ojanvarsilehto. (Enviro, 2014)

3. YHTEENVETO, ARVOT JA SUOSITUKSET

3.1 INVENTOINNIN TULOKSET JA YHTEENVETO

Selvitysalueella, sen rakennetulla ympäristöllä ja maisemalla on useita rakennustaiteellisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja. Selvitysalue kuuluu lähes kokonaisuudessaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) Por-rassalmen historiallinen maisema. Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa (2015) RKY-alueesta on linjattu, että alueen historiallisesti merkittävä kulttuurimaisema esihistoriallisine ja historiallisine muistoinen sekä sen ominaispiirteet; avoimet peltoalueet metsäsaarekkeineen ja sulkeutuneine metsänreunoineen ja Mois-ion sairaalan rooli maisemaa hallitsevana elementtinä, on säilytettävä. Myös 1900-luvun alun huvilarakentaminen edustaa alueelle tyypil-listä perinteistä rakentamista ja on säilytettävä arvopiirre.

Seuraavan sivun Kulttuuriympäristön arvot -kartalla on esitetty alueen rakennetun ympäristön ja maiseman ominaispiirteet ja arvot.

3.1.1 Rakennetun ympäristön ominaispiirteet ja arvot

Rakennetun ympäristön kannalta arvokkaita ja selvitysalueelle keskeisiä kokonaisuuksia ovat Mois-ion sairaalan alue sekä ranta-alueiden huvilarakentaminen. Näiden alueiden ominaispiirteet ja arvot sekä niiden rooli maisemassa tulee ottaa huomioon jatkosuunnitel-lussa ja alueen täydennysrakentamisessa.

Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa suurin osa sairaalan alueesta on merkitty sk-1 -merkinnällä (kaupunkikuvallisesti arvokas alue).

sk-1: Merkinnällä osoitetaan miljööltään ja kulttuurihistorialtaan arvokas Mois-ion kulttuuriympäristöalue, jolla sijaitsee rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita piirimielisairaalan käyttöön rakennettuja rakennuksia ja rakenteita sekä puistoalueita, jotka on säilytettävä. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee määrätä rakenne-tun kulttuuriympäristön arvopiirteiden suojelusta. Toimenpiteistä ja maankäyttösuunnitelmista on pyydettävä Museoviraston lausunto. Tarkemman suunnittelun ja alueella tapahtuvien muutostöiden yh-teydessä on selvitettävä alueen arkeologiset arvot. Alueella olevia rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa.

Sairaalan alueen inventoiduista rakennuksista sk-1 alueen ulkopuo-llelle jää pelkästään entisen ylläkäärin talon sauna Mois-ionlammen rannassa, joka on osayleiskaavassa merkitty sr-1 -merkinnällä. Inventoitavat kohteet sairaalan alueelta on myös kantakaupungin osayleiskaavassa (2019) merkitty sr-merkinnällä ja arvotettu valta-kunnallisesti arvokkaiksi, lukuun ottamatta sairaalarakennus C:tä,

jota ei aiemmissa osayleiskaavoissa ole arvotettu.

Selvitysalueella sijaitsee kahdeksan huvilarakennusta 1900-luvun ensimmäiseltä puoliskolta. Näistä seitsemän on Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa merkitty sr 2 -merkinnällä. Huvilarakennuksista Männistön suojeluun ei Moisio-Kyyhkylän kaavakartassa ole otettu kantaa, kaavaselostuksessa se on merkitty suojeltavien rakennusten listaan. Kantakaupungin osayleiskaavassa kaikki huvilarakennukset on merkitty sr-merkinnällä ja arvotettu paikallisesti (Vallila, Petä-jistö, Saunakallio, Päiväranta) tai valtakunnallisesti (Ritvala, Män-nistö, Puuppola, Kotiranta) arvokkaiksi.

Selvitysalueen inventoitavista kohteista sairalarakennus C, Mois-ion koulu ja Annilan rantasauna ovat uusia inventoitavia kohteita, ei-vätkä ne ole olleet mukana aiemmissa osayleiskaavoissa.

Mois-ion sairaala

Mois-ion sairaala-alue sijaitsee historiallisella paikalla entisen ku-ninkaankartanon ja sotilasvirkatalon alueella. Se on historiallisesti kerroksellinen kokonaisuus, joka sisältää erilaisia rakennustyppejä ja -alueita. Kerroksellinen ympäristö on sairaala-alueille tyypillinen ominaispiirre, johon ovat vaikuttaneet niin sairaalan omat tarpeet, lääkintähallituksen määräyksiin perustuvat tilatarpeet kuin sairaan-hoidon kehittyminen viime vuosisadan aikana. Eri aikakausien rakennukset edustavat kukin omaa tyylistä ja muodostaen pie-nempiä kokonaisuuksia sairaala-alueen sisälle.

Vanhimman kokonaisuuden ja sairaala-alueen sydämen muodos-tavat alueen vanhimmat, vuosina 1927-1930 toteutetut A- ja B -ra-kennukset sekä keittiörakennus, jotka muodostavat selkeän ja sym-metrisen rakennusryhmän alueen keskelle. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös vuonna 1938 valmistunut lämpökeskus sekä pesula (nyk. liikuntahalli). Rakennusten ympärille on myöhemmin noussut muita rakennuksia, mutta Axel Mörnen suunnittelemat rakennukset muodostavat näyttävän keskustan sairaala-alueelle yhdessä Niilo Uuskallion suunnittelemien viheralueiden kanssa. Sairaalan puis-tomainen ympäristö on myös aikakauden sairaala-alueille tyypil-linen piirre. Puistomainen ympäristö ja luonnonmaisema on nähty tärkeänä osana sairaanhoitoa ja potilaiden hyvinvointia.

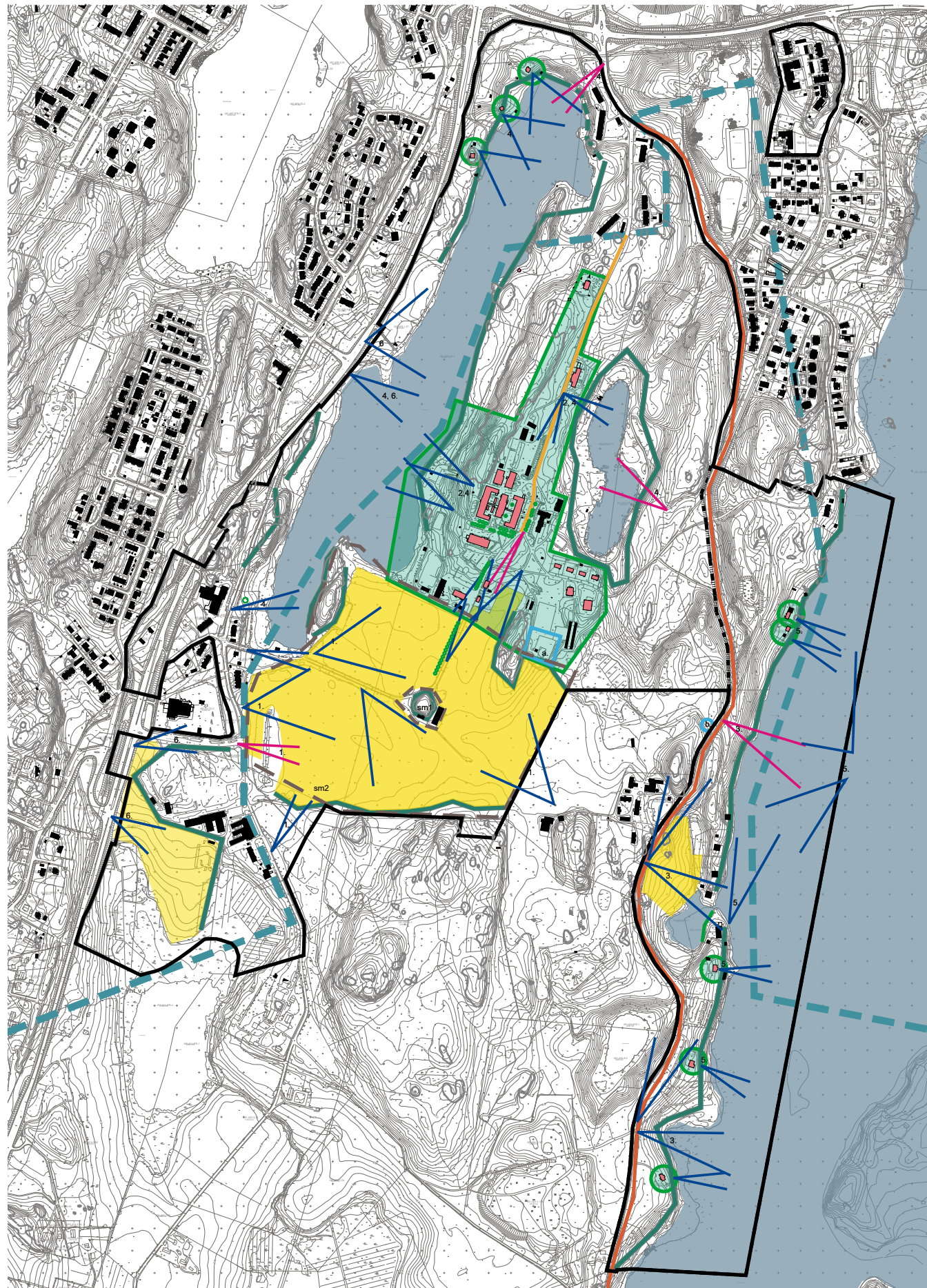
Toinen kokonaisuus sairaala-alueella on alueen pitkään maatalo-ushistoriaan liittyvä maatalous- ja huoltorakennusten muodostama kokonaisuus sairaala-alueen eteläosassa peltoalueen laidalla. Tä-män ryhmän vanhimmat rakennukset ovat vuonna 1929 valmis-

tunut navettarakennus sekä vuonna 1930 valmistunut maatil-an työväenasuntorakennus ja siihen liittyvä viljamakasiini. Lisäksi rakennusryhmään liittyy myöhempiä rakennuksia 1950-, 1960-, 1970- ja 1990-luvuilta. Rakennukset erottuvat aukean peltoalueen laidalla ja muodostavat osan alueen maataloushistorialle tyypillistä maisemaa. Peltoalue on ollut viljelyssä pitkään ja palautuu vanhim-milta osin kuninkaankartanon aikaan 1500-luvulle. Maatalous on tärkeä osa alueen ja sairaalan historiaa. Se on vaikuttanut sairaalan sijoitus päätökseen omavaraisuuden kannalta ja työterapia on ollut keskeinen osa potilaiden hoitoa ja kuntoutusta sairaalan toiminnas-sa.

Lisäksi sairaala-alueella sijaitsee kaksi eriluonteista asuinaluekoko-naisuutta. Pohjoisessa Mois-ion tien varressa sijaitsee asuinrakennus-kantaa harvakseltaan eri vuosikymmeniltä. Vanhin rakennuksista on ylläkäärin talo 1930-luvulta, joka on sittemmin toiminut päiväko-tina. Mois-ion tien varrella sijaitsee lisäksi vuonna 1959 valmistunut osastolääkärin rivitalo sekä uudempia asuinrakennuksia 1960-, 1970- ja 1980-luvuilta. Rakennukset sijoittuvat lähelle Mois-ion tietä ja erottuvat puiden lomasta tielle. Rakennukset ovat eri aikakausilta ja sijoittuvat Mois-ion tien varteen harvakseltaan, eivätkä ne yhdessä muodosta kovin selkeää kokonaisuutta.

Toinen asuinaluekokonaisuus sijaitsee sairaala-alueen kaakkoiskul-massa, jossa 1940-luvulla rakennetut Kankaantalot, 1953 valmistu-nut pistetalo sekä vuonna 1963 valmistunut kerrostalo muodostavat Mois-ion tien asuinrakennuksia selkeämmän kokonaisuuden. Raken-nukset edustavat eri vuosikymmeniä, mutta niiden arkkitehtuuri on harmonista ja yhteensovitettua. Rakennukset sijaitsevat lähempänä toisiaan ja yhdessä piha-alueiden kanssa ne muodostavat viihtyisän asuinalueen.

Sairaala-alueen arvot koostuvat rakennustaiteellisesti, historialli-sesti ja maisemallisesti arvokkaista rakennuksista, niihin liittyvistä puistomaisista ja erityisesti sairaalaa varten suunnitelluista vihera-lueista, rakennusten muodostamista yhtenäisistä kokonaisuuksista sekä rakennusryhmien ja maiseman elementtien muodostamista tyypillisistä näkymistä laajemmassa maisemassa.

MERKINTÖJEN SELITYS

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009). Porrassalmen historiallinen maisema.
- Alueen kulttuurimaiseman kannalta keskeisin historiallinen peltoaukea, Moisionpelto. Alue on ollut viljelyksessä/avoimena 1500-luvulta saakka. Alueeseen sisältyvät kaksi kiinteää muinaisjäännettä:
sm1. Moisionpelto rautakautinen asuinpaikka
sm2. Latokallio, rautakautinen polttokalmisto.
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävä pelto/niitty. Viljelyksessä/avoimena ainakin 1800-luvun alusta ollut alue, jonka reunavyöhykkeellä merkitystä ekologisena käytävänä.
- Merkittävä puistomainen piha-alue. Moision sairaalan alue. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan ja sen ympäristön muodostama yhtenäinen kokonaisuus, jonka ominaispiirteet tulisi säilyttää.
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävä reunavyöhyke, jolla on myös ekologisia arvoja.
- Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokas rakennus, joka suositellaan suojeltavaksi asemakaavassa sekä sen lähiympäristön muodostama kokonaisuus.
- Maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä tie. Porrassalmen museotie. Tieympäristön maisemanhoitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä tie tai polku. Yhteys suositellaan säilytettävän ja sen historiallinen luonne tulisi ottaa huomioon aluetta kehitettäessä.
- Paikallisesti arvokas kulttuuriympäristökohde.
a. Moision sairaalan vanha hautausmaa. Alueella on myös historiallisen ruumiskellarin (vuosi) sokkeli.
b. Mantaalikivi
- Merkittävä kasvillisuus, puu, puurivi. Moisionkoivu, Latokalliontien koivukujanne, Moision sairaala-alueen keskeiset puurivit- ja kujanteet. (puiden sijainti arvio)
- Avokallioalueet
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävät näkymäkokonaisuudet:
1. Moisionpellon historiallinen maisema
2. Moision sairaalaa-alue
3. Museotien näkymät
4. Moisionlammen ja Karjalammen ranta-alueet
5. Annilanranta
6. Näkymät Lappeenrannantieltä
- Kehitettävä näkymä, harkiten avattava näkymälinja.
- Selvitysalueen raja

Lähteet:

Pohjakartta, Mikkelin kaupunki 2022
Ilmakuvat 1933, 1944, 1955, 2000, 2010, 2022 (MML, Paikkatietoikkuna)
Pitäjän kartta 1844-1848 (Mikkelin kaupunki)
Enviro Oy 2014, Moision-Kyyhkylän osayleiskaavan luontoselvitys
Destia 2014, Moision-Kyyhkylä osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys
Maastokäynti lokakuu 2022

Kartta. Kulttuuriympäristön arvot. Kartta löytyy mittakaavassa 1:8000 (pysty A3) selvityksen liitteestä.

Huvila-alueet

Selvitysalueella on erotettavissa kolme pientä huvila-aluetta. Moisionlammen huvilat sijaitsevat lammen pohjoispäässä. Kokonaisuuteen kuuluvat huvilarakennukset Vallila, Petäjikkö ja Saunakallio sekä niihin liittyvät lisä- ja tukirakennukset. Huvilat ovat 1900-luvun alusta, Vallila 1910-1920 -luvulta, Saunakallio 1920-1930 -luvulta ja Petäjikkö 1930-luvulta. Rakennuksia yhdistävät 1900-luvun alkupuolen huviloille tyypilliset piirteet: Jyrkkä kattokulma ja isot verannat. Rakennukset sijoittuvat rinteeseen, mistä aukeavat näkymät Moisionlammelle. Huvilat sijaitsevat reilun sadan metrin etäisyydellä toisistaan ja puiden lomasta avautuu pilkahtelevia näkymiä huvilalta toiselle, vaikka huviloiden ympäristö on säilynyt metsäisenä.

Toinen, kahden huvilan muodostama kokonaisuus sijaitsee Annilanselän rannalla, sairaala-alueesta itään. Tähän ryhmään kuuluvat vuonna 1914 rakennettu Ritvala sekä 1940- ja 1950-luvuilla rakennettu Päiväranta lisärakennuksineen. Ritvala edustaa 1900-luvun alun puuhuviloita alueella. Moisionlammen huviloista poiketen siinä on harjakaton sijaan mansardikatto. Julkisivuissa on puulaudoitus ja Annilanselän puolella iso veranta. Puuhuvilan jatkoksi on myöhemmin rakennettu tiilinen laajennus. Viereinen Päivärannan huvila sijaitsee Ritvalasta erotetulla tilalla. Päiväranta on alueen muita huviloita nuorempi ja edustaa funktionalismia sekä sota-ajan jälkeistä pula-ajan rakentamista. Se eroaa myös arkkitehtuuriltaan muista huviloista. Rapatussa rakennuksessa on jyrkkä pulpettikatto. Rakennuksen korkea julkisivu aukeaa näyttävästi Annilanselän suuntaan. Huvilarakennukset sijaitsevat lähellä toisiaan, mutta eivät arkkitehtonisesti muodosta yhtenäistä kokonaisuutta. Molemmat huvilarakennukset ovat kuitenkin yksittäisinä rakennuksina arvokkaita.

Kolmas huvilakokonaisuus sijaitsee selvitysalueen eteläosassa Annilanselän rannalla. Ryhmään kuuluvat vuosina 1910-1920 -luvulla rakennetut Männistön, Puuppolan ja Kotirannan huvilarakennukset lisärakennuksineen. Huviloissa on nähtävissä samoja vuosisadan alun huvilarakentamisen piirteitä kuin Moisionlammen huviloissa: harjakatto ja isot verannat. Männistön puurakenteinen ja jugend-vaikutteinen huvila on rapattu, Puuppolassa ja Kotirannassa on lautaverhoilu julkisivussa.

1900-luvun alun huvilakulttuuria edustavat rakennukset sijoittuvat maastoon väljästi. Vierekkäisten rakennusten välillä aukeaa näky-

miä rakennukselta toiselle puuston lomasta vaiikkeivät rakennukset muodostakaan kenties kovin selkeää kokonaisuutta. Ne muodostavat kuitenkin laajemman alueelle tyypillisen kerrostuman ja edustavat alueelle tyypillistä 1900-luvun alun rakentamista. Huvilat muodostavat tärkeän osan kulttuurimaisemaa pilkahdellen alueella liikuttaessa puiden välistä ja etenkin vesistöjen suunnasta.

Varhaisempien huviloiden arkkitehtuurissa on monia niitä yhdistäviä piirteitä, kuten näyttävät kattomuodot, isot verannat sekä moniruutuiset tai T-ikkunat. Männistön huvila on rapattu ja muissa huviloissa on lautaverhoilu julkisivuissa. Poikkeavin kahdeksasta huvilasta on hieman muita nuorempi Päiväranta. Rakennukset ovat säilyttäneet suhteellisen hyvin alkuperäisiä piirteitään. Pienempien lisärakennuksien liittyminen isompaan huvilarakennukseen on alueelle tyypillinen rakentamismuoto.

Huvilarakentamisen arvot koostuvat 1900-luvun alun huvilarakentamiselle tyypillisten ja autenttisten piirteiden säilymisestä, huvilarakennusten ja niihin liittyvien lisärakennusten muodostamista kokonaisuuksista sekä rakennusten roolista maisemassa, kun rakennusten välille avautuu näkymiä puuston välistä ja rakennukset pilkahtelevat maisemassa kasvillisuuden lomassa.

Kartta. Ritvalan rantasauna rantamaisemassa.

Kartta. Puuppolan huvilarakennus näkymälinjan päätteenä, etualalla siihen liittyviä lisärakennuksia.

3.1.2 Maiseman ominaispiirteet ja arvot

Moision ja Annilanrannan maiseman arvoja ovat historiallisesti kerroksellinen kulttuurimaisema ja vaihtelevat luonnonympäristöt, joihin kuuluvat muinaisjäännökset ja muistomerkit, avoimet maisematilat ja niihin avautuvat näkymät, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennuskokonaisuuksien piha- ja puistoalueet sekä vanha puusto ja kasvillisuuden muodostamat maisematilojen väliset reunavyöhykkeet. Selvitysalueen kulttuurihistoriallinen erityisarvo on sen vaikuttavan luonnonympäristön ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan luoma kokonaisuus.

Maiseman ominaispiirteitä ja arvoja selvitysalueella ovat:

- Historiallinen Moisionpelto ympäristöineen, jossa sijaitsevat myös muinaisjäännökset Moisionpellon rautakautinen asuinpaikka ja Latokallion rautakautinen polttokalmisto.
- Avoimena säilyneet vanhat peltoalueet, puuston ja kasvillisuuden muodostamat peltojen ja vesistöjen reunavyöhykkeet, erityisesti RKY-alueella teiden varsilla ja pihoidilla kasvava kookas puusto, erityisesti jalopuut, kookkaat havupuut ja koivut.

- Moision kulttuurihistoriallisesti arvokas sairaala-alue ja sen puistomainen ympäristö kokonaisuutena.
- Vanhojen Moisionlammen ja Annilanselän rannoilla sijaitsevien huviloiden ympäristöt.
- Museotien linjaus ja tiemaisema. Myös Moisiontiellä on historiallista arvoa, sillä yhteys Porrassalmen museotieltä sairaala-alueen läpi aina Moisionpellolle saakka näkyy jo ainakin 1800-luvun kartoissa.
- Merkittävä kasvillisuus kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ympäristössä, teiden varsilla sekä peltojen ja vesistöjen reunavyöhykkeillä.
- Luonnonympäristön kannalta arvokkaaksi todetut ympäristöt: rauhoitettu Moision koivu, Karjalammen rantasuot ja Annilan ojanvarsilehto.
- Muut paikallisesti arvokkaat kulttuuriympärisökohteet: Sairaala-alueella sijaitseva vanha hautausmaa sekä Museotien manttaali-kivi.

Kuva. Moisionlammen rantaa. Maisemalle on ominaista puiden lomasta pilkahtelevat rakennukset ja muuten eheä puustoinen rannan reunavyöhyke.

Kuva. Panoramakuva Moision sairaala-alueen puistomaisesta ympäristöstä. Alueen kasvillisuus, vanhoissa kartoissa ja suunnitelmissa näkyvät polkuverkostot ja näkymät alueen sisällä ovat osa kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä.

Kulttuurimaiseman kannalta merkittäviä näkymäkokonaisuuksia alueella ovat:

1. Moisionpellon historiallinen maisema
2. Moision sairaala-alue
3. Museotien näkymät
4. Moisionlammen ja Karjalammen ranta-alueet
5. Annilanranta
6. Näkymät Lappeenrannantieltä

Merkittävä kasvillisuus

Kasvillisuudella ja erityisesti puustolla on merkittävä rooli maiseman arvojen kannalta. Puusto luo maiseman siluetin niin maiseman korkeilla paikoilla, rannoilla kuin peltojen reunassakin ja rajaa rakennettuja alueita, kuten teitä ja pihoja. Kookas puusto on jo sellaisenaan arvokasta ja tulisi lähtökohtaisesti säilyttää, mutta toisaalta ympäristön rehevöityminen ja avointen alueiden metsittyminen uhkaavat kulttuuriympäristön arvoja. Ympäristön kehittämisessä pitäisi pyrkiä vaihtelevien maisematilojen ja elinympäristöjen luomiseen alueen historiallista kerroksellisuutta ja maiseman arvoja korostaen. Merkittävän kasvillisuuden kartoittamisella pyritään turvaamaan kulttuurimaiseman arvojen säilyminen myös alueen käynnissä olevassa kehittämisprosessissa.

Selvitysalueen kulttuurimaiseman kannalta merkittäväksi kasvillisuudeksi määritellään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten, Moision sairaala-alueen puistoalueet ja kasvillisuus sekä huviloiden ympäristön puusto. Alueella on puukujanteita ja -rivejäteiden varsilla sekä kookkaita lehti- ja havupuita. Erityisesti jalopuut, koivut ja vanhat kuuset ja männyt ovat kulttuurimaiseman kannalta arvokkaita. Maiseman arvojen säilymisen kannalta merkittävää kasvillisuutta on myös avointen maisematilojen kuten peltojen ja vesistöjen reunavyöhykkeiden kasvillisuus.

Alueelle on laadittu luontoselvitys (Enviro Oy, 2014), jossa alueella on todettu useita luontoarvoja. Moision koulun itäpuolella kasvavan Moision koivun on arvioitu olevan jo 130-vuotias. Se on luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettu luonnonmuistomerkki. Lisäksi selvitysalueella sijaitsee Annilan ojanvarsilehto, Annilan geologisesti arvokas suppa sekä Karjalammen kasvillisuudeltaan

Kuvat. Selvitysalueen kulttuurimaisemalle merkittävää kasvillisuutta ovat mm. teitä rajaavat puurivit- ja kujanteet sekä avointen maisemapeltojen reunavyöhykkeen puusto. Kuvassa vasemmalla ylhäällä Moisiontien varren vaahteroita ja alhaalla Tuukkalan kylätien koivuja, oikealla ylhäällä Latokartanontien koivukujanne ja oikealla alhaalla (kuva. Mikkelin kaupunki) Moisionpellon puustoista reunavyöhykettä.

monipuoliset rantasuot sekä useita liito-oravan elinympäristöjä (Enviro, 2014).

Seuraavassa on lueteltu selvitysalueen kulttuurimaiseman kannalta merkittävä kasvillisuus:

- Yleisesti RKY-alueella kasvava kookas ja vanha puusto sekä teitä rajaavat puukujanteet ja -rivit, erityisesti jalopuut, kookkaat havupuut sekä koivut.

- Latokalliontien koivurivi.

- Peltujen ja niittyjen reunavyöhykkeet. Avoimen ja suljetun maisematilan rajalla oleva reunavyöhyke on maisemallisesti arvokas ja tärkeää säilyttää yhtenäisenä. Se luo maiseman siluetin ja toimii merkittävänä ekologisena käytävänä.

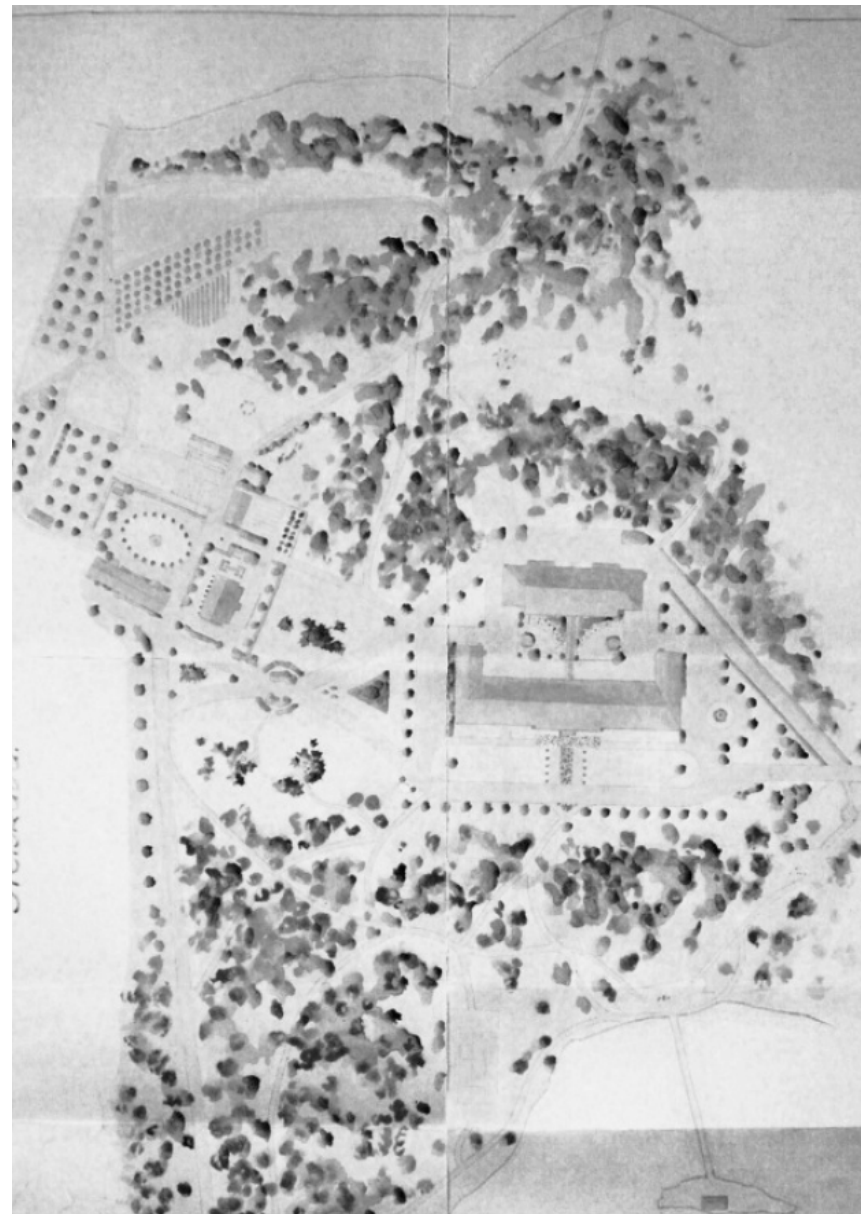
- Rantapuusto. Rantojen puusto on arvokasta, sillä se luo maiseman siluetin ja toimii merkittävä ekologisena käytävänä.

- Moision sairaala-alueen puoliavoin, puistomainen ympäristö, kasvillisuus ja puutarhataiteelliset elementit. Moision sairaala-alueelle tehtiin puutarhasuunnitelma Niilo Uusikallion toimesta vuonna 1928. Alueelle tyypillinen puoliavoin puistomainen ympäristö, kookkaat puut, puurivit ja -kujanteet sekä puutarhakasvillisuus ja puutarhataiteelliset elementit sekä puiston vanhasta suunnitelmasta jäljellä olevat diagonaalit kadut ja koordinaatisto ovat osa kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä.

- Huviloiden ympäristön kookas puusto pihapiirissä ja rannassa.

- Luontoselvityksessä arvokkaaksi merkityt luontokohteet ja kasvillisuus (ks. kartta sivulla 16).

- Avokallioalueiden elinympäristöt

Kuvat. Vasemmalla kuva Niilo Uusikallion puutarhasuunnitelmasta vuodelta 1928 (Hallinto- ja talousarkisto Ia 3 :1, skannattu teoksesta Ahola 2009 2, s. 6). Oikealla ylhäällä ilmakeku vuodelta 1944 ja oikealla alhaalla ilmakeku vuodelta 2022 (Maanmittauslaitoksen historiallisten ilmakekujen arkisto). Osa puutarhasuunnitelman elementeistä, kuten sairaalarakennusta ympäröivät kulkuväylät suuriveineen ja rakennusten koordinaatiston kanssa diagonaaliset polkuverkot ovat jäänteitä vanhasta suunnitelmasta.

Kulttuurimaiseman kannalta merkittävät näkymät

Kulttuuriympäristön kokeminen tapahtuu keskeisiltä alueilta avautuvien näkymien kautta. Näkymien analysoinnin tarkoituksena on tunnistaa ne fyysisen ympäristön tekijät ja ominaispiirteet, joiden huomioiminen on tärkeää alueen kehittämisen yhteydessä. Maisemaa ei ole tarkoitus museoida, vaan turvata niiden arvojen säilyminen, jotka kertovat myös tuleville sukupolville alueen vaiherikkaasta historiasta.

Erilaisten maisematilojen (avoin, puoliavoin, suljettu) vaihtelu, kasvillisuuden muodostamat reunavyöhykkeet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet maisemassa ovat merkittävimpiä alueen arvoa nostavia tekijöitä. Seuraavassa on arvioitu selvitysalueen kulttuurimaiseman kannalta merkittävimmät näkymäkokonaisuudet ominaispiirteineen, jotka tulisi huomioida tulevassa asemakaavasuunnittelussa. Osa näkymistä on nykyisiä ja osa kehitettävää näkymiä, joilla kulttuurimaiseman arvoa voitaisiin korostaa entistään. Näkymät on merkitty Kulttuuriympäristön arvot -karttaan. Osa-alueittain annetuissa jatkosuosituksissa on annettu tarkempia maiseman käsittelylle ja hoidolle.

1. Moisionpellon historiallinen ympäristö

Alueen keskeinen peltoalue on alueen historiallisesti arvokkain avoin maisematila, jolla on merkittävä rooli alueen kulttuurimaisemalle tyypillisille näkymille. Moisionpelto näkyy avoimena tai puiden läpi monesta eri suunnasta. Pellon pohjoisreunassa Moision sairaala-alueeseen kuuluvat vanhat rakennukset muodostavat osan maiseman siluettia. Näkymille on ominaista puiden muodostama yhtenäinen reunavyöhyke pellon reunassa, Latokallion puukujanne ja historiallisten rakennusten dominoiva rooli näkymässä.

Kuvat. Moisionpellon avointa historiallista ympäristöä.

2. Näkymät Museotieltä

Museotien maisemalle on luonteenomaisia erilaiset näkymät Saimaalle, huvila-alueille ja metsään. Tie kulkee ympäristöään korkeammalla ja sen varrella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita (huvilat), muistomerkkejä (Manttaalikivi) ja luontokohteita (Annilan ojanvarsilehto).

Tiemaisema on eriluonteinen selvitysalueen pohjois- ja eteläosissa. Pohjoisessa tie mutkittelee kangasmetsän halki suljetussa maisematilassa. Tieltä avautuu kapeita näkymälinjoja ja puoliavoimia näkymiä kuivaan kangasmetsään. Luonnonmaisema on näkymissä pääosassa.

Etelämmässä tie lähenee Annilanrantaa ja tienäkymissä vaihtelevat puiden lävitse pilkottavat järvinäkymät, historialliset huvilat ja metsäisemmät osuudet. Tiemaisema on vaihtelevampi ja tieympäristö rakennetumpi.

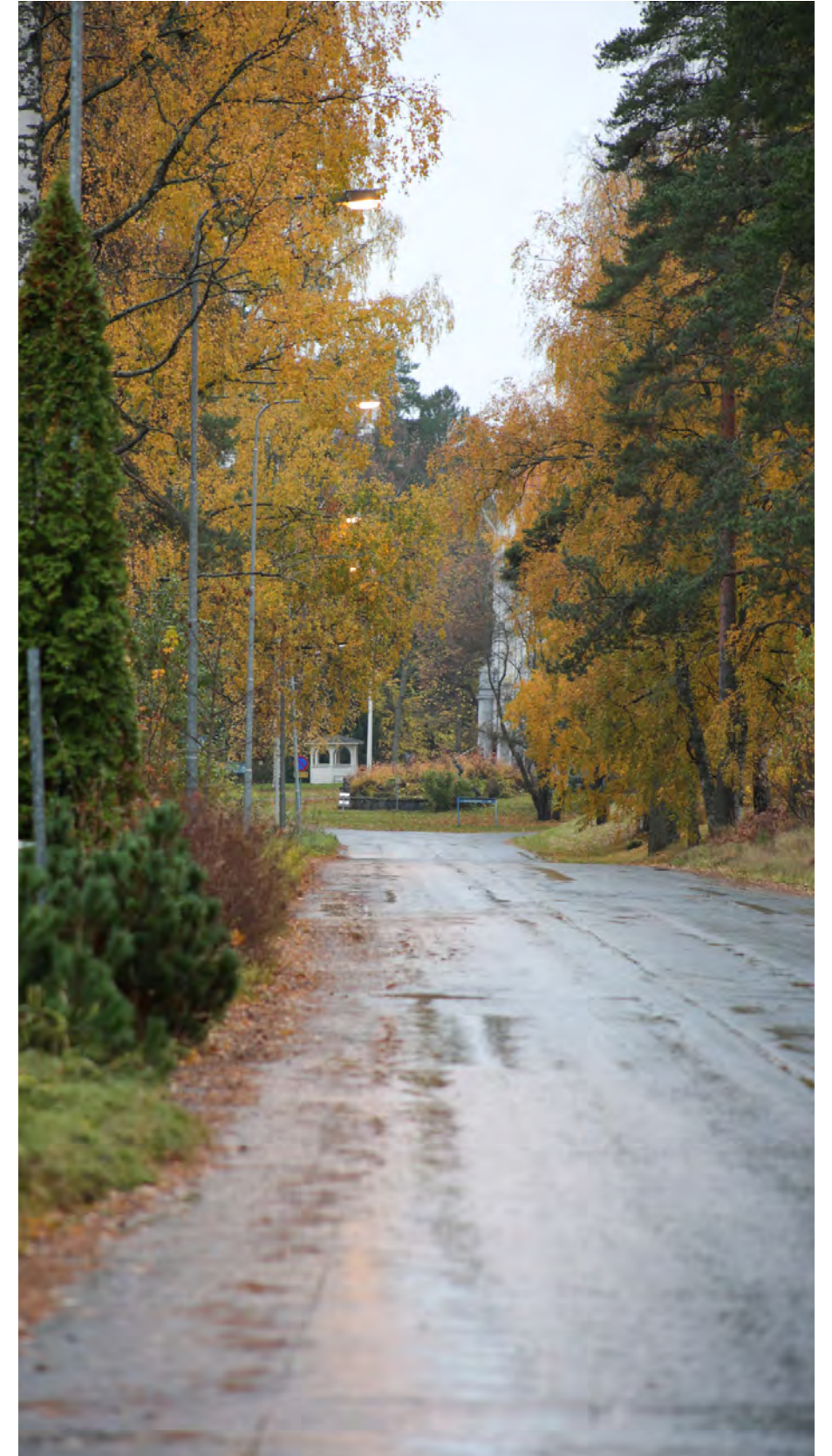

Kuvat. Museotien näkymiä. Ylhäällä vasemmalla tieympäristöä Annilan kohdalla. Oikealla ylhäällä Museotieltä vanhan Annilan ruutipellon yli vesistöön avautuva näkymä ja alhaalla eteläosassa näkymä puiden läpi Annilanselälle. Vanhalla ruutipellolla kasvavat männyt uhkaavat näkymän avoimuutta.

3. Moision sairaala-alueen näkymät

Sairaala-alueen ympäristö on puoliavoin ja puistomainen. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaalle alueelle on tyypillistä puoliavoimet näkymät alueen sisällä rakennukselta toiselle ja puuston läpi avautuvat näkymät Moisionlammelle.

Kulttuurimaiseman kannalta merkittäviä ovat näkymät, joiden päätteenä on arvokas rakennus tai joita reunustaa kulttuurihistoriallisesti arvokas puurivi/kujanne. Arvokkaita ovat myös kapeat näkymät Moisiontien eteläosasta ja Karjalammentieltä Moisionpellolle.

Kuvat. Näkymiä Moision sairaala-alueella. Ylhäällä vasemmalla kapeita näkymälinjoja Moisionlammelle sairaalan länsipuolen kallioselänteeltä. Vesemmalla alhaalla puoliavoin puistomainen näkymä sairaalamiljööstä. Oikealla näkymä Moisiontietä etelään sairaalan päärakennukselle.

4. Moisionlammen ja Karjalammen näkymät

Lammet muodostavat merkittävät avoimet maisematilat selvitysalueella, kuten myös arvokkaan ekologisen ympäristön. Kuten viljelyalueiden, myös vesistöjen reunavyöhykkeet ovat tärkeitä maiseman ja luonnonarvojen säilymisen kannalta.

Lampien ympäristön näkymiin kuuluvat näkymät metsän läpi Moisionlammen huviloiden pihoilta lammelle, rantavyöhykkeeltä avautuvat avoimet näkymät, joissa pääosassa ehyt maiseman siluetti (ranta- ja pihakasvillisuus) ja puuston läpi avoimeen maisemaan pilkottelevat pienimittakaavaiset rakennukset.

Myös teiltä avautuu monessa paikassa näkymiä Moisionlammelle. Karjalampi näkyy Moisiontieltä ja kapeina vilahduksina Karjalamentieltä.

Kuvat. Vasemmalla Moisionlammen rantaa. Rantapuusto rajautuu vesistöön tiukasti ja reunavyöhyke on yhtenäinen. Oikealla olevassa kuvassa kapea näkymä Karjalamentieltä Karjalammelle.

5. Annilanrannan näkymät

Annilanrannan vesistönäkymille tyypillistä on puustoinen rantavyöhyke ja yhtenäinen maiseman siluetti vesistöön. Huviloiden pienimittakaavaiset rakennukset pilkottelevat puiden lomasta järvimaisemassa. Huviloiden piha-alueet ovat puoliavoimia ja puistomaisia.

Kuvat. Kuvia Annilanselälle. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden huviloiden pihapiireistä avautuu viehättäviä puoliavoimia näkymiä järvelle. Rantavyöhyke on puustoinen ja maiseman siluetti pääosin eheä. Rakennukset pilkottavat vesistömaisemaan puiden lomitse.

6. Näkymät Lappeenrannantieltä selvitysalueelle

Tiemoisemassa vaihtelevaa maisemaa ja merkittäviä näkymiä luovat avoimet maisematilat kuten pellot ja vesistöt. Pitkiä näkymiä selvitysalueelle avautuu pellolle Kotirinteen kohdalla ennen Annilantien risteystä ja Laajatien risteyskohdilta Moisionlammelle. Pohjoisemmalla osalla tietä ei maastonmuotojen ja kasvillisuuden vuoksi ole juurikaan näköyhteyttä lammelle/selvitysalueelle.

Kuva. Näkymä Laajatien risteyskohdan eteläpuolelta Moisionlammelle.

Kuvat. Vasemmalla näkymä avoimen peltoaukean kohdalta Moisionlammelle Laajatien risteyskohdan pohjoispuolella. Keskellä valokuva pienestä tehtaasta tai voimalaitoksesta Lappeenrannantien suuntaan. Punatiilinen piippu näkyy Lappeenrannantieltä ja on viehättävä yksityiskohta peltomaisemassa. Oikealla näkymä piipusta alueen sisäisen hiekkatien päätteeksi.

3.2 SUOSITUKSET JATKOSUUNNITTELUA VARTEN

Selvitysalueella sijaitsee monia erityyppisiä ja -henkisiä alueita. Kyseessä ei ole rakennuskannaltaan tai maisemaltaan homogeeninen alue. Selvitysalueella sijaitsee rakennuksia eri aikakausilta, erilaisia rakennustyyppejä (asuinrakennuksia, palvelurakennuksia, maatalousrakennuksia, koulurakennus) sekä erilaisia typologioita ja mittakaavoja. Osa alueesta on tiiviimmin ja osa väljemmin rakennettu, osalla aluetta ei ole rakennuskantaa lähes ollenkaan. Jatkosuunnittelussa on tärkeää tunnistaa kunkin osa-alueen ominaispiirteet ja pyrkiä vaalimaan näitä myös asemakaavoituksessa, jotta eri alueiden luonteet ja alueen monipuolinen ympäristö säilyvät myös jatkossa.

Alueen yleisen monipuolisuuden lisäksi selvitysalueella on useita arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita sekä kulttuurimaiseman arvoja, kuten arvokkaita näkymiä ja avoimia alueita. Myös nämä piirteet on tärkeä tunnistaa ja huomioida jatkosuunnittelussa.

Alueiden ominaispiirteiden ja luonteen perusteella selvitysalue on jaettu viiteen osa-alueeseen, jolle kullekin annetaan omat suosituksensa jatkosuunnittelun kannalta. Moision sairaalan alueella on lisäksi nostettu esiin viisi osakokonaisuutta. Suosituksia pohdittaessa on arvioitu mahdollisen täydennysrakentamisen ja maankäytön vaikutusta alueiden ominaispiirteisiin ja arvoihin sekä annettu suosituksia rakennusten suojelua asemakaavassa koskien.

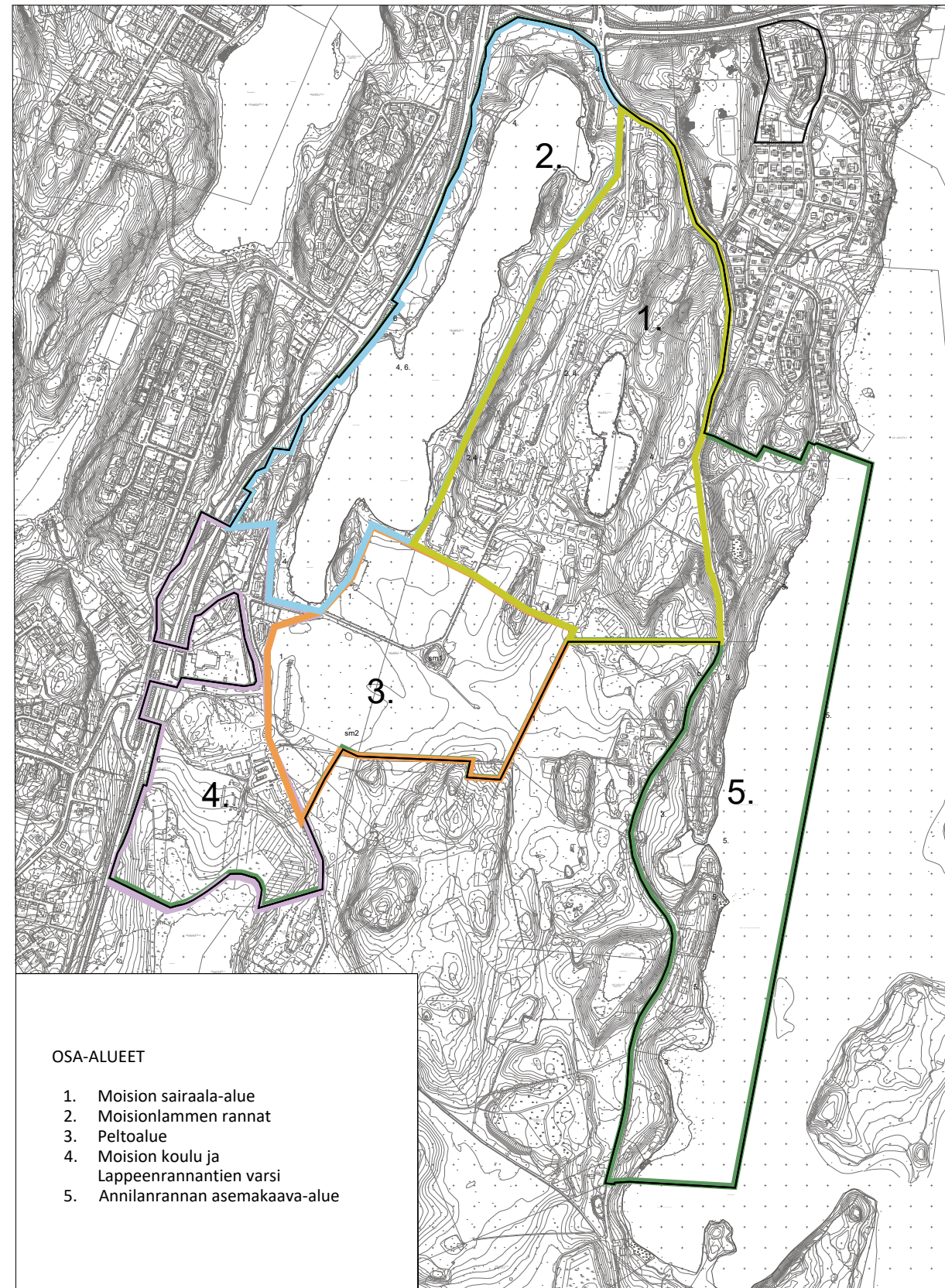
1. Moision sairaalan alue

Moision sairaalan alue muodostaa keskeisen kokonaisuuden selvitysalueella. Laajemmassa maisemassa se erottuu varsinkin etelän suunnasta avoimen peltomaiseman laidalla sekä osittain myös Karjalammen suunnasta, jossa päärakennuksen katto näkyy puuston lomasta. Sairaala-alue on aikaisemmin ollut vielä keskeisempi maamerkki alueella, mutta korkeaksi kasvaneen puuston myötä se on peittynyt kasvillisuuden taakse.

Sairaalan alue on eri-ikäisten rakennusten ja niihin liittyvien viheralueiden muodostama rakennustaiteellisesti, historiallisesti ja maisemallisesti arvokas kokonaisuus, jonka ominaispiirteiden ja arvojen säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Päärakennuksen ympäristö

Itse sairaala-alueen sisällä sijaitsee eriluonteisia alueita. Sairaala-alueen keskustan muodostavat Axel Mönnen suunnittelemat

Kartta. Selvitysalueen osa-alueet. Kartta löytyy selvityksen liitteenä.

sairaala-alueen vanhimmat rakennukset 1927-1930-luvuilta, niihin läheisesti liittyvät lämpökeskus ja pesularakennus sekä rakennuskokonaisuuden ympärille myöhemmin nousseet rakennukset, kuten C-rakennus rakennusten eteläpuolella ja G-rakennus 1970-luvulta lähempänä Karjalampea. Lisäksi pienempiä rakennuksia ovat muutamaiset puurakennukset pysäköintikentän pohjoispuolella sekä parakirakennus päärakennusta vastapäätä Moisiontien itäpuolella.

Osa-alueen rakennettua ympäristöä leimaavat rakennusten noudattama koillis-kaakkosuuntainen koordinaatisto sekä ympäristöä hallitsevien vanhimpien rakennusten muodostama kokonaisuus: julkisivujen valkoiset rappaukset, uusklassistiset detaljit, siniset ikkunankarmit sekä voimakkaan punaiset katot ja kattolinjat, jotka luovat kontrastin valkoisille julkisivuille. Myös nuoremmassa C-rakennuksessa on nähtävissä samoja aiheita: vaaleat julkisivut, punainen peltikatto sekä sinisen värin käyttö ikkunoiden väliin jäävissä umpiosissa.

Sairaalarakennusten ympäristö ja puistoalue ovat osa kulttuurihistoriallisesti arvokasta kokonaisuutta. Niilo Uuskallion laatimista suunnitelmista jäljellä olevat piirteet, vanha puusto, puukujanteet ja puutarhakasvillisuus, ovat vaalimisen arvoisia elementtejä ympäristössä. Viereisellä sivulla olevassa vanhassa viistoilmakuvassakin voidaan nähdä puutarhasuunnitelman diagonaalisia polkuverkostoja, joita on vielä paikoitellen jäljellä sairaalan ympäristössä. Sairaalan lännenpuoleisilta piha-alueilta avautuu kapeita näkymälinjoja metsän läpi Moisionlammelle.

Suosituksia alueen kehittämiseksi

Päärakennuksen, lämpökeskuksen ja pesularakennuksen yhteyteen ei suositella sijoitettavan uutta rakentamista, ettei alkuperäinen kokonaisuus hämärry. Myöskään C-rakennuksen kaakkoispuolelle ei suositella täydennysrakentamista, etteivät näkymät sairaalan päärakennukselle etelän suunnasta katkea.

Pienimuotoista täydennysrakentamista on mahdollista sijoittaa Moisiontien itäpuolelle tai pysäköintikentän pohjoispuolelle. Täydennysrakentamisessa tulisi ottaa huomioon osa-alueen rakennusten noudattama selkeä koordinaatisto. Uusien rakennusten tulisi mittakaavaltaan olla alisteisia olemassa oleville rakennuksille, niin että vanhimmat rakennukset ja niiden muodostama kokonaisuus säilyvät alueen keskeisenä elementtinä. Täydennysrakentaminen tulee myös arkkitehtuuriltaan sovittaa olemassa olevaan rakennuskantaan.

Sairaalan päärakennuksen ympäristön puistoalue, vanha puusto, puurivit ja -kujanteet, puutarhakasvillisuus sekä puutarhataiteelliset elementit ja rakenteet alueella suositellaan säilytettäväksi ja ylläpidettäväksi. Jos alueelle sijoitetaan täydennysrakentamista, tulisi se suunnitella niin, että alueen kulttuurimaisemalle luonteenomaiset puurivien tai historiallisten rakennusten rajaamat pitkät näkymäakselit sekä alkuperäisestä puistosuunnitelmasta peräisin olevat polkuverkoston diagonaalit linjat rakennusten koordinaatistoon nähden säilyvät.

Alueen puuston kuntoa tulisi tarkkailla säännöllisesti ja huonokuntoiset puut merkitä ja poistaa mahdollisimman pian. Teiden varsilla ja puukujanteissa kasvavat puut suositellaan korvattaviksi uusilla niiden kunnan huonontuessa. Puustoa ja pensaita tulisi myös hoitaa säännöllisin hoitoleikkauksin. Puistomaisten alueiden umpeenkasvaminen suositellaan turvattavan liiallisen pohjakasvillisuuden ja vesakon poistamisella. Esimerkkinä Sairaalan, Moisiontien ja Karjalamentien väliin jäävä alue, joka voi olla viehättävä puisto kehittyvällä alueella, ja jonka puoliavoimuuden säilyttäminen on tärkeää myös etelään pellon suuntaan avautuvien kapeiden näky-

mien säilymisen kannalta.

Sairaala-alueen ympäristön maisemaa suositellaan kehitettävän puoliavoimena ja puistomaisena. Sairaalan länsipuolelta Moisionlammelle avautuvia kapeita näkymälinjoja tulisi pitää yllä metsän aluskasvillisuuden säännöllisellä karsimisella ja metsänhoidollisilla toimenpiteillä. Kallioselänteen, rinteen ja rantavyöhykkeen puusto tulisi säilyttää yhtenäisenä. Myös sairaala-alueelta Moisionpellolle avautuvia näkymäakseleita suositellaan pidettävän avoimina.

Sairaalan päärakennus, lämpökeskus, pesula ja C-rakennus suositellaan suojeltaviksi asemakaavassa.

Kuva. Teitä reunustavat puurivit ja -kujanteet ovat tyypillinen ominaisuus sairaalan puistolle. (Kuva: Mikkelin kaupunki)

Kuva. Päärakennus muodostaa kiintopisteen ja keskeisen elementin alueella.

Kuva. Rakennusten arkkitehtuurille tyypillisiä piirteitä ovat vaaleat, rapatut julkisivut, punaiset peltikatot voimakas muotoineen sekä siniset ikkunankarmit.

Kuva. Näkymä etelän suunnasta C-rakennuksen vierestä Moisiantietä pitkin sairaalan päärakennukselle.

Kuva. Ilmakuva sairaala-alueesta vuodelta 1937. (Kuva: Mikkelin kaupungin arkisto)

Maatalousrakennukset

Toisen osakokonaisuuden sairaala-alueella muodostavat maatalousrakennukset avoimen peltoalueen reunalla. Nämä rakennukset muistuttavat alueella pitkään vallinneesta elinkeinosta. Kokonaisuuteen kuuluvat navettarakennus, maatilan työväenasuntorakennus ja siihen liittyvä viljamakasiini sekä muutamia myöhempiä rakennuksia.

Alueen rakennettua ympäristöä leimaa peltoalueen puolella rakennuksien matala ja horisontaalinen yleisilme avoimen alueen reunalla, loivat harjakatot, tummat julkisivut ja kontrastina vaalea pohjakerros muutamissa rakennuksissa. Rakennusten taustalla näkyy C-rakennus, joka peltoalueen suunnasta peittää vanhimmat saaralarakennukset taakseen. Myös maatilan työväenasuntorakennus ja siihen liittyvät viljamakasiini jatkavat harjakattoisten ja matalien rakennusten linjaa.

Maatalousrakennuksilla on merkittävä rooli alueen kulttuurimaisemassa. Sijainti pellon reunassa avoimella paikalla tekee matalista rakennuksista osan maiseman siluettia historiallisella peltoaukealla. Rakennusten läheisyydessä vihreä ympäristö luo viehättävää ja pienimittakaavaista miljöötä.

Suosituksia alueen kehittämiseksi

Maatalousrakennukset sijaitsevat historiallisen Mois-ionpellon reunavyöhykkeellä. Tämän alueen kehittäminen on syytä suunnitella huolella. Alueen kulttuurimaisemalle on tyypillistä kulttuurihistoriallisten arvokkaiden rakennusten dominoiva rooli maiseman siluettissa. Kasvillisuuden muodostamalla reunavyöhykkeellä on merkittävä rooli avoimen maisematilan rajalla.

Täydennysrakentamisessa olisi hyvä kunnioittaa rakennusten matalaa siluettia, niin ettei peltoalueen laidalle sijoiteta korkeampia rakennuksia. Täydennysrakentamisen olisi hyvä myös mittakaavaltaan ja massoitteeltaan seurata nykyisten rakennusten horisontaalista ilmettä. Pellon ja uuden rakentamisen väliin tulisi jättää vähintään muutaman puurivin levyinen kasvillisuusvyöhyke. Jos rakennettavalla alueella ei ole olemassa olevaa puustoa, tulisi monilajinen reunavyöhyke istuttaa tarpeeksi kookkaista ja laadukkaista taimista, alueelle tyypillisistä kotimaisista lehti- ja havupuista.

Navettarakennus, maatilan työväenasuntorakennus sekä siihen liittyvä viljamakasiini suositellaan suojeltaviksi asemakaavassa.

Kuva. Maatalousrakennukset Mois-ionpellon suunnasta kuvattuna.

Kuva. Maatilan työväenasuntorakennus ja viljamakasiini.

Moisientien asuinrakennukset

Kolmannen osakokonaisuuden sairaala-alueella muodostavat Moisientien molemmiin puoliin väljästi sijoittuvat asuinrakennukset eri aikakausilta. Vanhimmat rakennukset ovat entinen ylilääkärin talo 1930-luvulta ja entinen osastolääkärien talo 1950-luvulta. Lisäksi Moisientien pohjoispäähän on rakentunut asuinrakennuksia 1960-, 1970- ja 1980-luvuilla.

Rakennukset eivät Moisientien varressa muodosta selkeää kokonaisuutta. Rakennukset edustavat eri aikakausia ja typologioita, eikä niissä ole juurikaan yhdistäviä piirteitä. Ne eivät myöskään Moisientien katukuvassa muodosta selkeää kokonaisuutta eikä rakennusten välillä synny selkeitä näkymiä, vaikka rakennukset erotuvatkin Moisientielle.

Moisientien maisema on puoliavoin ja tietä reunustaa puusto sen molemmilta puolilta. Rakennukset ja pihat pilkahtelevat puiden lomasta. Tielinjaus on pysynyt kutakuinkin samana ainakin 1800-luvulta saakka. Maisemallisesti arvokkain osa Moisientietä on suurin piirtein Karjalammen kohdalta sairaalan päärakennuksen eteen päättyvä tienpätkä.

Suositukset alueen kehittämiseksi

Rakennukset eivät muodosta selkeää kokonaisuutta, ja Moisientien vartta voidaan tiivistää täydennysrakentamisella, mikä tarjoaisi myös selkeämmän sisääntulon Moisientietä pitkin sairaala-alueelle. Rakennusten mittakaava ja kerroskorkeus on vanhempien rakennusten lähistöllä hyvä pitää maltillisena, niin etteivät vanhat ja arvokkaat rakennukset jää uuden rakennuskannan varjoon. Korkeampaa rakentamista on mahdollista sijoittaa Moisientien pohjoispäähän.

Kadun vartta rajaava puustoinen vyöhyke suositellaan säilytettäväksi uuden rakentamisen ja Moisientien rajalla. Erityisesti kookkaat männyt ja kuuset, jalopuut ja koivut tulisi säilyttää. Metsän reunavyöhykkeen kasvillisuus on paikoin tiheää ja sitä olisi hyvä harventaa kookkaita, hyväkuntoisia puita säästäten. Metsänreunaa tulisi myös valmentaa, jos alueelle sijoitetaan uutta rakentamista ja metsää tullaan kaatamaan.

Moisionlammelle voidaan kadun lampea lähellä olevissa kohdissa avata harkittuja kapeita näkymälinjoja. Piha-alueet tulisi suunnitella puistomaisiksi ja puustoa säilyttää mahdollisimman paljon, erityisesti lähellä Moisionlammen ja Karjalammen rantavyöhykettä. Rakentamisen sijoittamisessa suhteessa katuun suositellaan nou-

Kuva. Näkymä Porrassalmentieltä Moisientien risteyksen suuntaan. Etualalla oikealla 1960-luvulla rakennettu rivitalo ja taustalla vasemmalla kasvillisuuden välistä pilkistävä 1960-luvun kerrostalo.

Kuva. 1980-luvulla rakennettuja rivitaloja Moisientien varressa.

Kuva. 1960-luvun kerrostalo Moisiantien ja Porrassalmentien risteyksessä.

Kuva. 1970-luvun rivitalo Moisiantien varressa.

Kuva. Entinen ylläkäärin talo 1930-luvulta.

Kuva. Entinen osastolääkärien talo 1950-luvulta. Kuten valokuvista käy ilmi, Moisiantien asuinrakennukset eivät muodosta selkeää kokonaisuutta.

datettavaksi Moisiontien pohjoispäädyssä sijaitsevien rakennusten noudattamaa etäisyyttä. Puustoisien vyöhykkeen säilyttäminen uuden rakentamisen ja Moisiontien välillä korostaa myös tienvarren vanhimpia rakennuksia maisemassa niiden sijoittuessa lähemmäs katulinjaa.

Moisiontien arvokkain osa on tienpätkä sairaala-alueella. Karjalammen kohdalta etelään Moisionkadun näkymän päätteeksi on sairaalarakennuksen päätyjulkisivu. Myös Karjalampi pilkottaa puiden välistä katunäkymässä kadun itäpuolella ja sairaala-alueella lähestyessä puiston kookkaat puut rajaavat katu ympäristöä kujanmaisesti. Nämä alueen kulttuurimaisemalle tyypilliset piirteet tulisi säilyttää. Myös tien ympäristö sairaala-alueella on maisemallisesti arvokas. Alueella on paljon kookkaita havu- ja lehtipuita sekä koristeistutuksia. Tien linjaus ja sen puoliavoin puistomainen ympäristö ja kasvillisuus suositellaan säilytettäväksi.

Ylilääkärin talo ja osastolääkärien talo suositellaan suojeltaviksi asemakaavassa.

Kuvat. Moisiontien eteläosan vehreää ympäristöä. Karjalammen kohdalta avutuvan näkymän päätteeksi on sairaalan päärakennuksen päätyjuolkisivu.

Kaakkoisosan asuinalue

Neljäs osakokonaisuus alueella on asuinalue sairaala-alueen kaakkoisosassa. Tämän kokonaisuuden muodostavat Kankaan talot (1940-luku) yhdessä pistetalon (1950-luku) ja kerrostalon (1960-luku) kanssa. Lisäksi rakennusten eteläpuolella sijaitsevat 1960-luvulla rakennetut autotallit.

Kaakkoisosan asuinalue on selkeämpi kokonaisuus kuin Moisiantien varren asuinrakennukset. Kankaan talojen, pistetalon ja kerrostalon arkkitehtuurissa on nähtävissä yhdistäviä piirteitä, kuten yksinkertaiset rakennusmassat, vaaleat, sileät julkisivut, tummemmat harjakatot tai visuaalinen vaikutelma harjakatosta sekä neliömäiset ikkunat. Kerrostaloja yhdistää myös niiden noppamainen massa. Osa-alueen rakennukset ovatkin kuin eri vuosikymmenien tulkintoja samasta teemasta. Rakennusten välillä aukeavat näkymät ja niiden väliin muodostuu selkeä piha-alue hoidettuine nurmikkoineen.

Kaakkoisosan asuinalueen ympäristö on vihreä ja puistomainen. Rakennusten ja kadun (Karjalamentie) väliin jää viherkaistale, jossa kasvaa lehti- ja havupuita sekä koristepensaita. Pihat on rajattu kasvillisuudella, puilla ja pensasryhmillä. Alueen eteläpuolella sijaitsee Moisian sairaalan vanha hautausmaa, joka on paikallisesti arvokas kulttuuriympäristökohde ja muinaisjännös, joka on suojeltu osayleiskaavassa.

Suosituksia alueen kehittämiseksi

Alueelle voidaan sijoittaa täydennysrakentamista, mutta sen olisi hyvä mukautua jo olemassa olevien rakennusten ominaispiirteisiin esimerkiksi massoittelemalla, materiaalien ja värityksen puolesta. Näin alueen visuaalinen yhtenäisyys säilyy.

Alueen puoliavoin, puistomainen ympäristö ja puusto suositellaan säilytettäväksi. Alueen nykyisen rakennustavan mukaisesti kadun ja rakennusten väliin suositellaan jätettäväksi viherkaistale. Pihojen rajaamisessa voidaan hyödyntää vapaasti kasvavia monilajisia pensas- ja puuryhmiä. Moisian sairaalan vanhan hautausmaan ympäristö suositellaan suojeltavaksi ja ylläpidettäväksi.

Vanhoja sairaala-alueen puiston rakenteita suositellaan hyödynnettäviksi uudella alueella, kuten esimerkiksi Kankaan talojen ja hautausmaan välinen heinittynyt urheilukenttä.

Kankaan talot, pistetalo ja kerrostalo suositellaan suojeltaviksi asemakaavassa.

Kuva. Kankaan taloja.

Kuva. Näkymä Karjalamentieltä, vasemmalla Kankaan talot ja oikealla 1950-luvulla rakennettu pistetalo.

Kuva. Kankaan talot, vasemmalla taustalla erottuu 1950-luvun pistetalo. Rakennuksia yhdistävät yksinkertaiset rakennusmassat, vaaleat sileät julkisivut, harjakatto kattomuotona tai visuaalinen vaikutelma harjakatosta sekä tummat ikkunankarmit.

Kuva. Vasemmalla taustalla 1960-luvulla rakennettu kerrostalo, etualalla pistetalo. Rakennukseen on 2009 tehty julkisivukorjaus, jolloin myös parvekkeet on uusittu.

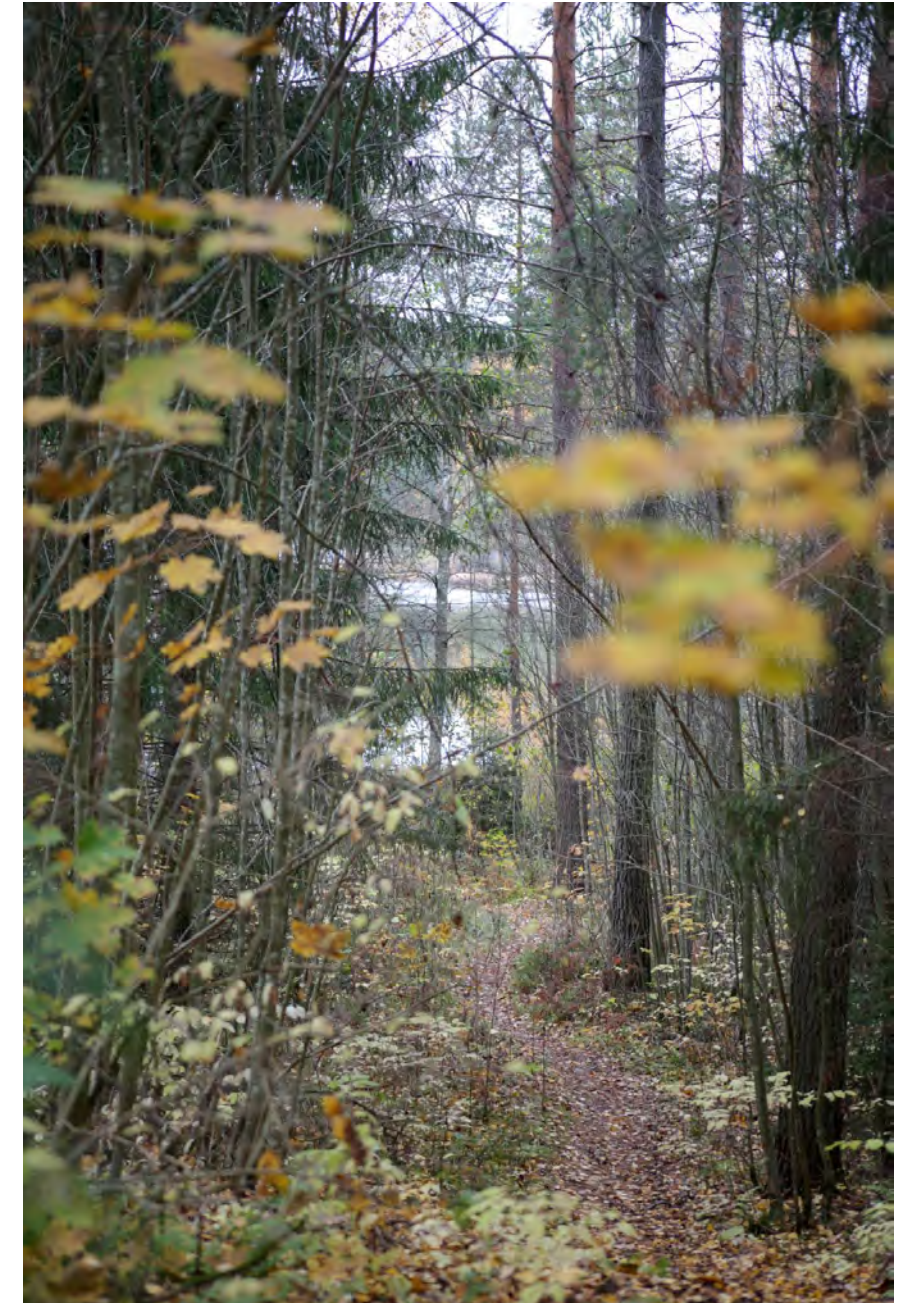
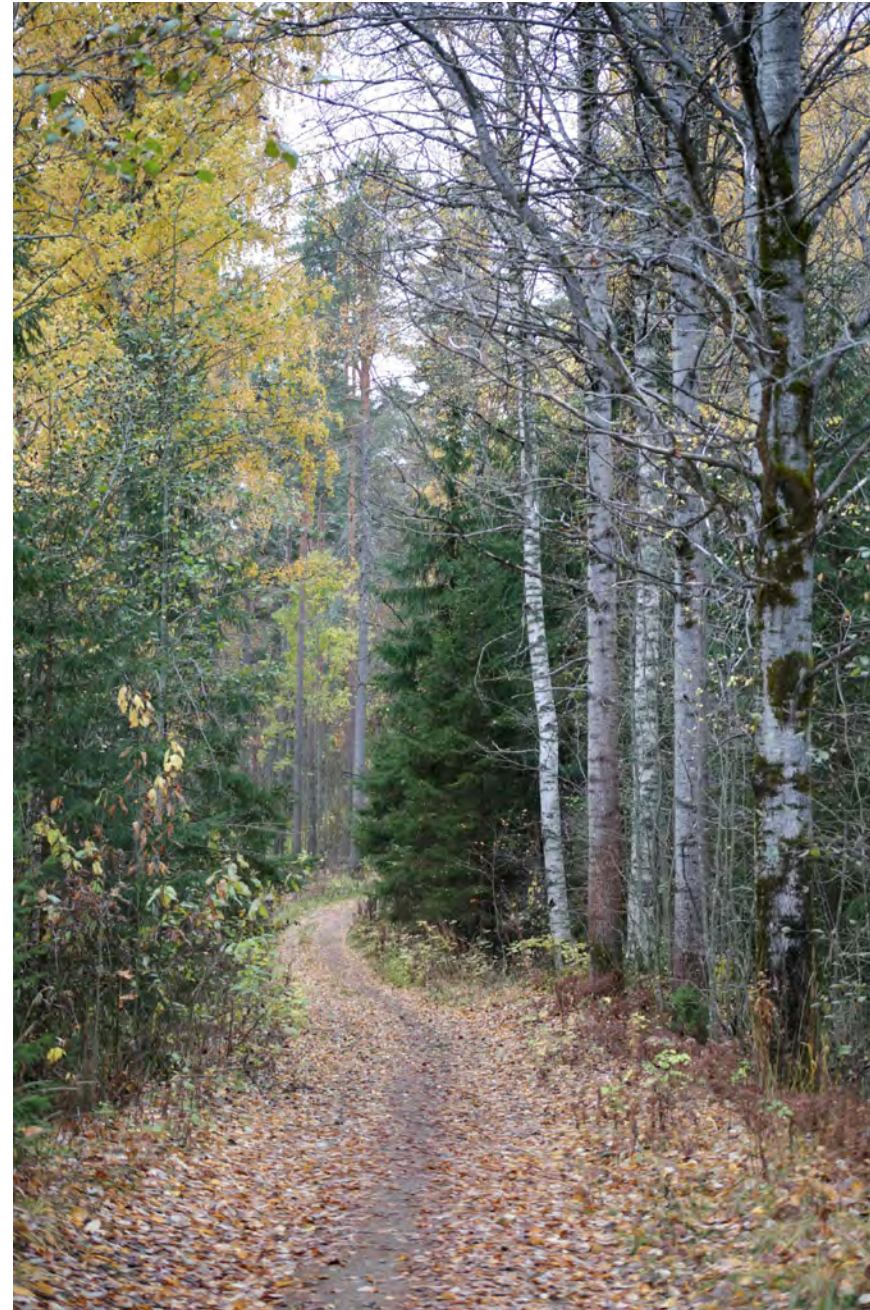
Kuva. Pistetalo ja kerrostalo. Rakennusten välillä aukeaa näkymiä ja ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden.

Kuva. Kerrostalo ja autotallit oikealla.

Karjalammen idänpuoleinen alue

Karjalammen itäpuolelle jäävä alue on kasvillisuudeltaan pääosin tiheää sekametsää. Alueelle voidaan sijoittaa uudisrakentamista, mutta Karjalammen luonnonympäristöltään arvokkaalle rantavyöhykkeelle tulee jättää riittävän leveä rakentamaton suojavyöhyke. Piha-alueet suositellaan jätettävän luonnonmukaisiksi ja puustoisiksi. Rakennusten ja teiden väliin suositellaan jätettäväksi puistomainen ja puustoinen vyöhyke.

Kuvat. Ympäristöä Karjalammen itäpuolella. Alueelta voidaan avata harkittuja näkymälinjoja lammelle.

2. Moisionlammen rannat

Moisionlampi muodostaa keskeisen elementin alueen maisemassa. Ranta-alueilla ei tällä hetkellä ole muutamia yksittäisiä rakennuksia lukuunottamatta paljoa rakentamista. Moisionlammen pohjoispäässä sijaitsee yksi selvitysalueen huvila-alueista, joka koostuu Vallilan, Petäjäkön ja Saunakallion huvilarakennuksista sekä niihin liittyvistä tuki- ja lisärakennuksista. Lisäksi Moisionlammen rannalla sijaitsee 1960-luvulla rakennettuja sairaalan asuinrakennuksia lammen pohjoispäässä, yllilääkärin asunnon rantasauna lammen itärannalla sekä muutamia yksittäisiä pienempiä rakennuksia lammen eteläpäädyssä.

Tällä hetkellä alueen rakennuskanta sijoittuu maastoon väljästi ja sijoittelultaan vapaasti. Huvilarakennukset pilkahtelevat kasvillisuuden lomasta ja huvilalta toiselle aukeaa muutamia näkymiä. Myös rantasauna erottuu rantamaisemassa. Huvilarakennuksia leimaavat 1900-luvun alkupuolen huviloille tyypilliset piirteet: Jyrkkä kattokulma, isot verannat sekä puu julkisivumateriaalina sekä päärakennuksiin liittyvät pienemmät tukirakennukset. Myös yllilääkärin rantasauna on pieni harjakattoinen puurakennus. Alueelle tyypillisestä perinteisestä rakentamista poikkeavat pohjoispäädyn uudemmat rivitalot 1960-luvulta.

Moisionlampi on maisemallisesti merkittävä avoin maisematila, jonka rannoilla on tärkeä rooli alueen kulttuurimaisemassa. Puuraja ulottuu vesirajaan saakka ja rannat ovat paikoitellen jyrkkiä ja kallioisia. Ranta-alueen puusto muodostaa maiseman kauas näkyvän siluetin. Huvilat ja niiden piharakennukset pilkahtelevat rantapuuston välistä, mutta muuten rantojen ympäristö on luonnonmukaista.

Suosituksen alueen kehittämiselle

Moisionlammen ranta-alueille voidaan sijoittaa täydennysrakentamista. Täydennysrakentaminen suositellaan pidettävän myös sijoittelultaan väljänä ja sen seuraavan olemassa olevan rakennuskannan mittakaavaa. Huviloiden läheisyyteen tulisi sijoittaa erillispientaloja pienempine lisä- ja tukirakennuksineen. Suuria rakennusmassoja tulee välttää. Rakennusten arkkitehtuuri tulisi sovittaa perinteiseen huvilarakentamiseen.

Rantaan tulisi jättää vähintään 20-30 metrin puustoinen vyöhyke rakennusten ja lammen väliin ja ainoastaan pienimittakaavaisia saunarakennuksia tulisi tuoda lähelle vesirajaa. Pihoilla tulisi säilyttää mahdollisimman paljon olevaa puustoa. Alueelle ominaisen

Kuva. Petäjäkön huvila erottuu puuston lomasta rantamaisemassa, mutta muuten huvilarakennukset ovat pääosin kasvillisuuden peitossa. Puuston muodostama maiseman siluetti on eheä.

Kuva. Yllilääkärin talon rantasauna.

Kuva. 1960-luvulla rakennettujen rivitalojen pitkät rakennusmassat erottuvat rantamaisemassa. Moisionlammen rannoille suositellaan mieluummin rakennettavaksi erillispientaloja. Uuden rakentamisen ja lammen väliin suositellaan jätettävän vähintään 20 metriä leveä luonnonmukainen puustoinen suojavyöhyke.

luonnonmukaisen ilmeen säilyttämiseksi pihojen rajaamisessa suositellaan käytettävän vapaasti kasvavia pensas- ja puuryhmiä.

Huviloiden päärakennukset sekä yllääärin rantasauna suositellaan suojeltavaksi asemakaavassa.

Kuva. Vallilan, Petäjikön ja Saunakallion huvilarakennukset. Rakennuksia yhdistävät 1900-luvun alun huviloiden tyyppilliset piirteet: Jyrkkä kattokulma ja isot verannat.

Kuva. Alueelle tyypillistä rakennettua ympäristöä leimaavat huvilarakennukset ja niihin liittyvät pienemmät lisä- ja tukirakennukset.

Kuva. Rakennukset sijoittuvat maastoon väljästi, mutta huviloiden välillä aukeaa myös näkymiä kasvillisuuden väliltä.

3. Peltoalue

Moisionpelto on avoin peltoalue selvitysalueen eteläosassa, joka muodostaa keskeisen osan alueen maisemaa. Peltoalueella sijaitsee kaksi muinaisjäännöstä: Moisionpellon rautakautinen asuinpaikka sekä Latokallion rautakautinen polttokalmisto.

Peltoalueella ei muinaismuistokumpareen juurella sijaitsevan ajoneuvoladon ja huonokuntoisen mökkirakennuksen lisäksi ole muuta rakentamista.

Moisionpelto on selvitysalueen kulttuurimaiseman kannalta merkittävin avoin maisematila ja valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Alue on säilynyt avoimena satoja vuosia ja rajattu tiukasti metsäiseen reunavyöhykkeeseen. Pellolla on tärkeä merkitys alueella ja alueelle aukeavissa näkymissä.

Suosituksen alueen kehittämiselle

Peltoalueelle ei sen maisemallisten arvojen ja muinaisjäännösten myötä suositella ollenkaan uutta rakentamista. Avoimen alueen reunavyöhykkeet tulisi säilyttää eheänä ja puustoisena. Annilantien ja Kyläkouluntien risteyksen edessä ja Latokalliontien alkuosassa kasvava pusikkomainen puusto voidaan poistaa, jos sisääntulonäkymää ja avointa tilaa halutaan korostaa. Yleisestikin pellon avoimena säilyttäminen maisemanhoidollisin toimenpitein tai viljelykäytössä säilyttämällä on kulttuurimaiseman kannalta oleellista.

Jos pellon reuna-alueille suunnitellaan uutta rakentamista, tulisi sen mittakaavaltaan ja arkkitehtuuriltaan sopia alueen kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin. Pellon ja uuden rakentamisen väliin suositellaan jätettäväksi vähintään 20-30 metrin levyinen puustoinen suojavyöhyke. Jos puustoa ei ole, tulisi pellon reunaan istuttaa kookkaista taimista uusi reunavyöhyke, jonka tulisi olla monilajinen ja kerroksinen ja koostua alueen kulttuurimaisemaan sopivista paikallisista lajeista. Latokalliontien muinaismuistoalueen metsäsaarekkeelta sairaala-alueelle johtavan tienpätkän koivukujanne suositellaan säilytettäväksi.

Vanhojen rakennusten tulisi säilyttää dominoiva rooli maiseman siluetissa pellon reunoilla.

Kuva. Mökki ja ajoneuvolato näkyvät muinaismuistokumpareen vieressä.

Kuva. Tuukkalan kylätieltä avoimeen historialliseen peltoaukeaan avautuva näkymä. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset ja puustoinen pellon reunavyöhyke muodostavat maiseman siluetin.

4. Moision koulu ja Lappeenrannantien varsi

Lappeenrannantien varressa sijaitsee rakennettu alue, jonne sijoituu Moision koulu, asuinrakennuksia, huoltoasema sekä palvelukotikokonaisuus. Sisääntulo Moision alueelle tapahtuu Lappeenrannantieltä tältä kohdalta.

Huoltoaseman ja Moision koulun lisäksi alueen rakennettu ympäristö koostuu pääasiassa matalista rivi- ja erillistaloista. Palvelukotikompleksi muodostaa punatiilisen kerros- ja rivitaloista koostuvan kokonaisuuden. Alueen rakennettu ympäristö ei kuitenkaan muodosta selkeää kokonaisuutta eikä alueella ole selkeää yhtenäistä ilmettä. Osa-alueella ei myöskään ole Moision koulun vanhan osan lisäksi samalla tavalla arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita kuten muilla selvitysalueen osa-alueilla.

Lappeenrannantien reunan avoin peltoalue on jäänne vanhoista, satoja vuosia viljelyssä olleista maatalousalueista. Vaikka alue rajautuukin valtakunnallisesti arvokkaan Porrassalmen historiallisen maiseman ulkopuolelle, on se paikallisesti arvokas avoin maisematila ja tiemaisemaa elävöittävä kokonaisuus. Puusto muodostaa eheän maiseman siluetin pellon reunassa. Moision koulun ja lammen välissä kasvaa rauhoitettu Moisionkoivu, jonka on arvioitu olevan noin 130-vuotias. Kyläkouluntieltä avautuu avoimia näkymiä Moisionpellolle.

Suosituksen alueen kehittämiselle

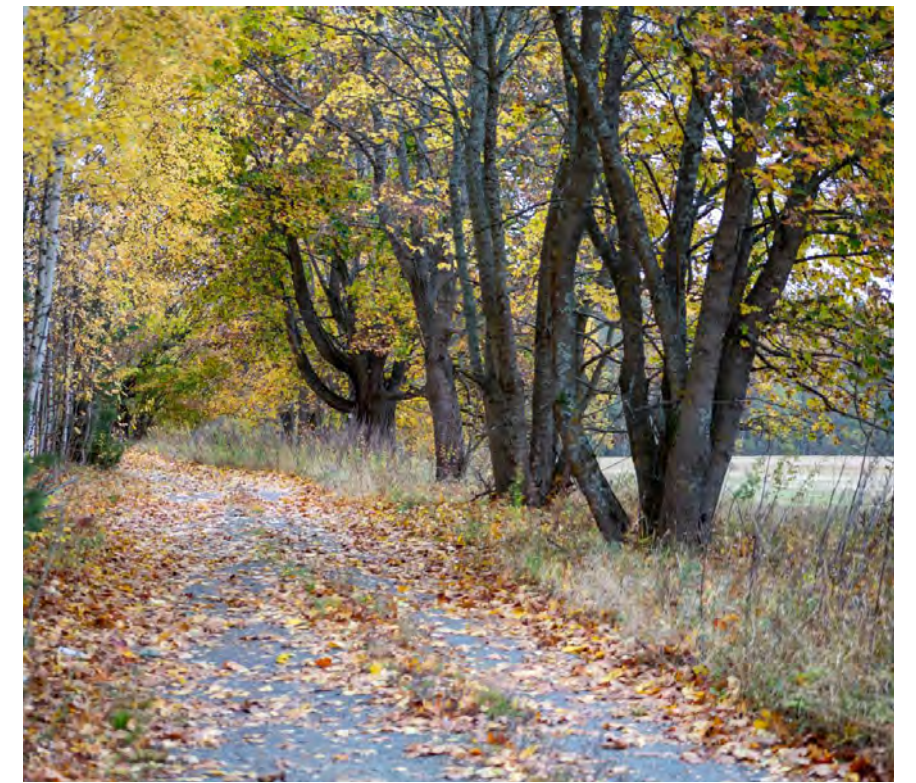
Tälle alueelle voidaan sijoittaa täydennysrakentamista ja täydennysrakentaminen voi olla vapaampaa kuin muilla osa-alueilla, joilla on enemmän rakennustaiteellisia ja maisemallisia arvoja. Alueelle voidaan sijoittaa mittakaavaltaan myös korkeampaa rakentamista, kuten kerrostaloja.

Lappeenrannantien varrella oleva avoin pelto suositellaan säilytettävän rakentamattomana. Jos pellonreunaan sijoitetaan uutta rakentamista, tulisi avoimen alueen ja rakentamisen välille jättää tarpeeksi leveä, usean puurivin levyinen suojavyöhyke. Jos rakentamista tuodaan lähelle pellonreunaa, tulisi uusi monilajinen ja -kerroksellinen reunavyöhyke istuttaa kotimaisista ja alueella luonnontilaisena kasvavista lehti- ja havupuista sekä pensaista.

Moision koulun alkuperäinen osa suositellaan suojeltavaksi asemakaavassa.

Kuva. Moision koulu.

Kuva. Pellon reunassa kasvava puusto suositellaan säilytettäväksi.

Kuva. Kuvakaappaus Google maps katunäkymästä vuodelta 2020. Lappeenrannantien varrella sijaitseva vanha peltoaukea on merkittävä alueen sisääntulomaiseman kannalta. Pello on myös harvoja vanhoista viljelyalueista avoimena säilyneistä maisematiloista. Pellon reunavyöhyke on säilynyt eheänä.

Kuva. Alueen punatiilistä rakennuskantaa peltoalueen reunassa.

Kuva. Esterin palvelukodin rakennuksia.

5. Annilanrannan kaava-alue

Annilanrannan kaava-alue sijaitsee Annilanselän länsirannalla, Annilanselän ja Porrassalmentien välissä. Lisäksi kaava-alueeseen kuuluu pieni alue selvitysalueen pohjoispäädyssä Anttolantien varrella. Annilanselän alueella sijaitsee viisi huvilarakennusta 1900-luvun ensimmäiseltä puoliskolta, rakennuksiin liittyvät lisä- ja tukirakennukset sekä Annilan rantasauna. Ritvalan ja Päivärannan huvilat sijaitsevat pohjoisemmassa ja Männistön, Puuppolan ja Kotirannan huvilat etelämmässä. Huviloiden läheisyydessä on myös uudempaa rakentamista. Selvitysalueen pohjoispäässä sijaitseva pieni alue on rakennettu asuntomessujen yhteydessä.

Moisionlammen ranta-alueiden tapaan Annilanselän länsirannan rakennetulle ympäristölle tyypillisiä ovat väljästi sijoittuvat pientalot rannan tuntumassa sekä niihin liittyvät pienemmät lisä- ja tukirakennukset. Osassa Annilanselän huvilarakennuksissa on nähtävissä samoja piirteitä kuin Moisionlammen huviloissa: Harjakatot, isot verannat, puulaudoitus julkisivumateriaalina. Lisäksi Ritvalassa on muista huviloista poiketen mansardikatto ja Männistön puurakenteisessa huvilassa rappaus julkisivussa. Poikkeavin huviloista on Päiväranta, joka edustaa funktionalismia ja sota-ajan jälkeistä pulaa-ajan rakentamista. Huvilarakennuksien välillä aukeaa näkymiä, ja ne muodostavat tärkeän osan ranta-alueen perinteistä miljöötä, vaikkeivät ne muodostakaan selkeää arkkitehtonista kokonaisuutta keskenään.

Annilan rantasauna on pieni puurakenteinen sauna 1960-1970-luvulta.

Huvila-alueiden maisemalle on tyypillistä päärakennusten ja apurakennusten, puuston ja veden rajaama puistomainen ja puoliavoin pihapiiri, josta avautuu näkymiä vesistöön. Rannempana sijaitsevat pienimittakaavaiset rakennukset pilkahtelevat vesistön avoimessa maisemassa puiden välistä. Vesistöstä katsottaessa rannan reunavyöhyke ja maiseman siluetti on puustoinen ja eheä.

Pohjoisessa sijaitsevan pienen alueen ympäristö on paikoitellen kallioista kuivaa kangasmetsää. Uuden pientaloalueen pihoille on tyypillistä vihreiden nurmialueiden rajautuminen luonnonmaastoon. Voimalinja halkoo aluetta pohjoisosassa.

Suosituksukset alueen kehittämiseksi

Annilanselän rannalle voidaan sijoittaa täydennysrakentamista. Moisionlammen ranta-alueiden tapaan täydennysrakentaminen suositellaan pidettävän sijoittelultaan väljänä ja sen seuraavan olemassa olevan rakennuskannan mittakaavaa. Huviloiden läheisyyteen tulisi sijoittaa erillispientaloja pienempine lisä- ja tukirakennuksineen. Suuria rakennusmassoja tulee välttää. Varsinkin huvilarakennusten läheisyydessä täydennysrakentamisen arkkitehtuuri tulisi sovittaa perinteiseen rakentamiseen.

Ranta-alueelle rakennettaessa vesistön reunaan suositellaan jätettäväksi vähintään 20-30 metrin levyinen puustoinen vyöhyke. Ainoastaan pienimittakaavaisia apurakennuksia tulisi sijoittaa rantavyöhykkeelle lähemmäksi vesirajaa. Rakentaminen tulisi suunnitella niin, että mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa säilyy. Pihojen rajaaminen suositellaan tehtäväksi alueelle tyypillisesti kasvillisuudella, vapaasti kasvavilla pensas- ja puuryhmillä. Maiseman siluetti rannan suuntaan tulisi pysyä yhtenäisenä ja puustoisena. Arvokkaiden huvilarakennusten pihojen ympäristö ja puusto suositellaan säilytettäväksi osana kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä.

Kuva. Pihoilta avautuu puuston läpi näkymiä Annilanselälle.

Kaava-alueen reunassa kulkevan Museotien ympäristön hoitoon tulisi kiinnittää huomiota jatkossakin. Tien linjaus ja ympäristö suositellaan säilytettäväksi ja sen varrella oleva Mantaalikivi suojeltavaksi asemakaavassa. Kapeita näkymiä Annilanselälle suositellaan pidettävän avoimena maisemassa. Tien varrella sijaitseva vanha ruutipelto on kulttuurimaiseman kannalta arvokas ja se tulisi säilyttää avoimena.

Alueen huviloiden päärakennukset suositellaan suojeltaviksi asemakaavassa. Ritvalasta suositellaan suojeltavaksi alkuperäinen osa.

Kuva. Annilanselän rannan huvilarakennukset Ritvala, Päiväranta, Männistö, Puuppola ja Kotiranta. Huvilarakennukset lisärakennuksineen edustavat ranta-alueille tyypillistä perinteistä rakentamista ja niissä on nähtävissä yhteisiä piirteitä, vaikka ne edustavatkin osin eri aikakausia. Harjakatot, puulaudoitus ja isot verannat toistuvat useimmissa rakennuksissa.

Kuva. Näkymä Päivärannalta Ritvalan huvilalle päin. Huviloiden pihat ovat luonnonmukaisia ja puustoisia.

Kuva. Annilan rantasauna 1960-1970 -luvulta.

4. LÄHTEET

Pohjakartat ja ilmakuvat

Pohjakartta

Mikkelin kaupunki, 2022.

Ilmakuvat

MML Maanmittauslaitos, Karttapaika-palvelu: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>, hakupäivä 20.9.2022.

Vanhat ilmakuvat vuosilta 1933, 1944, 1955, 1994, 2000, 2011

MML Maanmittauslaitos, Karttapaika-palvelu: <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>, hakupäivä 20.9.2022.

Vanhat kartat 1969, 1987, 1995:

MML Maanmittauslaitos, Vanhat painetut kartat: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>, hakupäivä 20.9.2022

Pitäjän kartta 1844-1848, Porrassalmen maisemaselvitys 2006, liite 7.

Kaavat ja kaavaselistukset

Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava 2015.

Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040.

Selvitykset

Ahola, Teija 2009. Moisio sairaalan rakennushistoriaselvitys. Osa I. Ensimmäinen ja toinen sairaalarakennus, talousrakennus, lämpökeskus ja pesula.

Ahola, Teija 2009. Moisio sairaalan rakennushistoriaselvitys. Osa II. Sairaala-alue.

Aarnio, Jouni., Luostarinen, Maria. 2000. Saimaan sylissä, Savon sydämessä, Porrassalmen maisemanhoitosuunnitelma. Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 40/2000.

Destia 2014. Moisio—Tuukkala-alueen osayleiskaavan maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys.

Museovirasto, 2011. Moisio sairaala-alueen arkeologinen inventointi.

Rodriguez, Kaisa 2006. Porrassalmen maisemaselvitys.

Piltz, Martti, Soosalu, Laura. 2010. Museotien hoito- ja ylläpi-

tosuunnitelma. Pirkanmaan ELY:n julkaisuja.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy, 2014. Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava-alueen luontoselvitys.

Sähköiset lähteet

Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta: Moisio sairaala

https://www.kulttuuriymparisto.fi/netsovellus/es/es_default.aspx

RKY: Porrassalmen historiallinen maisema

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1132

Maastokäynnit

13.-14.10.2022 Elina Järvelä, Tengbom Oy

Valokuvat (ellei muuten mainittu)

Elina Järvelä, Tengbom Oy

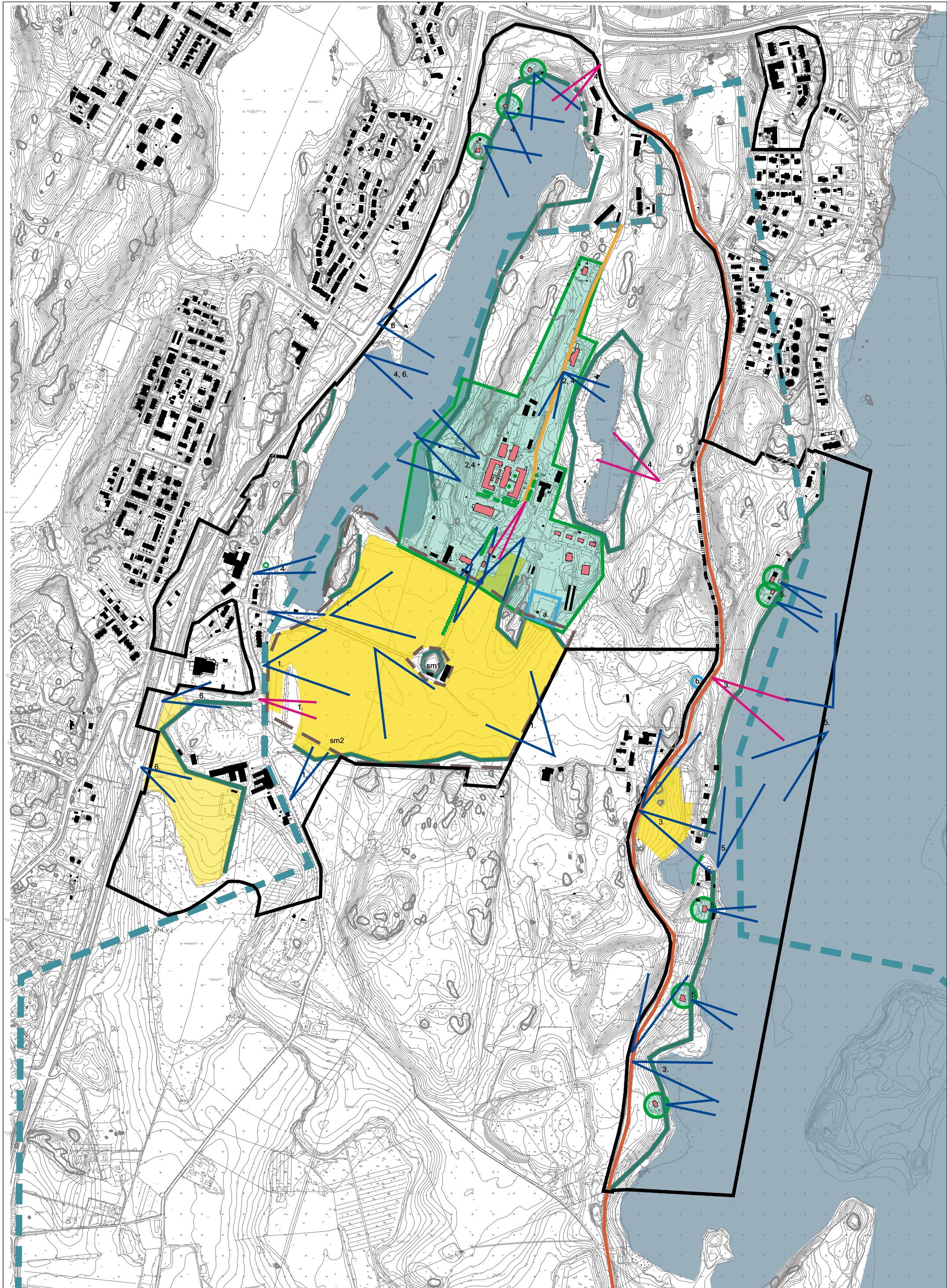
5. LIITTEET

Liite 1, kartta: Kulttuuriympäristön arvot 1:8000 (A3)

Liite 2, kartta: Osa-aluejako 1:8000 (A3)

Liite 3, kohdekortit (A4)

MOISIONTIE 5-11 JA ANNILANRANTA KULTTUURIYMPÄRISTÖSELVITYS 2022

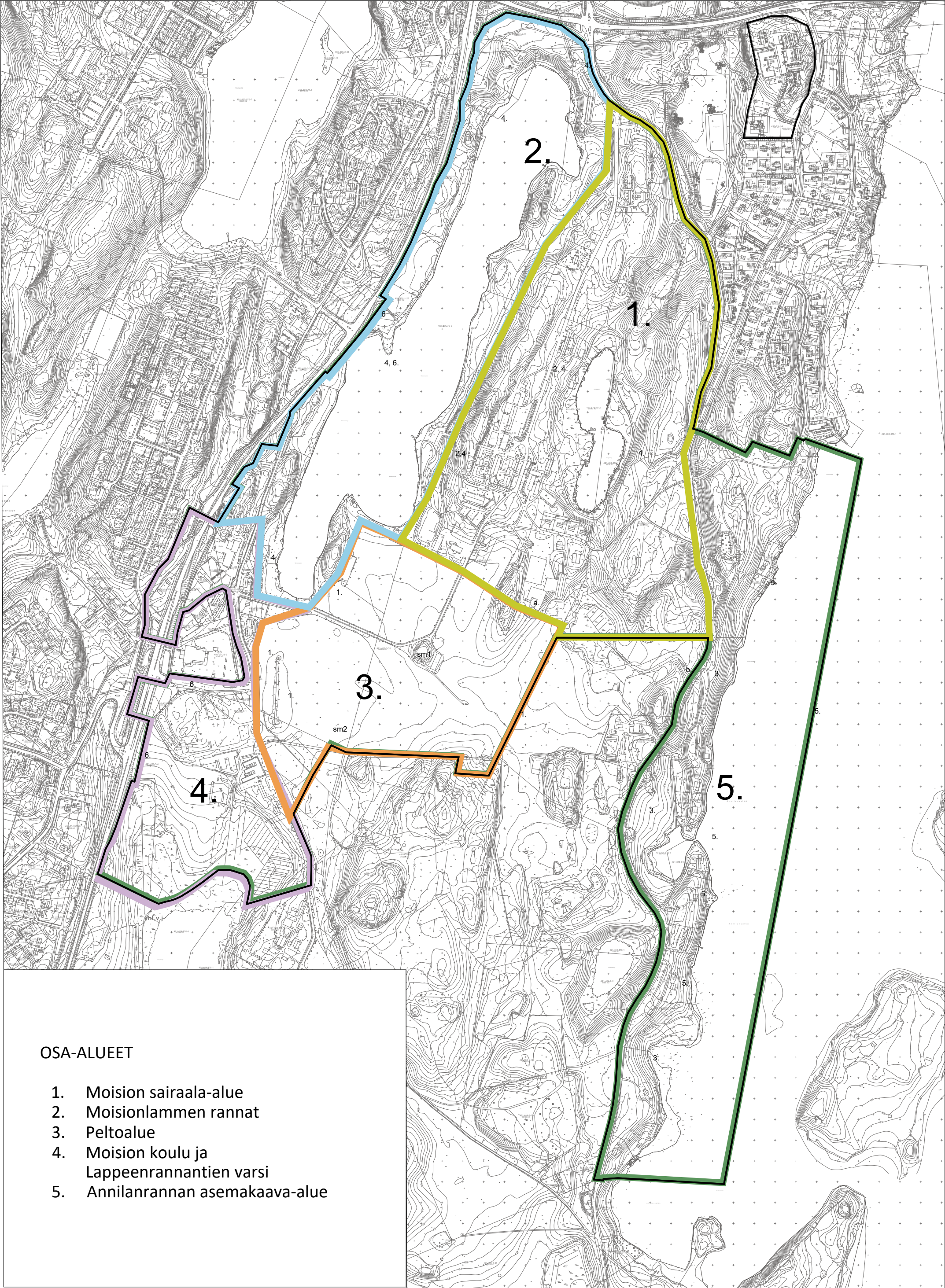

MERKINTÖJEN SELITYS

- Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009).
Porrassalmen historiallinen maisema.
- Alueen kulttuurimaiseman kannalta keskeisin historiallinen peltoaukea, Moisionpelto. Alue on ollut viljelyksessä/avoimena 1500-luvulta saakka. Alueeseen sisältyvät kaksi kiinteää muinaisjäännöstä:
sm1. Moisionpelto rautakautinen asuinpaikka
sm2. Latokallio, rautakautinen polttokalmisto.
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävä pelto/niitty.
Viljelyksessä/avoimena ainakin 1800-luvun alusta ollut alue, jonka reunavyöhykkeellä merkitystä ekologisena käytävänä.
- Merkittävä puistomainen piha-alue. Moision sairaalan alue.
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan ja sen ympäristön muodostama yhtenäinen kokonaisuus, jonka ominaispiirteet tulisi säilyttää.
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävä reunavyöhyke, jolla on myös ekologisia arvoja.
- Rakennustaiteellisesti, kulttuurihistoriallisesti ja/tai maisemallisesti arvokas rakennus, joka suositellaan suojeltavaksi asemakaavassa sekä sen lähiympäristön muodostama kokonaisuus.
- Maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä tie. Porrassalmen museotie. Tieympäristön maisemanhoitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Maisemallisesti ja historiallisesti merkittävä tie tai polku. Yhteys suositellaan säilytettävän ja sen historiallinen luonne tulisi ottaa huomioon aluetta kehitettäessä.
- Paikallisesti arvokas kulttuuriympäristökohde.
a. Moision sairaalan vanha hautausmaa. Alueella on myös historiallisen ruumiskellarin (vuosi) sokkeli.
b. Manttaalikivi
- Merkittävä kasvillisuus, puu, puurivi.
Moisionkoivu, Latokallion tien koivukujanne, Moision sairaala-alueen keskeiset puurivit- ja kujanteet. (puiden sijainti arvio)
- Avokallioalueet
- Kulttuurimaiseman kannalta merkittävät näkymäkokonaisuudet:
1. Moisionpellon historiallinen maisema
2. Moision sairaalaa-alue
3. Museotien näkymät
4. Moisionlammen ja Karjalammen ranta-alueet
5. Annilanranta
6. Näkymät Lappeenrannantieltä
- Kehitettävä näkymä, harkiten avattava näkymälinja.
- Selvitysalueen raja

Lähteet:

Pohjakartta, Mikkelin kaupunki 2022
Ilmakuvat 1933, 1944, 1955, 2000, 2010, 2022 (MML, Paikkatietoikkuna)
Pitäjän kartta 1844-1848 (Mikkelin kaupunki)
Enviro Oy 2014, Moision-Kyyhkylän osayleiskaavan luontoselvitys
Destia 2014, Moision-Kyyhkylä osayleiskaavan kulttuuriympäristöselvitys
Maastokäynti lokakuu 2022

Annilanrannan asemakaava ja asemakaavan muutos

Saatu palaute osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Lausuntoja saatiin 8 kpl, mielipiteitä jätettiin 2 kpl.

1. Etelä-Savon ELY-keskus 20.4.2022 1.1 Alueella tehty useita maisemaselvityksiä, jotka ovat tarpeellisia lisäyksiä OAS:n kohtaan 4.2. 1.2 Kaavahankkeen varsinkin erityisesti arvioitavat vaikutukset tulee pääsääntöisesti mainita jo OAS:issa, tältä osin OAS:aa syytä täydentää. 1.3 OAS:ssa ei ole ollut mukana alustavaa kaavaluonnosta, epäselväksi jää onko sen tarkoitus olla erikseen nähtävillä? 1.4 ELY-keskus toteaa, että yleiskaavallinen ohjausvaikutus viime kädessä on tässä tapauksessa v. 2019 lainvoiman saaneella kantakaupungin osayleiskaavalla, vaikka suunnittelualueella on voimassa v. 2015 lainvoiman saanut Moisio-Kyyhkylän yleiskaava. Moisio-Kyyhkylän yleiskaavan maankäyttöratkaisua ja sen yhteydessä tehtyjä selvityksiä on myös perusteltua pitää asemakaavatyön lähtökohtina. 1.5 Ei muuta huomautettavaa.	Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään esitetyn mukaisesti. Muilta osin merkitään tiedoksi.
2. Pohjois-Savon ELY-keskus, Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue 29.4.2022 2.1 Asemakaavassa tulee kiinnittää erityistä huomiota jalankulun ja pyöräilyn turvallisten yhteyksien järjestämiseen sekä turvallisiin ajoneuvoliittymien järjestelyihin Porrassalmentiellä (mt 15131). 2.2 ELY-keskus näkee Porrassalmentien osan kaduksi muuttamisen perusteltuna, mutta muistuttaa, että tien osan mahdollisesti siirtyessä kadunpidon piiriin, tulee kaupungin vaalia tien kulttuurihistoriallista arvoa ja turvata kulttuurihistoriallisesti arvokas tieympäristö.	Porrassalmentie osoitetaan kaavassa katualueena, jonka linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon kaavoituksessa.
3. Etelä-Savon maakuntaliitto 15.4.2022 3.1 Alueelle kohdistuvat maakuntakaavamerkinnät kuvattu OAS:issa taajamatoimintojen alueen (A) merkintää lukuun ottamatta. Ko. merkintä pitää sisällään asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka- ym. taajamatoimintojen alueita. Tämä tulisi lisätä OAS:iin. Osallisten kannalta voisi olla myös	Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa täydennetään esitetyn mukaisesti. Muilta osin merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon kaavoituksessa.

hyvä kertoa, mikä kaavamerkintä on min- käkin värinen kartalla, sillä osallisille se ei ole välttämättä itsestään selvää. 3.2 Moisio-Kyyhkylän osayleiskaava. Suunnitte- lualueelle on osoitettu myös s-2-merkintä (suojeltava alueen osa, jolla sijaitsee LSL 49 § tarkoittaman direktiivin, liito-oravan, le- vähdyspaikka). Tämä merkintä OAS:ista näyttäisi puuttuvan. 3.3 OAS:in mukaan osayleiskaavan merkinnät ovat vähäisiltä osin vanhentuneet, ja vuo- den 2021 luontoselvityksen perusteella liito-oravien elinpiirien kohdalla on tapah- tunut muutoksia. Lisäksi suunnittelualu- eelle kohdistuu luo-1-merkintä, joka näyt- täisi myös puuttuvan OAS:ista. 3.4 Mikkelin strategiassakin Mikkelin vahvuus- tena tunnistettu Saimaa. Kaavoitushanke lähtökohdiltaan on hyvä, ja kaava mahdol- listaa asumisen lähellä palveluja, Saimaan rannalla. 3.5 Maakuntaliitto kiinnittää huomiota OAS:in tavoitteet kohtaan. Siinä on esitetty valta- kunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden (VAT) osalta vanhentuneet VAT:it, jotka tu- lisi korvata uusilla. Valtioneuvosto korvasi ko. VAT:it 14.12.2017 päätöksellään. 3.6 OAS:issa ei ole nyttemmin kerrottu millai- siin selvityksiin vaikutusten arviointi perus- tuu, ja minkä suhteen vaikutusten arvioin- tia on tarkoitus tehdä (esim. suunnitelman suhde yleiskaavaan, vaikutukset luonnon- ympäristöön ja maisemaan jne.). Maakun- taliiton näkemyksen mukaan OAS:issa tulisi tuoda esille keskeisimmät vaikutukset, joita prosessin yhteydessä on tarkoitus arvioida. 3.7 Edellä mainittujen osalta OAS:ia tulisi päi- vittää.	
4. Savonlinnan museo 25.4.2022 4.1 Alueella sijaitsee 5 kulttuurihistoriallisesti merkittävää rakennuskohdetta: Ritvala, Päiväranta, Männistö, Puuppola, Kotiranta (Pönttölä). Rakennukset on inventoitu ja muilla paitsi Männistöllä on sr-2 merkinnät Moisio-Kyyhkylän yleiskaavassa. Mikkelin kantakaupungin osayleiskaava 2040:ssä kohteet on huomioitu sr-merkinnöin. Alu- eella sijaitsee lisäksi maisemallisesti arvo- kas peltoalue, Ruutipelto. Alueella muuta- kin rakennuskantaa inventoitujen kohtei- den lisäksi, jotka tulee kuvata kaavaselos- tukseen tekstein ja valokuvin.	Rakennetun kulttuuriympäristön osalta alueelle laaditaan rakennusinventointi. Muilta osin lausunto merkitään tiedoksi ja otetaan huomioon kaavoituksessa.

4.2 Suunnittelualan eteläosan ollessa pitkälti valtakunnallisesti merkittävää aluetta ja museotien varrella, on erityisen tärkeää selvittää miten muuttuva maankäyttö vaikuttaa mm. museotiehen ja museotieltä avautuviin maisemiin ja järveltä näkyvään maisemaan sekä uudisrakennusten sopiminen alueen luonteeseen. Yleiskaavatyön yhteydessä tehtyjen selvitysten lisäksi on laadittu Porrassalmen maisemanhoito-suunnitelma (Aarnio & Luostarinen 2000). 4.3 Museo ottaa kantaa mahdolliseen arkeologisen kulttuuriperinnön inventointitarpeeseen kaavan luonnosvaiheessa, kun muuttuva maankäyttö selvillä.	
5. Väylävirasto 26.4.2022 5.1 Annilanrannan kiinteistöllä 491-404-1-62 KOTIRANTA sijaitsee Väyläviraston ylläpitämän Puumala-Mikkeli väylän kiinteä turvalaite, Huuhkalanpohja ylempi -linjamerkki. Väylämerkkiä ei saa poistaa eikä sen näkemäalueelle saa tehdä esteitä. 5.2 Vesiväylien osalta ei muuta huomautettavaa. Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.	Väylämerkki otetaan huomioon yleisissä määräyksissä.
6. ESE – Verkko OY, 29.4.2022 6.1 ESE – Verkko Oy tarvitsee kaava-alueelta Ritvalan kohdilta paikan uudelle puistomuuntamolle (liitteenä kuva, johon tulisi saada sijoitettua).	Varaus puistomuuntamolle merkitään kaavaan.
7. Etelä-Savon pelastuslaitos, 31.3.2022 7.1 Ei huomautettavaa.	Merkitään tiedoksi.
8. Mielipide 1 17.4.2022 8.1 As Oy painottaa, että rakennusoikeudet vanhoilla jo rakennetuilla tonteilla ovat tasapuoliset Kirkonvarkauden tonttien kanssa. 8.2 Kaavamuutoksen yhteydessä selvitettävä Porrassalmentien museotien oikeudellinen asema ja siihen kohdistuvien rajoitusten perusteet. 8.3 Jo toteutunut uudisrakentaminen lisännyt liikennemääriä ja samalla vaarantanut liikenneturvallisuutta. Samalla vaarantunut museotien käyttö jalankulkuun/pyöräilyyn ja muuhun virkistyskäyttöön. Asemakaavan muutoksen mahdollistama lisärakentaminen tulee entisestään nostamaan liikenteen määriä ja tuo tarpeen muutokseen.	Rakennusoikeuksissa tavoitellaan Kirkonvarkauden asemakaavan mukaista rakentamisen määrää ja tehokkuutta. Liikennevaikutukset arvioidaan kaavatyön yhteydessä. Muilta osin mielipide merkitään tiedoksi.

Liikenneturvallisuus ja muut vaatimukset tulevat nostamaan esille kevyen liikenteen väylän rakentamistarpeen ainakin suurimmalla osalla museotietä. Oikein toteutuilla toimenpiteillä nousee museotien arvo ja samalla kuitenkin säilyy museotien status. Sillä on vaikutusta matkailuun, joka on kaupungin yksi kehittämisen alue. 8.4 As Oy nostaa esille myös museotien rakentamiseen kohdistuvat kiellot, jotka eivät ole tämän ajan tarpeiden mukaisia aiheuttaen merkittäviä lisäkustannuksia. Niihin on saatava myös muutos ja ajan tasalla olevat ohjeet. 8.5 Ei huomauttamista OAS:iin	
9. Mieliipide 2 9.1 Pyydämme jättämään tämänhetkisen tien (n. 200 m), joka lähtee museotieltä ja päättyy tontillemme, käyttöömme, kuten se nytkin on. Jos liikenne meille ohjattaisi kulkemaan Annilanharjun ja sinne suunnitellun uuden liitymän kautta, jatkaisi tämä meillä matkaa joka kerta 1 km:n lähdeittäessä kotoa keskustan suuntaan (ylimääräinen lenkki). Ko. olemassa olevasta tiestä ei tietävästi haittaa alueen rakentamiselle. Tie pidetty kunnossa omasta toimesta ympäri vuoden, vaikka käytetään ulkoilureitinä ja kevyen liikenteen väylänä. Näin olemme valmiit toimimaan jatkossakin, kunhan saamme liikkua kotiin sitä kautta. Pyydämme keskustelemaan kanssamme ennen kaavaehdotusta, jos tämä vaatimamme tien käyttö ei ole mielestänne mahdollista toteuttaa tällä tavoin. 9.2 Saman alueen edellisessä kaavoitetussa osassa (asuntomessualue) kaikkien olemassa olevien kiinteistöjen ympärille jätetty viheralueet niin, etteivät uudet tontit rajaudu suoraan reunimmaisena olemassa olevaan tonttiin. Yhdenmukaisen kohtelun vuoksi tonttimme reunoille tulisi jättää samanlainen kaista suojaavaa puustoa. Samoin tonttimme yläreunaan luultavasti rakennettavan kevyen liikenteen väylän ja tontin väliin pyytäisimme jättämään tällä hetkellä olevan puuston lähinnä näkösuojaksi paikalleen. (Liitteenä kuva) 9.3 Meistä seuraavan, Ritvalan suuntaan rajoittuvan tontin rakennusalueen pyytäisimme sijoittamaan tontin Ritvalan puoleiseen	Maanomistajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta ajoyhteys osoitetaan Antellinkadun kautta. Olemassa olevien kiinteistöjen ympärille pyritään jättämään viheralueen mahdollisuuksien mukaan.

reunaan. Tulemme näillä näkymin rakentamaan tontillemme uuden rakennuksen niin lähelle Ritvalan puoleista tontin rajaa kuin mahdollista. 9.4 Näillä pyynnöillä pyrimme säilyttämään edes pienen osan entisestä rauhallisesta ympäristöstä, jota varten olemme aikanaan tänne tulleet.	
10. Mielipide 3 Mielipide koskee Korianteripolun tyhjiä tontteja (tontit 4 ja 5). Kirkonvarkauden kaupunginosassa ei ole sen asukkaille ja varhaiskasvatuksen käyttöön osoitettua lähiliikunta-aluetta. Asianmukaiset lähiliikuntamahdollisuudet tukisivat Kirkonvarkauden elin- ja toimintoympäristön kehittymistä. Eri koululiikuntalajien kokeiluihin soveltuva lähiliikuntapaikka heti päiväkodin läheisyydessä tarjoaisi otolliset puitteet lasten liikuntakasvatuksen edistämiseen.	Merkitään tiedoksi.
Suomen luonnonsuojeluliiton Suur-Savon yhdistys ry. 3.9.2018 Yhdistys antoi palautetta vuoden 2018 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (MliDno-2018-1672) jossa he toteavat, että suunnitelmassa ei mainita alueelta aiemmin tehtyjä luontoselvityksiä eikä kerrota, että sellainen laadittaisiin kaavaprosessin aikana. Yhdistys pyytää, että se lisätään pysyvästi lausunnon antajiin koskien kaupungin kaavahankkeita.	Kaava laitettiin uudestaan vireille 30.3.2022 jonka seurauksena sille osoitettiin uusi diaarinumero (MliDno-2022-1284) ja vanha palaute jäi käsittelemättä. Uudessa OAS:ssa tuodaan esille käytettävissä olleet luontoselvitykset ja todetaan, että selvityksiä täydennetään tarvittaessa. Yhdistykseltä pyydetään kaavaehdotuksesta lausunto.

Annilanrannan asemakaava ja asemakaavan muutos

Ehdotusvaiheen vastineraportti

Saadut lausunnot ja muistutukset sekä niihin laaditut vastineet ehdotusvaiheen aineistosta. Lausuntoja saatiin 9 kpl, muistutuksia jätettiin 5 kpl.

Lausunto / muistutus	Vastine
1. Pohjois-Savon ELY-keskus, 17.3.2023 1.1 Moision alueen asemakaavoituksen yhteydessä on tehty liikenneselvitys, jossa on arvioitu myös Annilanrannan alueen liikenteen vaikutuksia. Liikenneselvitys toimii kohtuullisena pohjana Annilanrannan asemakaavamuutoksen lähtöaineistona, mutta liikenneselvitys on kohdistettu pääosin Moision alueen kehittämiseen, jolloin jää epäselväksi, millä lähtötiedoilla ja oletuksilla Annilanrannan aluetta käsitellään selvityksessä. Kaavaselostuksessa olisi syytä tarkentaa liikenneselvityksen soveltuvuutta Annilanrannan asemakaavamuutokseen soveltamiseen. 1.2 Kaavaselostuksessa on todettu, että uuden Annilanrannan/Kalevinrannan ja Porrassalmentien liittymään on syytä rakentaa pysäkkipari. ELY-keskus huomauttaa, että pysäkkiparin sijoittamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota pysäkkien näkyvyyteen sekä niille johtavien jalankulku- ja pyöräilyväylien turvallisuuteen ja havaitsemiseen geometrialtaan vaihtelevalla Porrassalmentiellä. Etelä-pohjoissuuntainen jalankulku ja pyöräilyväylä on tarkoitettu sijoittamaan kaava-alueen eteläosassa Annilanranta-nimiselle kadulle, josta väylä jatkuu pohjoiseen Antellinkadun jalankulku- ja pyöräilyväylää pitkin Kirkonvarkaudenkadulle. Annilanranta-kadun pohjoispäästä on osoitettu lännen suuntaan jalankulku- ja pyöräilyväylä, joka yhtyy Porrassalmentielle Karjalamenttien liittymän vastapäätä. Yhteys mahdollistaneen jatkossa jalankulun ja pyöräilyn Moisiontielle, mikäli Moision alueen kaavoitus toteutuu. ELY-keskus pitää järjestelyitä hyvinä, mutta muistuttaa, että Porrassalmentietä käyttävät myös museotiestä ja sen ympäristöstä kiinnostuneet liikkujat, mikä tulee huomioida tien liikenneturvallisuustoimenpiteitä suunnitellessa.	1.1 Liikenneselvitystä on päivitetty suhteessa lausunnossa ELY-keskuksen esittämiin näkökohtiin ja sen mukaisia tietoja on täydennetty kaavaselostukseen. Päivitetty selvitys on lisätty kaavaselostuksen liitteisiin. 1.2 Porrassalmentien eteläosa säilyy yleisen tien alueena (LT). Kyseiselle yleisen tien osuudelle on lisätty ht-2-määräys, jonka mukaan museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto. Museotien yhteyteen ei tulla osoittamaan linja-autopysäkkejä tai kevyen liikenteen järjestelyitä eikä muita toimenpiteitä, mitä ei voida toteuttaa museotien statuksen johdosta. Kevyen liikenteen yhteysmahdollisuudet ja niiden toteuttaminen tarkastellaan Porrassalmentien länsipuolisen alueen asemakaavoituksen yhteydessä. Porrassalmentien suuntaisesti kulkee kanta-kaupungin osayleiskaavassa osoitettu ohjeellinen Mikkeli–Ristiinan välinen noin 30 km pitkä rantaraitti, joka toteutetaan alueiden asemakaavoituksen yhteydessä. Jatkossa kun asemakaavoitus etenee Porrassalmentien länsipuolelle, tullaan ratkaisemaan myös kevyen liikenteen yhteys Porrassalmentiellä.

Porrassalmentie on Mikkelin kaupungin omistamaa katua kaavaehdotuksen Kalevinrannan/Annilarannan liittymästä pohjoiseen. Eteläinen osuus Porrassalmentiestä (maantie 15131) on esitetty yleisen tien alueena (LT). Porrassalmentie on museotietä sekä maantieosuudella että katuosuudella. Asemakaavaehdotuksessa kaupungin omistama museotien osuus on osoitettu museotiehen kuuluvana katualueena (ht-2). Merkinnän mukaan museotien linjausta rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto. ELY-keskus pitää merkintää lähtökohtaisesti hyvänä. ELY-keskus kuitenkin korostaa, että merkintä voi myös aiheuttaa tilanteen, ettei museotietä voida kehittää asemakaavan tuottamaa liikennettä tyydyttävälle tasolle, esimerkiksi tien leveyden tai bussipysäkkien suhteen. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ennen kaavan hyväksymistä tulisi kaupungin teettää museotien ja sen ympäristön kehittämisestä alustavat suunnitelmat, joiden toteuttamisedellytyksiin toimivaltainen museoviranomainen voisi ottaa kantaa.

1.3 Annilaranta/Kalevinranta ja Porrassalmentien liittymäalueen eteläpuolinen osuus Porrassalmentiestä tulisi myös osoittaa *ht-2*-merkinnällä. Porrassalmentie on valtatie 13 rinnakkainen maantie, joka palvelee pääasiassa paikallista liikennettä, minkä vuoksi se tulisi osoittaa katuna kaavassa MRL 83 § 4 mom mukaisesti. Kaavamerkinnästä tulee käydä ilmi museotien status ja sitä koskevat rajoitteet ja erityispiirteet. ELY-keskus myös muistuttaa, että Porrassalmen museotiestä on laadittu museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma (liitteenä), joka tulisi huomioida tiehen kohdistuvissa toimenpiteissä. Hoito- ja ylläpitosuunnitelma tulisi mainita kaavaselostuksessa tai kaavaselostuksen liitteenä.

1.4 ELY-keskus pitää valitettavana, että kaavaprosessi eteni osallistumis- ja arviointisuunnitelman jälkeen suoraan ehdotusvaiheeseen, kun kyseessä on kuitenkin merkittävä asemakaava. Edellä esitettyjen huomioiden vuoksi ELY-keskus pitää tarpeellisena järjestää työneuvottelu ehdotusvaiheen nähtävillä olon ja lausuntojen huomioimisen jälkeen.

1.3 Porrassalmentien eteläosa säilyy yleisen tien alueena (LT). Porrassalmentien eteläosaan on lisätty *ht-2*-merkintä ja merkinnän yhteydessä mainitaan Porrassalmentien museotielle laaditusta hoito- ja ylläpitosuunnitelmasta. Suunnitelma on mainittu kaavaselostuksessa ja lisätty kaavaselostuksen liitteisiin.

1.4 Ehdotusvaiheen nähtävillä olon jälkeen on järjestetty viranomaisten työneuvottelu 4.5.2023.

2. Etelä-Savon ELY-keskus, 24.3.2023 2.1 Kaavan eteläosan ensisijaisena tavoitteena on osoittaa pientalovaltaiselle asumiselle ranta- ja sisämaan tontteja. Tämä sinällään hyväksyttävä tavoite on Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen käsityksen mukaan korostuneesti johtanut kaavaesitykseen, joka ei kaikilta osin tuottaisi toteutuessaan viihtyisää elinympäristöä ja lisäksi se heikentäisi alueen moninaisia arvoja. ELY-keskus katsookin, seuraavin perusteluin, että on sängen kyseenalaista täyttääkö kaavaehdotuksen maankäyttö asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia. Porrassalmi on Suur-Savon historiallisesti merkittävintä ja ajallisesti syvintä kulttuurimaisemaa, jonka vuoksi on tärkeää tunnistaa ja turvata alueen eri historiakerrostumat. Uudisrakentamisen ja muiden muutoksien lähtökohtana tulee olla sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. ELY-keskus huomauttaa, ettei kaavatyön yhteydessä ei ole riittävällä tavalla arvioitu kaavaratkaisujen vaikutusta rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan. Rantamaisemaan sijoittuviin huvilarakennuksiin liittyy erityisiä maisemallisia ja rakennushistoriallisia arvoja, jotka tulee turvata asemakaavassa. Kulttuuriympäristöselvityksessä (Tengbom Oy 2022) todetaan, että huviloiden pihapiirit ovat vehreitä ja rannan puustoinen reunavyöhyke pääosin eheä. Maisemakuvan lisäksi ylimitoitettu rantarakentaminen heikentää kulttuurihistoriallisesti arvokaiden huvilarakennuksien asemaa rantamaisemassa. 2.2 Kaavaehdotuksessa on osoitettu Ritvalan, Päivärannan, Männistön ja Pönttölän huviloihin (sr) kaavamerkintä suojeltava rakennus tai rakennusryhmä, jonka ominaisluonne ja erityispiirteet on säilytettävä. Kaavamääräykseen tulee lisätä, että rakennusta ei saa purkaa. Huviloiden piha- ja rantarakennuksilla on todettu olevan kulttuurihistoriallisia arvoja, myös näiden säilyminen tulee turvata asemakaavan yhteydessä suojelumerkinnöillä.	2.1 Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa Annilarannan alue on osoitettu pientalovaltaisena asunto-, loma-asunto- ja matkailualueena (AP/R) ja kantakaupungin osayleiskaavassa kasvavana taajamana. Yleiskaavan puitteissa on todettu, että alueelle voidaan toteuttaa pientaloasumista. Ehdotuksena nähtävillä olleen kaavan tehokkuus on $e=0,23$, mikä on varsin väljän omakotialueen normaali mitoitus. Suunniteltu uudisrakentaminen jatkaa avoimien huvilatonttien ideaa nykyajassa. Asemakaava mahdollistaa alueelle rakennettavaksi uutta kulttuurimaisemaa, joka tuottaa alueelle muuttujille mielekästä ja statukseltaan arvokasta ympäristöä niin metsäluonnon kuin järviluonnon eli järvimaiseman äärellä. Vaikutusten arviointia on täydennetty kaavaselostukseen. Lisäksi alueelta laaditaan havainnekuvamateriaalia. 2.2 Huviloiden piha-alueiden säilyminen on turvattu /s-merkinnällä, joka määrää alueen kulttuurihistorialliset arvot otettavaksi huomioon. Sr-määräykseen on lisätty määräys, ettei rakennuksia saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Lisäksi ranta-alue on osoitettu alueena, jonka luonnontilainen luonne tulee säilyttää.
---	--

2.3 Porrassalmentie on yksi Porrassalmen historiallista ympäristöä muovaavista elementeistä. Kulttuuriympäristöselvityksessä nostetaan esille, että Porrassalmentien nykyinen linjaus noudattelee Kustaa III:n sotaa varten laatimien sotilaskarttojen linjausta vv. 1776–1805. Kaavaehdotuksessa tiemaisemaan on osoitettu yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET). Maisemallisesti herkälle alueelle sijoitettu huoltorakennus olisi ristiriidassa alueen kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa. 2.4 Rantamaiseman lisäksi uudisrakentamisen vaikutusta tulee tarkastella historiallisesti ja maisemallisesti keskeisen tielinjan maisemasta. 2.5 Porrassalmentien varteen sijoittuva manttaalikivi on pitäjänkartan (1850-luku) mukaan alkuperäisellä paikallaan. Tiehistoriallisesti alkuperäisellä paikallaan oleva manttaalikivi on erittäin arvokas, jonka vuoksi asemakaavan pientä laajentamista tällä kohdin tulee harkita ja kivi huomioida asianmukaisella suojelumerkinnällä. 2.6 Ruutipellon säilyttäminen kaavassa maisemallisesti arvokkaana peltoalueena (MA) on tärkeää sekä historiallisista että maisemallisista syistä, joskin sen maisemallista arvoa alkaa heikentää alueelle istutettu männyn taimikko. Kaavamääräyksessä todetaan, että tarkemman suunnittelun yhteydessä on selvitettävä alueen arkeologiset arvot. Lause jättää epäselväksi sen, mihin muuttuvan maankäytön toimenpiteisiin kaavamääräyksessä viitataan. 2.7 Mikkelin strategisessa yleiskaavassa (maisemakartta) sekä Moisio-Kyyhkylän yleiskaavassa koko suunnittelualue on geologisesti arvokasta harjualueutta (ge), jolla on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja -esiintymien säilyminen. Alueelle toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa on katsottava, ettei aiheuteta haittaa maisemakuvaan tai turmella arvokkaita luonnonmuodostumia. Lisäksi suunnittelualue rajautuu Porrassal-	2.3 ET-alueen määräykseen on lisätty, että maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas Porrassalmen ympäristö on otettava rakentamisessa huomioon. Tämä tarkoittaa myös maisemointia. 2.4 Vaikutukset kohdistuvat pääosin Annilaranta-kadun risteyksen kohdille, jossa VL-alue jää kapeaksi. Muutoin uusien tonttien ja Porrassalmentien väliin jää metsäistä lähivirkistysaluetta (VL). Vaikutuksia tiemaisemaan on täydennetty kaavaselostukseen. 2.5 Manttaalikivi on lisätty kaavakartalle. Manttaalikivi on osoitettu kaavakartalle merkinnällä hr eli historiallinen rajamerkki. Määräysten mukaan kulttuurihistoriallisesti arvokas manttaalikivi on otettava huomioon Porrassalmentiehen kohdistuvissa toimenpiteissä. 2.6 Maisemallisesti arvokkaalle peltoalueelle ei ole tiedossa muuttuvaa maankäyttöä. Epäselvä viittaus alueen arkeologisiin arvoihin on poistettu. 2.7 Annilarannan ja Kalevinrannan sekä näiden liittymän linjaukset Porrassalmentielle on osoitettu parhaimpaan mahdolliseen kohtaan. Maisematila tulee väistämättä muuttamaan risteysalueella. Avoimesta maisematilasta voidaan saada edustava näkymä Annilanselälle. Rakennettavat infraratkaisut tullaan esittämään katusuunnittelun yhteydessä tarkemmin. Eteläisen Saimaan alue, pohjoisesta Salpausselästä kohti pohjois-luodetta on täynnä har-
---	--

men historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaaseen museotiehen. Kaava-alueen pussikatujen (Annilanranta ja Kalevinranta) rakentaminen vaatisi huomattavia harjun leikkauksia ja Annilanranta-kadun alkupään linjaus aivan Porrassalmentien viereen merkitsisi käytännössä museotien maisematilan rikkoutumista ja muuttumista leveäksi tiemaisema-alueeksi. Tämä on ristiriidassa myös museotietä koskevien yleiskaavamääräysten kanssa.

2.8 Kaavaehdotuksessa käytännössä koko suunnittelualueen noin 1.8 kilometrin mittainen ranta-alue on osoitettu rakennuskäyttöön muutamaa epäoleellista kapeaa rantaan rajoittuvaa lähivirkistysaluetta lukuun ottamatta. Tälle rakennuskäyttöön osoitetulle rantaan rajoittuvalle alueelle on kaavaselvityksen mukaan mahdollista rakentaa yli 30 asuinrakennusta tonteille, joille on osoitettu varsinaista rakennusoikeutta pääasiassa 400 kem. Lisäksi tontteihin kuuluvalla rantaan rajoittuvalle luonnontilassa säilytettävälle paikoin hyvin kapealle alueelle on osoitettu talousrakennukselle 40–80 kem rakennusoikeutta. Tonttikohtaisen rakennuksen kerrosluku sallii asuinrakennukseen kellarikerroksen, kaksi varsinaista asuinkerrosta sekä ullakokerroksen, jolloin rannasta päin katsottuna rakennus näyttäytyy tosiasiasa nelikerroksisena. Kaavaehdotuksen sallima rakentaminen muuttaa huomattavasti arvokasta harjumaisemaa sekä varsinkin Saimaan rantamaisemaa ja vähentää selkeästi valtakunnallisesti arvokkaan historiallisen maiseman (RKY) arvoja.

Kaavan kulttuuriympäristöselvityksen (Tengbom 2022) mukaan Annilanselän rannalle voidaan sijoittaa täydennysrakentamista, joka suositellaan pidettäväksi sijoittelultaan väljänä. Ranta-alueelle suositellaan jätettäväksi vähintään 20–30 metrin levyinen puustoinen vyöhyke ja maiseman siluetin rannan suuntaan tulisi pysyä yhtenäisenä ja puustoisena. Kaavaehdotuksessa esitetyssä ranta-alueen rakentamisessa ei ole kaikin paikoin noudatettu tätä kaavan perusselvityksen periaatteita.

jumuodostumia, joille on rakennettu ja rakennetaan. Porrassalmen harjualue ei ole kaupungin tai Etelä-Savon ainoa harjualue.

2.8 Kirkonvarkauden asemakaava-alueella ranta-alueesta noin 42 % on vapaata tai jota ei voida rakentaa. Annilanrannan alueella rantaviivasta noin 23 % on vapaata tai jota ei voida rakentaa. Annilanrannan eteläpuolella Kyyhkylän alueella sijaitsee ranta-alueella lukuisia muinaisjäännöksiä ja sr-kohteita, jotka estävät rantarakentamisen. Kyyhkylän alueella vapaaksi alueeksi rannasta tulee jäämään vähintään 67 %. Kokonaisuutena tarkasteltuna vapaata ranta-aluetta tulee jäämään keskimäärin 47 %.

Rakentaminen merkitsee väistämättä maaston merkittävää muokkaamista. Kaavassa pyritään siihen, että rantamaastoa ja olemassa olevaa kasvillisuutta säilytetään. Kaavassa on osoitettu rakennusalat, luonnontilaisen luonteisina säilytettävät alueen osat sekä annettu yleismääräyksiä rantarakentamiseen liittyen, myös maiseman arvojen huomioimiseksi. Kaavamääräyksissä korostetaan sitä, että rakennusten ja rannan väliin on jätettävä luonnontilaista puustoa, kuten mäntyjä ja koivuja, jotka lieventävät vaikutuksia rantamaisemaan.

Asemakaavaa on tarkennettu siten, että uuden liittymän kohdalta Annilanrannan katu- ja ranta-alueesta on muutettu ja osa tonteista muutettu VL/s-alueeksi. Kalevinrannan viereen sijoitettavia tontteja on levennetty ja lisätty luonnontilaisena säilyvän alueen osaa.

RKY-alue on varsin tavanomaista Saimaaseen kalliistuvaa jääjoen pohja-aluetta, jonka historiallisen maiseman arvostus nojautuu lähinnä 1800-luvun lopun kansallisromanttiseen maisema-ajatteluun suomalaisesta järvi- ja harjumaisemasta. Näitä alueita Suomessa on paljon.

Kaavassa osoitetuille tonteille on osoitettava riittävä rakennusala. Tämän johdosta rannan puustoisena säilytettävä vyöhyke on paikoin kapeampi kuin 20 metriä. Paikoin on jätetty yli 30 metrin levyisiä puustoisia vyöhykkeitä.

Annilanrannan alueen liito-oravaselvitys

Mikkelin kaupunki

Kärkkäinen Jari

11.4.2023

P48334P002

11.4.2023

KJ

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Menetelmät ja aineisto.....	5
2.1	Lähtötiedot	5
2.2	Maastotyöt	5
2.3	Käsitteet	5
2.4	Epävarmuustekijät.....	6
3	Liito-orava	6
4	Tulokset.....	7
5	Lähteet.....	8

Paikkatietoaineistot:

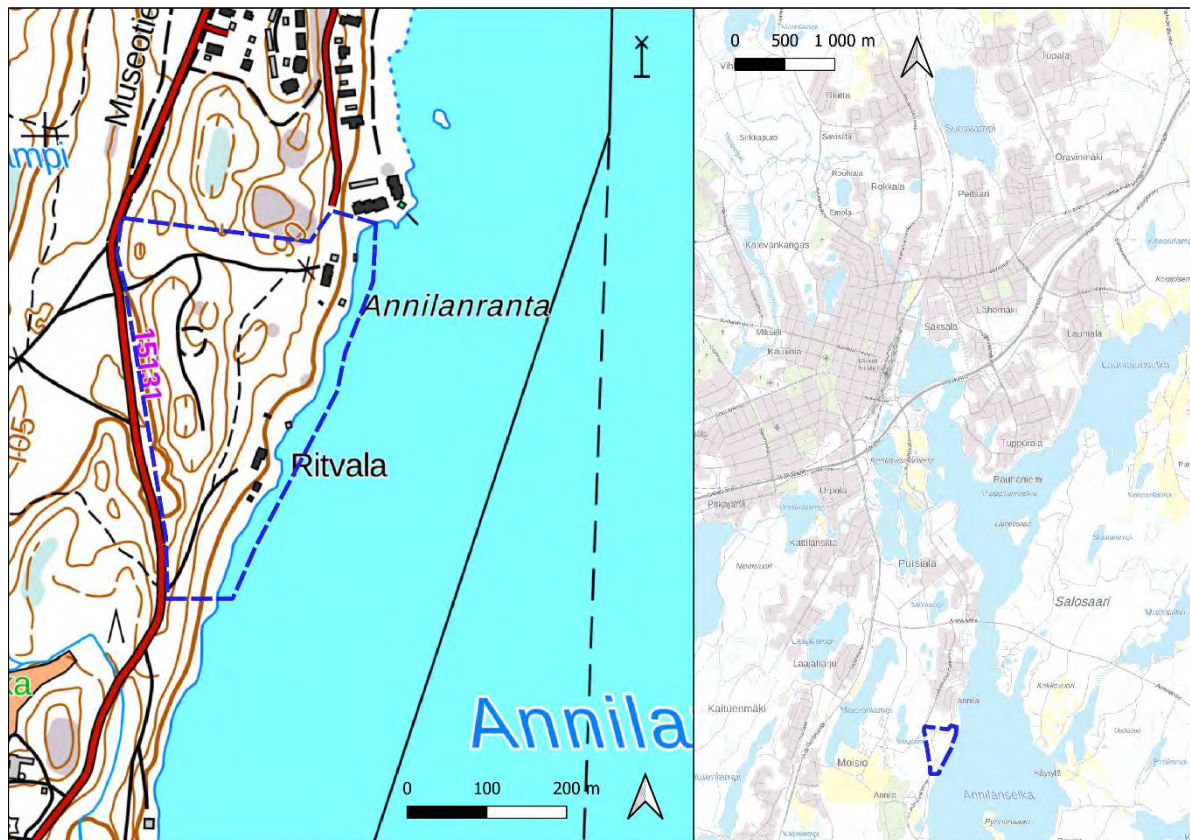
Maastokartta © MML WMS 2023

Annilarannan alueen liito-oravaselvitys

1 Johdanto

Työssä laadittiin liito-oravaselvitys Annilarannan alueelle Mikkelin kaupungissa. Selvitysalueen sijainti on esitetty kuvassa 1. Selvitysalueen pinta-ala on noin 8,7 hehtaaria. Selvitysalue on valtaosin mäntykangasta.

Liito-oravaselvitys laadittiin viranomaisohjeistuksen (Nieminen & Ahola 2017) mukaisesti. Selvityksen on laatinut FCG Finnish Consulting Group Oy:n FM biologi Jari Kärkkäinen.

Kuva 1. Annilarannan selvitysalue.

2 Menetelmät ja aineisto

2.1 Lähtötiedot

Selvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastoinventoinnit sekä raportointi. Selvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Katariina M., ja Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki;

Lähtötietoina on käytetty Suomen Lajitietokeskuksen Laji.fi-portaalin aineistoa. Lähimmät liito-oravahavainnot on tehty selvitysalueen pohjois- ja länsipuolelta.

2.2 Maastotyöt

Liito-oravaselvityksen maastotöihin käytettiin yksi maastotyöpäivä huhtikuussa 2023 (5.4.2023). Selvitys tehtiin viranomaisohjeistuksen (Nieminen & Ahola (toim.) 2017) mukaisesti.

Maastossa inventoitiin koko alue. Alueelta tarkistettiin haapojen ja kookkaiden kuusten tyvet liito-oravan jätöspapanoiden varalta ja mikäli papanoita löydettiin, etsittiin maasta käsin havaittavia potentiaalisia pesäpaikkana toimivia koloja, risupesä ja liito-oravalle soveltuvia pönttöjä. Löydetyt papana- ja pesäpuut paikannettiin käsi-GPS:llä. Lisäksi kiinnitettiin huomiota liito-oravan kulkuyhteyksiin ja mahdollisiin ruokailualueisiin.

2.3 Käsitteet

Liito-orava-alueiden luokittelu on tehty seuraavan käsitteistön pohjalta:

- **Ydinalue** on kartoituksissa tunnistettu yhtenäinen alue, josta on tunnistettu pesäpuu eli liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikka. Ydinaluerajaus tehdään myös silloin, kun pesän olemassaolosta on voimakkaita merkkejä, mutta itse pesää ei havaita. Ydinaluerajaus tehdään pesäpuun ympärille papanahavaintojen ja puuston

laadun mukaan niin laajaksi, että yksi naaras selviää ydinalueella poikasineen talven yli ja pystyy lisääntymään keväällä. Ydinalueilla on yleensä runsaammin papanoita kuin elinympäristössä. Ydinalueella suojelutoimenpiteet ovat tiukempia kuin muilla liito-orava-alueilla. Ydinalueen minimilaaajuutena on yleisesti pidetty vähintään noin yhtä hehtaaria (mm. Kuopion kaupunki 2017).

- **Elinympäristö** on liito-oravalle soveltuvaa aluetta, jossa on liito-oravalle ruokailuun, lepoon, liikkumiseen ja pesimiseen soveltuvaa puustoa. Elinympäristörajausten tavoitteellisena minimikokona on pidetty 5-10 hehtaaria, mutta tarkempi koko määräytyy alueen ominaisuuksien perusteella. Tiheään rakennetuilla alueilla tai voimakkaasti käsitellyillä metsäalueilla koko voi olla selvästi tätä pienempi. Elinympäristölle voi sijoittua yksi tai useampi ydinalue.
- **Soveltuva alue** on olosuhteiltaan liito-oravan elinympäristöksi hyvin soveltuva alue, josta ei nyt havaittu liito-oravia.
- **Liito-oravien kulkuyhteys** on yli 10 metristen puiden latvusten muodostama yhteys, jota liito-orava käyttää siirtyäkseen elinympäristöjen välillä tai elinympäristön sisällä. Yhteyksien pituudet ja leveydet vaihtelevat ja yhteys voi olla osa liito-oravan elinympäristöä.

2.4 Epävarmuustekijät

Liito-oravakartoitus on tehty viranomaisohjeistuksen mukaisesti optimaalisena ajankohtana keväällä (huhtikuussa). Alue on inventoitu maastokartoituksessa tarkasti läpi.

Liito-orava elinympäristöt voivat olla joinain vuosina asumattomia, mikä aiheuttaa yleensä epävarmuutta selvitystuloksiin. Selvitykseen ei katsota sisältyvät merkittäviä epävarmuustekijöitä. Liito-oravaselvitys arvioidaan alueen maankäytön suunnittelun kannalta riittäväksi.

3 Liito-orava

Liito-orava on luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja se on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Liito-oravan **tyypillinen elinympäristö** on varttunut kuusivaltainen sekametsä, jossa on järeää puustoa, kolopuita pesä- ja piilopaikoiksi ja lehtipuita ravinnoksi. Lehtipuusto voi olla kuusimetsässä pieninä ryhminä tai hajallaan. Liito-oravan tärkeimpiä pesäpaikkoja ovat pienireikäiset, varsinkin käpytikan kovertamat kolot, jotka ovat yleensä haavoissa. Toiseksi tärkeimpiä ovat oravan rakentamat risupesät. Liito-orava voi hyväksyä pesäpaikakseen myös

11.4.2023

KJ

pöntöt ja satunnaisesti rakennukset. Liito-orava on yöaktiivinen kasvinsyöjä, jonka pääasiallista ravintoa ovat kesällä lehtipuiden, etenkin haavan, leppien ja koivujen, lehdet (Nieminen & Ahola 2017).

Liito-oravan **lisääntymis- ja levähdyspaikkoja** ovat pesintään, päivän viettoon, levähtämiseen, suojautumiseen tai ravinnon varastointiin käytettävät puut, pöntöt tai rakennusten osat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksellisesti. Yhdellä elinpiirillä on useita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Liito-oravien tulee pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. Naarailla lisääntymispaikka ja levähdyspaikka ovat yleensä yhteneväisiä, mutta uroksille voidaan määritellä vain levähdyspaikat eli urosten käyttämät piilopaikat. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen, ruokailupuiden ja kulkuyhteyksien määrittely on tapauskohtaista (Nieminen & Ahola 2017).

Naaraiden **elinpiirit ovat kooltaan** tyypillisesti 3-10 ha, mutta koko elinpiirin metsän ei tarvitse olla järeää kuusisekametsää. Elinpiiriin voi kuulua myös nuorempia metsäkuvioita, joilla naaraat käyvät ruokailemassa ja joilla osa pesistä voi sijaita. Naaraiden elinpiirin ydinosien, joilla yksilö viettää suurimman osan aikaansa, on yhdessä tutkimuksessa todettu olevan keskimäärin 0,9 ha (vaihteluväli 0,04-2,5 ha), ja yhdellä yksilöllä on keskimäärin 3,9 ydinosaa elinpiirillään. Urosten elinpiirit ovat kooltaan kymmeniä hehtaareja, jopa yli 100 ha ja ne voivat olla keskenään osittain tai suurimmaksi osaksi päällekkäin. Yhden uroksen elinpiirin alueella voi olla usean eri naaraan elinpiirit (Nieminen & Ahola 2017).

Liito-oravan **biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen** pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsästä toiseen (dispersoivat nuoret yksilöt ja laajalla alueella liikkuvat urokset). Kulkuyhteyksinä voi olla paitsi varttuneita metsiä, myös nuoria, puustoltaan yli 10 m korkeita metsiä sekä riittävästi puita kasvavia siemenpuukuvioita, puutarhoja ja puistoalueita. Aikuiset naaraat liikkuvat vähiten, eivätkä ne urosten tavoin ylitä leveitä avoimia alueita (Nieminen & Ahola 2017).

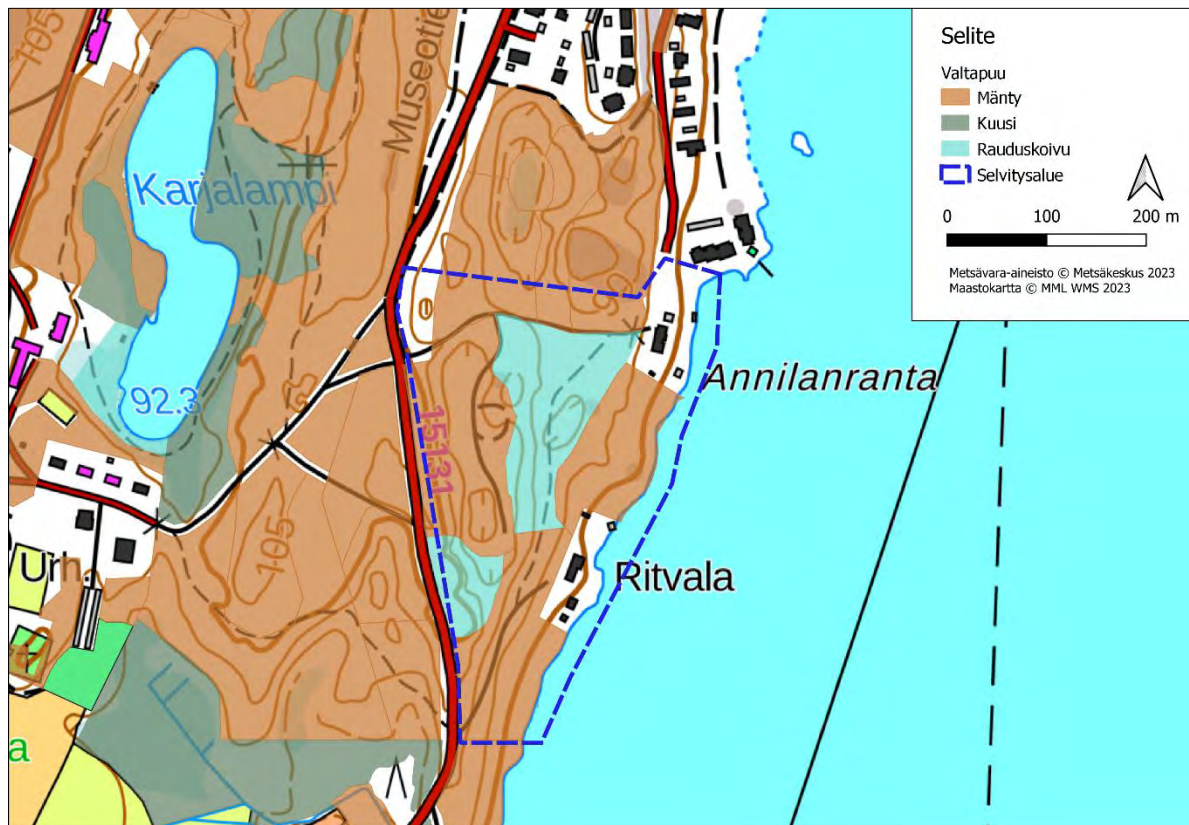
4 Tulokset

Alueelta ei tehty havaintoja lajista. Tähän syynä on se seikka, että alue ei ole liito-oravalle optimaalista elinympäristöä. Metsät ovat pääosin mäntyvaltaisia (Kuva 2). Vain keskiosalla ja Porrassalmentien varressa on koivuvaltaista varttuvaa puustoa. Ritvalan taloon menevän tien varressa on muutama järeä kuusi.

Annilanrannan talolle menevän tien pohjoispuolella on hieman varttuvaa haapaa koivujen joukossa. Haapaa kasvaa myös Porrassalmentien (yhdystie 15131) varressa alueen

eteläosalla. Tästä haavikossa löytyi tuore käpytikan kolopuu. Haavikko sijoittuu Annilanrannan kaava-alueen (973) VL/s-alueelle.

Liito-oravan voi käyttää aluetta liikkumiseen kaavan toteutumisen jälkeen. Kaavan toteutuminen ei vaikeutta lajin liikkumista, koska VL/s-alue mahdollista liito-oravan liikkumisen tiedossa olevien liito-oravakohteiden välillä.

Kuva 2. Alueen metsät ovat mänty- ja koivuvaltaisia.

5 Lähteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Katariina M., ja Salo, P. 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47.

Kuopion kaupunki 2017: Toimintamalli liito-oravan suojelun ja maankäytön suunnittelun yhteensovittamiseksi. Raportti.

11.4.2023

KJ

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Selonen, V. & Hanski, I. K. 2004: Young flying squirrels (*Pteromys volans*) dispersing in fragmented forests. – *Behavioral Ecology* 15: 564–571.

Selonen, V., Hanski, I. K. & Stevens, P. C. 2001: Space use of the Siberian flying squirrel *Pteromys volans* in fragmented forest landscapes. – *Ecography* 24: 588–600.

Suomen Lajitietokeskus/FinBIF. <http://tun.fi/HBF.73944> (haettu 11.4.2023).

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi –kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Suomen ympäristökeskus, Ympäristöopas-sarja 109, Helsinki

2.9 Käytössä olevien asiakirjojen perusteella on mahdoton arvioida kaavan mukaisen rakentamisen tosiasiallista vaikutusta suhteessa alueen maisemallisiin arvioihin. Tällaisissa kaavahankkeissa on tarpeellista, tavanomaisen kaavoituskäytännön mukaisesti, arvioinnin tueksi esittää mahdollisimman realistisia kuvasovitteita kaavan sallimasta tilanteesta. 2.10 Tonttikohtaisen rakentamisen määrä on osoitettu yhdenvertaiseksi varsinaisen asuntomessualueen tonteille osoitetun kanssa. Kaavaratkaisut ja -alueet poikkeavat kuitenkin melkoisesti toisistaan. Nyt tonttien ja rannan välinen luonnontilaiseksi jääväksi esitetty rantavyöhyke on, ehkä korttelia 21 lukuun ottamatta, monin paikoin huomattavasti kapeampi kuin asuntomessualueen omarantaisten rakennuspaikkojen kohdalla, ja lisäksi sille voi kaavaehdotuksen mukaan rakentaa saunarakennuksen. 2.11 Yleiskaavoissa suunnittelualueen läpi osoitettu ekologinen yhteys toteutuu alueen pohjoisosassa, mutta alueen eteläosassa puutteellisesti (kortteli 26). Myös liito-oravaselvityksen tulokset voivat tuoda esiin yhteystarpeissa huomioitavia seikkoja. Yhteisvaikutuksia Porrassalmentien toiselle puolelle suunnitteilla olevan Moision asemakaavan kanssa olisi myös syytä tarkastella. Ranta-alueen käytännössä katkeamaton yhtenäinen tonttijono heikentää alueen luonnon monimuotoisuutta sekä virkistysmahdollisuuksia, joille ranta- vyöhykkeet ovat tärkeitä alueita. 2.12 Lisäksi ELY-keskus viittaa Pohjois-Savon ELY-keskuksen liikennevastuualueen lausunnossa esitettyihin seikkoihin. 2.13 Asemakaavamuutoksen pohjoisosan ehdotuksesta ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa.	2.9 Vaikutusten arviointia on täydennetty kaavaselostukseen. Lisäksi alueelta laaditaan havainnekuvamateriaalia. 2.10 Kaavassa osoitetuille tonteille on osoitettava riittävä rakennusala. Tämän johdosta rannan puustoisena säilytettävä vyöhyke on paikoin kapeampi kuin 20 metriä. Paikoin on jätetty yli 30 metrin levyisiä puustoisia vyöhykkeitä. Asemakaavaa on tarkennettu siten, että uuden liittymän kohdalta Annilanrannan katulinjausta on muutettu ja osa tonteista muutettu VL/s-alueeksi. Kalevinrannan viereen sijoitettavia tontteja on levennetty ja lisätty luonnontilaisena säilyvän alueen osaa. 2.11 Yleiskaavoissa osoitettu ekologinen yhteys toteutetaan rantavyöhykkeelle jätettävällä puustoisella osalla sekä tonttivihreällä ja pihapuilla. Korttelissa 27 tontin 2 luoteiskulmaan on lisätty alueen osa, jonka luonnontilainen luonne tulee säilyttää, jotta yhteys pohjoisen tontin 3 kautta Porrassalmentien yli metsäalueelle säilyy. Porrassalmentie ei ole niin leveä, että yhteys sen osalta katkeaisi. Laaditun liito-oravaselvityksen (huhtikuu 2023) perusteella selvitysalueelta ei tehty havaintoja lajista. 2.12 Merkitään tiedoksi. 2.13 Merkitään tiedoksi.
3. Savonlinnan museo 17.3.2023 3.1 Museotie on huomioitu suunnittelualueen pohjoisosassa merkinnällä <i>ht-2</i> ja loppuosalta yleis tien alueena. Lopputien kaavamääräyksessä on hyvä käydä ilmi, että kyseessä on edelleen museotie ja käyttää esim. samaa määrystä, kuin pohjoisosassa tietä.	3.1 Porrassalmentien eteläiseen osaan eli yleisen tien alueelle (LT) on lisätty <i>ht-2</i>-merkintä.

3.2 Sr-kaavamääräykseen museo ehdottaa lisättävän, että rakennusta tai rakennuksia ei saa purkaa. 3.3 Sr-kohteiden osalta kaavaehdotuksen yleismääräys § 7 <i>Aurinkokeräimien ja -paneelien sijoittaminen on sallittua kaikilla rakennusten ulkopinnoilla</i> olisi hyvä olla ehdollinen. 3.4 Korttelin 24 osalta Porrassalmentien ja rannan välinen ala jää paikoin kapeaksi ja samoin paikoitellen rannassa säilytettävälle puustolle jää vähän tilaa Kalevinrannan uusien tonttien osalla. Puustoa on kaavaehdotuksessa esitetty jätettäväksi rantatonteille lieventämään vaikutuksia rantamaisemaan ja kulttuuriympäristöselvityksessä suositellaan rantaan jätettäväksi 20-30 metrin levyistä puustoista vyöhykettä. Tonttien määrän pudottamista Kalevinrannan ja rannan välissä voisi harkita, jotta rakentamisen vaikutukset rantamaisemaan olisivat lievemät. 3.5 Ma-1-kaavamääräyksen lopussa viitataan laatu- ja ympäristöohjeisiin, jota olisi hyvä avata kaavaselostuksessa, että mihin viitataan käytännössä. 3.6 Alueelta ei ole tiedossa historiallisen ajan kaskiraunioita, joten kaavakartasta sekä kaavaselostuksesta voi poistaa aluevarauksen kas ("Alueen osa, jolla saattaa olla muinaismuistolailla suojeltuja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä (kaskiraunioita). Kaskirauniot säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.") ja kaavaselostuksesta 6.1.3 Maisema ja taajamakuva kappaleen "Kaavassa osoitetaan alueen osa (kas), jolla saattaa sijaita muinaismuistolailla suojeltuja historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä, kaskiraunioita. Kaavamääräyksen mukaisesti kaskirauniot säilytetään muinaismuistolain mukaisesti."	3.2 Sr-määräykseen on lisätty määräys "Rakennuksia ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä." 3.3 Yleismääräystä § 6 on muokattu siten, että suojeltujen rakennusten (sr) kohdalla aurinkokeräimien ja -paneelien sijoittamisesta on pyydettävä museoviranomaisen lausunto. 3.4 Ks. Etelä-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 2.8. 3.5 Ma-1-kaavamerkinnästä poistetaan viittaus Kirkonvarkauden laatu- ja ympäristöohjeisiin. 3.6 Kaavakartalta sekä kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä poistetaan kaskiraunioiden merkintä kas.
4. Väylävirasto 17.3.2023 4.1 Väylävirastolla ei ole huomautettavaa kaavaehdotukseen.	4.1 Merkitään tiedoksi.
5. Mikkelin seudun ympäristölautakunta 23.2.2023 5.1 Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavassa Annilanrannan alue on merkitty pientaloal-	5.1 Ks. Etelä-Savon ELY-keskukselle annetut vastineet 2.1, 2.7 ja 2.8. Asemakaavaa on muokattu siten, että tonttien lukumäärää on

taiseksi alueeksi. Ottaen huomioon tonttien lukumäärän, tonttien koon, rinnetonttien jyrkän profiilin ja rakennusoikeuden määrän alueen maisemakuva tulee muuttumaan radikaalisti.

Erityisesti pienimmillä, jyrkkärantaisimmilla tonteilla rantapuuston säilyttäminen on käytännössä mahdotonta ottaen huomioon tontin rakentamisen vaatimat tasaukset ja rantasaunan rakentamismahdollisuuden, eikä olemassa olevan puuston korvaaminen uusilla istutettavilla puilla korvaa riittävällä tavalla maiseman muutoksia. On selvää, että omarantainen rakentaminen muuttaa maisemakuvaa mutta esitetyn kaavaehdotuksen mukainen maankäyttö on ympäristölautakunnan näkemyksen mukaan ristiriidassa Moisio-Kyyhkylän osayleiskaavan geologisesti arvokasta harjualuetta ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä koskevien määräysten kanssa. Uusi rakennettava Kalevinranta -niminen katualue tekee leikkauksen harjun rinteeseen erityisesti Kalevinranta -kadun eteläosassa.

5.2 Ympäristölautakunta pitää hyvänä, että Porrassalmen museotien itäreuna on merkitty kaavaehdotukseen VL alueena, mikä mahdollistaa museotien historiallisen harjumaiseman säilymisen. Maiseman säilyminen saattaa muodostua ongelmalliseksi kohdassa, jossa uusi, uusille tonteille menevä Annilanranta niminen tie yhtyy Porrassalmen museotiehen. Museotien ja uuden tien väliin jätetty viherkaistale on paikoin liian kapea, jotta viherkaistale voisi säilyä riittävän puustoisena. Museotie on myös muutettu katualueeksi kaava-alueen pohjoisreunasta Annilanranta -kadun risteykseen saakka. Kaavaselostuksesta ei käy ilmi, onko museotietä tarkoitus muuttaa tai parantaa esim. kävelyn ja pyöräilyn edellytysten parantamiseksi, ja miten mahdolliset muutokset vaikuttavat museotiehen ja museotien maisemakuvaan.

5.3 Ympäristölautakunta huomauttaa, että yleiskaavan mukainen ekologinen yhteys alueen etelä- ja pohjoisosien välillä ei toteudu riittävällä tavalla erityisesti kaava-alueen eteläosissa (Tonttulan alue).

karsittu, pienempiä tontteja on yhdistetty isommiksi, osa on muutettu virkistysalueeksi ja rakennusalueiden rajoja on tarkistettu. Muutosten seurauksena rakentamattomaksi jäävien alueiden pinta-ala on kasvanut.

Kalevinrannan nykyiset asukkaat ovat toivoneet, että tontit liitettäisiin kaupungin katuverkkoon, koska nykyinen ajoreitti kulkee ikkunoiden vieressä ja katu on sen takia linjattu lännen suuntaan. Lausunnon seurauksena kadun leveyttä on karsittu.

5.2 Ks. Pohjois-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 1.2. Museotien status ei anna mahdollisuutta osoittaa esim. kevyen liikenteen väylää tien yhteyteen tai valaista sitä. Kaavassa Annilanranta-kadun yhteyteen on osoitettu kevyen liikenteen reitti, joka yhdistyy Kirkonvarkauden rantareittiin.

5.3 Ks. Etelä-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 2.11. Asemakaavassa on osoitettu VL- ja VL/s-merkinnöillä laajoja alueita, jotka soveltuvat liikkumareitiksi. Lisäksi uusille tonteille on merkitty rantavyöhykkeelle osia, joiden luonne tulee säilyttää luonnontilaisina ja joilla rakentamisen aikaisten vaikutusten takia puustoa tulee korvata uusintaistutuksilla.

5.4 Ranta-alueelle ei myöskään ole jätetty yhteiskäyttöön soveltuvia vapaita ranta-alueita, joita esimerkiksi ei-omarantaisten tonttien asukkaat voisivat hyödyntää, eikä sellaisia vapaita ranta-alueita, jotka soveltuisivat esim. hulevesien johtamiseen tonteilta ja katualueelta.

Ranta-alueelle on jätetty kolme hyvin ka-peaa virkistysaluetta, joista kahteen on liitetty myös s -merkintä (Lähivirkistysalue, maisema- ja luontoarvoiltaan tärkeä metsä, jonka olemassa olevat ympäristöarvot säilytetään). Kaistaleet ovat niin ka-peita, että puuston säilyminen muutaman kymmenen metrin levyisellä rakentamattomalla vyöhykkeellä on epätodennäköistä eikä esim. hulevesien johtamiseen tarvittavia oja ole mahdollista alueelle kaivaa (erityisesti, jos samalla pyritään säilyttämään myös puusto ja muu kasvillisuus). Alueen viihtyisyyttä lisäisi huomattavasti, jos ranta-alueella olisi huomioitu paremmin maisemalliset tekijät ja mahdollisuudet ehjän maisemakuvan säilyttämiseen edes osalla kaavoitettavasta alueesta sekä varattu yhteiskäyttöön sopivia ranta-alueita.

Kaavan VL-aluevaraukset sijoittuvat alueille, joita ei voi parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää virkistyskäyttöalueena (kostea ojanvarsilehto Porrassalmentien ja Kalevinrannan välissä ja kaava-alueen pohjoisosassa oleva VL-alue Porrassalmentien ja ei-omarantaisten tonttien välisellä alueella, joka on pääosin vanhaa maa-ainestenottoaluetta).

5.5 Kaava-alueen pohjoisosasta valmistuu vielä maaliskuuhuhtikuussa 2023 uusi liito-oravaselvitys, jonka mahdolliset havainnot ja johtopäätökset tulee ottaa huomioon kaavaehdotuksessa, mikäli alueelta todetaan liito-oravan esiintymis-alueita.

5.6 Moisio-Kyyhkylä osayleiskaavassa olevan kaskiraunioita koskevan aluerajauksen osalta tulee selvittää, onko asemakaavaa varten tarpeen tehdä erillistä inventointia alueella mahdollisesti olevista kaskiraunioista, jotka tulee muinaismuistolain mukaisesti säilyttää.

Tonttulan alue on olemassa oleva osayleiskaavan mukainen rakennuspaikka. Asemakaavan myötä tontille on osoitettu rakennusala, jonka ympärillä on kasvillisuutta ja puustoa säilyttävä / lisäävä merkintä.

5.4 Ei-omarantaisten tonttien rantojen käyttö painottuu lähiympäristön virkistysalueille, perustuen jokamiehenoikeuksiin. Annilanrannan asemakaava-alueen lähiympäristössä on lukuisia viheralueita, joita voidaan käyttää virkistysalueena. Porrassalmentien länsipuolelle virkistysalue jatkuu Moisio-alueen asemakaava-alueelle saakka, joka on myös Annilanrannan asukkaiden käytössä. Golfkenttä sijaitsee Annilanrannan asemakaava-alueen läheisyydessä ja kunnallinen uimaranta Kyyhkylän puolella. Asemakaavaan on lisätty virkistysaluetta rantaan.

Muutaman kymmenen metriä leveällä kaistaleella on mahdollista säilyttää puustoa. Asemakaavassa annetaan yleisiä ohjeita alueiden arvoista – katu- ja hulevesisuunnitelmassa esitetään, kuinka hulevesijärjestelmä käytännössä toteutetaan. Ne liittyvät toteutukseen.

Asemakaavaa on tarkennettu siten, että uuden liittymän kohdalta Annilanrannan katulinjausta on muutettu ja osa tonteista muutettu VL/s-alueeksi. Kalevinrannan viereen sijoitettavia tontteja on levennetty ja lisätty luonnontilaisena säilyvän alueen osaa.

Ks. kohdat 5.1 ja 5.3. Lisäksi ks. Etelä-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 2.8.

5.5 Laaditun liito-oravaselvityksen perusteella selvitysalueelta ei tehty havaintoja lajista.

5.6 Savonlinnan museo on lausunnossaan todennut, ettei alueelta ole tiedossa historiallisen ajan kaskiraunioita, joten kaavakartasta sekä kaavaselvityksestä on poistettu ko. aluevara. Kaskirauniomerkintää ei enää edellytetä kaavakartassa.

5.7 Lisäksi ympäristölautakunta pyytää huomioimaan, että tonttien kapeuden ja rantasaunan rakentamismahdollisuuden vuoksi useiden lähekkäin sijaitsevien rantasaunojen ja esim. paljujen lämmityssavut saattavat aiheuttaa viihtyvyys- ja jopa terveyshaittaa.	5.7 Puun pienpolttamisen asianmukaisella tavalla hoidettuna ei voida katsoa aiheuttavan ympäristössä konkreettista jatkuvaa terveyshaittaa tai naapurikiinteistöjen asumisviihtyvyyden vähenemistä. Kaupungin ympäristöviranomainen voi tarpeen vaatiessa tehdä alueella savuhaitta- ja muita tarkastuksia, jos ympäristöhaittoja tai huomautettavaa ilmenee. Näin voidaan varmistua, ettei puun pienpoltosta muodostu laissa tarkoitettua terveyshaittaa tai ympäristöhäiriötä, joka edellyttää viranomaistoimenpiteitä tai ylittää puuttumiskynnyksen. Naapuruuksuhdelaissa (26/1920) käytetään käsitettä 'sietovelvollisuus', jolla kuvataan naapurin velvollisuutta sietää tietty määrä naapurin aiheuttamia häiriöitä. Merkitään tiedoksi.
6. Suomen luonnonsuojeluliiton Suur-Savon yhdistys ry 17.3.2023 6.1 Kaava-alue on erittäin herkkää ranta-aluetta, ja on tärkeää että rakentamiselta rajattu alue todella jää luonnontilaan. Tätä voisi erillisellä ohjeella korostaa. On pidettävä huoli siitä, että valvonnassa todella myös edellytetään rannan säilymistä viitasammakkoille ja lummelampikorennoille sopivana. Kallio- ja hiekkamaasto kuuluu herkästi, eli pelkän rakentamisen rajoittamisen lisäksi on tarkennettava millaisena rantamaaston tulee säilyä. 6.2 Lähialueen luontoarvot on otettava myös huomioon. 6.3 Luonnonsuojeluyhdistys haluaa huomauttaa vielä, liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikalle tehdyn puuston voimakkaan harvennuksen aiheuttamaa haittaa pitää vähentää. Tämä on mahdollista suojelemalla siellä vielä olevaa puustoa siten, että elinympäristö palautuu liito-oraville soveltuvaksi.	6.1 Rakentaminen merkitsee maaston merkittävää muokkaamista. Kaavassa pyritään siihen, että rantamaastoa ja olemassa olevaa kasvillisuutta säilytetään. Kaavamääräyksissä korostetaan sitä, että rakentamattomat tontin osat ja rantavyöhykkeet säilyvät luonnontilaisen luonteisina. Kaava-alueen luontoarvoja on selvitetty 2021–2023, ja niiden perusteella sekä muiden viranomaisten kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta kaavaan on merkitty kaavamerkinnot ja -määräykset. 6.2 Kaavaratkaisulla ei heikennetä lähialueen luontoarvoja. 6.3 Kaava-alueen eteläosaan sijoittuva liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka on osoitettu merkinnällä s-2, joka rajoittaa niin ikään alueen toimenpiteitä / toimintaa. Kaavassa on lisäksi li-merkinnällä osoitettu alueen osat, jotka on istutettava siten, että liito-orava voi käyttää niitä liikkumisreitteinään. Puuston alue ei saa olla 20 metriä pitempi, ja puiden korkeuden on oltava liito-oravan liikkumisen kannalta riittävä.
7. Etelä-Savon pelastuslaitos 18.2.2023 7.1 Pelastuslaitoksen toimintaedellytysten turvaamiseksi tulee kaavatyössä ja alueen toteutuksessa huomioida riittävä sammutusveden saanti pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelmassa esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukaan kunnan velvollisuus on huolehtia alueellaan sammutusveden hankinnasta pelastuslaitoksen tarpeisiin. Sammutusvesipisteen tulisi	7.1 Sammutusvesiaseman suunnittelun ja toteutuksen tai vesijohtoverkon tehostamisen osalta asia saatetaan tiedoksi paikalliselle vesihuoltolaitokselle, Mikkelin vesilaitokselle. Sammutusvesiasema voidaan tarvittaessa merkitä myös kaavaan, mikäli alueelle on laadittu pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukainen sammutusvesisuunnitelma: "Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta

olla 300 metrin säteellä kaava-alueen kiinteistöistä. Kaavamuutoksella voi olla kyseisen alueen riskiruutuun vaikutusta siten, että ruudun riskiluokka nousee rakennettavan kerros-alan ja henkilömäärän vuoksi. Tämä vaikuttaa pelastustoimen toimintavalmiuksiin siten, että kyseinen riskiruutu olisi saavutettava nykyistä nopeammin. Mikäli kaavoitettavan alueen riskitaso nousee kaavoituksen vaikutuksesta voi sillä olla jatkossa vaikutusta alueen saavuttamisen kannalta ja pelastustoimen toimintavalmiuden toteuttaminen on tarkasteltava sen osalta uudelleen. 7.2 Ajoteiden ja pelastusteiden leveyteen, kääntösäteeseen/kääntöpaikkoihin sekä käytettävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, että ne ovat riittävät ja toimivat pelastuskalustolle. Suunniteltujen umpikatujen päihin tarvitaan raskaan kaluston kääntymisen mahdollistavat kääntöpaikat.	(sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat 29 §:ssä tarkoitettussa palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.” Sammutusvesiasemaa ei osoiteta asemakaavaan. 7.2 Suunnitellut umpikadut ovat mitoitukseltaan riittävät raskaan kaluston kääntymiseen.
8. Telia Finland Oyj, 27.2.2023 8.1 Telialla ei huomautettavaa kaavamuutokseen.	8.1 Merkitään tiedoksi.
9. Mikkeli-Seura ry 15.3.2023 9.1 Hienoa, että alueen kulttuuriympäristö sekä maisemalliset ja rakennushistorialliset arvot ja kohteet säilyvät kaavassa eteläisellä suunnittelualueella. 9.2 Pientalorakentaminen sopii alueelle, mutta maisemalliset arvot on syytä ottaa rakennusten suunnittelussa ja sijoittelussa huomioon. Tämä koskee myös järven suunnalta katsottavaa Saimaan rantamaisemaa ja sen luontoon liittyvien arvojen ja piirteiden säilymistä. 9.3 Suunnitelmassa mainitaan Porrassalmen museotien säilyttäminen. Mikkeli-Seura haluaa tähän liittyen korostaa sitä, ettei tien linjaus, rakenne tai tieympäristö muutu. Samalla tien on oltava turvallinen myös lisääntyvälle kevyelle liikenteelle (pyöräily ja jalankulkijat).	9.1 Merkitään tiedoksi. 9.2 Ks. kohdat 4.3 ja 4.4 sekä 4.9 9.3 Ks. Pohjois-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 1.2.
10. Muistutus 1, As Oy Tonttula, 1.3.2023 10.1 Onko rakentamisen tiheys liiallinen ja miten mahdollistetaan ilman rantaviivaa	10.1 Ks. Etelä-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 2.1 sekä Mikkelin seudun ympäristölautakunnalle annettu vastine 5.4.

omaaville tonteille pääsy veden äärelle lähempänä kuin nyt esitetään?

- 10.2 Runsaan lisärakentamisen myötä liikenne tulee ehdottomasti lisääntymään, mitä on jo tapahtunut merkittävästi viimeisten 20 vuoden aikana. Tämä on merkinnyt liikenteen vaarojen kasvua. Porrassalmentiellä tiellä jalan tai pyörällä liikkuvat ovat usein nostaneet esille kohtaanmansa vaaratilanteet ja pelon onnettomuudesta, kun kapealla tiellä on tilaa vain autoille ja muille muille ajoneuvoille.

Annilanrannan kaava ei käsittele liikennettä juuri lainkaan muutamaa lausetta lukuun ottamatta. Ainoana on vain maininta, että rakennusaikana liikenne lisääntyy merkittävästi mutta sen jälkeen palaa ennalleen. Se on virheellinen ja harhaanjohtava. Varmasti liikenne tulee kasvamaan rakentamisen jälkeen, mitä se on tehnyt viimeisten vuosikymmenten aikana.

Annilanrannan kaavan osalta ei ole tehty liikenneselvitystä. Kaavan yhteydessä on jaettu Moision alueen liikenneselvitys, mutta se käsittelee Porrassalmentietä vain Anttolan tien liittymän osalta. Selvitykseen on virheellistä vedota ja siksi tarvitaan oikeaa tietoa kaavaehdotuksen perusteeksi.

As Oy Tonttula edellyttää, että liikenneselvitys tehdään ja siinä otetaan huomioon myös jäljempänä tehtävät esitykset liikenneturvallisuuden lisäämisen sisältäen myös jalan ja pyöräillen tapahtuvan liikku-
misen.

Liikenneturvallisuus on otettava kaavassa mukaan näkyvinä muutoksina. Kansalaisten liikkuminen on oleellinen osa kansanterveydestä huolehtimista ja siihen Porrassalmentie antaa erinomaiset edellytykset. Se tulee ottaa huomioon kaavassa.

- 10.3 Museotien statuksesta on jo luovuttu osalta tietä asuatomessualueen kaavan hyväksynnän myötä. Samaa ajattelua noudattaen näin voidaan tehdä myös nyt asemakaavoituksen kohteena olevalla alueella.

Muistutuksen jättäjä edellyttää, että käydään neuvottelut viranomaisten kanssa Porrassalmen Museotien statuksen muuttamisesta ns. Maisematieksi välillä asuatomessualue – Surruintien liittymä.

- 10.2 Annilanrannan asemakaavan ja asemakaavan muutoksen tueksi on laadittu liikenneselvitys, joka on kaavaselostuksen liitteenä. Selvitystä on päivitetty nähtävillä olon jälkeen. Liikenneselvityksen tuloksia ja vaikutusten arviointia on käsitelty kaavaselostuksessa. Kirkonvarkaudenkadulla Annilanrannan kaava-alueen rakentuminen aiheuttaa autoliikenteen kasvua nykytilanteeseen verrattuna muutamia satoja autoja vuorokaudessa. Porrassalmentiellä liikennemäärä asemakaavassa esitetyllä maankäytöllä lisääntyy vain enintään muutamilla kymmenillä autoilla, jos korttelialueille toteutuu uutta rakentamista.

Porrassalmen museotien jalankulun ja pyöräilyn ratkaisuihin vaikuttaa tulevaisuudessa tien museotiestatus, mikä on huomioitava jatkossa tarkemmassa suunnittelussa.

Rakennusaikaisen liikenteen merkittävän lisääntymisen ja sen palaamisen ennalleen on kaavaselostuksessa todettu koskevan raskasta liikennettä.

- 10.3 Museotien statuksesta on keskusteltu viranomaisten kanssa eikä sitä muuteta. Tien osan mahdollisesti siirtyessä kadunpidon piiriin, on kaupungin vaalittava tien kulttuurihistoriallista arvoa ja turvattava kulttuurihistoriallisesti arvokas tieympäristö. Porrassalmentie osoitetaan kaavassa katualueena, joka on osa Porrassalmen museotietä ht-2. Museotien linjausta, rakennetta tai tieympäristöä ei saa muuttaa. Suunniteltaessa museotien ympäristöön toimenpiteitä tulee museoviranomaiselta pyytää lausunto.

Muistutuksen jättäjä edellyttää, että laaditaan liikennesuunnitelma Porrassalmentielle, joka ottaa huomioon liikenneturvallisuuden vaatimukset ja luo edellytykset kuntalaisten liikkumiselle myös jalan ja pyörällä. Varsinainen Museotie olisi ensisijaisesti Porrassalmen taistelupaikan ja Kyyhkylän alueella. Maisematienkin osalta tulee kuitenkin säilyttää tien historiallinen linjaus ja muut historialliset kohteet. Ratkaisun tulee mahdollistaa kevyen liikenteen kevyen liikenteen edellytysten parantamiselle ja myös valaistuksen rakentamiselle ainakin Maisematieksi muutettavalle osuudelle. 10.4 Muistutuksen jättäjä edellyttää, että yhdessä edellä esitettyjen kanssa – ei vaihtoehtona – olisi 40 km / h rajoituksen asettaminen Porrassalmentien vaarallisimmalle osuudelle. 10.5 Muistutuksen jättäjä edellyttää, että on tutkittava myös uudelleen Annilanrannan ja Kalevinrannan teiden liittymän Porrassalmentiehen. Teiden risteytymisen tulee kohtaan, mikä jo asuntomessualueen kaavaa valmisteltaessa hylättiin etsittäessä vaihtoehtoa kaava-alueen läpi suunnitellun kadun risteämiselle Porrassalmentien kanssa. Se tulee olemaan erittäin vaarallinen risteys esitetyllä tavalla rakennettaessa. Toisena käytettävänä risteysenä olisi mahdollista avata Annilanrannan tien läpiajettavaksi ja liittymisen Porrassalmentiehen olisi mahdollista rakentaa kohtaan, jossa asuntomessualueen tien valaistu osuus päättyy ja käyttää siihen rannalta nousevaa tietä. Vähäisempi osa liikenteestä voitaisiin ohjata kaavaehdotuksen mukaisesti.	Lisäksi ks. Pohjois-Savon ELY-keskukselle annetut vastineet 1.2 ja 1.3 sekä Etelä-Savon ELY-keskukselle annettu vastine 2.5. 10.4 Nopeusrajoitukset eivät ole kaavalla ratkaistava asia. 10.5 Annilanrannan ja Kalevinrannan sekä näiden liittymän linjaukset Porrassalmentielle on osoitettu parhaimpaan mahdolliseen kohtaan. Alkuperäinen risteyspaikka ei soveltunut pelastusajoneuvoille. Myös näkymäsektorit ovat nykyisessä vaihtoehdossa paremmat. Uusi liittymä sijoittuu rinteeseen ja tulevilla linjauksien tehtävillä toimenpiteillä parannetaan alueen liikennöintiä.
11. Muistutus 2, 16.3.2023 11.1 491-404-3-6 kohdalla tulee olla mahdollisuus tulevaisuudessa tontin jakamiseen, jolloin tontin minimikoko olisi 1000m² ja rantaviiva vähintään 25 m. Nykyinen tilan alue on n. 4300 m², mutta sen todellinen käyttöala pienenee, koska tuleva katu halkaisee ko. tilan. Lisäksi kadun länsipuolelle on merkitty omistamani kiinteistöni kohdalle VL-alue, joka myös estää tulevaisuudessa tuon rajatun alueen käyttämisen muuhun tarkoitukseen. 11.2 491-404-3-6 kohdalla oli aikaisemmassa karttakuvassa rakennuspaikka-alue rajattu suhteellisen kauas rantaviivasta. Pyydän	11.1 Yleismääräystä § 22 on muokattu niin, että jokaisen uuden tontin koko tulee olla vähintään 1000 m², ja rantaviivan vähintään 25 metriä. 11.2 Rakennusalueiden rajoja on tarkistettu. Asemakaava pyrkii sovittamaan yhteen alu-

tarkistamaan määritellyn rakennuspaikan, joka mahdollisesti voisi rajoittaa lähemmäksi rantaa ja antaisi näin hieman lisää vaihtoehtoa mahdolliseen tulevaan rakentamiseen ja tontin jakamiseen. 11.3 Rakennusmääräyksissä tulee olla huomioiduna erilaiset rakentamisvaihtoehdot, alueella on myös ns. tasamaan maa-alueita, kuten esim. yhteisessä omistuksessa oleva kiinteistömme 491-404-3-36 Niemi-Annala, jonne rakennusmääräyksen rinne- ratkaisu ei sovi tontin tasaisuuden vuoksi. 11.4 Kaikissa rantaan rajoittuvissa tonteissa tulee olla mahdollisuus laiturin rakentamiseen rantasaunan tms. lisäksi. 11.5 Alueella on vanha MA-merkinnällä oleva, vuosikymmeniä siten peltokäytössä ollut, rajattu alue. Nykyisin tällä alueella on kasvavaa metsää. Kaavoituksen yhteydessä pyydämme harkitsemaan tuon aikaa siten vanhentuneen merkinnän poistamista.	een maisemalliset ja kulttuurihistorialliset arvot siten, että se sallii maanomistajille hyödyntää kohtuullisella tavalla omistustaan. Tonteille on merkitty lisärakennusoikeutta ja suuria tontteja on mahdollista jakaa. Samalla on merkitty tontin hyödyntämistä rajoittavia määräyksiä, jotta edellä mainitut arvot säilyisivät alueella myös jatkossa. 11.3 Asemakaavaa on päivitetty vastaamaan muistutusta. Kerrosluku $\frac{1}{2}$ k II u $\frac{1}{2}$ mahdollistaa myös muuta kuin rinnerakentamista. Kyseessä ei ole pakottava merkintä. Kerroslukumerkintä mahdollistaa esimerkiksi kaksi kerrosta ja ullakon. Kaavamääräyksiä on tarkennettu siten, että rannan suuntaan suurin sallittu kerrosluku on II $\frac{1}{2}$. 11.4 Laiturin rakentamisessa noudatetaan kaupungin rakennusjärjestystä. Pienehkön laiturin voi rakentaa omaan rantaan ilman toimenpidelupaa tai kaavamerkintää. Isomman laiturin rakentaminen edellyttää vesialueen omistajan lupaa. Maanomistajat voivat hakea vesialueen omistajilta lupaa isommille laitureille. 11.5 Laki edellyttää, että asemakaava perustuu yleiskaavojen ohjausvaikutuksiin. Ruutipelto on merkitty yleiskaavoihin ja tunnistettu maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, ja sen rajausta noudattaa yleiskaavan MA-rajasta. Myös Etelä-Savon ELY-keskus on lausunnossaan todennut, että Ruutipellon säilyttäminen kaavassa maisemallisesti arvokkaana peltoalueena (MA) on tärkeää sekä historiallisista että maisemallisista syistä. MA-merkintä säilytetään asemakaavassa. Tehtyjen selvitysten ja havaintojen perusteella muutokset eivät ole vielä niin merkittäviä, että yleiskaavoja tulisi tältä osin päivittää.
12. Muistutus 3, 17.3.2023 12.1 Anomme lisärakennusoikeutta tällä hetkellä kaavassa mainitun lisäksi. Tarkoituksena on myöhemmin aikanaan jakaa tontti eteläiseksi ja pohjoiseksi tontiksi. Tällä hetkellä kiinteistöverotuksessa vanha huvila on määritetty 180 m² ja 70-luvulla rakennettu talo 100 m² suuruisiksi. Toivomme, että rakennusoikeus olisi koko tontille 780 m². Esitämme myös, että suunnitelluille tonteille tulisi molemmille 40 m² saunan rakennusoikeus.	12.1 Kaava mahdollistaa suurien tonttien jakamisen siten, että uuden tontin rakennusoikeudeksi muodostuu vähintään 400 k-m², pinta-alaksi 1000 m² ja rantaviivan pituudeksi muodostuu vähintään 25 metriä. Rakennuspaikan rakennusoikeus on tarkistettu ottaen huomioon Ritvalan suojellun rakennuksen (sr) merkintä. Molemmilla muistutuksessa mainituilla ohjeellisilla rakennuspaikoilla on osoitettu saunan/talouksrakennuksen rakennusala ja rakennusoikeus 40 k-m². 12.2 Rakennuspaikka säilyy osana erillispientalojen korttelialuetta (AO). Annilanrannan alu-

12.2 Ritvalan tontti on tällä hetkellä luokiteltu AO merkinnällä. Mikäli status muuttuisi AP merkinnäksi, asia kiinnostaisi.	etta kehitetään ottaen huomioon suunnittelualueen sijainti Porrassalmen kulttuurihistoriallisessa maisemassa, joka on valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY). Alueen huvilarakentaminen on alueen keskeinen arvopiirre. Aluetta kehitetään ensisijaisesti omakotitaloalueena, sillä omakotirakentaminen kunnioittaa alueen edellä mainittuja arvoja rivitalorakentamista paremmin. AP-merkintä on osoitettu ainoastaan pinta-alaltaan riittävänä suurelle kiinteistölle (yli 1 ha).
13. Muistutus 4, 15.3.2023 13.1 Valitan kaavamerkinnästä oman tonttini suhteen 491-404-3-8. Kaava merkinnän tulee olla AP koska tulevaisuuden uudisrakentaminen tulee sallia kustannustehokkaita ratkaisuita tulevaisuudessa. Ottaen huomioon realistisen rakennuspaikan sijoittamisen tontilleni maaston geometriaa huomioiden tämä muutos on välttämätön taholtani. Uusi katu-/tieyhteys tulee viemään niin suuren pinta-alan tontistani, jotta tämä on täysin oikeutettua taholtani vaatia ko. asiaa. 13.2 Kaikissa rantaan rajoittuvissa tonteissa tulee olla mahdollisuus laiturin rakentamiseen rantasaunan tms. lisäksi.	13.1 Ks. Muistutukselle 3 annettu vastine 12.2. Lisäksi maanomistajien tahdosta olemassa oleva ajoreitti on kaavassa korvattu uudella kadulla. Sen linjaus on sovittu yhdessä maanomistajien kanssa, ja se jättää enemmän tilaa olevien rakennusten viereen. 13.2 Ks. Muistutus 2:lle annettu vastine 11.4.
14. Muistutus 5 14.1 Haluamme, että teette asemakaavaan ko. sellaisen rakennusoikeuden / varauksen, että tulevaisuudessa sille saa rakentaa 2 x 400 m² + 2 x 40 m² paritalon (kaksitasoratkaisu).	14.1 Asemakaavan AO-käyttötarkoituserkintä mahdollistaa paritalon rakentamisen. Tontille on merkitty rinnemaastoon sopiva kerrosluku 1/2k II u1/2.

Porrassalmen museotie, Mikkeli

Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma

10/2010

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja

Porrassalmen museotie, Mikkeli

Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma

Martti Piltz, Laura Soosalu

10/2010

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskuksen julkaisuja

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 10/2010

ISSN-L 1798-7970

ISSN 1798-8861 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-257-213-4 (PDF)

Taitto:	Mervi Koivula
Valokuvat:	Martti Piltz ja Laura Soosalu
Kartat:	© Maanmittauslaitos lupa nro 10/MML/10 © Affecto Finland Oy Karttakeskus, Lupa L4377 © Liikennevirasto 2010 © Suomen ympäristökeskus 2010

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero				
Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 10/2010				
Vastuualue				
Liikenne ja infrastruktuuri				
Tekijät		Julkaisuaika		
Martti Piltz, Laura Soosalu		Joulukuu 2010		
		Julkaisija		
		Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
Julkaisun nimi				
Porrassalmen museotie, Mikkeli				
Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma				
Tiivistelmä				
Porrassalmen museotie, yhdystie 15131, sijaitsee Etelä-Savossa Mikkeliissä. Anttolantien (kantatie 62) ja Lappeenrannantien (valtatie 13/15) yhdistävä Porrassalmentie on pituudeltaan 7,2 kilometriä, josta museotien osuus on nykyisin 4,8 kilometriä. Museotieksi tie määriteltiin vuonna 1982. Porrassalmen harju on toiminut luontaisena kulkureittinä jo esihistoriallisella ajalla. Suuren Savontien haarana se on johtanut ainakin Ristiinan Brahenlinnaan 1600-luvun puolivälistä alkaen. Aluksi jalkaisin kuljettavaa polkua alettiin kehittää vaunulla ajettavaksi aikaisintaan 1700-luvun puolivälissä. Porrassalmentien historiallisesti näyttävin tapahtuma on ollut Porrassalmen taistelu 13.6.1789. Taistelun vuoksi harjun puustoa raivattiin tykkien ampuma-alaksi ja maisema muuttui aikaisempaa avoimemmaksi. Sotatoimet edellyttivät myös tien parantamista. Porrassalmentien nykyinen linjaus noudattelee jokseenkin täsmällisesti Kustaa III:n sotaa varten laatimien sotilaskarttojen linjausta vv. 1776–1805. Tien varrella on useita arvokkaita kulttuurikohteita, mm. Kyyhkylän ja Moision kartanot, Annilan ja Pellozniemen (ent. Olkkolan) ratsutilat sekä Tuukkalan taloryhmä. Tien varressa on myös säilynyt manttaalikivi, jolla merkittiin vuoden 1734 lain mukaisen teiden raivaamisen ja huoltamisen ja siltojen rakentamisen rajaa, velvollisuutta, joka määrättiin maataomistaville talonpojille. Hoito- ja ylläpitosuunnitelman tavoitteena on säilyttää Porrassalmen museotie valtakunnallisen maantieverkon autoilun alkuvaiheen todisteena. Maasto- ja karttaverailun perusteella tien linjaus on säilynyt muuttumattomana ainakin yli 200 vuotta. Museotien rajausta on myös esitetty tarkennettavaksi historiallisten ja maisemallisten lähtökohtien perusteella. Maankäytön kehittäminen ja liikenneturvallisuuden parantaminen asettavat paineita myös museotien säilymiselle. Toimenpiteiden tulee olla sovitettavissa museotiehen ja sen ympäristöön. On kuitenkin tarpeen tarkastella tarkemmin alueen liikenneverkkoa ja toimenpiteiden toteuttamistapaa ja laatia niistä tarvittaessa erilliset selvitykset ja suunnitelmat. Suunnitelmassa on esitetty toimenpiteitä tien ja sen lähiympäristön kehittämiseksi ja hoitamiseksi tienpitäjän ja maanomistajien näkökulmasta. Suunnitelma sisältää alueurakkaan sisällytettävät tieympäristön hoitotoimenpiteet sekä pitkän aikavälin kunnostustoimenpiteitä.				
Asiasanat				
Porrassalmi, Porrassalmen taistelu, museotie, kulttuuriperintö				
ISBN (painettu)	ISBN (PDF)	ISSN-L	ISSN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu)
-	978-952-257-213-4	1798-7970	-	1798-8861
Kokonaissivumäärä	Kieli		Hinta (sis. alv 8%)	
41	Suomi		-	
Julkaisun kustantaja				
Liikennevirasto				

Esipuhe

Tämä Porrassalmentien hoito- ja ylläpitosuunnitelma on laadittu Pirkanmaan ELY-keskuksen toimeksiannosta. Suunnitelma on Liikenneviraston museotie- ja siltakokoelmaan pysyvästi tallennetun tiekohteen ympäristöhoidon ja kehittämisen pilot-tisuunnitelma. Aikaisemmin on tehty vastaava pi-lottisuunnitelma siltakohteesta, joka oli Pihtiputaan Heinäjoen silta.

Liikenneviraston museotiet ja –sillat muodostavat perinne-esineistön ja niiden tietoarvoa tukevien ar-kisto-, kirjasto- ja kuva-aineistojen kanssa valtakun-nallisen tieliikenteen perinnekokoelman. Museotie ja –siltakokoelman pitkäjänteiseksi hoitamiseksi ja säilyttämiseksi käynnistettiin vuonna 2006 projekti, jossa laadittiin perusselvitys museokohteiden tilas-ta, historiasta, merkityksestä, alkuperäisyydestä ja pitkäjänteisen säilyttämisen edellytyksistä sekä var-mistettiin kohteisiin liittyvien dokumenttien tallentu-minen. Kohteiden arviointiin käytettiin museoteitä ja –siltoja varten kehitettyä kokoelmapolitiikkaa.

Arvokkaiden tiealueiden, museoteiden ja –siltojen säilyttäminen kuului aikaisemmin Tiehallinnon ta-voitteisiin. Tehtävä on nyt siirtynyt Liikennevirastolle. Museotie- ja siltakohdeselvityksen pohjalta päätet-tiin, että kaikille museokohteille tehdään jatkotoi-menpidesuunnitelmat kohteiden kunnossapidon ja hoidon pitkäaikaiselle toteuttamiselle.

Tilaajan edustaja työssä on ollut valtakunnallinen perinneyhdyshenkilö Päivi Kaija Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Pääkonsulttina on toiminut Mobilia, jossa asiantuntijana konsultti Martti Piltz ja projek-tipäällikkönä museonjohtaja Kimmo Levä. Konsult-tina työssä on ollut Destia Oy, jossa suunnitelman laatimisesta ja työn raportoinnista on vastannut maisema-arkkitehti Laura Soosalu. Avustajana on toiminut suunnitteluassistentti Mervi Koivula.

Työn yhteydessä on järjestetty kaksi maastokäyntiä, joihin ovat osallistuneet Mikkelin museotoimenjoh-taja Matti Karttunen, amanuenssi Pertti Nousiainen Mikkelin museosta, maankäytön asiantuntija Pertti Asikainen ja liikennejärjestelmäasiantuntija Katri Mattelmäki Pohjois-Savon ELY-keskuksesta sekä markkinointi- ja kehittämispäällikkö Maisa Häkkinen ja kehittämispäällikkö Heikki Piironen Miset Oy:stä. Raportin luonnosvaiheessa kommentteja on saatu Mikkelin kaupungilta, Museovirastosta, Mikkeli-Seu-rasta, Pohjois-Savon ELY-keskuksesta sekä tilaajal-ta ja Mobilian tutkijayhteisöstä.

Tampereella joulukuussa 2010

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Liikenne ja infrastruktuuri

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
1 Lähtötiedot	6
1.1 Porrassalmen museotien sijainti	6
1.2 Museotien historialliset vaiheet	6
1.2.1 Jaakko Teitin tieselitelämä	6
1.2.2 Porrassalmentien historia	6
1.2.3 Porrassalmentien kiinteät muinaisjäänteet	13
1.2.4 Porrassalmentien museaalinen arvo	15
1.2.5 Porrassalmentie Liikenneviraston museokohdekokoelmassa	15
2 Alueen nykytilan kuvaus	16
2.1 Maankäytön nykytila	16
2.1.1 Kaavatilanne	16
2.1.2 Nykyinen maankäyttö	17
2.2 Tietekniset lähtökohdat	18
2.2.1 Liikenneturvallisuus	18
2.3 Maisema ja kulttuuriperintö	18
2.4 Luonnonympäristö	19
2.5 Museotien tiehistoriallinen arvo	19
2.6 Museotien jaksottelu	21
2.7 Matkailu	27
2.7.1 Porrassalmentie matkailukohteena	27
2.7.2 Porrassalmentie sisällöllisenä kulttuurimatkailukohteena	28
2.7.3 Porrassalmentie välillisenä kulttuurimatkailukohteena	28
3 Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma	30
3.1 Tavoitteet	30
3.1.1 Museotien raja	30
3.1.2 Kulttuuriperintö	31
3.1.3 Maisema ja luonto	31
3.1.4 Maankäyttö ja liikkumisen turvallisuus	32
3.2 Tien ja sen ympäristön hoito	33
3.2.1 Tie ja siihen liittyvät rakenteet	33
3.2.2 Museotiekohteet	34
3.2.3 Maisemanhoito	35
3.3 Alueurakkaan sisällytettävät tieympäristön hoitotoimenpiteet	36
3.3.1 Kertaluonteiset toimenpiteet	36
3.3.2 Vuosittaiset hoitotoimenpiteet	37
3.4 Pitkän aikavälin kunnostustoimenpiteet	39
3.5 Talvihoito	39
3.5 Jatkotoimenpiteet ja toimenpiteiden vaikutusten arviointi	40
Lähdeluettelo	40

1 Lähtötiedot

1.1 Porrassalmen museotien sijainti

Porrassalmen museotie (yhdystie15131) sijaitsee Etelä-Savossa Mikkeliä, kaupungin keskustan eteläpuolella. Porrassalmentie liittyy pohjoispäässä Anttolantiehen (kantatie 62) ja eteläpäässä Lappeenrannantiehen (valtatie 13/15). Porrassalmentie on kokonaisuudessaan pituudeltaan n. 7,2 kilometriä, josta museotien osuus on virallisesti 4,8 kilometriä, kartalta mitattuna 4,9 kilometriä. Museotieksi tie on määritelty v. 1982.

1.2 Museotien historialliset vaiheet

1.2.1 Jaakko Teitin tieselitelmä

Suomen vanhimpana maaliikenneverkkona pidetään Ruotsin kuninkaan Kustaa Aadolfin sihteerin Jaakko Teitin luetteloa Suomen alueen teistä ja kulkureiteistä. Luettelo on vuosilta 1555–1556. Siinä mainitaan Suuri Savontie, joka yhdisti 1400-luvun lopulla rakennetun Olavinlinnan (Uusilinna, ruots. Nyslott), Hämeenlinnaan, Turkuun ja edelleen valtakunnan pääkaupunkiin. Tie noudatti karkeasti nykyisen 5-tien linjausta Heinolan ja Mäntyharjun kautta Mikkelin kirkonkylään.

1.2.2 Porrassalmentien historia

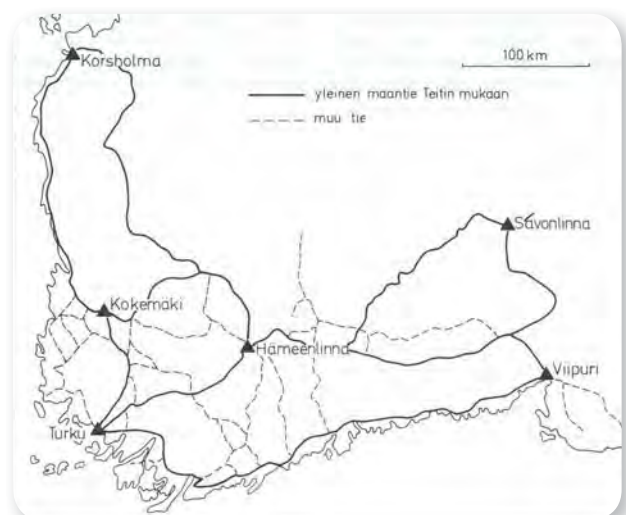
Porrassalmen alueella on löydetty jäänteitä sekä kivi- että rautakaudelta, mikä todistaa jatkuvasta asutuksesta noin 10 000 vuoden ajalta. Porrassalmen harju on ollut kulkureittinä siis jo esihistoriallisena aikana. Harjuno on ollut luontainen kulkureitti, kuten kangasmaat kaikkialla Etelä-Suomessa¹⁾.

Savilahdesta on vesireitti Lappeeseen. Seudulta on epäilemättä kuljettu talviteitä etelään Lappeeseen, ehkä pidemmällekin jo ennen Jaakko Teitin tieluetteloa. Maakulkureitistä on esitetty otaksumia, että jo 1500-1600-luvun taitteessa olisi raivattu Savilahden ja Lappeen välille jonkinlainen kesätie.

Vaikka tien ajoitus on epätasällinen, on selvää, että Suuren Savontien haarana Porrassalmentie on johtanut ainakin Ristiinan Brahelinnaan 1600-luvun puolivälistä alkaen. Kuten kaikki muutkin sen aikaiset tiet, Porrassalmentie on ollut lähinnä jalkaisin kuljettava polku, jota myös hyvin harvinaiset ratsuhevoset ja talonpoikien purilaita vetävät hevoset ovat voineet käyttää ainakin suotuisissa olosuhteissa. Vaunulla ajettaviksi teitä alettiin kehittää aikaisintaan 1700-luvun puolivälissä.

Kuva 1. Porrassalmen museotien sijainti.

Kuva 2. Jaakko Teitin tieselitelmän pohjalta laadittu kartake Ruotsin itäisten maakuntien maanteiden kaukoliikenneverkosta vuosina 1555-1556. Kaikki tiet olivat polkuja, jotka olivat kävellen tai ratsuhevosella liikennöitävissä. Turusta Hämeenlinnan kautta Olavinlinna (Savonlinna) johtaa Suuri Savontie.

Kuva 3. Ensimmäinen yleisesti saatavilla ollut Ruotsin valtakunnan kartta oli Georg Biurmanin Svean- ja Götanmaan sekä Suomen ja Norlannin kartta vuodelta 1747. Sitä pidetään myös Ruotsin ensimmäisenä tiekarttana. Se oli aikaisempiin karttoihin verrattuna ylivoimaisen tarkka. Useissa painoksissa on myös St. Michels piirretty suunnilleen oikeaan paikkaan. Biurman julkaisi lisäksi tieoppaan, jossa karttaan on piirretty tiet ja kestikievarit. Tästä kartasta on jätetty Mikkelin kirkonkylä ja sen tieyhteydet pois, ehkä levottomien aikojen vuoksi. Tie Olavinlinnaan kiersi Saimaan itäpuolelta. Ilmeisesti Porrassalmen tieyhteys on suuntautunut Luumäen kautta Haminaan, mikä olisi luonnollista, kun Viipuri jäi Uudenkaupungin rajan taakse vuonna 1721. Kartan aineisto oli kerätty ennen Turun rauhaa vuonna 1743, jolloin Lappeenrannan, Haminan ja Olavinlinnan alueet kuuluivat Ruotsin valtakuntaan, mutta Viipuri oli jo liitetty Venäjään.

Porrassalmentie on Savilahdesta ja Mikkelin kirkonkylästä Ristiinaan hyvinkin vanha ja pysyvä tie. Ruotsin vallan aikana tien eteläosa on yhdistynyt Yliseen Viipurintiehen Luumäellä, mistä on tieyhteys Lappeenrantaan, Hämeenlinnaan ja Haminaan.

Turun rauhassa vuonna 1743 Hattujen sodan jälkeen tie katkesi Ristiinan Kyyröön. Lappeenrantaan ja Haminaan suuntautuva eteläisin osa tiestä jäi käyttämättä. Mikkelin kirkonkylästä oli tullut Turun rauhassa lähes rajakylä. Kustaa III halusi palaut-

Kuva 4. Vuonna 1799 julkaistiin koko Ruotsin kartasto, nk. Hermelinin kartasto. Kartan on piirtänyt suomalainen Carl Petter Hällström vuonna 1798. Kartta oli käytössä seuraavan vuosisadan puoliväliin. Siinä "Vanhan Suomen" alue eli venäläisten vuosien 1721 ja 1743 rauhanteoissa saamat alueet on painettu vain raja- ja vesistöviivoina ja hyvin niukalla nimistöllä. Mikkelin-Porrassalmen-Ristiinan tie näkyy kartassa. Ristiinasta rajalle Kyyröön tietä ei ole piirretty. Tiet eivät todellisuudessa tietenkään kadonneet minnekään. Suomen alueen siirryttyä vuonna 1809 osaksi Venäjän valtakuntaa, uusissa kartoissa näkyivät taas tiet. Porrassalmentie jatkui Savitaipaleen kautta Yliselle Viipurin tielle Luumäelle, josta matkaa saattoi jatkaa Lappeenrantaan, Haminaan tai Hämeenlinnaan.

taa Ruotsin suurvalta-aseman. Hänen aikanaan rakennettiin, korjailtiin ja parannettiin itärajan tiestöä. Vaikka raja oli katkaissut Etelä-Savon kauppayhteyden Lappeeseen Ristiinan eteläpuolella, tietä kunostettiin sotilastarkoituksiin. Voi olettaa, että myös Venäjän puolella tietä parannettiin. Muuten tuntuu mahdottomalta, että Venäjä olisi voinut marssittaa keväällä 1789 tuhansien miesten sotilasosaston kohti Ristiinaa ja Mikkeliä. Sotahistorian kirjoissa mainitaan, että venäläisillä joukoilla oli Porrassalmella mukanaan kuusi raskasta tykkiä.

Kuva 5. Porrassalmen harjun rinne hakattiin avoimeksi ampuma-alueeksi ennen Porrassalmen taistelua 13.6.1789. Sata vuotta myöhemmin (kuva vuodelta 1899) puusto on edelleen pidetty matalana ja sillan ympäristöön on laajasti avoimet näkymät. Vasemmalle johtava silta Pelloksiemen taloon on rakennettu 1800-luvun loppupuoliskon aikana. Paikalla on edelleenkin silta. Sillalle ajava hevosvaunu symboloinee, että tie on kaksiakselisilla vaunuilla ajettavassa kunnossa.

Etualalla oleva Porrassalmen silta näyttää uudehkolta ja hyväkuntoisella. Ennen Porrassalmen taistelua siltaa rikkottiin, muttei ehditty kokonaan tuhota. Se on rakennettu uudelleen kaksi tai kolme kertaa taistelun jälkeen, koska puusillan kestoiksi yleisesti arvioidaan noin 30 vuotta. Silta vaikuttaa kantavan hyvinkin henkilöauton ja kevyen kuorma-auton. Kun Suomen Matkailijayhdistys vuonna 1913 julkaisi Suomen ensimmäisen autoilijoille tarkoitetun maantiekartan, tietä ei luokiteltu erityisen kapeaksi (= alle 4 metriä) eikä sillasta ollut mitään varoitusta, joten ilmeisesti se kelpasi alkavalle autoliikenteelle. Kuva: Suur-Savon museo

Porrassalmentien historian näyttävin tapahtuma on epäilyksettä Porrassalmen taistelu 13.6.1789. Taistelun merkitystä ja mittasuhteita on ehkä suurestikin liioiteltu, mutta tosiasia on, että Ruotsin armeija suomalaisilla joukoillaan torjui venäläisten hyökkäyksen Porrassalmen (silloin Porosalmen) sillan maastossa. Taisteluun valmistautuminen muutti maisemia, kun harjun etelärinne kohti siltaa raivattiin tykkien ampuma-alaksi. Siitä saakka sillan ympäristöä ovat luonnehtineet avoimet näkymät. Oletettavasti tien parannuksilla sotatarpeita varten on ollut tärkeä merkitys myös muulle liikenteelle, erityisesti mahdollisuudelle käyttää hevosvaunuja.

Kustaan III:n sotaa varten laadittiin sotilaskartat, ns. rekognosointikartat vuosien 1776–1805 välillä. Ne on laadittu varsin yksityiskohtaisesti ja tarkasti. Kartalehden "Poro och Sika-Salmi" avulla voi yrittää

selvittää tien linjauksen alkuperäisyyttä. Maastaselvitysten mukaan Porrassalmen museotie noudattaa jokseenkin täsmällisesti kartan kuvaamaa linjausta. Myös museotiejakson ulkopuolelta on kartan avulla helppo paikallistaa tielinja, vesistöjen rannat ja useita rakennuksia.

Rekognosointikartta sijoittaa myös alueen muut historialliset kulttuurikohteet nykyisille paikoilleen. Kartalla on Kyyhkylän ja Moision kartanot (entinen nimismiehen talo ja kuninkaankartano) sekä Annilan ja Pelloksiemen (ent. Olkkolan) ratsutilat sekä Tuukalan taloryhmä. Karttakuvan vertailu nykyiseen tiemaisemaan osoittaa myös, että tien ympäristössä on säilynyt paljon kartan osoittamia piirteitä, kuten viljelysaukeita. Kartalla näkyy myös tie (ratsupolku) Siikasalmen rantaan. Kartan rajauksesta johtuen jää avoimeksi, onko jo silloin ollut lauttayhteys Siikasalmen yli.

Kuva 6. Rekognosointikartat tarjoavat mahdollisuuden paikallistaa tien linjaus tarkasti. Kartat laadittiin sotilaskoitoiksi vuosina 1772-1805. Ne piirrettiin täydentämällä maastohavainnoilla olemassa olevia pitäjänkarttoja, jotka perustuivat alun perin mittauksiin. Esimerkkinä tärkeästä sotilaallisesta tiedosta on piirretty ja nimetty laivaväylä Mikkelistä Lappeenrantaan ja Savonlinnaan. Vaikka tämä kartta saattaa olla valmistunut vasta Kustaan III:n Venäjän sodan 1788-1790 jälkeen, on varmaa, että sekä ruotsalaiset että venäläiset sotapäälliköt käyttivät sotaretkellä myös maastossa kuvan kaltaisia karttoja.

Mikkeli- Ristiina- Savitaipale- Lappeenranta- tie sai pysyvän kulkuväylän merkityksen, kun Suomen suuriruhtinaskunta liitettiin Venäjän valtakuntaan ja "Vanha Suomi" yhdistettiin muuhun Suomeen vuoden 1809 jälkeen. Tien suuntaus näkyy useissa 1800-luvun alkupuolen kartoissa. Venäjän vallan aikana Pietarin kaupungin merkitys kasvoi. Kauppatiet kääntyivät Lappeenrantaan ja sieltä edelleen ensin maitse, Saimaan kanavan valmistuttua vuonna 1856 vesitse, Viipuriin ja sieltä Pietariin tai maailmalle. Saimaan kanava avasi Mikkelin seudullakin mahdollisuuden kuljettaa rahtia laivalla Saimaan vesistön ja Itämeren välillä.

Kuva 7. Rekognosointikartta Porosalmen (kts. kuva 6) alaosassa näkyy tiessä pitkä kaarre karttasanan Huisleri yläpuolella. Tien linjaus on maastokatselmuksessa etelästä pohjoiseen päin otetussa valokuvassa säilynyt täsmälleen samana. Kaarre on tällä hetkellä museotien jaksos ulkopuolella, mutta kuuluu tien kokonaisuuteen.

Laivareitti näyttää olleen matkailijoille tietä suositeltavampi kulkuyhteys 1800-luvun loppupuolella. Suomen Matkailijayhdistyksen Matkasuuntia Suomessa 1888–1890 ja Suomen matkaopas 1895 suosittelivat vesireittiä. Tämä saattaa viitata tien kuntoon tai kävelemisen ja hevoskyydin vaivalloisuuteen. Matkaoppaissa mainitaan Porrassalmen taistelutanner ja väylän maisemien luonnon ihanuus. Höyrylaivat toivat Porrassalmen harjun itärannalle huvila-asutuksen. Viimeistään näinä aikoina lossiyhteys Siikasalmen yli on tullut tärkeäksi. Mikkelin liikenteellinen asema muuttui, kun se liitettiin rautatieverkkoon vuonna 1889. Rautatie oli tietä tärkeämpi liikenneyhteys monta vuosikymmentä.

Porrassalmentien varressa on säilynyt manttaalikivi. Vuoden 1734 lain mukaan Ruotsin vallan loppuajan ja koko Venäjän vallan ajan maataomistavat talonpojat määrättiin raivaamaan ja hoitamaan yleiset maantiet²⁾. Tiejaksot eivät välttämättä olleet yhtenäisiä ja niiden rajoista oli erimielisyyksiä. Asiaa helpottamaan tiejakson rajat merkittiin tienvarteen merkein. Kivi varmastikin oli pitkäaikaisin ja kestävin merkkiaines. Kiveen kirjoitettiin yleensä jaksojen hoitajien nimet tai tunnukset. Samassa kivessä saattoi olla rajan kummankin puolisten hoitovelvollisten nimet. Hoitojakson pituus perustui maanomistajan veronmaksukykyyn, manttaaliin eli miesmäärään (=mantal ruotsiksi), joka oli rekisteröity.

Suomen Matkailijayhdistys julkaisi Suomen ensimmäisen automatkailukartan vuonna 1913. Sen selitysosassa kuvataan maantieverkko autolla ajettavuuden näkökulmasta. Siinä Porrassalmentie osana Mikkel-Lappeenranta tietä on kaupunkien yhdistävien maanteiden luokassa. Suomen itsenäistyttyä ensimmäisiä lakeja oli Tielaki, joka siirsi vastuun teiden hoidosta maata omistavilta talonpojilta valtiolle vuonna 1921. Mikkel- Savitaipale- Lappeenranta-tiekin siirtyi valtion tieksi. Samalla Kyyhkyläniemen manttaalikiven merkitys poistui ja kivi jäi itse asiassa muinaismuistoksi.

Tiehistoriallisesti alkuperäisellä paikallaan oleva manttaalikivi on erittäin arvokas. Kivet ja muut rajamerkit ovat yleensä kadonneet teiden varsilta. Porrassalmen taistelun muistomerkkin pystyttämisen vuonna 1923 voi tulkita osoittavan merkittäviä vasta itsenäistyneen valtion kansallisia arvoja.

Kuva 8. Hieman heikkokuntoinen pitäjänkartta mitattuna vuosien 1842-1853 aikana näyttää Porrassalmen tien samankaltaisena kuin rekognosointikartta noin puoli vuosisataa aikaisemmin. Kyyhkyläniemen kylän raja ylittää Porrassalmen tien karttasanan MOISIO BOSTÄLLE yläpuolella. Siinä on manttaalikivi tiehoitoalueen rajan merkinä.

Kuva 9. Manttaalikivi on pitäjänkartan (1850-luku) mukaan alkuperäisellä paikallaan noin 150 metriä Annilan golfkartanon liittymästä pohjoiseen. Sitä voi pitää lähes ainutlaatuisena jäänteinä talonpoikaisen tienpidon ajalta. Vuoden 1734 lain mukaan teiden raivaaminen ja huoltaminen sekä siltojen rakentaminen kuului manttaaliin kuuluville maaomistajille. Kivestä on tulkittu teksti: T.TUUKKANEN KYHKYLÄNNIEMI NO 3. Se merkitsee, että Kyyhkylän kylän manttaali- rekisteriin merkityn maanomistaja T: Tuukkasen tiehoitoalueen raja on kiven osoittamassa paikassa. Numero kolme tarkoittaa todennäköisesti, että Tuukkasen tilalla on ollut useampia tiejaksoja hoidossa tai että Kyyhkyläniemen kylän kolmas tiejakso on Tuukkasen tilan hoidossa.

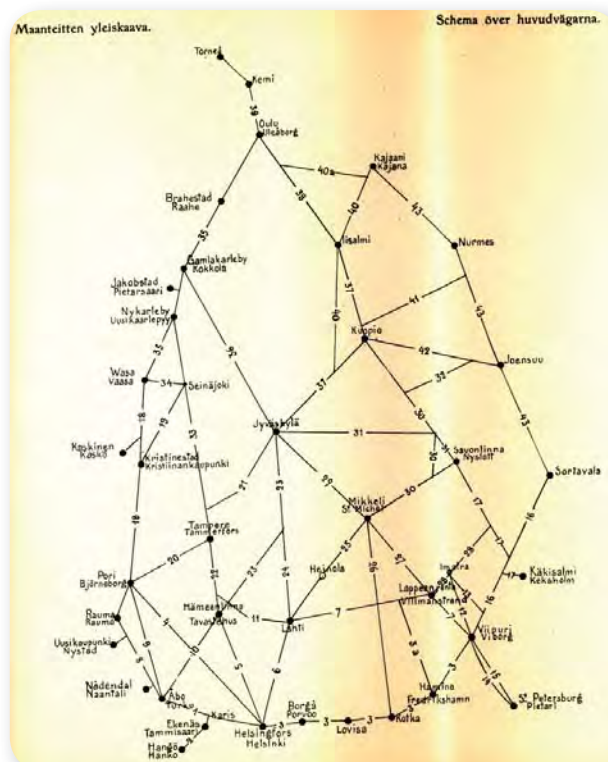

Kuva 10. Porrasalmen taistelun muistopatsaan vihkiäistilaisuus vuonna 1923. Kuva: Mikkelin kaupungin museoiden kuva-arkisto, Kauko Juntusen kokoelma: Porrasalmi 1. Etelä-Savon kulttuurin vuosikirja 2008

Porrasalmentien leveys oli oletettavasti suunnilleen nykyisen leveyden luokkaa. Matkailijayhdistyksen automatkailukartassa on merkitty erikseen kapeat tiet, missä rajana oli 4 metriä. Porrasalmentietä eikä muitakaan osia Mikkeli–Lappeenranta-tiestä ole merkitty kapeaksi.

Tie on ilmeisesti hyvin vastannut II-luokan maantietä, joita luonnehtivat seuraavat piirteet (Arvo Lönnroth, 1927, Tiekäsikirja): ”Ennen autoliikennettä täytivät hyvällä sora-ajoradalla varustetut soratiet miltei kaikki vaatimukset, mitä hyvältä tieltä vaadittiin. Autoliikenteen yleistyttyä ovat nämä soratiet pahasti rikkoutuneet ja paikoittain on ollut pakko ryhtyä niitä parantamaan.” Virallisten ohjeiden mukaan tienpinnan leveys piti olla 5 metriä, josta ajoradan leveys oli 3 metriä. Tierungon korkeus oli vain noin 30 senttimetriä. Tien kuntoa yritettiin säästää tiukoilla rajoituksilla: ajonopeudet olivat henkilöautoilla korkeintaan 35 kilometriä tunnissa, paitsi mikäli tie oli suora ja kuiva, jolloin sai ajaa 45 kilometriä tunnissa. Se tuskin tarkoitti Porrasalmentietä. Kuorma-autojen suurin sallittu kokonaispaino oli kolme tonnia. Valtaosa Suomen maanteistä oli 1920- ja 1930-luvulla II-luokan maanteitä.

Porrasalmentien tärkeyttä maantienä todistaa se, että vuonna 1938, kun tiet arvioitiin ja luokiteltiin, se nousi valtateiden joukkoon.

Kuva 11. Suomen Matkailijayhdistys oli vireästi kartoittamassa automatkailun mahdollisuuksia. Vuonna 1913, jolloin maassa oli ehkä 200 autoa, yhdistys julkaisi matkapolkukartaston autoilijoille. Opas oli kuudella kielellä, joten sen levitystä maan rajojen ulkopuolellekin oli varmasti mietitty. Sen ”Maanteiden yleiskaavassa” näkyy Porrasalmen tie osana Mikkelistä etelään johtavaa maantietä. Tien numero 27 viittaa oppaan selityksiin.

Kuva 12. Tässä varhaisessa autoilijan tiekartassa Porrasalmen tie on osa maantieyhteyttä Mikkeli–Lappeenranta. Tien kuvaajan paksu viiva osoittaa, että tie on luokiteltu valtakunnalliseen maanteiden kaukoyhteysverkkoon eli kaupunkien väliseen liikenteeseen.

N:o 26.		
Mikkeli—Kotka. S:t Michel—Kotka.		
Km	Mikkeli ⊙ S:t Michel . .	
13	Otava	* Δ
11	Hietanen	* Δ I
24	Mäntyharju	I
50	Varpanen	Δ
59	Partsima (Valtola)	Δ
81	Tuohikotti	Δ
103	Selänpää	
125	Valkeala †	
140	Kouvola	I I Δ
153	Anjala †	
183	Kymi †	
203	Kotka ⊙	*

N:o 27.		
Mikkeli—Lappeenranta. S:t Michel—Willmanstrand.		
—	Mikkeli ⊙ S:t Michel . .	
20	Ristiina † (Vihko)	* Δ
19	Järvenpää	* Δ
39	Suomenniemi †	⌒
51	Orainlahti	* Δ
65	Savitaipale	* Δ
81	Tallinen	*
103	Lappeenranta ⊙ W:strand	⌒

Kuva 13. Tieverkko on ajettu autolla läpi ja selvitetty teiden ajettavuus ennen oppaan painamista. Kaikkia teitä ei ilmeisesti ole ehditty tarkastaa, mutta selvä tieto on siitä, että niiden kunto vaihtelee. Siksi oppaassa pyydetään lähettämään kokemusperäistä tietoa ajettavuudesta. Jos vertaa tiekuvausta Porrassalmen maisemakuvan 1899 tiehen, tietarkastajat eivät anna kovin huonoa arviointia tiestä. Merkit tarkoittavat, että tiellä on äkkimutkia ja mäkiä.

Kuva 14. Vuoden 1938 tiestön luokituksessa Porrassalmen tie sai osana Mikkelistä etelään johtavaa maantietä valtatie 13, mikä näkyy vuonna 1939 julkaistussa Autoilijan tiekartassa. Viimeistään tässä vaiheessa Porrassalmen tie on ollut valtakunnallisesti erittäin merkittävä tie.

Merkittävä muutos tapahtui vuonna 1960, kun nykyisen valta- ja kantatieverkon teitä rakennettaessa valtatie 13 Mikkelistä etelään johtanut jakso oikaisitiin Tuukkalan kautta Porrassalmen ohi. Porrassalmentie jäi paikallistieksi vuonna 1960. Tien varren toiminnot ylläpitivät kuitenkin melko vilkkaan liikenteen. Kun Mikkelin Anttolan tieyhteyttä parannettiin vuodesta 1963 alkaen, rakennettiin Kirkonvarkauden silta. Sillan rakentaminen teki Siikasalmen kapulalossin tarpeettomaksi.

Kuva 15. Kun nykyinen 13-tie rakennettiin, Porrasalmen tie jäi valtakunnallisen kaukoliikenneverkon ulkopuolelle. Kartassa näkyy vielä selkeästi Porrasalmen tiestä erkaantuva Siikasalmen tie ja Siikasalmen lossi.

Tietä parannettiin vuonna 1969 päällystämällä se uudelta valtatieltä poistetulla öljysoralla. Tiehen on kaivettu sivuojat ja linja-autopysäkkilevikkeet on rakennettu vuonna 1980. Vuonna 1985 tiehen on turvallisuussyistä tehty leikkaus- ja pengerrystöitä eteläpäähän. Nämä korjaukset muuttivat tietä niin paljon, että alun perin noin seitsemän kilometrin museotieosuutta päätettiin lyhentää. Museotie rajattiin välille Moisio-Siikasalmen tienhaara. Siikasalmen tienristeyksestä etelään oleva Lenjuksen pelto sekä tien linjaus pellon ja metsän rajassa on yksi Porrasalmentien tiehistoriallisesti edustavimpia paikkoja. Rajaus tuntuu heikosti perustellulta. Museotien pituus on nyt noin viisi kilometriä.

1.2.3 Porrasalmentien kiinteät muinaisjäänteet

Porrasalmen historiallinen kulttuurimaisema (RKY) muodostuu pitkäaikaisista kulttuurikerrostumista. Alue on suosinut liikkumista ja asumista heti jääkauden jälkeisistä ajoista alkaen. Kiinteiden muinaisjäänteiden määrä on siksi luonnollisesti suuri. Vanhimmat merkit asutuksesta ovat kivikaudelta.

Savon merkittävimpanä rautakautisena löytöpaikkana pidetään Tuukkalan kalmistoa. Hautapaikka löytyi vuonna 1886, kun Mikkelin reservikomppanian harjoituskenttää tasoitettiin. Arkeologisia kaivauksia on tehty Tuukkalassa vuonna 1886, vuosina 1933–1934 ja aivan nykypäivinä. Hautauslöydökset ajoittuvat 1000–1200-luvuille. Löydösten perusteella on rekonstruoitu Mikkelin seudun muinaispuku.

Porrasalmen muinaisjäännöksistä lähinnä Porrasalmentietä ovat Annilan (kartakkeella 8.), Reuhkalammen (9.) ja Hietalahden (10.) kivikautiset asuinpaikat. Näistä viimeksi mainittu on tuhoutunut jossakin tien varhaisessa rakennusvaiheessa. Kuten jokseenkin kaikki Porrasalmen muinaisjäännökset, myös edellä mainitut kohteet on inventoitu ja tutkittu melko äskettäin. Hietalahden asuinpaikka on inventoitu vuonna 1992, Annilan kivikautinen asuinpaikka on tutkittu vuosina 1972, 1998 ja 1999. Näistä kaksi viimeistä olivat kaivautuksia. Reuhkalammen asuinpaikka on aivan tien vieressä ja siinä on painautuma, jota arvellaan asuinkuopaksi. Kohde on tarkastettu vuosina 1972 ja 1992.

Porrasalmen taistelupaikalla on silmämääräistestikin erottuvia jäänteitä taisteluasemista. Maaperä sisältänee edelleen joitakin jäänteitä taistelusta, mutta sitä ei ole luokiteltu Museoviraston kiinteiden muinaisjäänteiden luetteloon.

Porrasalmentien rungossa on periaatteessa muinaismuistolain tarkoittamia rakenteita ja vanhoja rakennekerroksia, vaikka tietä käytössä olevana tienä ei voida luokitella lain tarkoittamaksi muinaismuistoksi. Manttaalikivi täyttää muinaismuistolain tarkoittamat edellytykset. Tiellä ei ole tehty tiearkeologisia tutkimuksia tai kaivauksia. Niitä on tehty muuallakin Suomessa melko vähän, eivätkä niiden tulokset ole antaneet kovin merkittävästi uutta tietoa. Tässä ja aikaisemmissa selvityksissä oletetaan maastokatselumuksen perusteella, että Porrasalmentien runko ja sen rakennekerrokset ovat hyvin kevyet. Toden-

näköisesti ne ovat säilyneet jokseenkin ennallaan kustavilaisen ajan tieparannusten jälkeen suurella osalla tiepituutta, lukuun ottamatta kestopäällystykseen yhteydessä tehtyjä aluskerroksia 1960- ja 1980-luvuilla. Tiehistoriallisesti olisi mielenkiintoista tutkia tien rakennekerroksia erityisesti Hietalahden asuinpaikan lähetyillä.

Tietävästi Mikkelin seudun kulttuuriperintöohjelma on saanut rahoituksen ja on käynnistymässä. Suunnitelman mukaan sen tavoitteissa on runsaasti liittyviä myös Porrassalmentien ja sen muinaismuistojen kulttuuriperinnön arvojen tunnistamiseen, arvottamiseen ja hyödyntämiseen.

Kuva 16. Porrassalmen kulttuurialueella on melko runsaasti kiinteitä muinaisjäännöksiä, jotka kertovat alueen pitkstä asutus- ja liikennehistoriasta. Porrassalmen tiellä tai aivan tien vieressä on kolme kivikautista asuinpaikkaa: Annilan, Reuhkalammen ja Hietalahden asuinpaikat.

1.2.4 Porrassalmentien museaalinen arvo

Porrassalmentiellä on monivaiheinen historiallinen viitekehys. Kulkureittinä se on maan vanhimpia, kuten jokseenkin kaikki pitkät harjumuodostumat sekä Salpausselät. Valtakunnallisen tienliikenteen historian näkökulmasta epäilyksettä suurin arvo on talonpoikaisen tienhoidon siirtymisvaihe ensin valtion maantieksi vuonna 1921 ja sittemmin nimeäminen valtakunnan maantieverkon valtatieksi 13 vuonna 1938.

Yksittäisenä, lähes ainutlaatuisena yksityiskohtana, on talonpoikaisen tienpidon ajan manttaalikivi. Porrassalmentien tien Kyyhkylänkylän Tuukkalan talon manttaalikivi on jääne yleisestä ilmiöstä. Se kartan mukaan sijaitsee aidosti alkuperäisellä paikallaan. Niitä ei museotiekohteiden varsilta tunneta ainuttakaan muuta. Manttaalikivi saattaa olla ainutlaatuinen koko maassa.

Museaalista arvoa lisäävät Porrassalmen taistelu ja sen jäänteet sekä muistomerkki. Myös osana Porrassalmen alueen kulttuurihistoriallista kokonaisuutta, sen selkärankana tiellä on museaalista arvoa.

Museoviraston rakennetun kulttuuriympäristön luettelot ovat luokittaneet Porrassalmentien valtakunnallisesti tärkeisiin kohteisiin sekä vuoden 1993 luettelossa (VAT) sekä nykyisessä valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen luettelossa (RKY 2009). Siinä Porrassalmentie on osana Porrassalmen historiallista maisemaa, jonka perusteluissa mainitaan, että ”Porrassalmentie on yksi Porrassalmen historiallista ympäristöä muovaavista tekijöistä”:

1.2.5 Porrassalmentie Liikenneviraston museokohdekokoelmassa

Tie- ja vesirakennuslaitos³⁾ käynnisti vuonna 1974 selvitystyön, jonka tavoitteena oli kartoittaa historiallisesti arvokkaat tieosat ja sillat. Taustalla olivat

Tieyhdistys ry:n, Suomen Rakennusinsinöörien Liitto ry:n ja Muinaistieteellisen toimikunnan (nyk. Museovirasto) aloitteet. Selvitysten, neuvottelujen ja lausuntojen perusteella museotoimikunta valitsi ensimmäiset museokohteet vuonna 1982. Porrassalmentie oli niiden joukossa. Normaaliin museologien periaatteiden mukaisesti kohteet päätettiin pyrkiä säilyttämään niiden museomishetken kunnossa. Teiden hoito ei varsinaisesti poikkea muiden maanteiden hoitonormeista, mutta niitä pyritään vaalimaan museaalisten huolto- ja korjausperiaatteiden mukaisesti ja huolehtimalla niiden siisteydestä poikkeuksellisen hyvin. Nykyisin kokoelman omistaja on Liikennevirasto.

Vuonna 2007 julkaistussa inventoinnissa Porrassalmentie arvioitiin säilyneisyydeltään hyväksi ja valtakunnalliselta tieliikennehistoria-arvoltaan myös korkeimpaan luokkaan. Inventointi osoitti, ettei sen tietoarvo vastaa historiatieteellistä tasoa. Kesällä 2007 tehtiin historiatieteellisen tason selvitys Porrassalmentiestä. Museokohdekokoelmassa Porrassalmentie edustaa 1900-luvun, tarkemmin Suomen itsenäisyyden ajan alun ja alkavan autoliikenteen maantietä, josta vuoden 1938 valtatieuudistuksessa tuli Valtatie 13. Alkavan autoilun kauden toisena esimerkkinä on Saviselkä-Piippola –tie Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (ent. Oulun tiepiirissä).

Museokohteena Porrassalmentie täyttää Tiemuseon kokoelmapolitiikan arvoluokituksen kriteerit korkeimmalla tasolla eli se kuuluu pysyvästi säilytettäviin museotiekohteisiin ja niistä arvostetuimpiin.

Museaalista lisäarvoa Porrassalmentielle antaa sen helppo saavutettavuus. Sen sijainti lähellä suurehkoa asutuskeskusta ja osana sen kevyen liikenteen liikuntareittejä on poikkeuksellinen hyvä tiemuseokohteiden joukossa.

¹⁾ Kangas-sanat alkuperää voi yrittää selittää saksankielen *gehen*-verbillä. Sen taipuu muotoon *gegangen*, josta tulee sanoja *gangbar*, *kulkukelpoinen*, *Gang*, käytävä jne. Ruotsiksi saman sanan muoto muuttuu *gångbar*, *Gång*.

²⁾ Maantie tarkoittaa käsitteellisesti sitä, että tie on valtion (=maan) tie, joka on yhteisessä hoidossa ja yhteisessä käytössä myös pitkän matkan kulkijoille. Se ei siis tarkoita sitä, että se kulkee maata pitkin. Näin on useissa muissakin eurooppalaisissa kielissä, lähinnä hallinnollisesti ja fyysisesti Ruotsin kielessä. Suomen kielessä tie ja tieto ovat samaa kantasanaa. Maantie voisi tarkoittaa siten myös, että se on maan (so. valtion, hallitsijan) tiedossa oleva alue.

³⁾ Tiehallinnon historia alkaa vuonna 1799 perustetusta Kuninkaallisesta Suomen Koskenperkausjohtokunnasta. Tunnetuin se on kirjainyhdistelmästä TVH (Tie- ja vesirakennushallitus), joka sillä oli vuosina 1925–1963.

2 Alueen nykytilan kuvaus

2.1 Maankäytön nykytila

2.1.1 Kaavatilanne

Maakuntakaava

Ympäristöministeriö on vahvistanut Etelä-Savon maakuntakaavan 4.10.2010. Maakuntakaava ohjaa kuntien maankäyttöä pitkällä aikavälillä ja ottaa huomioon valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä maakuntavaltuuston hyväksymät maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman.

Porrassalmen historiallinen maisema on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Maakuntakaavassa Porrassalmentie sijoittuu pääosin kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittävälle alueelle maV 8.559 "Porrassalmen kulttuurimaisema" kohteena "Mikkelin – Lappeentie". Suunnittelumääräyksen mukaisesti *alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.*

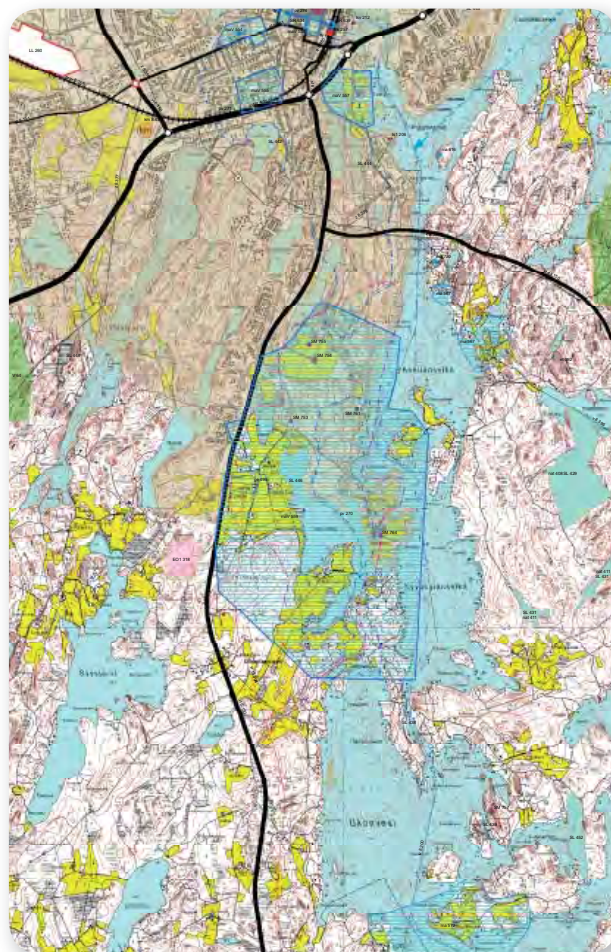
Alueella on myös arvokkaita geologisia muodostumia ja pohjavesialue.

Yleiskaava

Suunniteltavaa aluetta koskevat seuraavat yleiskaavat:

- Mikkelin yleiskaava, kaupunginvaltuuston hyväksymä 1990.
- Annilan osayleiskaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 17.6.1992.
- Saimaan osayleiskaava, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 20.12.2001. Saimaan osayleiskaavassa nykyinen museotieosuus on osoitettu.

Osayleiskaavojen tarkistus on käynnistymässä. Asemakaavoja ei suunnittelualueella ole.

Kuva 17. Ote Etelä-Savon maakuntakaavasta.

Kuva 18. Porrassalmi

2.1.2 Nykyinen maankäyttö

Porrassalmentien vartta reunustavat pääosin metsät ja avoimet, viljeltyt pellot. Vakituista, nauhamaista asutusta on tien varren lisäksi Annilanselän län-sirannalla harjun rinteessä. Myös Kyyhkylänselän ja Hietalahden rannat ovat asuttuja. Olkkolanniemen alueella on pientaloasutuksen lisäksi maatiloja.

Porrassalmentien varrella on merkittäviä julkisia rakennetun ympäristön kohteita; tien pohjoispäässä Moision sairaala ja tien puolivälissä, heti Porrassalmen pohjoispuolella, Kyyhkylänniemen kuntoutussairaala. Porrassalmentien varrella sijaitsevat myös Annilan lomakartano sekä Olkkolan koulu.

Kyyhkylänselän Iso-Sumun lahden pohjoisrannalla sijaitsee Annilan kartanon golfkenttä, joka on rakennettu vuosina 1990–1991.

Porrassalmen harju on Kyyhkylänniemen kohdalla luonnonsuojelualuetta molemmin puolin tietä.

Alueella on merkittäviä maankäytön kehittämisajatuksia, jotka liittyvät mm. Moision sairaalaan ja Kyyhkylänniemen kuntoutussairaalaan. Maankäytön kehittäminen vaikuttaa myös liikenteellisiin järjestelyihin, mm. kevyen liikenteen ja julkisen liikenteen yhteyksiä on kehitettävä vastaamaan tulevaa maankäyttöä.

Kuva 19. Olkkolan koulu

Kuva 20. Annilan kartanon päärakennus Porrassalmentieltä nähtynä.

Kuva 21. Näkymä Kyyhkylään harjuun rajautuvan pellon reunalta. Polku on osa ulkoilureittiä.

2.2 Tietekniset lähtökohdat

Porrassalmen museotie sijaitsee valtatie 13/15 itäpuolella. Tieverkisteriosoite on 15131/1/0 – 1/4900. Museotien pituus on kartalla mitattuna 4900 metriä. Tien päällysteen leveys on tieverkisterin mukaan 6 metriä, josta ajoradan osuus on 5,5 metriä. Tien pohjoisosassa on n. 300 metriä päällystetty asfalttikonilla vuonna 1999 ja loppuosa tiestä on päällystetty pehmytasfalttikonilla v. 1985. Päällyste on suunniteltu alustavasti uusittavaksi v. 2012. Koska tien rakenteellinen kunto on hyvä, riittänee n. 4 cm uusi päällystekerros. Tiessä on kuitenkin havaittu tasaisuusmittauksissa pituusheittoja 87 kpl ja sivuttaisheittoja 15 kpl (tiedot Pertti Pirinen).

Porrassalmentien eteläosa, joka ei ole museotietä, on kunnostettu vuonna 1985 ja samalla myös tien linjaus on muuttunut. Muilta osin tien linjaus ja tasaus ovat säilyneet ennallaan.

2.2.1 Liikenneturvallisuus

Tien keskimääräinen vuorokausiliikenne on 603 ajoneuvoa vuorokaudessa. Nopeusrajoitus on 60 km tunnissa.

Poliisin tietoon on vuosina 2004–2008 tullut yhteensä yhdeksän onnettomuutta, joista neljä on johtanut loukkaantumiseen ja viisi omaisuusvahinkoon. Kaikki loukkaantumiseen johtaneet onnettomuudet olivat yksittäisonnettomuuksia, tieltä suistumisia, jotka johtuivat liian suuresta tilannenopeudesta. Moisontien liittymässä on tapahtunut kaksi omaisuusvahinkoon johtanutta onnettomuutta, jotka olivat mopo- ja risteämisonnettomuuksia.

Liikenneturvallisuuden parantamiseen tulee kiinnittää jatkosuunnittelussa huomiota.

Kuva 22. Näkymä Porrassalmentien muistomerkin kohdalta. Tien pysty- ja vaakageometriasta johtuen ovat näkemät paikoin rajattuja.

2.3 Maisema ja kulttuuriperintö

Moision–Tuukkalan–Porrassalmen maisema on muovautunut jääkauden lopussa mannerjään vetäytyessä. Maisematilan rungon muodostavat pohjois-eteläsuuntainen Porrassalmen harju sekä Tuukkalanvuori, joita reunustavat järvioltaat ja avoimet viljelyalueet. Suurimmat järvenselät ovat Annilanselkä ja Kyyhkylänselkä. Harjun ja vuoren väliin jää Iso-Sumun lahti, jonne vesi virtaa Porrassalmen harjun ja vesistön leikkauskohdan kautta. Harjuselänteellä tai sen tuntumassa on useita lampia, joista suurin on Moision sairaala-alueen vieressä sijaitseva Moisionlampi.

Porrassalmentieltä ja sitä ympäröivästä maisemasta avautuu pitkiä näkymiä, ja maiseman rakenne ja maisematila on hyvin havaittavissa. Porrassalmen harjun ja vesistön leikkauskohta muodostaa merkittävän maisemallisen ja historiallisen solmukohdan. Maisemakuva on kaunis ja monimuotoinen. Porrassalmentiehen rajautuvien metsäalueiden luonne ja tieltä avautuvan lähimaiseman avoimuus vaihtelee, tieympäristöä on osittain raivattu ja siistitty näkymien avaamiseksi. Tiehen rajautuu paikoin myös pihapiirejä.

Alue on topografialtaan vaihtelevaa kankaremaastoa. Tuukkalanvuori kohoaa n. 50 metrin korkeudelle Saimaan pinnasta. Saimaan pinta on vaihdellut nykyisestä 75 metristä merenpinnan yläpuolella aina 90 metriin mpy. Harjumuodostuma on paikoin hyvin jyrkkäreunainen ja siinä on lampien lisäksi syviä suppia.

Porrassalmen maisema on ollut asuttua jo esihistoriallisella ajalla, joka on myös osaltaan muovannut maisemakuvaa. Asutus on pääosin sijoittunut pienilmastoltaan edullisille alueille, etelä-, lounais- ja länsirinteille, vesistön ääreen sekä viljelyaukeiden keskeltä kohoaville kumpareille. Alueella on mm. kivikautisia ja rautakautisia asuin- ja hautapaikkoja. Esihistoriallisten kerrostumien lisäksi ovat alueen historialliset piirteet ainutlaatuiset.

Maatalous kaskiviljelystä peltoviljelyyn on vaikuttanut merkittävästi alueen maisemakuvaan. Maiseman alavimmat alueet, laakson pohjat ja rinteiden alaosat on raivattu pelloiksi. Karjaa on laidunnettu rantaniityillä. Osa entisistä pelloista ja niityistä on nykyisin vesakoitunut, metsittynyt tai rakennettu.

2.4 Luonnonympäristö

Porrassalmentietä reunustavat metsät ovat pääosin tuoreita ja kuivahkoja tai kuivia kangasmetsiä. Metsät ovat sekametsiä tai harjumänniköitä. Tien eteläosassa on myös kuusikoita.

Porrassalmen harjun luonnonsuojelualue on perustettu v. 1947 luonnonsuojellusin, maisemallisin ja historiallisin perustein. Luonnonsuojelualue on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi kohteeksi.

Porrassalmen luonnonsuojelualueella on useita kasvillisuudeltaan vaihtelevia alueita. Pääosin koivunsekkaisen harjumännikön aluskasvustona on mm. pensasmaisena kasvavia tammia. Kyyhkylän puolella on myös tiheäkasvuinen lehtipuuvaltainen notkelma.

Tuukkalan – Moision alueelle vuonna 2009 laaditussa luontoselvityksessä kartoitettiin Porrassalmentien läheisyydestä paikallisesti arvokkaita luontokohteita. Tien länsipuolella, Porrassalmentien pohjoisosassa, sijaitsevat kasvillisuudeltaan monipuoliset Karjalammen rantasuot ja tien vastakkaiselta puolella suppa, jonka rinteet ovat pääosin lehtomaista kangasta. Tien ja Annilanselän välisellä alueella on myös tehty runsaasti liito-oravahavaintoja.

Porrassalmen alueella on arvokas geologinen muodostuma, joka kattaa lähes valtatie 13/15 ja Porrassalmentien välisen alueen.

Porrassalmen harju on myös osittain I luokan pohjavesialuetta.

Kuva 23. Näkymä Porrassalmentie uudelta tielinjalta tien eteläpäässä

2.5 Museotien tiehistoriallinen arvo

Porrassalmen museotien arvoa voi tarkastella monesta näkökulmasta. Sillä on valtakunnallisesti tunnustettu asema osana Porrassalmen historiallista aluetta, jossa se on sekä ajallisesti että fyysisesti side ja selkäranka muiden osakokonaisuuksien välillä; kansallisen kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden ydin.

Keskeisin arvo sillä on valtakunnallisen maantieverkon autoilun alkuvaiheen todisteena. Maasto- ja karttavertailun perusteella sen linjaus on säilynyt muuttumattomana ainakin yli kaksi sataa vuotta, oletettavasti huomattavasti pidempään. Linjaus on hyvin tyypillinen Suomessa. Vaikka linjaus on pienissä piirteissään mutkainen, mäkinen ja siinä melko jyrkkiä kallistuksia, se on helposti ennustettavissa ja jouheasti eteenpäin kuljettava. Harjutieosuuden kiistaton huippukohta on Porrassalmen sillan maasto, johon liittyy kansalliseen identiteettiin kuuluvan taistelun muisto.

Museotien ulkopuolelle on rajautunut toinen suomalaisille maanteille tyypillinen näkymä, missä käytännön valinnoilla on tärkeä tehtävä. Tien eteläpäässä Lenjuksen pellon itäreunan rinteessä metsän rajassa kaartavan tien sijainti aiheuttaa, että lumi sulaa nopeasti, tie kuivuu aikaisin keväällä ja nopeasti sateen jälkeen. Kuivaa tietä on helppo kulkea sekä jalkaisin että hevosella. Tämä etu siirtyi autoliikenteelle 1960-luvulle saakka, kunnes nykyaikainen autotieverkko alkoi valmistua. Linjaus on ollut siis erinomaisesti syntynyt; ehkei sen potentiaalia vieläkään ole lopullisesti hyödynnetty.

Linjauksella harjun lakea pitkin on saavutettu, paitsi hieno visuaalinen elämys, myös yksinkertainen tien rakenne. Porrassalmentien runko on monin paikoin lähes huomaamaton. Se edustaa hyvin tyypillisesti itsenäisyyden alkuvuosien II luokan maantietä, joka on aikaisemmin tässä raportissa esitelty.

Porrassalmen museotie kuuluu Liikenneviraston museokohteisiin. Museokohteena sen

1. Tietoarvo on arvioitu hyväksi perusteella, että siitä on historiatieteelliset kriteerit täyttävä tutkielma. (Ilkka Kurkela, 2007, Porrassalmentie, Historia- ja museokohdeselvitys, Mobilia)

2. Valtakunnallinen tieliikennehistoriallinen arvo on arvioitu myös hyväksi. Tämä arvio perustuu ensisijaisesti Porrassalmentien kuulumiseen jo Venäjän vallan ajan Suomen Suuriruhtinaskunnan maanteiden joukkoon ja tien valintaan itsenäisen Suomen ensimmäisten maanteiden ja sittemmin valtateiden joukkoon. Talonpoikasen maantienhoidon todisteena tiellä on ainakin museotiekohteiden ainut aidosti paikallaan säilynyt manttaalikivi.

Tieliikennehistoriallista lisäarvoa on epäilemättä myös sen jo esihistorialliseen aikaan ulottuvalla ja ilmeisesti katkeamattomalla perinteellä maakulkureittinä. Sodat käydään aina kulkuväylien omistuksesta. Porrassalmentien sotahistoria on myös tärkeä tieliikennehistoriallinen ominaisuus. Porrassalmen taistelun muiston vaaliminen sekä jäänteet ja muistokivi korostavat tien historiallista arvoa, vaikka tässä valtakunnalliseen maantieverkkoon kuulumisen arvioidaan painavammaksi perusteluksi.

Porrassalmentien nykyinen, luonteeltaan enemmänkin ehkä maakunnallinen virkistyskäyttö, todistaa sen linjauksen elinvoimaista ja pitkäikäistä toimivuutta.

3. Porrassalmentien säilyneisyys on myös hyvä. Säilyneisyys tarkoittaa kohteen todistusvoimaa niistä asioista, joita se on valittu edustamaan. Porrassalmentie siis edustaa 1900-luvun alkavan autoliikenteen maantietä sekä talonpoikaisen ja valtiojohtoisen tienpidon murroskautta.

Keskeisin säilynyt ominaisuus, joka nykyisin on lähes ainutlaatuista, on tien linjauksen muuttumattomuus, mikä on säilynyt karttavertailun perusteella vähintään 200 vuotta, ehkä satoja vuosia pidempäänkin. Tien runko on mittasuhteiltaan myös mitä ilmeisimmin säilynyt suunnilleen saman ajan, ainakin sata vuotta, ennallaan. Sen merkittävimmät muutokset liittyvät kestopäällystysten alustaan. Tien mittasuhteet (Vrt. tienormit 1920-luvulla: leveys 5 metriä ja maastokatselmuksessa mitattu 5,1 metriä ja tien rekisterikortin vaihteleva leveys 5,0 – 6,0 metriä) ovat säilyneet ainakin noin sata vuotta ja vastaavat sitä aikakautta, jota tie on valittu edustamaan.

Tien tasausviiva lieenee säilynyt, kuten tienpinnan kallistuksetkin, varsin pitkään ennallaan. Miltä aikakaudelta ne nykyisessä muodossaan ovat, on melko mahdoton sanoa. Ainakaan niitä ei ole voitu kovin merkittävästi ”nykyaikaistaa” 1960-luvun päällystystöissä eikä 1980-luvun korjauksissa. Tien varrella on säilynyt nykyajan Suomessa poikkeuksellisen paljon avoimia maisemia, kuten hoidettuja peltoja tai niitä vastaava golfkenttä.

Museologisesti museokohteiden tärkeä arvo on niiden tutkittavuus. Terminä se tarkoittaa, että kohdetta voidaan tulevaisuudessakin tutkia myös vanhimilta osiltaan. Porrassalmentiestä voidaan arvioida, että sen tutkittavuus on säilynyt erittäin korkeana. Todennäköisesti arkeologinen poikkileikkauskaivaus näyttäisi tien kaikki ajalliset kerrostumat. Tutkittavuutta tukee luonnollisesti tietä ja sen hoitoa kuvaava kirjallinen materiaali, joka on arkistoitu.

Porrassalmentie museokohteena todistaa ilmiönä vuoden 1918 tielain talonpoikasen ja valtiojohtoisen tienpidon murrosta sekä alkavan autoliikenteen vaatimia tienpidon muutoksia. Näiden piirteiden säilyneisyys on hyvä. Erityinen säilyneisyyden yksityiskohta on manttaalikivi, jota voidaan pitää ainutlaatuisena Suomessa.

Säilyneisyyttä alentavat tienpäällystys, linja-autopysäkkien levikkeet ja katokset, erkanevien teiden liittymien eroosio ja paikoitellen tien varsien (sekä viljelysaukeiden) risukoituminen. Tie on valittu museokohteeksi öljysoralla päällystettynä ja todennäköisesti tietäen, että se kestopäällystetään. Käytännön hoitotoimenpiteiden, tienkäyttäjien mukavuuden ja turvallisuuden sekä liikenteen suhteellisen run-

sauden takia kestopäällysteelle tuskin on vaihtoehtoja. Päällyste on tehty kevyenä suunnilleen entisen tiepohjan levyisenä eikä se muuta tien korkeusasmaa visuaalisesti lainkaan.

Tien museokohdeselvityksessä päädyttiin siihen, etteivät edellä mainitut tekijät alenna tien säilyneisyysarvoa merkittävästi. Museologisesti ne voidaan arvioida selvästi erottuviksi lisäkkeiksi, jotka voitaisiin poistaa vahingoittamatta kohteen perusrakennetta. Mihinkään ennallistaviin toimiin ei ole aihetta ryhtyä.

Periaatteessa tämän tyyppiseen tiehen eivät ole alun perin kuuluneet ojat, koska ne eivät vettä läpäisevässä harjumaastossa ole aivan välttämättömät. Kuitenkin 1920-luvun tienormit ovat niitä edellyttäneet. Vaikka rekisterikortin mukaan ojat on tehty 1980-luvulla, niiden ei voi katsoa alentavan tien säilyneisyyttä.

Valokuvissa voi havaita, että tien varrella on ollut sähkö- ja puhelinpylväät ja niissä johtimia runsaasti, selvästi ajan mukana runsastuen. Ne ovat kuuluneet suomalaiseen maan- ja valtatie näkymään 1920-luvulta 1970-luvulle, maaseudulla pääpainoisesti toisen maailmansodan jälkeisinä aikoina. Niiden poistaminen on tuskin tien säilyneisyyttä alentanut. Mahdollisesti, jos tievalaistuksen suunnittelu tulee myöhemmin ajankohtaiseksi, puhelinpylväitä voisi käyttää suunnittelun esimerkkinä.

Museotiekokoelmassa Porrassalmentie on arvioitu kaikkien kolmen peruskriteerin suhteen korkeimpaan arvoluokkaan. Visuaalisena elämyksenä Porrassalmentie on positiivinen. Maastokäynneillä on voitu havaita, että nykyajan liikennetarpeet voivat hoitua satoja vuosia vanhaa linjausta pitkin, jossa on säilynyt itsenäistyneen Suomen ensimmäisten maanteiden mittasuhteet, vaihtelevuus ja perisuomalaiset, topeliaanisat, maisemat. Porrassalmentien historiatulkintaan saattaa vieläkin vaikuttaa kuva ja teksti Zachris Topeliuksen teoksessa *Finland framställ i teckningar (1845 – 1852)*.

Porrassalmen museotielle on vaikea havaita kovin painavia konkreettisia uhkia museokohteenä. Näyttäisi hyvin mahdolliselta, että sekä kehittyvien matkailupalvelujen aiheuttama kasvava liikenne sekä kevyen liikenteen ulkoilureittien turvallisuuspaine voidaan melko helposti yhdistää tien edustamiin jokseenkin ainutlaatuisiin historiallisiin piirteisiin.

Porrassalmentien edustaa tieliikennehistorialliselta arvoltaan keskeistä valtakunnallista kulttuuriperintöä, minkä myös Museovirasto on huomionut valitsemalla sen valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY 2009) joukkoon. Se on valittu Liikenneviraston museokohdekoelman pysyvästi säilytettäviin kohteisiin. Tien korvattavuus samantasoisella kohteella on vaikeaa, käytännössä mahdotonta.

2.6 Museotien jaksottelu

Museotien hoidon ja kehittämisen lähtökohtana on hahmottaa tiehen sisältyvät eri osakokonaisuudet ja niiden vaikutus museotien arvon säilymiseen. Näiden jaksojen museoarvoon ja kehittämismahdollisuuksiin vaikuttavat mm. alueen maanomistusolosuhteet, maankäyttö ja sen kehittämistarpeet, liikenteen kehittyminen ja liikkumisen turvallisuus sekä tiejakson maisemalliset erityispiirteet, historia ja luonnonarvot. Museotien jaksot on esitetty kuvassa 37.

Porrassalmentien ja sen museotieosuus voidaan jakotella seuraaviin osakokonaisuuksiin etelästä pohjoiseen päin katsoen:

1. Valtatien 13/ 15 liittymästä Laurilan kohdalle (vanhan Porrassalmentien linjauksen liittymä) tielinja on muuttunut ja liittymän paikka siirretty alkuperäisestä pohjoisemmaksi liikenneturvallisuuden kannalta turvallisempaan paikkaan. Tieympäristö on pusikoitunut ja jakson maisemalliset arvot ovat vähäiset.

2. Laurilan ja Purolan välinen tiejakso (Porrassalmentie-Hytkäntie) sijoittuu todennäköisesti 1700-luvulta peräisin olevalle tielinjalle. Tie ylittää matalan kumppareen, jonka molemmiin puoliin avautuu näkymä viljelyaukealle, näistä merkittävämpänä tien pohjoispuolen Lenjuksen peltoaukea. Peltolaakson alavimmassa kohdassa sijaitsee Kivisillanoja, joka johtaa Hietalahteen. Tien eteläpuolella on pieni tyrniviljelelmä. Tieympäristö säilynee maatalousalueena.

Kuva 24. Tieltä avautuu maisema Lenjuksen viljelyaukealle

Kuva 25. Metsäistä tiejaksoa Hytškäntien liittymästä pohjoiseen

3. Purolan ja Olkkolan koulun välinen tiejakso on kuusivaltaisen metsän reunustamaa suljettua tiemaisemaa ja osittain hakkuu-aluetta. Maasto on vaihtelevaa, mutta tieltä ei avaudu näkymiä ympäröivään maisemaan. Olkkolan koulu sijaitsee peltojen reunustamalla mäellä, mutta tiheästä puustosta johtuen koulu ei näy tielle. Osa metsäalueesta on entistä karjalaidunta. Tieympäristö säilynee metsätalousalueena.

4. Koulun ja Siikasalmentien välinen tiejakso sijoittuu mutkaan ja vaihtelevaan maastoon metsän ja pellon väliselle reunavyöhykkeelle. Tieltä avautuu näkymä etelään Hietalahden rantaniityille ja metsälaitumille ja pohjoiseen Lenjuksen viljelyaukealle. Pieni osa tietä itäpuolella reunustavaa Harjulahden metsäaluetta on muinaismuistoaluetta.

Tiejakso on maisemallisesti hieno. Museotiekyltti sijaitsee peltoauekan reunalla, mutta virallisesti museotie alkaa vasta Siikasalmentien risteyksestä. Museotiekyltin takana olevalla piha-alueella sijaitsi ennen Hietalahden kartano, joka tuhoutui tulipalossa 1990-luvulla. Pihapiiristä on jäljellä hirsirakenteiset luhtiaitta ja palvelusväen asunto sekä navetan ja asuinrakennuksen rauniot. Rantaan johtaa lehmuskuja. Tieympäristö säilynee maatalousalueena.

5. Siikasalmentien ja Porrassalmen sillan välinen harjujakso on komean mäntyvaltaisen puuston reunustama tiejakso. Siellä täällä kasvaa myös kookkaita koivuja ja kuusia. Mäntymetsän aluskasvustona on nuorta lehtipuustoa ja taimikkoo, joka osin peittää näkymiä Pikku Surnun lahdelle ja Pellosniemelle.

Metsäalue on myös osa tärkeää pohjavesialuetta.

Maastossa on yhä havaittavissa Porrassalmen taistelun jäänteitä. Tieympäristö säilynee metsäalueena.

Kuva 26. Tien mutkassa on museotien alkamisesta kertova merkki, joka alueen maisemallinen arvo huomioon ottaen olisi perusteltua

Kuva 27. Näkymä tieltä viljelyaukealle

Kuva 28. Puuston lomasta avautuu näkymiä Pikku Surnun lahdelle ja Pellosniemelle

Kuva 29. Näkymä Porrassalmentien sillan kohdalta pohjoiseen

Kuva 32. Muistomerkki ja siihen liittyvä pysäköintialue

Kuva 30. Pellosniemeen Porrassalmentieltä johtava tie.

Kuva 31. Porrassalmentien kunnostettu silta

6. Porrassalmen silta ja vesistömaisema siihen liittyvine kulttuuriympäristöineen muodostaa tärkeän maisemallisen solmukohdan harjun ja vesistön leikkauskohdassa. Vanhoissa valokuvissa alue on nykyistä huomattavasti avoimempi. Rannalla sijaitsee Kyyhkylän kartanon viimeisen isännän, kauppaneuvos David Pulkisen v. 1909 rakennuttama huvila. Huvilaan liittyy historiallisesti arvokas, jo 1700-luvulla viljelty peltoalue.

Tietä reunustavia kaiteita on hiljattain uusittu. Ranta-alue on reheväkasvuista ja pensoittunutta, kasvilisuus peittää osin näkymiä järvelle.

7. Porrassalmen pohjoispuolella on luonnonympäristöltään arvokas tiejakso, joka on luonnonsuojelualuetta. Mäntyvaltaisen puuston alla kasvaa pensasmaisena tammia. Pensaskerros on osin tiheä ja näkymiä peittävä.

Kuva 33. Luonnonsuojelualueella kasvaa runsaasti pensasmaisia tammia.

Luonnonsuojelualan eteläreunaan sijoittuu myös Porrassalmen taistelun muistomerkki, jonka ympäristö on kunnostettu rajaamalla pysäköintialue uudelleen. Myös puustoa on jonkin verran harvennettu muistomerkin ympäristössä. Tieympäristö säilyy luonnonsuojeluna, mutta siihen voi kohdistua maankäytön kehittymisen vuoksi muutostarpeita.

8. Kyyhkylän ja Annilan välinen metsäjakso on metsätyypeiltään vaihtelevaa aluetta. Tiejakson eteläosassa sijaitsee Annilan kartanoon, entiseen ratsutilaan liittyvä golfkenttä. Nykyinen golfkenttä on ollut peltoa jo 1800-luvun alkupuolella. Iso-Surnun lahti, golfkenttä ja kentän ja tien välinen suoalue muodostavat maisemallisen monimuotoisen ja kauniin kokonaisuuden.

Saimaan rantaan viettävät rinteet ovat osin tiheäkasvuisia ja läpinäkymättömiä. Annilan eteläpuolella sijaitsee Reuhkalammen metsäalue, joka on kuivahkoa kangasmetsää. Alueella on tehty merkittäviä arkeologisia löytöjä.

Tielle näkyvä karu lampi ja sitä ympäröivä kosteikko muodostavat luonnonpiirteiltään erityisen kokonaisuuden.

Annilan kartano ja pihapiiri talousrakennuksineen muodostavat maisemallisen kohokohdan pitkällä metsäisellä tiejaksoilla.

Tien varressa on myös muuta pientalovaltaista asutusta.

Tieympäristö säilynee pääosin metsätalous- ja virkistyskäytössä. Annilan kartano ja golfkenttä voivat kehittää toimintojaan.

Kuva 34. Annilan kartano ja golfkenttä

Kuva 35. Kartanon talousrakennuksia

9. Annilan kartanon ja Anttolantien välinen metsäinen tiejakso koostuu luonnonympäristöltään vaihtelevista metsäalueista. Heti kartanon pohjoispuolella sijaitsee Annilan puronvarsilehto komeine kotkansiipikasvustoineen. Puron läheisyydessä sijaitsee historiallinen ja museoteiden varressa ainutlaatuinen manttaalikivi. Maaston mukaan puusto vaihtelee rehevistä lehtipuuvaltaisista notkoista ja supista nuoriin harjumänniköihin.

Annilanrannan metsäalue on vanhaa kaskimaata, jossa on kosteita harjulle tyypillisiä suppia sekä kalioista metsää. Museotien pohjoisosassa sijaitsee Karjalammen metsäalue ja harjuselänne. Metsäalueella on käytöstä jo poistuneita sorakuoppia ja valaistu lampea kiertävä ulkoilureitti. Metsälampi ja sen ympäristö muodostaa maisemaltaan ja luonnoltaan vaihtelevan kokonaisuuden. Tieympäristö säilynee pääosin metsätalous- ja virkistyskäytössä. Moision sairaalan alueen maankäytöllinen ratkaisu voi aiheuttaa tieympäristön muutostarpeita.

Kuva 36. Annilan puronvarsilehtoa

Kuva 37. Manttaalikivi sijaitsee Porrassalmentien vieressä, mutta jää helposti havaitsematta

Kuva 38. Nykytilanteen analyysi ja jaksottelu.

2.7 Matkailu

2.7.1 Porrassalmentie matkailukohteena

Porrassalmentiellä on useita arvoja matkailun näkökulmasta. Viimeksi kuluneiden vuosikymmenten aikana on enenevästi uskottu kulttuurimatkailun kehittämiseen ja sen kiinnostavuuden kasvuun. Porrassalmentiellä on kulttuurikohteen vetovoimaa Ruotsin, Venäjän ja Suomen historiassa. Historiallinen pohja voi sisältää huomattavani laajoja mahdollisuuksia matkailupalveluiden sisällöntuotannolle ja kohderyhmien etsimiselle. Matkailuelinkeinon palveluille on tärkeää, että niillä on riittävä tulonmuodostuskyky.

Porrassalmentien tärkein arvo matkailulle on sen rooli Porrassalmen historiallisen alueen keskeisimpänä maisematekijänä ja selkärankana, joka sitoo alueen maisemalliset, historialliset ja kulttuuriset osatekijät yhteen. Museotien hoidon perusteina on muuttaa näitä arvoja tienkäyttäjille ymmärrettäviksi merkityksiksi, joista osa voi olla taloudellisestikin mitattavia. Matkailuelinkeinon näkökulmasta tämä on todennäköisesti helpointa, kun Porrassalmentiellä on museotiestatus. Vähäisin niistä merkityksistä ei ole se, että tie on Liikenneviraston museokohdekoelman osana sen omistuksessa ja hoidossa.

Keskeisin rooli sillä on edelleen sen perusfunktiossa, maaliikenteen välittäjänä alueen muihin historiallisiin ja matkailupalvelukohteisiin. Oletettavasti arvokkain se on Mikkelin paikallisena virkistyskohteena, missä roolissa se on vuoden ympäri suuren ihmisjoukon palveluksessa. Näissä kahdessa funktiossaan on se jossain määrin uhattuna itsenäisenä museokohteena, koska nykyaikaisen liikenteen vaatimukset helposti näyttäivät ristiriitaisilta konservoinnin näkökulmasta.

Kuten lähes kaikkialla Suomessa, myös Mikkelisä uskotaan matkailuun tulonmuodostajana. Porrassalmentien varren nykyisten matkailukohteiden, Kyyhkylän ja Annilan lisäksi Moisioin sairaalan alue, Kyyhkylän kuntoutussairaalan rakennuskanta ja alueet ovat kehittämisen kohteina. Lisäksi on vireillä Porrassalmentien ja Annilan selän välinen alue matkailurakentamisen käyttöön.

Kuva 39. Porrassalmentien vieressä kulkeva Karjalammen metsäalueen valaistu ulkoilureitti

Kuva 40. Porrassalmentien viitoitus Anttolantien varressa

2.7.2 Porrassalmentie sisällöllisenä kulttuurimatkailukohteena

Mikkeli on syntynyt vesitien ja maakulkureitin risteykseen. Se on Suomen varhaisimman maakaukoliikenneverkon varrella. Porrassalmentien historia esihistoriallisena kulkuväylänä on huomattavasti vanhempi kuin Savilahden kylän tai sittemmin Mikkelin kirkonkylän historia.

Kustaa III:n Venäjän sodan tapahtumat Porrassalmen liittyivät siihen, että venäläiset pyrkivät ja onnistuivatkin katkaisemaan Suuren Savontien ja valtaamaan Mikkelin leirin varastot. Ruotsin sotavoimien eristäminen Venäjän rajan ja Mikkelin väliin ei aivan onnistunut juuri Porrassalmella saavutetun viivytysoiton takia. Valinta vapaussodan ja toisen maailmansodan päämajakaupungiksi liittyi myös hyviin liikenneyhteyksiin. Liikenne on siis Mikkelin kulttuurihistorian vanhin ja pitkäaikaisin elementti.

Tietävästi alueella on alkamassa hanke kulttuurihistoriallisten kohteiden kartoittamiseksi. Porrassalmentien hoidon ja ylläpidon kehittäminen museotienä voidaan nähdä osana kulttuurimatkailun kehittämistä.

On vaikea arvioida, miten ja kuinka tehokkaasti museotietä voi käyttää matkailun markkinoinnissa. Tapahtuma- ja sisällöntuotannon puolella lähinnä sota-tapahtumissa on dramatiikkaa, joka liittyy laajemmin seutuun ja sen asukkaisiin. Tietävästi Porrassalmenkin taistelussa palkittiin lähiseudun talonpoikais-sotilaita. Useilla Suomen sodan 1808-1809 taistelupaikoilla vaalitaan perinteitä esittämällä erilaisia näytelmiä, musiikkiesityksiä, tapahtumia ja taisteluiden rekonstruktioita. Nykyisinkin näyttää paikallisilla matkailuoppailla olevan opastuspaketti Porrassalmelle. Sotahistorian harrastajat ovat perinteiden matkailun kohderyhmä. Myös veteraniajoneuvojen harrastajat ovat luonteva kohderyhmä, minkä ostokyky näyttää kasvaneen viime vuosina olennaisesti. Sisällöntuotannossa on lähes rajattomat mahdollisuudet.

2.7.3 Porrassalmentie välillisenä kulttuurimatkailukohteena

Paikallisena virkistys- ja liikuntakohteena Porrassalmentie näyttää maastokatselmusten perusteellakin toimivalta. Tien kapeus ja mutkaisuus epäilemättä tuottaa turvattomuuden tunteita kevyelle liikenteelle. Suomalainen liikenne ei vielä ole kehittynyt ruotsalaisen liikenteen turvallisuustasolle, jossa samalla (hidasliikenne)ajoradalle voidaan ohjata luonnollisen turvallisesti kaikki kulkijat lastenvaunuista linja-autoihin ja raitiovaunuihin.

Tien nykyinen linjaus tuskin tarjoaa mahdollisuutta perinteisten kevytväylien rakentamiseen tai tien leventämiseen riippumatta siitä, onko se museotie tai ei. Nykyistä ajorataa tuntuu vaikealta kaventaa erottamalla siitä oma alue kevyelle liikenteelle. Kovin yksinkertaiselta ei myöskään tunnu muuttaa Porrassalmentie tai sen osia kevytliikenneväyläksi, jossa sallitaan rajoitettu moottoriajoneuvoilla ajo. Välttämättä muutos ei palvelisi edes kohteen tavoitteita museotienä. Eräänä vaihtoehtona ehkä voitaisiin tutkia museotieosuuden lyhentämistä Moisio-risteyksestä etelään päin, mikäli sillä voi saavuttaa jotain hyötyä.

Museotiestatus ei sinällään estä tien kehittämistä, mutta kehittämiselle täytyy löytyä kohdetta kunnioittavia tapoja. Tien valaistus esimerkiksi voi lisätä turvallisuutta ja samalla myös parantaa sen historiallista tulkittavuutta ja matkailullista arvoa. Samoin tien varren opasteiden kehittäminen voi palvella sekä matkailupalveluiden toimintaa että tien tulkittavuutta. Yhteinen etu lienee hoito- ja ylläpitosuunnitelman tavoitteessa, että pyritään muusta tieverkosta erottuvaan siisteyteen ja huolellisuuteen, minkä toivotaan avaavan tienkäyttäjälle mahdollisuuksia tulkita kulkuväylän ja sen ympäristön kulttuurihistoriallisia ominaisuuksia. Museoteitä voidaan ehkä kehittää myös omistajan eli Liikenneviraston bränditekijöiksi, samalla kun ne palvelevat paikallisia liikennetarpeita.

Liikenneviraston museokohdekokoelman kokoelmapolitiikan mukaisesti kokoelmaa kehitetään otamalla siihen myös nykyajan kohteita. Porrassalmentien yhteydessä voitaisiin harkita, voisiko VT 13 varrella oleva kevyen liikenteen väylä olla museo-kohteeksi. Tämä edellyttäisi myös valtatielle 13 suuntaavien nykyisten tieyhteyksien (mm. Tuukkalantie, Kyläkouluntie, Tuukkalan kylätie ja Surnuintie) hyödyntämistä Porrassalmentien ja valtatie 13 välisenä kevyen liikenteen yhteytenä. Kokoelmassa kevyen liikenteen yhteys ja Porrassalmentie muodostaisivat ainutlaatuisen museaalisen kokonaisuuden. Matkailun näkökulmasta kokonaisuus ehkä olisi tienpidolle helpompi hoidettava, jolloin laatuun voisi panostaa. Asia vaatii kuitenkin tarkempaa selvittämistä.

Kuinka paljon nykyisten ja suunniteltujen matkailuhankkeiden aiheuttama lisäliikenne kuormittaa tietä, on epäselvää. Kohteiden sijainnista johtuen niiden liikenteen kuormitus ei rasita koko museotien pituutta. Luonnollisesti museotien tehtävä on palvella matkailukohteita lisäarvoa tuottavalla tavalla. Museaalisten periaatteiden mukaan kuormituksen keventäminen on keskeisiä tekijöitä, jolla esineiden tai kohteiden säilyvyyttä voidaan parantaa. Näyttää mahdolliselta, että ainakin osa Porrassalmentien liikenteestä voidaan ohjata muita reittejä pitkin samalla kun ympäristön kohteita kehitetään. Risteävät tiet heikentävät vain vähän tai ei lainkaan Porrassalmentien säilyneisyyttä ja historiallista ja museaalista arvoa. Erikseen täytyy miettiä mahdollisen kevyen liikenteen alikukäytävän vaikutus museoarvoon. Mikäli näiden mahdollisten maarakennustöiden yhteydessä tiehen kajotaan, niin luonnollisesti se on tehtävä arkeologisten periaatteiden mukaisesti, mikä lisää samalla tien tietoarvoa.

Museotienä Porrassalmentie erityisen mielenkiintoinen kohde, koska siinä on matkailullisia ja paikallisen liikennetarpeen aiheuttamia paineita.

3 Museotien hoito- ja ylläpitosuunnitelma

3.1 Tavoitteet

3.1.1 Museotien rajaus

Porrassalmen museotien keskeisin arvo on säilyä valtakunnallisen maantieverkon autoilun alkuvaiheen todisteena. Maasto- ja karttavertailun perusteella tien linjaus on säilynyt muuttumattomana ainakin yli kaksi sataa vuotta, oletettavasti huomattavasti pidempään.

Museotien rajausta tulee tarvittaessa tarkentaa; laajentaa, jos alueen maisemalliset lähtökohdat, historia ja kulttuuriperintö siihen luovat edellytykset.

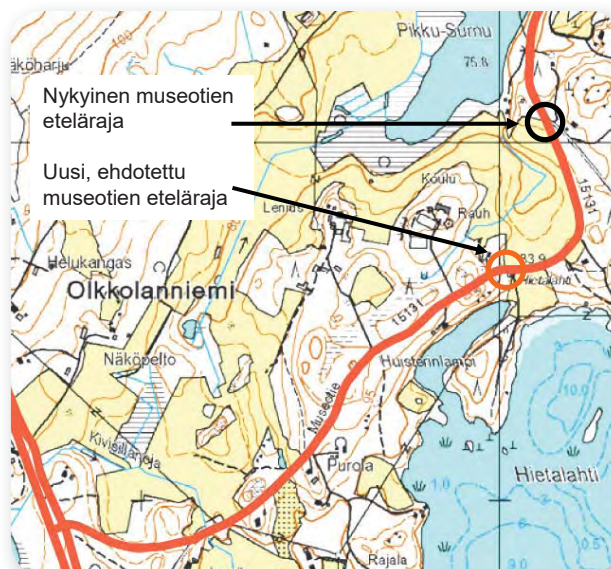
Historiallinen tieltä avautuva Lenjuksen viljelyaukea ja perinnebiotoopit, Hietalahden järvimaisema, sekä tiehen rajautuva entinen Hietalahden kestikievarin pihapiiri ja maisemallisesti kaunis tielinja ovat perusteita esittää museotien laajentamista. Luonteva museotien alku sijoittuu nykyisen tien eteläpuolelle Olkkolan koulun läheisyydessä sijaitsevan metsän ja pellon vaihtumiskohtaan.

Kuva 42. Ehdotettu museotien alku etelästä päin katsoen

Kuva 41. Luonteva museotien alku sijoittuu kuvassa taempana näkyvän pellon ja metsän reunavyöhykkeeseen

Kuva 43. Nykyinen ja ehdotettu uusi museotien eteläraja

3.1.2 Kulttuuriperintö

Esihistoriallisen ja historiallisen ajan kulttuuriperinnöllä ja niiden säilymisellä on merkittävä vaikutus museotien arvoon. Tien suhde maisemaan ja kulttuuripiirteisiin on pitkäaikainen. Tie ohjaa liikkujaa näkymästä ja kohteesta toiseen ja kulkureitin varteen on rakennettu asumuksia ja raivattu peltoja. Tie on maiseman selkäranka.

Tavoitteena on säilyttää tien ja kulttuuriperinnön suhde mahdollisimman pitkälle sellaisena kuin se Porrassalmentien olemassa olon ajan on ollut. Vastuun esihistoriallisen ja historiallisen ajan rakennetun kulttuuriperinnön suojelusta kantavat museoviranomaiset. Kulttuuriperinnön vaaliminen ei tarkoita uudisrakentamisen kieltämistä, mutta kaikessa suunnittelussa ja rakentamisessa on turvattava kulttuuriperinnön säilyminen ja sovitettava uudet rakenteet luontevasti vanhaan.

3.1.3 Maisema ja luonto

Valtakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema, kauniit tieltä avautuvat näkymät ja luonto ovat rakennetun kulttuuriperinnön ohella museotien ympäristön erityisarvoja. Eri lähteissä tehty maisemahistoriallinen tarkastelu osoittaa tieltä avautuvien näkymien olleen ennen huomattavasti avoimempia. Osa pelloista ja niityistä on nyt metsitetty, pusikoituneet tai niiden maankäyttö on muuttunut. Uutta avointa maisemaa edustaa mm. golfkenttä.

Tiealueella ja sen lähiympäristön käsittelyllä voidaan vain rajatusti vaikuttaa tieltä avautuvaan maisemaan. Tavoitteena on eri yhteyksissä, maankäyttösuunnitelmissa ja maanomistajien kanssa käytävissä keskusteluissa, korostaa arvokkaan kulttuurimaiseman arvon merkitystä. Maisema säilyy avoimena viljelemällä ja laiduntamalla, joten kylien elinvoimaisuus on myös Porrassalmentien arvon säilymisen tae.

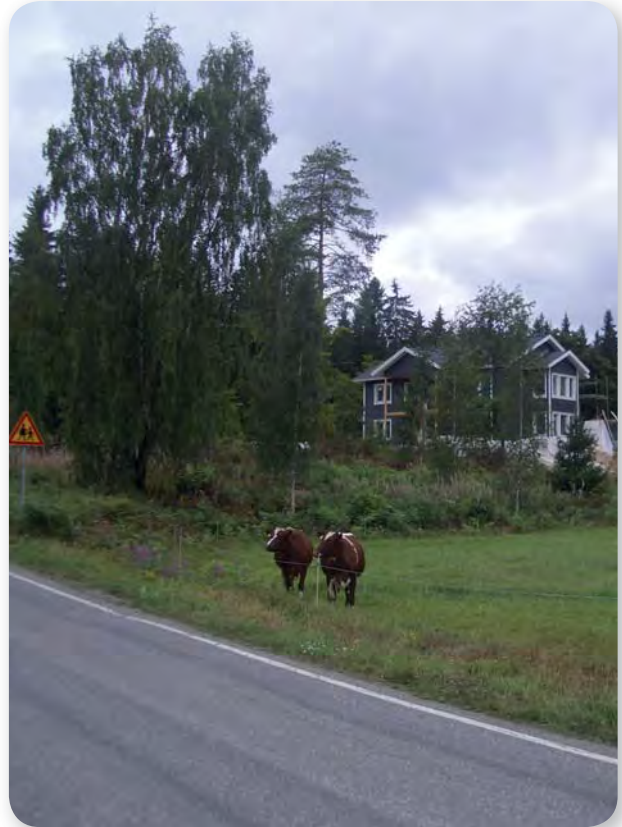
Kuva 44. Golfkenttä edustaa uutta avointa maisematyyppiä. Tieltä avoimeen maisemaan avautuvat näkemät säilytetään mm. raivaamalla ja harventamalla lehtipensaita ja taimikkoa.

3.1.4 Maankäyttö ja liikkumisen turvallisuus

Porrassalmentien varren maankäyttöön kohdistuu kehittämistarpeita, jotka voivat käytännössä lisätä liikennemääriä, sekä autoilijoita että jalankulkijoita ja pyöräilijöitä, Porrassalmentien varressa. Porrassalmentien suuntaisen liikkumisen turvallisuuden lisäksi myös liittymien turvallisuutta on tällöin tarkasteltava.

Tavoitteena on parantaa liikkumisen turvallisuutta siten, että museotien arvo säilyy. Tien geometriaan ja mitoittamiseen ei tule puuttua. Tien rinnalle ei ole myöskään toivottavaa rakentaa esimerkiksi kevyen liikenteen väylää. Liittymien kulmaa ja sijaintia voidaan parantaa ympäristön erityispiirteet huomioon ottaen. Näkemiä voidaan parantaa kasvillisuutta rai-vaamalla tai harventamalla. Nopeusrajoitusta ja sen alentamista tulee tarvittaessa pohtia.

Liikenneverkollinen tarkastelu tulee ulottaa riittävä laajalle, mm. onko Porrassalmentietä ympäröivä muu tieverkko hyödynnettävissä jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden tarpeisiin. Itse Porrassalmentie on merkitty osaksi valtakunnallista pyöräilyreitiverkosta. Tien ylityspaikat tulee sijoittaa näkemiltään turvallisiin kohtiin.

Kuva 45. Tiehen rajautuvaa uudisrakentamista Olkkolan koulun läheisyydessä esitetyn uuden museotien eteläpään kohdalla

Kuva 46 ja 47. Tien geometria on pienipiirteinen ja näkemät monin paikoin huonoja. Ajonopeus on tällöin pidettävä riittävän alhaisena.

3.2 Tien ja sen ympäristön hoito

3.2.1 Tie ja siihen liittyvät rakenteet

Tie on osoittautunut rakenteen ja päällysteen kunnon osalta hyväksi. Tien perusparantamiselle ei näin ollen ole tarvetta lähitulevaisuudessa, mutta tie on esitetty uudelleen päällystettäväksi.

Tiehen liittyviä muita rakenteita ovat mm. kaiteet. Suunnitteluohjeiden mukaan kaiteiden tulee olla teräsputkikaiteita. Nämä kuitenkin sopivat huonosti museotieympäristöön.

Kaiteiden kunnostamista tulevaisuudessa tulisi harkita vaihtoehtoisesti joko korvaamalla puinen ajojohde teräsputkilla, jotka maalataan tummanharmaiksi ja säilyttämällä luonnonkiviset tolpat. Tämä on perusteltua erityisesti siltakohdissa ja maisemallisesti tai historiallisesti arvokkaissa paikoissa. Sillan kohdalla kaidetta voidaan korottaa teräsputkella. Metsäjaksoilla voidaan harkita tyyppikaiteen käyttöä, mutta sielläkin kaide voidaan maalata esimerkiksi tumman harmaaksi.

Kuva 48. Porrassalmentien linja-autopysäkki on ilmeeltään perustyyppiä, mutta soveltuu suhteellisen huomattomana ympäristöön. Porrassalmentie on osa valtakunnallista pyöräilyreitiverkostoa.

Kuva 49. Porrassalmen ylittävä silta on rakennettu v. 1934 ja sillan kunto on tarkastettu 11/ 2009. Teräsbetonien laattasilta ja kivimuurimaatuet on todettu kunnoltaan hyväksi. Sillan hyötyleveys on 6,10 metriä. Sillan kaide on uusittu ympäristöön hyvin sopivasti puurakenteisena, mutta vastoin voimassa olevia suunnittelumääräyksiä.

Kuvat 50 ja 51. Porrassalmentiellä on sekä graniittisia että betonirakenteisia tiekaiteita, joissa johde on puuta. Osa johteista on uusittu.

Kuva 52. Porrassalmentie pohjoispäässä on suunnitteluohjeiden mukainen teräksinen kaide.

Kuva 53. Muistomerkin ympäristö on kunnostettu hyvin paikkaan sopivaksi.

3.2.2 Museotiekohteet

Porrassalmen taistelupaikan muistomerkki ja sen ympäristö

Taistelupaikan ympäristöä on kunnostettu Mikkelin kaupungin toimesta. Muistomerkkiä on korjattu kiinnittämällä sen irronneita kiviä uudelleen. Alueen pysäköinti on järjestelty ja rajattu hyvin puurakenteisella kaiteella. Maisemanhoidollisin toimenpitein on turvattu näkymät viljely- ja järvimaisemaan. Harjun puusto on säilytetty mäntyvaltaisena ja lehtipuuvaltaista aluskasvustoa, erityisesti pihlajia, on harvennettu. Ympäristön käsittely ja rakenteet ovat paikkaan hyvin soveltuvia. Alueen nykyinen opastus, vanha Tielaitoksen aikainen taulu vuodelta 1999, on uusittava.

Infotaulu ja sen sisältö

Infotaulu

Tiemuseokohteiden vaalimisen kehittämissuunnitelmassa opastaulut uusitaan ja pyritään löytämään yhtenäinen muoto ja ilme. Ilmeen uusimista edellyttää myös se, että tiemuseokohteiden nykyinen omistaja on vuoden 2010 alusta Liikennevirasto. Ensimmäisenä hoito- ja ylläpitosuunnitelma on tehty Heinäjoen sillalle Pihtiputaalle. Siinä on hahmoteltu noin 5 metriä leveää ja 2 metriä korkeaa metallirakenteista taulua. Opastauluun kaavailtiin tekstin lisäksi kohteen historiaa valottavia kuvia ja karttaa, jolla osoitetaan kohteen mielenkiintoiset näkemäpisteet. Infotaulun tarkempi koko, sijainti ja tekninen toteutus ratkaistaan yhdessä Mikkelin kaupungin kanssa.

Kuva 54. Porrassalmen taistelusta kertova opaste on uusittava.

Kuva 55. Muistomerkin kohdalta johtavat portaat alas Kyyhkylän pellon reunan. Portaat ovat osa ulkoilureittiä.

Porrassalmentien opastaulun paikka luontevimmin on taistelun muistomerkin ympäristö. Taulun täsmällinen paikka on ratkaisematta, mutta keskeiset näkökulmat sen sijainnille ovat helppo havaittavuus ja toisaalta ettei se saa asettua tärkeiden näkemien eteen tai peittää yhteyttä maisemaan. Porrassalmen taistelun muistomerkillä on nyt taistelusta kertova taulu. Sen kunto ei ole kovin edustava, eikä sen tiedotkaan vastaa tämän hetkistä käsitystä. Tässä esitetään, että Tiemuseokohteen opastauluun varataan tila taistelua kuvaavalle osiolle ja siten yhdistetään tiekohteen ja taistelun opastaulut yhdeksi saman ilmeiseksi kokonaisuudeksi. Perusteluina ovat toisaalta asiakaskeisyys, joka helpottaa lukemista ja toisaalta visuaaliset tekijät. On vaikea keksiä yhtään syytä, miksi vierekkäin pitäisi olla kaksi erillistä ja erilaista saman ilmiön kahdesta ominaisuudesta kertovaa rakennelmaa. Oletettavasti Mikkelin kaupungin museo on paras asiantuntija laatimaan taistelua esittelevän osion.

Infotaulun sisältö

Tiemuseokohteiden kokoelmapolitiikan mukaisesti infotaulussa korostetaan Porrassalmentien merkitystä ja arvoa valtakunnallisen tieliikenteen historian näkökulmasta, missä keskeistä on alkavan autoilun, talonpoikaisen tienpidon murroksen ja valtatieverkon kehittyminen. Erityiskohteenä manttaalikiven esille otto ja kohteen arvon korostaminen on käsitelty erikseen, mutta liittyy tien säilyneisyyteen niin tärkeänä osana, että se lienee mainittava infotaulussakin.

Infotaulun tekstin kieliversiot ovat luonnollisesti välttämättömiä, mutta siinä mielessä ongelmallisia, että niitä tarvitaan useita ja siten ne vievät tilaa. Heinäjoen sillan kohdalla perusratkaisuna pidettiin sitä, että kieliversioita on kolme: suomi, ruotsi ja englanti. Se on perusteltu vaihtoehto Porrassalmellakin. Toisaalta, koska venäjänkielisten matkailijoiden määrä on itä-Suomessa korkea ja oletettavasti kasvava ja Porrassalmen taistelu liittyy Venäjän ja Ruotsin sotahistoriaan ja erityisesti Venäjän keisarikunnan ekspansioon Itämeren hallitsijaksi Ruotsin jälkeen esitetään, että myös venäjänkielinen teksti on erittäin perusteltu laajennus. Tiehallinnon museokohteissa tekstit ovat olleet suomeksi, ruotsiksi, saksaksi ja englanniksi.

Manttaalikivi

Manttaalikivi sijoittuu maastollisesti paikkaan, jossa se on huonosti havaittavissa. Kivi on ulkokaarteessa kaltevassa maastossa ja kiven ympäristö on reheväkasvuista.

Museotiellä poikkeuksellisen kohteen esille tuominen toteutetaan hienovaraisesti. Kiven ympäristöstä poistetaan heinä ja se päällystetään kivituhkalla tai soralla. Kiven taakse rakennetaan yksinkertainen matala puukaide, jolla korostetaan sen sijaintia ja näkyvyyttä. Vastaavasti on järjestetty muistomerkin viereinen pysäköintitila.

Notkon pohjoispuolella rinteessä on tien itäpuolella vino liittymä, jonka yhteyteen on maastoa raivamalla mahdollisuus varata pysäköintitila yhdelle tai kahdelle autolle. Tien ylitys on näkyvyyden kannalta turvallisinta liittymän kohdalla. Kiven merkityksestä voidaan myös kertoa opaskylillä ja tarkemmin esimerkiksi muistomerkin yhteydessä.

Kuva 56. Manttaalikivi tuodaan esille pintamateriaalin ja aitauksen avulla

3.2.3 Maisemanhoito

Maisemanhoitotoimenpiteet kohdistuvat pääosin tiealueelle. Maisemanhoitotoimenpiteiden avulla tuetaan osaltaan tien säilymistä museotiekohteenä. Maisemalliselta vaikutukseltaan merkittäviä toimenpidesuosituksia esitetään myös varsinaisen tiealueen ulkopuolelle, erityisesti pitkien näkymien avaamiseksi metsän ja avoimen maisematilan välille.

Toimenpiteet on esitetty tiejaksoittain kappaleessa 3.3.

3.3 Alueurakkaan sisällytettävät tieympäristön hoitotoimenpiteet

Kohteen perustiedot

Kohde sisältyy nykyisin kokonaan normaaliin viherhoitoluokkaan N3, muut tiet.

Esitys kohteen luokitukseksi jatkossa on seuraava

Kohde kuuluu viherhoitoluokkaan N3, normaali hoitoluokka.

Alueella on hoitoon vaikuttavia ympäristötekijöitä:

Kulttuuri, kulttuurimaisemassa esimerkiksi kyläyhteisössä tai peltomaisemassa olevat erityishoitoa vaativat kohteet, jotka sijoittuvat tiealueelle. Kohteet ovat muistomerkin ympäristö ja Porrassalmen sillan ympäristö sekä manttaalikiven ympäristö.

Kohteessa on myös osia, jotka kuuluvat **Erityisalueen hoitoluokkaan E2, luonnonmukainen tieympäristö**. Näitä ovat mm. sillan ympäristö ja ranta-alueet Porrassalmentien ja Pellosniemenkujan risteyksessä, vesistön ja teiden tärkeässä maisemallisessa solmukohdassa ja Porrassalmen harju luonnonsuojelualueineen.

Alueen perustiedot ovat:

Kohde on valtakunnallisesti arvokas museotie, yhdystien 15131 4,8 kilometriä pitkä osuus. Nopeusrajoitus tiellä on 60 km/h. Porrassalmentien museotieosuus on valaistu lyhyen matkaa Moisio sairaalan liittymän kohdalle.

Museotiellä on vähitellen uusittavia ja kunnostettavia rakenteita, mm. kaiteita.

Tiealue ulottuu keskimäärin muutaman metrin etäisyydelle ojan pohjasta.

Hoitovastuut

Ely-keskus: Tiealue

Kunta: Tiealueeseen rajautuva maankäyttö, suositus.

Yksityiset: Tiealueeseen rajautuva maankäyttö, suositus.

3.3.1 Kertaluonteiset toimenpiteet

Kertaluonteiset toimenpiteet ovat tiejaksoittain seuraavat

1 Valtatien 13/ 15 liittymästä Laurilan kohdalle (vanhan Porrassalmentien linjauksen liittymä)

Metsäisen tiejakson tieympäristössä ei merkittäviä kertaluonteisia toimenpidetarpeita. Ei museotieosuutta.

2 Laurilan ja Purolan välinen tiejakso (Porrassalmentie-Hytkäntie)

Peltojen ja metsäsaarekkeiden reunustaman tiejakson tieympäristössä ei merkittäviä kertaluonteisia toimenpidetarpeita. Ei museotieosuutta.

3 Purolan ja Olkkolan koulun välinen tiejakso

Metsän ja hakkuualueiden reunustamaa tiejaksoa. Olkkolan koulun liittymän näkemät tarkistetaan ja tarvittaessa poistetaan yksittäisiä puita. Ei museotieosuutta.

Uusi ehdotettu museotien opaste esitetään sijoitettavaksi jaksojen vaihtumiskohtaan.

4 Olkkolan koulun ja Siikasalmentien välinen tiejakso

Viljelymaiseman, metsän ja asutuksen reunustamaa historiallista tiejaksoa. Nykyisen kyltin kohdalla olevan tietä reunustavan lehtipuuston kunto tarkistetaan ja lahot puut poistetaan.

5 Siikasalmentien ja Porrassalmen sillan välinen harjujakso

Harjujaksolla avataan näkymiä avoimeen maisemaan ja järvelle harventamalla yksittäisiä puita ja pensaikkoa. Toimenpiteet ulottuvat myös tiealueen ulkopuolelle, joten ne suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä maanomistajan kanssa.

6 Porrassalmen silta ja vesistömaisema

Tieympäristössä ja ranta-alueella olevia yksittäisiä lahopuita poistetaan. Rannan kasvillisuutta harvennetaan näkymien avaamiseksi.

7 Porrassalmen pohjoispuolen luonnonympäristöltään arvokas tiejakso

Luonnonsuojelualueen hoito toteutetaan Ely-keskuksen ympäristövastuualueen ohjeiden mukaan. Tieympäristön kannalta tavoitteena on näkymien avaaminen ja säilyttäminen vesistöön ja viljelyaukeille.

Muistomerkin vasta kunnostetussa ympäristössä on täydentävänä toimenpiteenä ajantasaisen opastuskyltin lisääminen. Polkuyhteys muistomerkitä rantaan on kulunut ja on kunnostettava esim. puupor-tain, rannan penkki myös uusitaan.

Viitoitus ja opasteet yhtenäistetään Kyyhkylän kohdalla.

8 Kyyhkylän ja Annilan välinen metsäjakso

Tieympäristössä ei merkittäviä kertaluonteisia toimenpidetarpeita.

9 Annilan kartanon ja Anttolantien välinen metsäin-tien tiejakso

Tiejaksolla on toimenpiteenä Manttaalikiven ympäristön kunnostus, opastus ja pysäköintilevikkien rakentaminen.

3.3.2 Vuosittaiset hoitotoimenpiteet

1 Valtatien 13/ 15 liittymästä Laurilan kohdalle (van-han Porrassalmentien linjauksen liittymä)

Tieympäristön hoito normaalin viherhoitoluokan N3 mukaisesti.

2 Laurilan ja Purolan välinen tiejakso (Porrassalme-tie-Hytkäntie)

Tieympäristön hoito normaalin viherhoitoluokan N3 mukaisesti.

3 Purolan ja Olkkolan koulun välinen tiejakso

Tieympäristön hoito normaalin viherhoitoluokan N3 mukaisesti. Kallioisen hakkuualueen reunassa kasvava lehtipuutaimikko raivataan ja siistitään

4 Olkkolan koulun ja Siikasalmentien välinen tiejakso

Tieympäristön hoito normaalin viherhoitoluokan N3 mukaisesti. Tien luiskassa pellon puolella kasvava pajukko raivataan.

5 Siikasalmentien ja Porrassalmen sillan välinen harjujakso

Tieympäristön hoito normaalin viherhoitoluokan N3 mukaisesti. Näkymäravaukset toteutetaan yhteistyössä maanomistajien kanssa.

6 Porrassalmen silta ja vesistömaisema

Tieympäristön hoitoon vaikuttavat alueen kulttuuriperintö, maisema ja luonnonympäristö. Ranta-alueella ja sillan ympäristössä on tavoitteena avoimuuden lisääminen ja säilyttäminen, joka on

Kuva 57. Tieympäristön kasvillisuutta raivataan tehos-tetusti maisemallisessa kohokohdassa poistamalla laho-puita ja pensaikkoo. Tavoitteena on palauttaa maiseman avoimuus.

Kuva 58. Muistomerkitä rantaan johtava jyrkkä polku tulisi kunnostaa maaston kulumisen estämiseksi ja liikku-misen helpottamiseksi.

aikaisemmin ollut maisemalle luonteenomaista. La-hopuiden poiston lisäksi sillan ympäristö ja ranta tie-luiskun ulkopuolella raivataan nuorista lehtipuista ja pensaista ja leikkuujäte siivotaan pois. Maiseman-hoitotoimenpiteistä sovitaan yhdessä maanomista-jan kanssa.

Kuva 59. Museotien varren kyltit kaipaavat yhtenäistämistä

7 Porrassalmen pohjoispuolen luonnonympäristöllään arvokas tiejakso hoidetaan tiealueen osalta hoitoluokan N3 mukaisesti huomioon ottaen alueen erityispiirteinä luontoarvot. Hoito tarvittaessa yhteistyössä Ely-keskuksen ympäristövastuualueen kanssa neuvotellen muistomerkin ja luonnonsuojelualueen kohdalla.

8 Kyyhkylän ja Annilan välinen metsäjakso

Tieympäristön hoito hoitoluokan N3 mukaisesti. Puuston ja pensaikon näkemäraivaus maisemallisen ilmeen kohentamiseksi toteutetaan tien itäpuolella sijaitsevien peltojen kohdalla. Tarvittaessa yhteistyössä maanomistajan kanssa.

9 Annilan kartanon ja Anttolantien välinen metsäinen tiejakso

Tieympäristö hoidetaan hoitoluokan N3 mukaisesti. Manttaalikiven ympäristö ja rehevä uoma kulttuuriperinnön ja luonto- sekä maisema-arvon kannalta erityinen kohde.

Kuva 60. Sillan ympäristö niitetään, niittojäte korjataan pois ja puustoa harvennetaan.

Kuva 61. Näkymä Annilan liittymän eteläpuolelta, kallio ja puu muodostavat kauniin porttikohdan. Pellon reuna kaipaa kuitenkin paikoin raivaamista näkymien avaamiseksi Annilanselälle.

3.4 Pitkän aikavälin kunnostustoimenpiteet

Pitkän aikavälin kunnostustoimenpiteet kohdistuvat tiehen ja siihen liittyviin rakenteisiin.

Näitä ovat:

- Tien päällystäminen ja mahdolliset rakenteelliset kunnostustoimenpiteet
- Liittymien turvallisuuden ja näkemien parantaminen
- Tiekaiteiden uusiminen ja kunnostus
- Pysäkkikatosten kunnostus tai poisto
- Valaistuksen täydentäminen turvallisuuden parantamiseksi Kyyhkylän kohdalla
- Valaistuksen kunnostus ja uusiminen tien pohjoispäässä Moisioin sairaalan kohdalla
- Museotiekylttien uusiminen ja kunnostus tarvittaessa

Kuva 62. Porrassalmentie on suosittu pyöräilyreitti, näkymä museotien pohjoispäästä.

3.5 Talvihoito

Porrassalmen yhdystie 15131 kuuluu nykyisin talvihoitoluokkaan II ja tie esitetään edelleen hoidettavaksi luokan II mukaisesti.

Tarkennuksena esitetään liikkumisen turvallisuuden parantamiseksi talvihoitoluokan mukaisen linjahiekoituksen toteutusta 6 tunnin sijaan 4 tunnin kuluessa. Linjahiekoitusta täydennetään pistemäisesti hankalissa liittymissä ja mutkissa, tarvittaessa pistehiekoituksen ryhdytään jo ennen linjahiekoitusta. Auraus ja hiekoitus esitetään toteutettavaksi yhtäjaksoisesti koko tiejaksolle, 7,2 kilometriä, jolloin talvihoito ei vaikuta ajosuunnan valintaan kohti Mikkelin keskustaa. Tällä pyritään ohjaamaan liikennettä käyttämään valtatieä Porrassalmentien sijaan. Tien kapeudesta johtuen ei tien reunaan ole mahdollista jättää hiekoittamatonta väylää potkukelkkailijoiden käyttöön.

Porrassalmen yhdystiellä 15131 tien koko pituudella suolan ja suolahiekan käyttö on periaatteessa

Kuva 63. Kunnostettavaa kaidetta Annilan kohdalla

kielletty pohjavesialueen vuoksi. Tästä huolimatta esitetään mustan jään aiheuttaman liukkauden torjuntaa 4-5 kertaa liuossuolauksella, jossa suolaa käytetään 20 kg/ kilometri. Näin toteutetun suolauksen vaikutukset ympäristöön jäävät vähäisiksi, mutta parantavat merkittävästi turvallisuutta.

Tien muiden osien laadusta sovitaan Alueurakan työkohtaisessa tarkennuksessa, mm. muistomerkin pysäköintialue esitetään puhdistettavaksi lumesta samassa toimenpideajassa pientareiden ja linja-autopysäkkien kanssa.

3.5 Jatkotoimenpiteet ja toimenpiteiden vaikutusten arviointi

Museoteiden suunnittelun ja hoidon keskeisiä kysymyksiä on toimenpiteiden vaikutusten arviointi museotien arvon säilymiseen nähden.

Liikkumisen turvallisuuden parantaminen ja maankäytön kehittäminen edellyttävät rakenteellisia toimenpiteitä. Näille on kuitenkin olemassa vaihtoehtoja, joita tulee tarkastella museotien näkökulmasta.

Museotien arvoon voi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia mm. mahdollisella tien linjauksen oikaisulla ja tasauksen muutoksella, tien leventämisellä ja rinnakkaisen kevyen liikenteen väylän rakentamisella. Näiden toimenpiteiden toteuttamista tulee harkita perusteellisesti.

Liittymien vähäinen siirto ja korjaus, tien rajaaminen reunakivellä, päällysten ja tiehen liittyvien rakenteiden uusiminen ovat museotien arvoon lievemmin vaikuttavia parantamistoimenpiteitä, jotka myös tulee toteuttaa harkiten. Liikkumisen turvallisuuteen voidaan vaikuttaa sallitulla nopeustasolla ja sitä mahdollisesti tukevilla rakenteellisilla hidasteilla, valaistuksen parantamisella ja puuston ja vesakon raivauksella. Vaihtoehtoisten jalankulku- ja pyöräilyreittien selvittäminen ja suunnittelu voi myös olla tarpeen.

Lähdeluettelo

Arkistolähteet:

Etelä-Karjalan maakuntamuseo

Aarno Piltz –kokoelma

Biurman, Georg, 1742, *Regiones ad Sinum Finnicum*, Stockholm

Biurman, Georg, 1747, *Svea och Göta Riken med Finland och Norland*, Stockholm

Carli, Pazzini, 1790, *l'Ingria e la Carelia Russa*, Siena

Hällström, C.P., 1798, *Charta öfver Nylands och Tavastehus samt Kymmenegårds Höfdingedömen*, Stockholm

Jyväskylän Yliopisto

Jyväskylän Yliopiston digitaalinen julkaisuarkisto, JYX

<http://www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/sotilaskartat/rekog-nosointikartat-1776-1805>: O.E. v. Fieandt ja F.E. de Car-nall, *Porosalmi ja Sika-Salmi*

Mobilia

Tiehallinnon kokoelma

Autoilijan tiekartta 1939, Maanmittaushallitus, Helsinki

Kurkela, Ilkka, 2007, *Porrassalmentie*, historia- ja museokohdeselvitys

Matkailukirjan tiekartta 1962, Suomen Gummitehdas Oy, Maanmittaushallitus, Helsinki

Porrassalmentie, museokohdetiedot

Suomen maantiekartta 1913 ja opaskirjanen, Suomen Matkailijayhdistys ry, Helsinki

Kaavat ja rekisteriaineisto:

Etelä-Savon maakuntakaava, ympäristöministeriön vahvistama 4.10.2010

Liikennevirasto: Tiererekisteriaineisto, Siltarekisterin perusraportti ja Museotien kohdekortti

Mikkelin kaupungin yleiskaava-aineisto

Internet:

Museoviraston kulttuuriympäristö rekisteriportaali

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteri-portaali/portti/default.aspx>

Haastattelut:

Arja Hartikainen, kaavoitusarkkitehti, Mikkelin kaupunki, 23.8.2010

Matti Karttunen, museotoimenjohtaja, Mikkelin kaupungin museot, 24.8.2010

Pertti Nousiainen, amanuenssi, Mikkelin kaupungin museot, 24.8.2010

Pertti Asikainen, maankäytön asiantuntija, Pohjois-Savon ELY-keskus, 24.8.2010

Katri Mattelmäki, liikennejärjestelmäasiantuntija, Pohjois-Savon ELY-keskus, 5.10.2010

Maisa Häkkinen, markkinointi- ja kehittämispäällikkö, matkailu, Miset Oy, 5.10.2010

Heikki Piironen, kehittämispäällikkö, sijoittumispalvelut, Miset Oy, 5.10.2010

Marianna Niukkanen, intendentti, Museovirasto, puhelinkeskustelu 20.12.2010

Pia Puntanen, FM, historiatutkija, puheenjohtaja, Mikkeli-Seura ry 20.12.2010

Kirjallisuus ja selvitykset:

Aarnio, Jouni, Luostarinen, Maria, 2000, Saimaan sylissä, Savon sydämessä, Porrassalmen maisemanhoitosuunnitelma, Etelä-Savon maakuntaliiton julkaisu 40

Biurman, Georg, 1776, Vägvisare uti Svea- och Götariken samt Stor-Förstendömet Finland, Stockholm, (näköispainos 1973)

Haaranen, T., Partanen, H., Tarvainen A., 2006, Maatalouden ympäristötuet - Maiseman hoito, luonnon moninaisuus, Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki

Harju, Erkki-Sakari, Strang, Jan, 2005, Suomen karttakirja 1799, C.P. Hällströmin Suomi-kartasto, Helsinki ("Vapaaherra S.G: Hermelinin kartasto")

Heikkilä, M. (toim.), 2002, Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitteluopas, Maa- ja metsätalousministeriö ja Ympäristöministeriö, Helsinki

Heinonen, A. , 2005, Töyrällä ja lakiolla – Maatalouden erityisympäristösopimukset maiseman ja luonnonhoidon välineenä Etelä-Pohjanmaalla, Pro Agria Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaan

Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus ja Etelä-Pohjanmaan keskus, Seinäjoki

Enviro Oy/ Mikkelin kaupunki, 2009, Moisio-Tuuskalan alueen luontoselvitys

Liimatainen, Kirsi, 2007, Tiehallinnon museotiet ja –sillat, Museokohdeselvitys, Tampere

Matkasuuntia Suomessa I-IV, 1890, Suomen Matkailijayhdistys, Helsinki, käytössä näköispainos 1986, Jyväskylä

Niukkanen, Marianna, 2009, Historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset, Helsinki

Rodriguez, Kaisa, 2006, Porrassalmen maisemaselvitys, Mikkelin kaupunki, kaupunkisuunnittelu

Ramsay, August, 1895, Vägvisare i Finland, Helsinki

Teiden talvihoito, Laatuvaatimukset, moniste 22.1.2007, Tiehallinto, Helsinki

Viherhoito tieympäristössä, 2000, Tiehallinto, Helsinki

Viherhoitosuunnitelmat ja kohdekortti, 2003, Tiehallinto, Helsinki

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne-
ja ympäristökeskus
Liikenne ja infrastruktuuri
Yliopistonkatu 38,
PL 297, 33101 Tampere
puh. 020 63 60050
www.ely-keskus.fi

ISSN-L 1798-7970
ISSN 1798-8861 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-257-213-4 (PDF)